

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

KİTÂB-I MENÂSİK
GİRİŞ - İNCELEME - METİN - DİZİNLER - TIPKIBASIM

ELİF TÜRKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:

PROF. DR. ABDURRAHMAN ÖZKAN

KONYA-2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Bilgi

Öğrencinin	Adı Soyadı	ELİF TÜRKER		
	Numarası	20810701013		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	KİTÂB-I MENÂSİK <u>GİRİŞ</u> - İNCELEME - METİN - DİZİNLER - TIPKIBASIM			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ELİF TÜRKER

KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Öğrencinin	Adı Soyadı	ELİF TÜRKER		
	Numarası	20810701013		
		Türk Dili Ve Edebiyatı/ Türk Dili Ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdurrahman Özkan		
Tezin Adı	KİTÂB-I MENÂSİK GİRİŞ - İNCELEME - METİN - DİZİNLER - TIPKIBASIM			

ÖZET

Araştırmamızın evreni Osmanlı Türkçesi dönemidir. Araştırma ve incelememizin örneklemini Kitâb-ı Menâsik isimli eserin dil hususiyetleri ve dizinlerinden oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini olan Kitâb-ı Menâsik adlı eser hac ve umrenin yapılışını anlatan, 64 varaktan oluşan mensur bir eserdir. Osmanlı Türkçesine ait dil özellikleri tespit edilmiştir. Eserin edebi bir iddiası olmayıp geniş halk kitleleri için için sade bir dille, harekeli nesih yazısı ile yazılmıştır. Eserin harekeli olarak yazılması dudak uyumunun incelenmesine kolaylık sağlamıştır. Eserin yazılış tarihi ve müellif ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Çalışmamız Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin müellifi, yazılış tarihi, konusu ve dil özelliklerinden bahsedilmiştir. İnceleme bölümü, eserin yazılış özellikleri ve ses bilgisi özelliklerinden oluşmaktadır. Metin bölümünde metin, çeviri yazılı bir şekilde yeni yazıya aktarılmıştır. Dizinler bölümü, Kelimeler Dizini ve Ekler Dizini olmak üzere iki ayrı dizinden oluşmaktadır. Son bölümde ise çalışma ile ilgili genel değerlendirmenin yapıldığı Sonuç bölümü ve Tıpkıbasım yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kitâb-ı Menâsik, Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, Dudak Uyumu, Tersine Uyumsuzluk, Hac, Umre

KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

+Author's	Name and Surname	ELİF TÜRKER		
	Student Number	20810701013		
		Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree		
	Supervisor	Prof. Dr. Abdurrahman Özkan		
Title of the Thesis/Dissertation	KİTÂB-I MENÂSİK INTRODUCTION - EXAMINATION - TEXT - INDEX - FACSIMİLE ABSTRACT			

The universe of our research is the Ottoman Turkish period. The sample of our research and analysis consists of the language features and indexes of the work named Kitâb-ı Menâsik. The work called Kitâb-ı Menâsik, which is the sample of our research, is a prose work consisting of 64 pages, describing the performance of Hajj and Umrah. Linguistic features of Ottoman Turkish have been identified. The work has no literary claims and was written in plain language, in Naskh script with vowels, for the masses. Writing the piece in vowels made it easier to examine lip harmony. No information has been found about the date of writing of the work or its author. Our study consists of an introduction, a review, text, indexes, and facsimile sections. In the introduction section, the author, date of writing, subject, and language features of the work are mentioned. The review section consists of the writing features and phonetic features of the work. In the text section, the text has been transcribed into a new text. The Indexes section consists of two separate indexes: the Words Index and the Attachments Index. The last section includes the conclusion section, where a general evaluation of the study is made, and the facsimile.

Keywords: Kitâb-ı Menâsik, Ottoman Turkish, Old Anatolian Turkish, Lip Adaptation, Inverse Mismatch, Pilgrimage, Umrah

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	1
KISALTMALAR	3
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ	4
GİRİŞ	5
1. Eserin Müellifi Ve Telif Tarihi	5
2. Eserin Meydana Getirilişi, Adı ve Yazılış Sebebi	5
3. Eserin Nüshaları	5
4. Eserin Konusu	5
5. Eserin Dili	6
İNCELEME	7
1. YAZILIŞ (İMLA) ÖZELLİKLERİ	7
1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞLARI	7
1.1.1./a/ ünlüsü	7
1.1.2. /e/ ünlüsü	8
1.1.3. /ı/ ünlüsü	8
1.1.4. /i/ ünlüsü	9
1.1.5. /o/ ünlüsü	9
1.1.6./ö/ ünlüsü	9
1.1.7./u/ ünlüsü	10
1.1.8. /ü/ ünlüsü	10
1.2.ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI	10
1.2.1./ç/ ünsüzünün yazılışı	11
1.2.2./p/ ünsüzünün yazılışı	11
1.2.3./t/ ünsüzünün yazılışı	12
1.2.4./s/ ünsüzünün yazılışı	12
1.3. BAZI EK VE ŞEKİLLERİN YAZILIŞLARI	12
1.3.1.	12
1.3.2.	12
1.3.3.	12
1.3.4.	12

2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....	13
2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ.....	13
2.1.1. i/e veya e/i değişmesi.....	13
2.1.2. ü/i değişmesi	14
2.1.3. ı/u değişmesi	14
2.1.4. u/o ve ü/ö değişmesi.....	14
2.1.5. u/a değişmesi	14
2.1.6. u/ü değişmesi	14
2.2. ÜNLÜ TÜREMESİ.....	14
2.3. ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	15
2.4. BİRLEŞME.....	15
2.5. ÜNLÜ UYUMU.....	15
2.5.1. Dil Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu).....	15
2.5.2. Dudak Uyumu (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu).....	15
2.5.2.1. Kelime Tabanlarında Dudak Uyumu.....	16
2.5.2.1.1. Dudak uyumu bulunmayan kelime tabanları	16
2.5.2.1.2. Dudak uyumu bulunan kelime tabanları	17
2.5.2.1.3. İki şekilli kelime tabanları (ikili şekiller)	17
2.5.2.2. Eklerde Dudak Uyumu	17
2.5.2.2.1. Düz Ünlülü Ekler	17
2.5.2.2.1.1. -dl görülen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki:.....	17
2.5.2.2.1.2. -I belirtme hali eki:.....	17
2.5.2.2.1.3. -IcAK zarf-fiil eki:.....	17
2.5.2.2.1.4. -In vasıta hali eki:.....	17
2.5.2.2.1.5. -ki aitlik eki:.....	17
2.5.2.2.1.6. -(I)- fiilden fiil yapma eki:.....	17
2.5.2.2.1.7. -IİK isimden isim yapma eki:	17
2.5.2.2.1.8. mI soru eki:	17
2.5.2.2.1.9 -mIş sıfat-fiil eki:	18
2.5.2.2.1.10. -nI belirtme hali eki:	18
2.5.2.2.1.11. -sIz isimden isim yapma eki:.....	18
2.5.2.2.1.12. -Ir- fiilden fiil yapma eki:.....	18
2.5.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	18

2.5.2.2.2.1. -dUK sıfat-fiil eki:	18
2.5.2.2.2.2. -düz isimden isim yapma eki:	18
2.5.2.2.2.3. -sUn teklik üçüncü şahıs emir eki:	18
2.5.2.2.2.4. -(U)n- fiilden fiil yapma eki:	18
2.5.2.2.2.5. -Up zarf-fiil eki:	18
2.5.2.2.2.6. -Ur geniş zaman eki:	18
2.5.2.2.2.7. -Ur sıfat-fiil eki:	18
2.5.2.2.3. İki Şekilli Ekler	18
2.5.2.2.3.1. -dUKdA / -dIKdA zarf-fiil eki.....	18
2.5.2.2.3.2. -dUr- fiilden fiil yapma eki:	19
2.5.2.2.3.3. -dUr / -dlr bildirme eki.....	19
2.5.2.2.3.4. -I / -U, -sl teklik üçüncü şahıs iyelik eki:.....	19
2.5.2.2.3.5. -IncA / -UncA zarf-fiil eki:	19
2.5.2.2.3.6. -(I)ncl / -(U)ncl isimden isim yapma eki:.....	20
2.5.2.2.3.7. -IU / -II isimden isim yapma eki	20
2.5.2.2.3.8. -mlş / -mUş öğrenilen geçmiş zaman eki:	20
2.5.2.2.3.9. -U / -I fiilden isim yapma eki:.....	20
2.5.2.2.3.10. -U / -I zarf-fiil eki:.....	20
2.5.2.2.3.11. -Uñ / -nUñ, -Iñ / -nUñ ilgi hâli eki:	20
2.6. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ.....	21
2.6.1. Tonlulaşma	21
2.6.1.1. Ön Seste Tonlulaşma	21
2.6.1.1.1. k- /g- değişmesi	21
2.6.1.1.2. t-/d- değişmesi.....	21
2.6.1.2. Kelime içinde ve sonunda tonlulaşma.....	21
2.6.1.2.1. -t- / -d-, -t / -d	22
2.6.1.2.2. -K- / -G-	22
2.6.2. Tonsuzlaşma	22
2.6.2.1. d/t , z/s değişmesi	22
2.6.2. Süreklileşme	22
2.6.2.1. ú/ò değişmesi	22
2.6.2.2. b/v değişmesi.....	22
2.6.2.3. d/y değişmesi	22

2.7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ.....	22
2.8. ÜNSÜZ TEKLEŞMESİ	23
2.9 ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ	23
2.10. ÜNSÜZ UYUMU.....	23
2.11. HECE DÜŞMESİ	24
METİN	25
DİZİNLER	45
1. KELİMELER DİZİNİ	45
2. EKLER DİZİNİ	98
SONUÇ	112
KAYNAKÇA	113
TIPKIBASIM	116

ÖN SÖZ

Araştırmamızın evreni Osmanlı Türkçesi dönemidir. Araştırma ve incelememizin örnekleme Kitâb-ı Menâsik isimli eserin dil hususiyetleri ve dizinlerinden oluşmaktadır.

Araştırmamıza konu olan Kitâb-ı Menâsik adlı eserde Osmanlı Türkçesine ait dil özellikleri tespit edilmiştir. Eserin edebî bir iddiası olmayıp geniş halk kitleleri için sade bir dille, harekeli nesih hatla yazılmıştır. Eserin harekeli olarak yazılması dudak uyumunun incelenmesine kolaylık sağlamıştır.

Çalışmamız Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin tespit edilebilen tek nüshası tanıtılmıştır.

İnceleme bölümü, Yazılış Özellikleri ve Ses Bilgisi Özellikleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Yazılış Özellikleri bölümünde eserde ünlülerin yazılışları, bazı ünsüzlerin yazılışları, bazı ek ve şekillerin yazılışları incelenmiştir.

Ses Bilgisi Özellikleri bölümünde eserdeki ses özellikleri örnekleriyle birlikte gösterilmiştir. Ses özellikleri verilirken yer yer Eski Türkçe dönemine de başvurulmuştur.

Metin bölümünde, metin çeviri yazılı bir şekilde yeni yazıya aktarılmıştır. Çeviri yazılı metin, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde 5409 numarada kayıtlı olan eserden meydana getirilmiştir. Kelimelerdeki imla hataları veya imla farklılıkları dipnotta gösterilmiştir.

Dizinler bölümü, Kelimeler Dizini ve Ekler Dizini olmak üzere iki ayrı dizinden oluşmaktadır. Kelimeler Dizini'nde eserde geçen bütün kelimeler alfabetik olarak verilmiştir. Birleşik kelimeler iç madde olarak yer almıştır. Farsça kurala göre yapılmış tamlamalar, tamlamada yer alan kelimelerin kökenine bakılmadan Farsça olarak gösterilmiştir. Kalıplaşan bazı kelimeler dışında -mA-, -mA, -mAk yapım ekli şekiller de kelimenin altında gösterilmiştir. Eyle-, it-, kıl-, ol- gibi fiillerle oluşturulan birleşik fiiller yalın şekilleriyle iç madde olarak verilmiştir. Kelimelere anlam verilirken tamamen metindeki kullanılışlarına bağlı kalınmıştır. İki şekilli kelimeler ayrı madde başları hâlinde verilmiş ve birbirlerine bkz. (bakınız) ve krş. (karşılaştırmız) kısaltmalarıyla göndermeler yapılmıştır. Ekler Dizini bölümünde metnimizde geçen bütün yapım ve çekim eklerinin örnekleri alfabetik olarak verilmiştir. Eserde geçen ekler, dizinlerde gösterildiği için çalışmamızda ayrıca şekil bilgisi bölümüne yer verilmemiştir.

Son bölümde ise Tıpkıbasım yer almaktadır.

Yöntem olarak Abdurrahman ÖZKAN'ın Netâyicü'l-A'mâl ve Menâhicü'l-Ebrâr (Giriş – İnceleme – Metin – Dizinler – Tıpkıbasım) ile Mehekkü'l-İlim ve'l- 'Ulemâ (Giriş – İnceleme – Metin – Dizinler – Tıpkıbasım) isimli eserlerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışmada yer alan konular Kitâb-ı Menâsik isimli eserin sunduğu malzemeyle sınırlıdır.

İncelemede yer alan verilerin ve ortaya çıkan sonuçların Osmanlı Türkçesi döneminin anlaşılmasına katkı sağlayacağını düşündüğümüz için böyle bir çalışma yapmayı uygun gördük.

Bu çalışmanın yapılmasına vesile olan, bilgisiyle yoluma ışık tutan, zorlandığım noktalarda yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN'a şükranlarımı sunarım. Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca başarı bursu aldığım Türk Dil Kurumu'na ve her daim maddi manevi bana destek olan aileme teşekkür ederim.

ELİF TÜRKER

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bk. : Bakınız

C : Cilt

Çev. : Çeviren

EAT : Eski Anadolu Türkçesi

Far. : Farsça

Hız. : Hazreti

İÜ : İstanbul Üniversitesi

krş. : Karşılaştırınız

S : Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

a	ه, ا	ñ	ك
ā	آ, ا	o	أ, أو, و
b	ب	ö	أ, أو, و
c	ج	p	ب, پ
ç	چ	r	ر
d	د	s	س
e	ه, ا	ş	ص
f	ف	ṣ	ث
g	ك	ş̣	ش
ğ	غ	t	ت
h	ه	ţ	ط
ḥ	ح	u	أ, أو, و
ḫ	خ	ū	أ, أو, و
ı	ى, ي, اي, ا	ü	أ, أو, و
i	ى, ي, اي, ا	v	و
ī	ى, ي, اي	y	ى
k	ك	z	ز
ķ	ق	ž	ض
l	ل	ẓ	ذ
m	م	ẓ̣	ظ
n	ن		

GİRİŞ

1. Eserin Müellifi Ve Telif Tarihi

Kitâb-ı Menâsik adlı eserin müellifi, müstensihi, yazılış tarihi ve istinsah tarihi belli değildir. Eserin içerisinde de müellif ve telif tarihi ile ilgili bilgiler verilmemiştir.

2. Eserin Meydana Getirilişi, Adı ve Yazılış Sebebi

Üzerine çalıştığımız Kitâb-ı Menâsik adlı eser 64 varaktan oluşan bir düzyazıdır. Hac konulu bu dinî eserde haccın ve umrenin yapılışını anlatmak için sade bir dil kullanılmıştır.

Müellif şu sözlerle eserin ilk sayfalarında yazılış sebebinden bahsetmiştir: “*Ammâ ba’dü ma’lûm ola ki hacca murâd iden kimesne, ‘aķidesin ehl-i sünnet ve cemâ’at mezhebine taṭbîķ itdikden Őonđın menâsik-i hacı öğrenmek ehl-i ‘ilm olana kütübü menâsik ma’lûm ola ve zabṭ ṭarîķile ümmî olana tekrâr menâsik ehl-i ‘ilme okudup diñleyüp zabṭ itmek ṭarîķile lâbüd ve lâzım olup ‘ulemâ-i dîn ‘aleyhim raķmetü’l-‘azîzi’l-mübîn, ‘Arabî ve Türkî nice menâsik te’lif idüp lâkin ‘Arabîsiniñ nef’i ‘âm olmayup Türkîsiniñ daķı ba’zısı ebnâ-i zamâniñ tekâsülüne binâ’en iṭnâb-ı mümil ve ba’zısı nefsinde mü’cez-i muķil oldısa murâd itdim ki lisân-ı Türkîde beyne’l-icâz ve’l-iṭnâb.*” (1b/6-2b/6)

Müellif bu sözlerle Arapça kitapların anlaşılmadığı için çok yararlı olmadığını Türkçe yazmanın önemini vurgulamıştır.

3. Eserin Nüshaları

Eserin tespit edilen bir nüshası vardır. Nüsha, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 5409 numarada kayıtlıdır. 64 varaktan oluşan eserde her sayfada 9 satır bulunmaktadır.

Harekeli nesih yazısı ile yazılmıştır. Yer yer harekenin konulmadığı da görülmektedir. Bazı sayfalarda yazı dağılmış durumdadır.

4. Eserin Konusu

Kitâb-ı Menâsik hac konulu dinî bir eserdir. Menâsik, kelime anlamı olarak “hacda belli bir usul ve sıraya göre yapılması gereken ihram, tavaf, vakfe, say vb. ibadetlerin tamamı” anlamına gelmektedir. Eserde haccın türleri, yapılışı, umrenin yapılışı ve hac esnasında yapılacak dualar yazılmıştır.

Eserde bazen bahsedilen konuları destekleyen ayet, hadis ve dualara yer verilmiştir.

Osmanlı Türkçesi döneminde menâsik konusunu işleyen bazı eserler şunlardır:

XVI. yy.da; Gubârî’nin Menâsik-i Hacc’ı, Şemseddin Sivâsî’nin Menâsik-i Hacc’ı ,Muhyî Gülşenî’nin Menâsik-i Hacc’ı ve Amîkî’nin Menâsik-i Hacc’ı.

XVII. yy.da, Seyyidî'nin Menâsik-i Hacc'ı ve Bahtî'nin Menâsik-i Hacc'ı.

XIX. yüzyılda İndî'nin Menâsik-i Hacc'ı ve Kâmil'in Menâsik-i Hacc'ı .

5. Eserin Dili

Türkiye Türkçesinin fonolojik gelişmesinde en önemli devreyi Batı Türkçesinin tarihî devirlerinden biri olan Klasik Osmanlı Türkçesi oluşturur. Fonolojik gelişmeyle kastedilen, bilhassa dudak uyumunun gelişme sürecidir.¹ Klasik Osmanlı Türkçesi Eski Anadolu Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında köprü niteliği taşımaktadır.

Eserin yazılış tarihi bilinmemektedir. Biz dil hususiyetlerinden Osmanlı Türkçesi dönemine ait olduğunu tespit ettik.

Eserde dudak uyumu açısından gelişmeler vardır. Bunun yanında tersine uyumsuzluklar da mevcuttur. Metnimizde hem Osmanlı Türkçesi hem de EAT dönemi özelliklerini bir arada görmek mümkündür.

Eserdeki önemli bazı imla ve dil özellikleri:

- Dudak uyumu -IncA/ -uncA zarf-fiil ekinde tamamen sağlanmıştır. -mİş/ -mUş öğrenilen geçmiş zaman eki, -mİş/ -mUş sıfat-fiil eki ve ilgi hâli ekinde belirli oranda dudak uyumu sağlanmıştır.
- Eserde tersine uyumsuzluk örnekleri görülür: borçlı 7a/6, oldıktan 28a/2.
- İlgi hâli ekinin sonundaki /ñ/ sesi metnimizde genellikle kef (ك) ile yazılmış olup bazı kelimelerde “nun” (ن) ile yazılmıştır: ebnâ-i zamāniñ 2b/2, fülânın 57b/4, Haccıñ 13b/7, қаftānın 18a/2, sünnetlerin 8a/8, vâciplerin 3b/4, vaqfesinin 43a/7.
- Bildirme / pekiştirme eki, genellikle -dUr şeklinde kullanılmıştır. 16 yerde -dIr, 149 yerde -dUr şeklinde yazılmıştır.
- Bazen ekler ayrı yazılmıştır: رُ كِرْقَمَاقْدُرُ 4a/5, عَرَبِي سِيْنَاكُ Arabisiniñ 2b/1.
- dUr/- dır fiilden fiil yapma eki: Metnimizde ekin yuvarlak ve düz ünlülü örnekleri mevcuttur. Bir örnek haricinde dudak uyumuna girmiştir: қалдыра 36b/3, қалдырır 21b/5, 29a/1, 36b/3, қалдыруп 12b/6, 22a/6, 22b/2, 59b/1, қалдыруп 20a/6, 29a/2, öldürmek 19a/5, öldürse 19a/6,

¹ Abdurrahman Özkan, *Meḥekkü'l-İlim Ve'l-Ulemā*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2009, s.30.

İNCELEME

1. YAZILIŞ (İMLA) ÖZELLİKLERİ

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi, Arap harfli imlada kalıplaşmanın hüküm sürdüğü bir dönemdir. Özellikle edebî metinlerin usta kâtiplerin elinden çıkan nüshalarında bu kalıplaşma, ileri seviyededir. İmlada kalıplaşmanın görüldüğü eserlerde fonetik ve morfolojik verilerin tespitinde dil çalışmaları için elverişli olmadığı muhakkaktır. Ancak, kalıplaşmış imla geleneğine pek riayet etmeyen yazıcıların yazdıkları edebî iddiası olmayan ve konuları itibarıyla geniş halk kitlesine hitap eden eserlerde, kimi müellif hattı yazmalarda tarihî fonetik çalışmalarına kaynaklık ederek çok sayıda malzeme bulmak mümkündür. Özellikle harekeli eserler, ek bir çabayı gerektiren farklı işaretlemelerin bulunduğu ya da açıkça farklılığı gösteren yazmalar bu bakımdan ayrı bir öneme sahiptirler.²

İncelediğimiz eser harekelidir ve nesih yazısı ile yazılmıştır. Metnimiz Uygur yazı dili ve Arap yazı dili geleneğine ait yazılış özelliklerini bir arada barındırmaktadır. Metnimizde farklı imla özellikleri bir arada olduğu için seslerin yazılışlarını bir kaideye bağlamak mümkün değildir. Bazen aynı kelimedeki ünlü veya ünsüzlerde farklı yazılış özellikleri mevcuttur. Dönemin imla anlayışını tespit etmek için yazılış özellikleri ayrı bir bölüm olarak incelenmiştir. Bu bölümde, ünlülerin ve ünsüzlerin yazılışı ile bazı ek ve şekillerin yazılışı incelenmiştir.

1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞLARI

Bu bölümde kelime tabanlarında ve eklerdeki ünlülerin yazılış şekilleri birlikte ele alınmıştır. Ünlülerin yazılışında elif (ا), vav (و), ye (ي) gibi ünlü harfler ile üstün, esre, ötre gibi hareketler birlikte kullanılmıştır.

1.1.1./a/ ünlüsü

/a/ ünlüsü için ön seslerde üstünlü elif (أ) veya medli elif (آ); iç seslerde üstün (اُ) üstünlü elif (أ), dik üstünlü elif; kelime sonunda üstünlü cezmlî he (هَ) kullanılmıştır.

أَنْكَلُهُ	anuñla 2b/9	أَنْدَنْ	andan 6a/2
الْتِنَجِسِي	altıncısı 7b/6	الْتِنْدَنْ	altından 8b/8
أَتْمَيْنَجَهْ	atmayınca 17a/2	أَرْدِنْدَهْ	ardında 26b/3
أَطْمَائِنَجَهْ	aşmayınca 31b/6	أَفْوَمَنْ	oğumadan 37b/3
أَدَمْ	adam 45b/6	أَوْلَمِيَهْ	olmaya 47a/7

² Musa Duman, Birgili Muhammed Efendi, *Vasiyyet-name*, İstanbul 2000, sy.19.

أَطِيلُهُ جَوِّ	atılacak 49a/8	بَاشِنَةً	başına 50b/1
يَانِدُهُ	yanında 52a/8	فُيُوسِنَةً	kuyusına 53a/6
قَلَمِيَهُ	kalmaya 59b/9	قَتِنَدَةً	katında 61a/3
أَنْدُهُ	anda 61a/7	صُكْرَهُ	şoñra 62a/5
أَوْلَمِيَهُ	olmaya 63b/1	أُورْطَهُ	orça 33b/6
إِرَاقُ	ıraq 45a/9		

1.1.2. /e/ ünlüsü

/e/ ünlüsü ön seslerde üstünlü elif (أ) ile yazılmıştır. İç ses durumunda olan /e/ ünlüsü üstün ile karşılanmıştır. Kelime sonundaki /e/ ünlüsü üstünlü cezmlî he (هَ) ile yazılmıştır.

أَكْلَمَكْسِرِزْنَ	eglemeksizin 4b/9	أَوْلَكِسِي	evvelkisi 5b/2
أَكْرُ	eger 12a/5	أَكْمَكْ	ekmek 19a/7
أَلِيْنُ	elin 21b/5	أَرْتَسِي	ertesi 46b/2
دُوشَرْسَهُ	düşerse 45b/3	كَلَهُ	gele 48a/9
شَهْرَدَهُ	şehirde 53a/8	أَيْلِيَهُ	eyleye 64a/2
كُونَشُ	güneş 4b/6	كِمْسَنَهُ	kimsene 22a/4
أَيْدَنَهُ	idene 6a/9	أَيْلَسَهُ	eylese 8a/2
كَيَهُ	geye 18b/6	يَنَهُ	yine 19b/2
يُورُويَهُ	yürüye 22b/7	أَيْلَهُ	öyle 36a/1

1.1.3. /ı/ ünlüsü

/ı/ ünlüsü ön seslerde esreli elif (ا) ve dik esreli elif ile, iç seslerde esre (اِ) veya dik esreli ye ile, son seslerde ise dik esreli ye ile yazılmıştır.

إِرَاقُ	ıraq 45a/9	إِسِدَنْ	ıssıdan 18b/2
تِرَاشُ	tıraş 7b/6	أَوْمُوزْلَرِيْنُ	omuzların 8b/4
قِيلُورُ	kılınur 10b/1	أَتْمِيْنَجَهُ	atmayınca 17a/2
أَوْلُنْدُوْغِنَهُ	olduğuna 21a/2	أَرَاْسِنَهُ	arasına 23a/5
قِيلَهُ	kıla 26b/3	شَوْطِنَدَهُ	şavtında 26a/3

بُونِي	bunı 29b/8	أوموزى	omuzı 8b/8
قَرِيغِي	qırığı 19a/7	دَحِي	dağı 19a/8

1.1.4. /i/ ünlüsü

Ön ses durumundaki /i/ ünlüsü, esreli elif (إ) ve dik esreli elif ile; iç seslerde esre, esreli ye (ي) ve dik esreli ye ile; son seslerde ise dik esreli ye ile yazılmıştır.

إتْمَكْدُرْ	itmekdür 3b/7	إيدَهْنَهْ	idene 6a/9
إيْكي	iki 9a/4	إيسَهْ	ise 15a/7
إِسْتَمَكْدُرْ	istemekdür 20b/6	إيْچِينْ	için 22b/6
أَلِينْ	elin 22b/1	بِرَبْرَنْدَهْ	beraberinde 23a/6
دِيرْلَرْ	dirler 25b/5	دِيمِيَهْ	dimeye 26b/3
سَكْرَنْجِي	sekizinci 31b/9	أُوَيْلَهْ يِ	öyleyi 36a/1
إيْكَنْجِي	ikinci 45a/5	جُمْلَهْ سِي	cümlesi 58b/1

1.1.5. /o/ ünlüsü

İncelediğimiz metinde /o/ ünlüsü ön seslerde ötreli elif vav (و) ile yazılmıştır. /o/ ünlüsü iç seslerde ise ötreli vav (و) veya ötre (و) ile yazılmıştır.

أُوْقُوْدُوْبْ	oğudup 2a/6	أُولُوْبْ	olup 2a/7
أُونْتَنْجِي	onuncısı 4a/8	أوموزى	omuzı 8b/8
أُورُوْجْ	oruç 15a/8	أُولُوْغِي	oluğı 26a/1
جُوْفْ	çok 30b/9	أُوْغُوْدُوْغْدَنْ	oğdıktan 46b/1
صُولْنَهْ	solına 46a/5	أُوْغُوْرْدَنْ	oğurdan 46a/1
صُكْرَهْ	şoıra 48b/2	قُوْيَهْ	koğa 49b/9

1.1.6. /ö/ ünlüsü

/ö/ ünlüsü kelime başında ya ötreli elif vav (و) ile ya da ötre (و) ile, kelime içinde ise ötre veya ötreli vav (و) ile yazılmıştır.

أُوَيْلَهْ	öyle 10a/5	عُذْرِي	özri 14a/8
أُوَيْهْ	öpe 22a/3	أُوْكَرْنَمَهْ دَنْ	öğrenmeden 25b/2
أُوْرْتُوْسِنَهْ	örtüsine 28a/8	بُوَيْلَهْ	böyle 43a/8

دُورْدُنْجِي dördüncü 49b/1

شُويْلَه şöyle 59a/7

سُوز söz 11b/7

سُويْلَمَك söylemek 11b/7

1.1.7./u/ ünlüsü

/u/ ünlüsü ön seslerde ötreli elif vav (أُو); iç seslerde ötre (ُ) veya ötreli vav(ؤ); son seslerde ise ötreli vav ile yazılmıştır.

أُوْنْتَمَق unutmak 43b/3

أُوْرَافَنْنْ uzakdan 24b/8

أُوْلُوْر olur 4b/9

عُرُوشَه gurūşa 7a/9

أُوْلُسُون olsun 16b/4

بُغْدَائْ buğday 16a/6

قَلْمِشْدُر қалmışdur 16b/8

بُونِي bunu 23a/7

أُوْقُودُوب oқudup 2a/6

أُوْعُورْدَنْ oğurdan 46a/1

بُو bu 6b/4

1.1.8. /ü/ ünlüsü

/ü/ ünlüsü kelime başında ötreli elif vav (أُو) veya ötreli elif (أُ) ile yazılmıştır. Kelime içinde ötre (ُ) veya ötreli vav (ؤ); kelime sonunda ise ötreli vav ile yazılmıştır.

أُوْجُدُر üçdür 3a/6

أُمِيدِي اَيْلَه ümīdiyle 7a/3

أُوْرَزَه üzere 10b/1

أُجْرَتِنْ ücretin 17a/8

أُوْلْدُرْسَه öldürse 19a/6

يُوزُونَه yüzüne 19a/3

أِيْدُوب idüp 26b/3

إِتْمَكْدُر itmekdür 3b/7

دِيْيُو diyü 4a/8

اِيْكِندُؤ ikindü 32b/8

1.2.ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI

Batı Türkçesinde ünlülerin yazılışlarında olduğu gibi ünsüzlerin yazılışlarında da imla bakımından Uygur yazı dili geleneğine ait yazılış özellikleri ile Arap-Fars yazı dili geleneğine ait yazılış özellikleri bir arada bulunmaktadır.³

Arap harfli metinlerin imlasında bazı ünsüzlerin aynı harfle karşılanması sebebiyle bu ünsüzlerin yazılışlarındaki farklılık bir imla meselesi olarak değerlendirilebileceği gibi,

³ Mustafa Özkan, Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, İstanbul 2000, s.94, Abdurrahman Özkan, *Netāyicü'l-Amāl ve Menāhicü'l-Ebrār*, Konya 2015.

fonolojik bir mesele olarak da kabul edilebilir. b-p, c-ç, k-g gibi ünsüzlerin aynı harfle yazılmaları yüzünden eski imlada bu ünsüzlerin belirlenmesi imkansız olmuştur. Arap alfabesinde bulunmayan p ve ç sesleri için Farsça p (پ) ve çim (چ) harflerinin alfabeye katılması, bu seslerin ayırt edilmesi için bir imkan sağlamışsa da bu harflerin kullanımı pek düzenli olmamıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi metinlerinde be (ب) ve cim (ج) harfleri hem b ve c hem de p ve ç seslerini karşılamışlar, pe ve çim harfleri ise yalnızca p ve ç seslerini karşılamışlardır. Batı Türkçesi metinlerinde kef (ك) harfi k, g, ñ seslerini karşılayacak şekilde kullanılmıştır. Kef harfinin g sesini karşıladığını göstermek için bazı eserlerde kef harfinin üstüne veya altına üç nokta konulmuş, ancak bu durum yaygınlaşmamıştır.⁴

1.2.1./ç/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde /ç/ ünsüzü bazen çim (چ) , çoğu zaman cim (ج) ile yazılmıştır. Metnimizde ön seslerde bulunan /ç/ sesi daima çim (چ) ile yazılmıştır. Biz içerisinde /ç/ sesi barındıran bütün kelimeleri cim (ج) ile yazılmasına karşın /ç/'li okuduk:

چپلاق 3a/6, چقاچق 4a/4, بورچلی 7a/6, اچق 8b/9, اوچ 19a/6, چپلاق 18b/5, چوقدور 19b/2, اچین 22b/6, اچه 28a/4, قچان 33a/9, نرکجه 37b/1, گؤچدؤکده 44a/3-4.

Metnimizde geçen şu kelimeler ç'li yazılmasına rağmen c'li okuduk: gece 14a/1, 24b/8, gice 42b/2, 63a/9.

1.2.2./p/ ünsüzünün yazılışı

İncelediğimiz eserde /p/ ünsüzü genellikle pe (پ) ile karşılanmıştır: پابوچک pabucuñ 18a/1, پک pek 13b/5, پارمعی parmağı 44b/9, اوپرکن öperken 26a/8.

Bazı kelimelerde ise /p/ ünsüzü be (ب) ile karşılanmıştır: قپوسیندن kapusından 28b/4, بزده perde 19a/4, قوبسه qobsa 19b/1.

Metnimizde -Up zarf-fiil ekinin sonundaki ünsüz her zaman be (ب)'li yazılmıştır. Bu dönem eserlerinde -Up zarf-fiilinde be kullanımını kalıplaşma olarak düşünülebilir: اولوب olup 2a/7, اتوب atup 8b/9, قیلوب 32a/2, طوتوب tutup 44b/9, طوروب turup 52a/7.

⁴ Mertol Tulum, "Alfabe ve Eski Alfabemiz Üzerine", *Dil ve Alfabe Üzerine Araştırmalar*, Ankara 191, s. 26-27; Zeynep Korkmaz, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C.1, Ankara 1995, s. 488-490; aynı yazar, "Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C.1, Ankara 1995, s. 499-503; Musa Duman, Birgili Muhammed Efendi, Vasiyyet-name, İstanbul 2000, s. 22-23, Abdurrahman Özkan, *Netâyicü'l-Amâl ve Menâhicü'l-Ebrâr*, Konya 2015, s.36.

1.2.3./t/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde kalın ünlülü kelimelerde /t/ sesi genellikle tı (ط) ile karşılanmıştır. te (ت) ile başlayan kelimeler genellikle ince ünlüdür: *terk 5a/4, Türkçe 37b/1.*

t-/d- değişimi olmayan /t/'li kelimelerin çoğu günümüz Türkiye Türkçesinde /d/'lidir:

taya- 28a/7, toğ- 9b/1, toğrı 44b/6, tol- 50b/1, toğun- 45b/2, toğuzuncı 4a/6, tur- 36a/3.

Metnimizde at- fiilindeki /t/ ünsüzü bazen te bazen tı ile karşılanmıştır: *أَطِدْفُدَه* atıldıkda 45a/8, *أَطَه* ața 48b/9, *أَتَمَقْ* atmak 6a/2, *أَتَمَقْ* atmak 6a/2.

1.2.4./s/ ünsüzünün yazılışı

İncelediğimiz metinde kelime başında /s/ ünsüzü için ince ünlülü kelimelerde sin (س) kalın ünlülü kelimelerde sad (ص) kullanılmıştır.

سُوْز söz 11b/7, *سُوْلِنَه* şolına 46a/5, *سُوْرَه* şoñra 48b/2, *سَكْزِنَجِي* sekizinci 31b/9.

1.3. BAZI EK VE ŞEKİLLERİN YAZILIŞLARI

1.3.1. "da/de, ki, şoñra," gibi kelimeler kendinden önceki kelimeyle bazen bitişik yazılmıştır: *اِتْدِمَكِه* itdim ki 2b/5, *قَلُوْبَدَه* kı lup da 9b/1, *سُنَّتِنْدُنْصُكْرَ* sünnetinden şoñra 10a/6, *اَطِدْفُدْنُصُكْرَه* atıldıkdan şoñra 48b/2, *سَلَامْدُنْصُكْرَه* selāmdan şoñra 62a/5.

1.3.2. Şeddenin kullanılması: Şedde, Arap yazısında ikiz ünsüzü göstermek için kullanılan bir işarettir. Bu işaret, bazen Türkçe yapılarda da görülür. Metnimizde Türkçe kelime tabanında sonradan oluşan aynı cins iki ünsüz için veya kelime tabanının sonundaki ünsüz ile ek başındaki ünsüzün aynı olması durumunda yan yana bulunan aynı cins ünsüzü karşılamak için bazı örneklerde şedde kullanılmıştır:

قِيَامَدَه kıyāmedde 13b/6, *كُوْمَكْ* gömmek 49b/9, *اَللَّرِيْنُ* ellerin 20a/6.

1.3.3. Bazen ekler ayrı yazılmıştır.

قِرْفَمَقْ دُر kırkmağdur 4a/5 *عَرَبِي سِيْنِكْ* Arabîsiniñ 2b/1

بَعْضِي سِيْكْ ba' zısıñ 15b/4 *اَوْيَلَه نُّكْ* öylenüñ 34b/9

1.3.4. İlgi hâli ekinin sonundaki /ñ/ sesi metnimizde genellikle kef (ك) ile yazılmış olup bazı kelimelerde "nun" (ن) ile yazılmıştır: *bināniñ 45b/7, biziniñ 8b/7, ebnā-i zamāniñ 2b/2, fülāniñ 57b/4, Haccîñ 13b/7, kaftāniñ 18a/2, sünnetlerin 8a/8, vāciplerin 3b/4, 5b/2, 8a/2, vağfesinin 43a/7.*

2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Türkçede bazı kelime köklerinde ve eklerinde bulunan ünlüler, çeşitli sebeplerin tesiri ile muhtelif değişikliklere uğramışlardır.⁵

2.1.1. i/e veya e/i değişmesi

Türkçede i/e meselesi oldukça karışıktır. Tarihsel seyir içerisinde /i/ > /e/ ve /e/ > /i/ şeklinde ikili durumdadır. Tarihsel metinlerde aynı sözcüğün hem /i/'li hem de /e/'li şeklinin bulunması /e/ ve /i/ karışımı bir ünlünün yani kapalı e'nin varlığını açıklamaktadır. Ancak bazı dilciler eski metinlerdeki bu ikili yazımların kapalı e olacağı görüşünü kabul etmezler.⁶ V. Thomsen, K. Foy, Gy. Nemeth, A. von Gabain gibi araştırmacılar, kapalı e sesinin varlığını kabul etmişlerdir.⁷

Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi dönemine ait Arap harfli eserlerde, esasen kapalı /e/ sesinin tespitini güçleştiren en önemli husus, yazıda bu sesi gösteren belirli bir işaretin bulunmayışıdır. Bu bakımdan bazı araştırmacılar, Batı Türkçesi metinlerinde bazı kelimelerdeki esre, esreli ye veya ye ile gösterilen sesi kapalı /e/ olarak benimserken, bazı araştırmacılar da bu konuda kuvvetli bir delilin bulunmayışı yüzünden metinlerde esre, esreli ye veya ye ile yazılan bu sesi yazılışına bağlı kalarak /i/ şeklinde okumayı tercih etmişlerdir.⁸ Biz /i/'li ve /e/'li kelimeleri metindeki imlayı esas alarak okumayı tercih ettik. Şu şekilde bir tasnif ile inceledik:

a. Hem metnimizde hem de standart Türkiye Türkçesinde /e/'li olan kelimeler:

bel 11b/1, beş 7b/5, degin 9a/9, dile- 11a/1, direk 9a/1, el 22a/1, eyle- 2b/8 “eylemek, etmek”, egle- 4b/9, geç- 7b/2, gel- 7a/5, gerek 11b/9, getir- 7a/3, her 8b/1, işle- 11b/8, kendü 5a/2, kes- 7a/8, nesne 6a/1, terk 8a/2, ye- 17a/7, yedi 17a/1, yer 33b/6, yeşil 9a/1, ekmek 1a/7.

b. Metnimizde /i/'li standart Türkiye Türkçesinde /e/'li olan kelimeler:

di- 3a/6, gice a/2, iriş- 35b/4, irtesi 9b/2, it- 2a/1, vir- 15b/4

c. Hem metnimizde hem de standart Türkiye Türkçesinde /i/'li olan kelimeler:

bil- 10b/2, bir 3a/6, iç 7b/6, iç- 28a/4, silk- 8b/4, iki 5b/6, işit- 7a/7 (<eşid-, <eşit-), kişi 11a/1, yigirmi 3b/1, gider- 11a/5

d. Günümüz yazı dilinde /e/'li olan bazı kelimeler metnimizde hem /e/'li hem /i/'li şekilleriyle kullanılmıştır:

⁵ Abdurrahman Özkan, *Netâyicü'l- Amâl ve Menâhicü'l- Ebrâr*, Konya 2015, s.36.

⁶ Murat Altuğ vd., *Yeni Türk Dili Kuram- Örnek- Uygulama*, Akçağ yayımları, 2023.

⁷ Zeynep Korkmaz, “Eski Anadolu Türkçesinde İmla- Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C I, Ankara 1955, s.496.

⁸ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2013, s. 99-100.

bez 11b/1, biziniñ 8b/7, deyüp 21b/8, diyü 4a/8, derek 30a/3-4, direk 30b/1, di- 36a/4
e. Bugün Türkiye Türkçesinde /i/'li olup metnimizde /e/'li olan kelimeler:
gey- 15b/5.

2.1.2. ü/i değişmesi

Eski Türkçe /ü/ sesini taşıyan bazı kelimelerin bu ünlüleri Batı Türkçesinde /i/'ye dönüşmüştür. Bu değişiklik metnimizde bir kelimedede görülmektedir:

içün 6b/7 (<üçün <uçun), anuñiçün 18a/9, içün 19a/3, 29b/6, 31a/5, 31a/7, 31a/9, 42b/3, 48a/4, 48b/9.

2.1.3. ı/u değişmesi

Eski Türkçede dudak uyumuna aykırı olan bazı kelimelerin ikinci hecesindeki /ı/ ünlüsü metnimizde dudak uyumuna bağlı olarak /u/ sesine dönmüştür:

oķu- (<oķı-) 19b/4 Metnimizde sadece bir yerde “oķı-” şeklindedir: *oķı- 12b/6.*

2.1.4. u/o ve ü/ö değişmesi

Arap harfli metinlerde /o/, /ö/, /u/, /ü/ sesleri aynı harfle karşılandığı için birbirinden ayırt etmek mümkün değildir. Bu sebeple imladan dolayı u/o ve ü/ö değişmesi hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Biz bazı kelimeleri dar ünlülü okuduk: *büyük 43b/1, yuvarlan- 45b/4-5, oğur 46a/1.*

Şu kelimeleri geniş ünlülü okuduk: *ķorķu 45a/4, oğur 46a/1, omuz 8b/8, orta 17b/8.*

2.1.5. u/a değişmesi

İncelediğimiz metinde “orta” kelimesinde bu değişiklik görülmektedir: *orta (<ortu) 17b/8.*

2.1.6. u/ü değişmesi

“İçün” kelimesinin ikinci ünlüsünde görülmüştür: *içün (<üçün<uçun) “için” 6b/7.*

2.2. ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesi, kelimenin aslında olmayan bir ünlünün sonradan ortaya çıkması hadisesidir. Metnimizde kelime başı ünlü türemesi “oruç” kelimesinde görülmüştür: *oruç (<rüze: Far.)15a/5(5).*

Metnimizde yabancı kökenli bazı kelimelerde iç seste ünlü türemesine rastlanır:

daħıl (<daħl Ar.) 53b/5, ğusül (<ğusl Ar.) 34b/3, rasat (<rast Ar.)13b/3, şükür (<şükr Ar.) 63b/7, vecih (<vech Ar.)61b/1, döret (<dört) 10a/5.

Son seste şu kelimedede türeme vardır:

ba'zı (<ba'z: Ar.) 14b/6

2.3. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Ünlü düşmesi kalıcı ve geçici olabilir. Kelime başında ünlü düşmesi çok nadir görülen bir ses olayıdır. Ünlü düşmesi genellikle kelime içinde görülür. Metnimizde şu kelimelerde ünlü düşmesi görülmüştür:

ağız (ağzınıñ 22a/2, ağzından 25b/2, ağızı 26a/8, ağzından 27b/1), eyit- eyt (eydür 58b/1), için (olduğıçun 63b/7), iken (iderken 9a/1, umarken 10b/4, olurken 19b/4 vb.), karın (karnı 50b/1,

İncelediğimiz metinde yalnız-yalınız kelimesinde ünlü düşmesi görülmez: *yalınız 6a/8, yalnız 10b/6, yalnız 12a/3, yalnız 17a/3, yalnız 42a/3.*

2.4. BİRLEŞME

Ünlü ile biten bir kelime ile ünlü ile başlayan bir kelime yan yana geldiğinde, ünlülerden biri düşüp bir birleşme hadisesi meydana gelebilir. Bu birleşme geçici veya kalıcı olabilir. Ancak birleşme bir kelimenin ünsüz ile bitip diğer kelimenin ünlüyle başladığı durumlarda da görülür. İncelediğimiz metinde şu kelimelerde birleşme hadisesi görülmüştür: *böyle < bu + eyle: 37a/5; değil < tağ + ol: 22a/8; kimesne < kim + erse + ne: 6b/9; nesne < ne + ise + ne: 47a/6; öyle < o + ile - o + eyle: 27a/8; şimdi < uş + amtı: 36a/6, şöyle < şu+ eyle - uş + eyle: 59a/7; yalnız < yalın + öz: 12a/3.*

2.5. ÜNLÜ UYUMU

2.5.1. Dil Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu)

İncelediğimiz metinde Türkçe kelime köklerinde ve eklerde, genellikle kalınlık- incelik bakımından ünlü uyumu tamdır.

Günümüz Türkiye Türkçesi yazı dilinde uyumuna uymayan “dahi” kelimesinde metnimizde uyum vardır: *dağı 2b/2.*

-ki aitlik eki, metnimizde sadece ince ünlülü kelimelerde kullanılmıştır: *evvelki 5b/6, 26a/3, 8b/8, evvelkisi 3b/5, 5b/2, yerindeki 41b/8*

-ken zarf-fiil eki, günümüz yazı dilinde olduğu gibi incelediğimiz metinde de daima ince ünlüdüdür: *açarken 44b/9, açarken 46a/5, açarken 48b/1, başa тұrurken 40b/4, çıkarken 32a/3, gelürken 43b/8, 49b/2, 52b/8, giderken 49a/1, iderken 9a/1, olurken 19b/4 vb.*

2.5.2. Dudak Uyumu (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu)

Eski Türkçe döneminde belirli ölçüde var olan dudak uyumu, Batı Türkçesinin tarihî dönemlerinde bozulmuş, daha sonraki dönemlerde yeniden gelişmeye başlamıştır. Batı

Türkçesinde dudak uyumu, tarihî süreç içinde gelişmiştir. 18. yüzyılın sonlarında Batı Türkçesinde dudak uyumu tamamlanmıştır.⁹

Batı Türkçesinin ilk devresi olan Eski Anadolu Türkçesinde kelime tabanlarında ve eklerde dudak uyumu düzensizlik gösterir. Hem kelime tabanlarında hem de eklerde uyumsuzluklar görülür. Eski Anadolu Türkçesinde birçok ekin yuvarlak ünlü taşıması, bu devrenin en mühim fonetik hususiyetlerinden birisidir. EAT’de hakim olan yuvarlaklaşma bazı fonetik sebeplere bağlı olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Eski Türkçe döneminde bazı kelime tabanlarında ve eklerde görülen uyumsuzluklar, EAT’de de devam etmiştir. EAT’de eklerin çoğu yuvarlak ünlülü olduğu için Batı Türkçesinin ilk döneminde bir dudak uyumundan söz etmek mümkün değildir. Eski Anadolu Türkçesinin sonundan itibaren bazı uyumlu örnekler görülse de Batı Türkçesinde dudak uyumu süreci Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin ilk zamanlarında başlamış ve bu dönemin sonunda tamamlanmıştır.¹⁰

“Dudak uyumu Klasik Osmanlı Türkçesinde yavaş yavaş gelişmiştir. Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde bazı ekler uyuma girerken, bazı eklerde ikili şekiller, bazı eklerde ise yeni uyumsuzluklar söz konusudur. Dönemin bazı eserlerinde uyumlu ve uyumsuz örnekler bir arada yer alır. Bazı kelime tabanları uyuma bağlanırken bazı kelime tabanlarında da ikili şekiller görülür. Yabancılar tarafından genellikle Latin harfleri ile kaleme alınan ve çeviri yazılı metinler olarak isimlendirilen gramer ve sözlüklerde de yeni uyumsuzluklara rastlanır.”¹¹Metinlerdeki farklı kullanımlar, bugünkü anlamda standart bir yazı dilinin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

2.5.2.1. Kelime Tabanlarında Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde bazı kelime tabanlarında yuvarlaklaşma meydana gelmiş ve bu yuvarlaklaşma sonucunda da dudak uyumu bozulmuştur. Bazı kelime tabanlarındaki uyumsuzluk Osmanlı Türkçesi döneminde de devam etmiştir.¹² Metnimizde bazı kelime tabanlarında dudak uyumu bulunmazken bazı kelime tabanlarında ise ikili şekillerle karşılaşılır.

2.5.2.1.1. Dudak uyumu bulunmayan kelime tabanları

getür- 7a/3, kendü 5a/2, ikindü 9a/5, kapu 28b/4, için 31a/5, yatsuyı 42a/4.

⁹ Abdurrahman Özkan, *Netâyicü’l- Amâl ve Menâhicü’l- Ebrâr*, Konya 2015, s. 44.

¹⁰ Abdurrahman Özkan, *Netâyicü’l- Amâl ve Menâhicü’l- Ebrâr*, Konya 2015, s. 44.

¹¹ Yavuz Kartallıoğlu, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni* (16, 17 ve 18. Yüzyıllar), TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 26-38, [Abdurrahman Özkan, “Tersine Uyumsuzluk”, *Türk Dil Bilgisi Toplantıları 2: Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler* (Ankara, 31 Ekim – 1 Kasım 2014), TDK Yay., Ankara 2017, s. 185-205.]

¹² Abdurrahman Özkan, *Netâyicü’l- Amâl ve Menâhicü’l- Ebrâr*, Konya 2015, s. 44.

2.5.2.1.2. Dudak uyumu bulunan kelime tabanları

degil 5a/8, oĸu- 39a/4, yürü- 3b/7, buyur- 37a/2, omuz 22b/1, toĸuz 4a/6, uzun 11a/3.

2.5.2.1.3. İki şekilli kelime tabanları (ikili şekiller)

yalıñız 10b/6 - yalıñuz 42a/3.

2.5.2.2. Eklerde Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumuna aykırı olan pek çok ek vardır. Bu dönemde kullanılan eklerin birçoĸu yuvarlak ünlüdür. EAT'deki yuvarlaklıkların bir kısmı ise sonradan oluşan yuvarlaklıklardır. Osmanlı Türkçesi döneminde de uyumsuzluk bir süre devam etmiştir. Klasik Osmanlı Türkçesinin başında dudak uyumu süreci başlamış ve bu dönemin sonunda dudak uyum süreci tamamlanmıştır. Ancak imladaki kalıplaşma sebebiyle Arap harfli metinlerden hareketle dudak uyumundaki gelişmeyi takip etmek zordur.

Eklerde dudak uyumu, düz ünlü ekler ve yuvarlak ünlü ekler ve iki şekilli ekler olmak üzere üç bölümde incelenmiştir:

2.5.2.2.1. Düz Ünlü Ekler

2.5.2.2.1.1. -dİ görülen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki: Ek, Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesine daima düz ünlüdür. Metnimizde de daima düz ünlüdür:: *geldiyse 31a/2, olamadı 7a/9, oĸudı 27a/7, oĸudı 27a/8, oĸurlardı 25a/9.*

2.5.2.2.1.2. -I belirtme hali eki: Eski Anadolu Türkçesinde daima düz ünlüdür. İncelediğimiz metinde de düz ünlüdür: *aĸşamı 42a/4, ardında 26b/6, bā' iş-i kevineyi 53a/1, bedeni 14b/9, rızāullāhı 20b/6, sabāhı 9a/7, şalavātı 13a/2.*

2.5.2.2.1.3. -IcAK zarf-fiil eki: İncelediğimiz metinde ekin birinci ünlüsü dar ünlü taşımaktadır. Ek, sadece iki örnekte görülmüştür: *gelmeyicek 18b/2, idicek 5a/3.*

2.6.2.2.1.4. -In vasıta hali eki: Metnimizde düz ünlü tabanlarda kullanılmıştır: *aĸşāmiñ 42a/8, degin 9a/9.*

2.5.2.2.1.5. -ki aitlik eki: İncelediğimiz eserde sadece düz ünlü tabanlarda kullanılan örneklerine rastlanmıştır: *evvelki 5b/6, 26a/3, 48b/8, evvelkisi 3b/5, 5b/2.*

2.6.2.2.1.6. -(I)l- fiilden fiil yapma eki: Eski Anadolu Türkçesinde bu ek düz ünlüdür. İncelediğimiz eserde bir örneğe rastlanmıştır: *dikilmiş 13b/9.*

2.5.2.2.1.7. -IİK isimden isim yapma eki: Ek metnimizde bir örnekte görülmüş, düz ünlü olarak kullanılmıştır: *murüvetsizlikdir 43b/3.*

2.5.2.2.1.8. mİ soru eki: Ek, EAT'de olduğu gibi metnimizde de düz ünlüdür. Metnimizde sadece bir örneğe rastlanmıştır: *kıya mı 7b/1.*

2.5.2.2.1.9 -mİş sıfat-fiil eki: Ek, metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır: *çıkmış ol- 7a/1, dikilmiş eşvâb 13b/9, dikilmiş libâsın 5a/3, dikilmiş eşvâb 5a/5, yunmuş taş 48a/7.*

2.5.2.2.1.10. -nİ belirtme hâli eki: Ek daima düz ünlülüdür: *anı 37a/8, bunu 19b/4.*

2.5.2.2.1.11. -sİz isimden isim yapma eki: Ek metnimizde 3 kez görülmüş ve düz ünlülü kullanılmıştır: *hisâbsız 20b/5, 43a/6, mürüvetsizlikdir 43b/3.*

2.5.2.2.1.12. -İr- fiilden fiil yapma eki: Ek metnimizde 1 örnekte rastlanmıştır: *degirüp 22a/8.*

2.5.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler

2.5.2.2.2.1. -dUK sıfat-fiil eki: Uyumsuzluğun devam ettiği bir ektir: *atduğu 48b/8-9, bilmediğinden 7a/5, buyurduğın 54b/1, düşükdüden 45b/4, geldiğın 7a/7, geydüğü 18a/7.*

2.5.2.2.2.2. -düz isimden isim yapma eki: Ek, metnimizde bir örnekte görülmüştür: *gündüz 59a/5.7*

2.5.2.2.2.3. -sUn teklilik üçüncü şahıs emir eki: Ek metnimizde 4 yerde kullanılmıştır: *kılsun 42a/3, olsun 16b/4, 16b/5, 37a/9.*

2.5.2.2.2.4. -(U)n- fiilden fiil yapma eki: Metnimizde bu ekte dudak uyumu vardır: *bulunmağdur 4b/7-8, görünse 33b/9.*

2.5.2.2.2.5. -Up zarf-fiil eki: Metnimizde bir örnek dışında yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: *kılıp 32a/2.*

Ek, incelediğimiz metinde 96 kelimedede yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır: *atup 8b/9, bağlayup 5a/5, başlayup 5a/1, bilüp 43a/9, çıkarup 18a/9, çıkup 28b/4, degirüp 22a/8, deyüp 13a/6, kaldurup 29a/2, kesüp 18a/1, kılıp 32a/2.*

2.5.2.2.2.6. -Ur geniş zaman eki: Ekin -Ur şekli hem yuvarlak ünlülü hem düz ünlülü tabanlarda kullanılmıştır: *gelürse 20b/9, getirürler 7a/3, getirürler 7a/4, işidür 7a/7, kalur 7a/6, kalursa 49b/8, kılnur 10a/4, olursa 5a/7, oğur 48a/6, turur 46a/2, yazılır 61a/6.*

Ekin -ir şekli bir örnekle görülmüştür: *virirken 54b/2.*

2.5.2.2.2.7. -Ur sıfat-fiil eki: Ek sadece bir örnekte görülmüştür: *turur gibi 54a/5.*

2.5.2.2.3. İki Şekilli Ekler

2.5.2.2.3.1. -dUKdA / -dIKdA zarf-fiil eki: Uyumsuzluğun devam ettiği eklerden biridir. Ancak bazı kelimelerde uyumlu kullanıldığı görülür. 7 yerde yuvarlak, 9 yerde dar ünlülü yazılmıştır: *atdıkda 45a/8, çıkdıkda 13b/3, döndükde 5b/4, geldikde 13b/3, 63a/9,*

girdikde 63b/5, göçdükte 44a/3-4, içdikde 28a/4, oğunduğda 34b/5, oldıkdā 24b/9, 26b/7, olduğda 17a/5, 31a/3, 33b/6, 41b/2, 47b/9,

EAT'deki yuvarlak ünlülü eklerin düzleşmeye, düz ünlülü eklerin yuvarlaklaşmaya bağlı olarak oluşturduğu yeni uyumsuzluğa tersine uyumsuzluk denir.¹³ Metnimizde şu kelimedede görülmüştür: *oldıkdā 24b/9*.

2.5.2.2.3.2. -dUr/- -dır fiilden fiil yapma eki: Metnimizde ekin yuvarlak ve düz ünlülü örnekleri mevcuttur. 8 yerde düz ünlülü, 4 yerde yuvarlak ünlülü yazılmıştır: *ğaldıra 36b/3, ğaldırır 21b/5, 29a/1, 36b/3, ğaldırup 12b/6, 22a/6, 22b/2, 59b/1, ğaldurup 20a/6, 29a/2, öldürmek 19a/5, öldürse 19a/6,*

2.5.2.2.3.3. -dUr / -dır bildirme eki: Metnimizde ek, 17 örnekte düz ünlülü 148 örnekte ise yuvarlak ünlülüdür. Düz ünlülü örnekleri şunlardır: *azdır 33a/2, 60a/1, değıldır 49b/9, evlādır 27a/9, 31b/1, 31b/3, ğurubātdandır 53a/3, lā-be'sdir 58a/9, lāzımdır 45a/8, 45b/1, 49a/7, mekrūhdır 46b/4, 26a/6, mürüvetsizlikdir 43b/3, mübāhdır 46b/3, rivāyetdir 59b/4, vācibdir 26b/4*

Yuvarlak ünlülü bazı örnekleri şunlardır: *altıdur 3b/1, atmağdur 4a/3, berāberdür 16b/5, değıldür 17b/8, dimekdür 37a/5, dürlüdür 12a/1, efđaldür 46b/2, müsteğabdur 13b/4, nev' dür 8a/6, olandandır 14a/6, şavğdur 30b/7, tavāf-ı ğudūmdur 8a/8, telbīsdür 13b/7, toğuzdur 49a/9, ğurmağdur 3b/9, uzatmağdur 9b/5, üçdür 46a/8.*

2.5.2.2.3.4. -I / -U, -sI teklik üçüncü şahıs iyelik eki: Teklik üçüncü şahıs iyelik eki hem Eski Türkçe hem de Eski Anadolu Türkçesi döneminde düz ünlülüdür.

Teklik üçüncü şahıs iyelik ekinin düz ünlülü şekli (-I/ -sI), düz ünlülü tabanlarda uyuma bağlı, yuvarlak ünlülü tabanlarda ise uyumsuzdur: *agğzından 25b/2, birine 12a/1, dinine 45a/7, eli 22a/1, ğünü 47a/2, olduğı 18b/4, şuyñ 22a/2, yüzün 28b/5, örtüsine 28a/8, arasına 60a/3.*

Metnimizde teklik üçüncü şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü şeklinin (-U) dudak uyumuna uyduğu örnekler mevcuttur: *dördünde 8b/5, gözünden 63a/5-6.* Şu örnekte uyumsuzdur: *şiyābunı 4b/3.*

2.5.2.2.3.5. -Inca / -Unca zarf-fiil eki: İncelediğimiz metinde ekin ilk ünlüsü 10 yerde düz ünlülü, 5 yerde yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: *ağmayınca 17a/2, 31b/6, batıncaya 3b/9, dolaşınca 25b/7, düşmeyince 49b/4, gelince 46b/1, ğalınca 9b/4, olunca 18b/6, 44a/2, toğunca 46a/9, toğuncaya 49a/5, tolunga 50b/5, varınca 30a/4, 43a/9.*

¹³ Abdurrahman Özkan, "Tersine Uyumsuzluk", Türk Dil Bilgisi Toplantıları 2: Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler (Ankara, 31 Ekim – 1 Kasım 2014), TDK Yay., Ankara 2017, s. 185-205.

2.5.2.2.3.6. -(I)ncI / -(U)ncI isimden isim yapma eki: İncelediğimiz metinde ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlı iken ekin sonundaki ünlü düzdür: *altıncısı 7b/6, beşincisi 7b/5, dördüncü 49b/1, on sekizincisi 5a/2, on üçüncüsü 4b/2, on yedincisi 4b/9, onuncısı 4a/8.*

2.5.2.2.3.7. -IU / -II isimden isim yapma eki: İncelediğimiz eserde ek 4 yerde kullanılmış olup, 2 yerde yuvarlak 2 yerde düz ünlüdür: *mihrâblı 36a/6, bahtlı 33a/2, dürlüdür 12a/1.*

Bu ekte bir örnekte tersine uyumsuzluk görülmüştür: *borçlı 7a/6.*

2.5.2.2.3.8. -mİş / -mUş öğrenilen geçmiş zaman eki: Bu ekin uyumsuz örnekleri olsa da ek büyük oranda dudak uyumuna bağlanmıştır. Metnimizde 7 örnekte düz ünlü 1 örnekte dudak uyumuna bağlı olarak yuvarlak ünlü olarak kullanılmıştır: *dimişler 36b/7, kalmışdur 1b/8, kılmışdur 50a/3, itmişlerdür 36a/7, itmişlerdür 42a/1, olunmuşdur 53a/4, yapmışlardur 34a/7, buyurmuşdur 37a/2.*

2.5.2.2.3.9. -U / -I fiilden isim yapma eki: Ek, metnimizde 5 örnekte görülmüş olup 2 kelimedede düz, 3 kelimedede yuvarlak ünlüdür: *kapusına 52a/7, kapusından 28b/4, korqusından 45a/4.*

2.5.2.2.3.10. -U /-I zarf-fiil eki: Metnimizde geçen bazı kelimelerde kalıplaşmıştır: *diyü 4a/8, diyü 6a/8, dağı 46a/2.*

Kalıplaşmış kelimeler haricinde 2 kelimedede görülmüştür: *şalı vir- 21b/6, idi vir- 31b/2-3.*

2.5.2.2.3.11. -Uñ / -nUñ, -İñ / -nUñ, -Un /-nUn, -In/nIn ilgi hâli eki: İlgi hâli eki metnimizde çoğunlukla düz ünlü olarak görülür. Bazı kelime tabanlarında uyumsuz kullanımları da mevcuttur. Ekin bazen aynı kelime tabanlarında hem düz hem yuvarlak ünlü örneklerine rastlanmıştır.

Ek, 19 yerde yuvarlak ünlü olarak görülmüştür: *anuñla 2b/9, bayrâmuñ 49a/8, du‘âsinuñ 36b/7-8, fülânun 57b/4, ikindünün 35a/2, haccınuñ 36b/8, hazıretünün 54a/8.*

İlgi hâli eki metnimizde 51 örnekte düz ünlü olarak görülmüştür: *ağzınıñ 22a/2, ‘Arabîsiniñ 2b/1, atmanıñ 46a/7, bâkîsiniñ 43b/8, bayrâmuñ 47a/1, Hacer-i Esved’iñ 5a/1, Ka‘be’niñ 51b/8, kaftânın 18a/2, qalanıñ 35b/5, qubbeniñ 33b/7, vâciblerin 3b/4,8a/2, vaqfesinin 43a/7.*

2.6. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.6.1. Tonlulaşma

2.6.1.1. Ön Seste Tonlulaşma

2.6.1.1.1. k- /g- değişmesi

Kelime başında k-/g- değişmesi Batı Türkçesine ait bir özelliktir. Eski Türkçede /k/ ile başlayan bazı kelimelerin başındaki /k/ sesi Batı Türkçesinde /g/ sesine dönüşmüştür. Arap harfli metinlerde /k/ ve /g/ sesleri aynı harfle gösterildiği için imladan hareketle bu değişmeyi tam olarak tespit etmek mümkün değildir. Metnimizdeki /k/'li ve /g/'li kelimeler tespit edilirken Osmanlı sahasının ayrımı esas alınıp birçok ses hususiyetleri bakımından olduğu gibi k/g değişikliğinde de bugünkü yazı dilinin gösterdiği manzara prensip olarak kabul edilmiştir.¹⁴

Eski Türkçede /k/'li olan, metnimizde /g/'li olarak kabul ettiğimiz kelimeler şunlardır: *gece, geç-, gel-, gerek, getir-, gey-, gibi, gice, gider-, gir-, gögüs, git-, giy-, göç-, göm-, göz, görün-, gün, güneş.*

Metnimizde /k/'li olarak kabul ettiğimiz kelimeler şunlardır: *kendi, kendü, kes-, kez, kimesne, kimi, kimsene, kişi, kürk.*

2.6.1.1.2. t-/d- değişmesi

Metnimizde ince ünlülü kelimelerde kelime başında t-/d- değişmesi olmuştur.

İncelediğimiz metinde /d/'li olarak tespit edilen ince ünlülü kelimeler şunlardır: *de-, degin, deg-, değil, di-, dek, derek, direk, deyü, diyü, dikilmiş, dik-, diñle-, dile-, dök-, dön-, düğme, dürlü, dört.*

Metnimizde kalın ünlülü kelimelerde kelime başında t-/d- değişmesi şu kelimedede görülmüştür: *dolaş-.*

t-/d- değişmesi olmayan /t/'li kelimelerin çoğu günümüz Türkiye Türkçesinde /d/'lidir. Günümüzde /d/'li, metnimizde /t/'li olan kalın ünlülü kelimeler şunlardır: *toğ-, toğrı, tol-, toğun-, toköz, tur-, toy-.*

2.6.1.2. Kelime içinde ve sonunda tonlulaşma

Türkçede iki ünlü arasında bulunan /p/, /ç/, /t/, /k/, /ğ/ ünsüzleri genellikle geçici olarak tonlulaşıp /b/, /c/, /d/, /ğ/, /g/ seslerine dönerler. Böylece -p- / -b-, -t- / -d-, -ç- / -c-, -ğ- / -ğ-, -k-

¹⁴ Abdurrahman Özkan, Netâyicü'l- Amâl ve Menâhicü'l- Ebrâr, Konya 2015, s. 44.

/ -g- değşmeleri meydana gelir. /p/, /ç/, /t/, /k/, /k/ sesleri çok heceli tabanların sonunda umumiyetle, tek heceli tabanların sonunda ise bazen tonlulaşırlar.¹⁵

2.6.1.2.1. -t- / -d-, -t / -d

İncelediğimiz metinde -t- / -d-, -t / -d değişmelerine örnekler şunlardır: *ardından 4b/6, eydür 58b/1 iderek 33b/5, işidüp 13b/6, okudup, 2a/6, yürüde 7b/5,*

Şu kelimedede /t/ ünsüzü kalıcı olarak /d/ olmuştur: *kendü 5a/2.*

2.6.1.2.2. -K- / -G-

Metnimizde /k/ ünsüzüyle biten tek veya çok heceli kelime tabanlarına ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde bu ses tonlulaşmıştır: *geydügi 18a/7, giymegi 5a/4, itdügi 43a/1, kalmağa 8b/9, olduğı 18b/6, yürümege 8b/4,*

2.6.2. Tonsuzlaşma

2.6.2.1. d/t , z/s değişmesi

iste- (<izde-) 20b/6.

2.6.2. Süreklileşme

2.6.2.1. k/h değişmesi

Türkçe kelimelerde asli olarak /h/ sesi yoktur. Zaman içinde Türkçe kelimelerde görülen /h/ sesi, k/h değişmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Metnimizde şu kelimedede görülmüştür: *dağı 2b/2.*

2.6.2.2. b/v değişmesi

Eski Türkçedeki bazı kelime başlarında /b/ sesi /v/'ye dönmüştür. İncelediğimiz metinde bu ses olayının görüldüğü kelimeler şunlardır: *var 11a/4, var- 30b/6, ver- 35b/5, vir- 32b/7.*

2.6.2.3. d/y değişmesi

Metnimizde bu ses olayının görüldüğü kelimeler şunlardır: *ayak (<adak) 17b/8, koy- (kod) 47b/8.*

2.7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Ünsüz düşmesi, kelime ve ekte var olan bir ünsüzün eriyip kaybolması hadisesidir. İncelediğimiz metinde ünsüz düşmesi örnekleri şunlardır: *getür- (<keltür-) 41a/7, ise (<erse) 10b/5, pek (<berk) 33a/2, ol- (<bol-) 22a/3.*

¹⁵ Abdurrahman Özkan, *Netâyicü'l- Amâl ve Menâhicü'l- Ebrâr*, Konya 2015, s. 44.

2.8. ÜNSÜZ TEKLEŞMESİ

Arapça alıntı kelimelerde çokça görülen fonetik olaylardan birisi ünsüz tekleşmesidir. Bugün tekleşmiş şekilleriyle standart dile yerleşmiş bulunan çok sayıda kelime tarihî metinlerde de aynı şekilde kaydedilmiştir. Tekleşme hadisesinin görüldüğü bu kelimeler ünlü ile başlayan bir ekle veya unsurla genişlediklerinde eski çift ünsüzlü durumlarına dönerler.¹⁶ Metnimizde bazı kelimelerin eksiz olarak kullanıldıklarında da ikiz ünsüzlerden birinin düşmediği bir örnek vardır.

ḥaḥ (<ḥaḥḥ) ḥaḥḥı 42b/3.

ḥac (<ḥacc) ḥac 6a/8, 4b/6, ḥacca 6a/9, ḥaccın 9b/9, ḥacları 14b/1.

şer (<şerr) şer 37a/4.

zan (<zann) zan 37a/4.

zann 36b/9.

2.9 ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Bir kelimedede çeşitli sebeplerle iki ünlü arasında bulunan bir ünsüzün iki defa söylenmesidir. Ünsüz ikizleşmesi kelime içinde gerçekleşir. Türkçede kelime köklerinde aynı ünsüz yan yana bulunmaz. Ancak Türkçenin farklı sahalarında bazı fonetik hadiselerle bağlı olarak zamanla oluşan ikiz ünsüzlere rastlanır. Metnimizde /ğ/ düşmesi sonucu ortaya çıkan bir örnek görülmüştür¹⁷: *ıssı “sıcak” (<ısiğ) ıssıdan 18b/2.*

2.10. ÜNSÜZ UYUMU

Kelime içinde yan yana gelen ünsüzlerin tonluluk-tonsuzluk bakımından gösterdikleri uyuma ünsüz uyumu denir. Ünsüz uyumu aynı zamanda ünsüz benzeşmesidir. Biz metnimizde kök ve ek birleşmesinde tonluluk-tonsuzluk açısından ünsüz uyumunu inceleyeceğiz. Eski Türkçede kök ve ek birleşmesinde ünsüz uyumu tam değildir. Eski Anadolu Türkçesinde kök ve ek birleşmesinde bazı ekler tek şekillidir. Bu dönemde ünsüzler arasında tonlu olup olmama yönünden bir uyum yoktur. Bu durum Osmanlı Türkçesi döneminde de büyük oranda devam eder.¹⁸

İncelediğimiz metinde /d/ ile başlayan eklerin tonsuz şekline rastlanmamıştır.

-dA bulunma hâli eki

ḥadīş-i şerīfde 61b/7-8, rivāyetde 27a/7, ḫatda 33b/8, ṭavāfda 25a/5 vb.

¹⁶ Abdurrahman Özkan, *Netāyicü'l- Amāl ve Menāhicü'l- Ebrār*, Konya 2015, s. 44.

¹⁷ Abdurrahman Özkan, *Meḥekkü'l- İlim ve'l- Ulemā, Isparta 2009*, s. 168.

¹⁸ Abdurrahman Özkan, *Netāyicü'l- Amāl ve Menāhicü'l- Ebrār*, Konya 2015, s.62.

-dAn ayrılma hâli eki

‘Arafat’dan 5b/4, atıldıkdan 48b/5, atmağdan 46b/5, bağıdıkdan 4b/7, düşükdüden 45b/4, Harem-i şerifden 6b/7, ‘ibâdetden 34b/1, ıracıkdan 22a/9, miğâtdan 6b/4, şalavâtdan 22a/7, şovuğdan 18b/3, Şubh-u şâdıkdan 46a/8, tırâşdan 7b/8, toğdıkdan 46b/1 vb.

-dUr bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme/ihtimal eki

atmağdur 4a/3, boğazlamağdur 7b/8, boğuzlamağdur 8a/1, bölükdür 14a/7, bulunmağdur 4b/7-8, buyurmuşdur 37a/2, çıkmağdur 9a/8, çoğdur 19b/2, dimekdür 37a/5, eylemekdür 5b/8, gelmekdür 5b/5, gerekdür 11b/9, ihrâmlanmağdur 3b/5, istemekdür 43a/7, itmekdür 12a/4, almışdur 16b/8, kıılmağdur 4a/8, kıılmışdur 50a/3, kırkmağdur 4a/5 vb.

-di görülen geçmiş zaman eki

itdim 2b/5.

-dUK sıfat fiil eki

atduğı 48b/8-9, düşükdüden 45b/4.

-dUKdA zarf-fiil eki

döndükde 5b/4, göçdükdüde 44a/3-4, olduğda 17a/5 vb.

2.11. HECE DÜŞMESİ

Bu ses olayının metnimizdeki en önemli örneği tur- fiilinin geniş zamanının ekleşmesiyle oluşan -dUr (<durur <turur) bildirme ekidir: *altıdur 3b/1, atmağdur 4a/3, berâberdür 16b/5, cā‘izdür 47a/6, çıkmağdur 9a/8, çoğdur 19b/2, degildür 10b/8, kabıldür 63a/7, kalmışdur 16b/8, kıılmağdur 4a/8, kıılmışdur 50a/3, kırkmağdur 4a/5 vb.*

METİN
KİTÂB-I MENÂSİK

[1b] (1) Hâzâ Kitâb-ı Menâsik

(2) *Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm.*¹⁹

(3) *El-ḥamdü li'llâhi'l-lezî faraḏa'l-ḥacca ve's-salavâtü* (4) *'alâ ḥayri men ehelle ve 'acce ve 'alâ âlihi* (5) *ve aṣḥâbihi mâ-ḩuṣide'l-beytü min feccin ve mâ* (6) *dâmet-i'd-demâ'ü tenṣeccü.*

Ammâ ba'dü ma'lûm ola ki [2a](1) ḩacca murâd iden kimesne, 'aḩidesin ehl-i (2) sünnet ve cemâ'at mezhebine taṭbîḩ (3) i[t]dikden Őoñra²⁰ menâsik-i ḩaccı öğrenmek (4) ehl-i 'ilm olana kütübü menâsik ma'lûm ola (5) ve zabṭ ṭarîḩ-ile ümmî olana tekrâr menâsik (6) ehl-i 'ilme oḩudup diñleyüp zabṭ (7) itmek ṭarîkile lâbüd ve lâzım olup (8) 'ulemâ-i dîn 'aleyhim raḩmetü'l-'azîzi'l-mübîn, (9) 'Arabî ve Türkî nice menâsik te'lîf idüp [2b] (1) lâkin 'Arabîsiniñ nef'i 'âm olmayup (2) Türkîsiniñ daḩı ba'zısı ebnâ-i zamânîñ (3) tekâsülüne binâ'en iṭnâb-ı mümil ve ba'zısı (4) nefsinde mü'cez-i muḩil oldısa murâd (5) itdim ki lisân-ı Türkîde beyne'l-îcâz (6) ve'l-iṭnâb.

Bu bâbda keṣîru'l-vuḩû' ve ehem (7) olan mesâili müṣtemil bir risâle (8) cem' eyleyem ki iḩvân-ı mü'minîn (9) anuñla müntefi' olup bu bâbda mü'în [3a] (1) olan 'ulemânîñ silkine münselik olam.

(2) *Allâhümmec'alehâ li-veḩike'l-kerîm vec'alnâ* (3) *mine'l-müteḩarritîn fî silkihim ve'ḩṣurnâ ma'ahüm*(4) *fî civâri ḩayri ḩalḩike 'aleyhi ve 'alâ âlihi salavâtüke* (5) *bi-selâmike.*²¹

Bâb: ḩaccîñ farzları (6) üçdür. Biri iḩrâmdur. İḩrâm demek, (7) niyyet ile telbiye itmekdür. İkinci, (8) 'Arafa'da vaḩfe itmekdür. Üçüncü, ṭavâf-ı (9) ziyâret itmekdür.

Bâb: ḩaccîñ vâcibleri [3b] (1) yigirmi altıdur; on sekizi ittifaḩîdür, (2) sekizi iḩtilâfîdür. Ya'ni ba'zılar (3) yanında vâcib ve ba'zılar yanında (4) sünnetdür.

Ammâ müttefaḩu 'aleyh olan vâciblerin (5) evvelkisi, miḩâtdan iḩrâmlanmaḩdur. (6) İkincisi, Şafâ ve Merve arasında sa'y (7) itmekdür. Üçüncüsü, sa'yı yürüyüp (8) itmekdür. Dördüncüsü, 'Arefe günü vaḩfede (9) güneş batıncaya dek ṭurmaḩdur, bir sâ'at-i [4a] (1) laṭife ṭurmaḩ farzdur. Beşincisi, bayram (2) günü şabâḩ namâzı vaḩtinde Müzdelife'de (3) vaḩfe itmekdür. Altıncısı, cemre atmaḩdur.²² (4) Yedincisi, iḩrâmdan ḩıkacaḩ zamânda (5) tırâş olmaḩ yâ kırıkmaḩdur. Sekizincisi, âfâḩî(6) olana ṭavâf-ı vedâ' itmekdür. Toḩuzuncısı, (7) her ṭavâf ardında iki rek'at ṭavâf namâzı (8) diyü kıılmaḩdur. Onuncısı, ḩâdir olan, (9) ṭavâfi

¹⁹ "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla."

²⁰ Metinde: Őoñdın

²¹ "Kerim yüzün hürmetine bizi çok temizlenenlerden ve yolunda olanlarla kıl. Yaratılmışların en hayırlısının salat ve selam O'nun ve Ali'nin üzerine olsun."

²² Metinde: atmatdur.

yürüyüp itmekdür. On birincisi, [4b] (1) tavâfi tahâretle (itmekdür), on ikincisi, tavâfda (2) setr-i 'avret itmekdür. On üçüncüsü, (3) tavâfda şiyâbunı tâhir itmekdür. On dördüncüsü, (4) tavâfiñ üç şavtı dört²³şavtı (5) farzdur. On beşincisi, tavâfi hicr-i İsmâil (6) ardından olmağdur. On altıncısı, güneş (7) batdıktan soñra bir zamân vaqfede bu(8)lunmağdur. Bu vâcib 'Arafa'dan rucû'da (9) eglemeksizin de hâşıl olur. On yedincisi, [5a] (1) tavâfi Hacer-i Esved'iñ sağ yanından başlayup (2) kendü sağına yürüyüp itmekdür. On sekizincisi, (3) ihrâma niyyet idicek dikilmiş libâsın (4) 'âdet üzere giymegi terk itmekdür şabî ve (5) 'avrat degilse şabî olursa dikilmiş (6) eşvâb geymede bir şey lâzım gelmez. 'Avrat (7) olursa eşvâbiñ çıkarmamağ gerekdür, illâ (8) yüzün örtmek câiz degildür. Bu on (9) sekiz vâcibiñ birin terk eylese [5b] (1) bi'l-ittifâk qurbân vâcib olur.

Ammâ (2) ihtilâfî olan vâciblerin evvelkisi, (3) tavâfi Hacer-i Esved'den ibtidâ itmekdür. (4) İkincisi, 'Arafat'dan döndükde imâm (5) ardınca gelmekdür. Üçüncüsü, tavâf-ı ziyâ(6)ret eyyâm-ı nañır ki bayramıñ evvelki ve ikinci (7) ve üçüncü gündür; bunlarda olmağdur. (8) Dördüncüsü, tertîbe ri'âyet eylemekdür, (9) ya'ni müfrid-i bi'l-hacci olana bayram günü [6a] (1) üç nesne arasında tertîb vâcibdür: (2) Evvel Cemre-i²⁴ 'Ağabe'yi atmağ, andan tırâş (3) olmağ, andan tavâf-ı ziyâret itmek. Kârîñ (4) ve mütemetti' olanlara dört nesne arasında (5) tertîb vâcibdür. Bayram günü evvel Cemre-i (6) Ağabe'yi atmağ²⁵ ba'dehü şükürâne²⁶ qurbânın (7) itmek, andan tırâş olmağ, andan tavâf-ı (8) ziyâret itmek.

Müfrid-i bi'l-hacci diyü yalnız (9) hacca niyyet idene dirler. Kârîñ diyü [6b] (1) miñâtdan hac ile 'umreye birden niyyet (2) idene dirler. Mütemetti' diyü eşhür-ü hac ki (3) şevvâl ve zi'l-ka'de²⁷ ve 'aşr-u zi'l-hiccedür. (4) Bu günlerde miñâtdan 'umreye niyyet idüp (5) 'umreniñ ef'âlî ki tavâf ve sa'ydur. (6) İtmâmdan soñra 'Arafât'a çıkacağ vaqitde (7) Harem-i Şerîf'den hac için ihrâma niyyet (8) idene dirler. Ve 'umreden fâriğ olan (9) kimesne tırâş olup yâ saçıñ kırkmadıkça [7a] (1) ihrâmdan çıkmış olmaz. Ramazân Bayra(2)mı'ndan evvel nice hâcılar Mekke'ye gelürler. (3) Şevâb ümîdi ile Hıl'dan umre getirürler, (4) tırâş olmadan yine bir dañı getirürler; kendülere (5) qurbân lâzım gelür kimi bilmedüğinden kesmez (6) borçlı kalur kimi dañı qurbân lâzım (7) geldüğün soñra işidür bilür lâkin (8) yine kesmez. Nice keser ki evvel berbâra (9) virüp tırâş olmadı. Bir ğuruşa dañı [7b] (1) ziyâdeye kıya mı bilür? Allah kabûl ide (2) dir geçer. İmdi hemân 'umreniñ sa'yinde (3) fâriğ olduğı gibi tırâş ola yâñud (4) saçıñ kırka başında saçı yoğ-ısa (5) ustura yürüde. Beşincisi, eyyâm-ı nañırda (6) tırâş olmağdur. Altıncısı, Harem içinde (7) tırâş olmağdur. Yedincisi, mütemetti' olan (8) tırâşdan evvel dem-i şükür boğazlamağdur. (9) Sekizincisi, kârîñ olan tırâşdan [8a] (1) evvel dem-i şükür boğuzlamağdur. Bu zıkr olunan (2) vâciblerin birin terk eylese hac fâsid

²³ Metinde: döret.

²⁴ Metinde: cemree.

²⁵ Metinde: itmağ

²⁶ Metinde: şükürâne.

²⁷ Metinde: zü'l-ki'de

(3) olmaz, lākin bir dem lāzım olur. Ammā ṭavāf-ı (4) namāzın terk itmede dem lāzım gelmez, belki (5) ḳazā itmek vācib olur.

Bāb: Ḥaccīn (6) sūnnetleri iki nev'dür: Bir nev'i müekkedde, (7) biri ğayr-ı müekkeddedür. Müekkedde olan (8) sūnnetlerin biri ṭavāf-ı ḳudūmdur. (9) Müfrid bi'l-ḥaccı yā kārīn olana ve bir [8b] (1) sūnnet daḫı her ṭavāfı ki 'aḳabince sa'y vā(2)cibdür. Ol ṭavāfın üç şavtı evvelinde (3) remel itmekdür. Remel diyü bihā dirler ki (4) omuzların silkerek yürümege dirler. (5) Ve dördünde yapaça yapaça yürümek (6) ve ṭavāfda izṭibā' itmekdür. İzṭibā' (7) diyü iḥrām biziniñ bir ucın sağ ḳoltuğı (8) altında olup şol omuzı üstüne (9) atup sağ omuzı açık ḳalmağa dirler. [9a] (1) Ve bir sūnnet daḫı sa'y iderken yeşil direk (2) arasında yelmek ve bayram gicesi Müzde(3)life'de gicelemek ve 'Arefe günü Mescid-i (4) İbrāhīm'de iki vaḳit namāzı ya'ni öyle, (5) ikindüyi cemā'atle cem' itmek ve Minā (6) günlerinde Minā'da gicelemek ve yevm (7) terveyede Ka'be'de şabāḫı ḳılupda gü(8)neş toğarken 'Arafā'ya çıḳmaḳdur ve 'Arefe (9) gicesi şabāḫa değin gicelemek [9b] (1) ve şabāḫ namāzını ḳılupda güneş toğarken (2)'Arafat'a vaḳār ile gitmek ve irtesi (3) Müzdelife'de vaḳfeyi güneş toğmağa (4) iki rek'at namāz ḳılacaḳ zamān ḳalınca (5) uzatmaḳdur. Ve telbiye itdikde ziyāde (6) ref'-ı şavt ile itmekdür. Bu sūnnetlerin (7) birin terk eylese ḳurbān veyā şadaḳa (8) lāzım olmaz ve lākin isāet itmiş olur(9) ve ḥaccīn şevābı kāmil olmaz. Ve ma'lūm [10a] (1)ola ki 'Arafat'da Mescid-i İbrāhīm'de iki (2) namāzı cem'i cemā'at-ıla olur ve ḥaṭīb (3) ile olur ve bir ezān, iki iḳāmet ile (4) olur ve öyleniñ evvel sūnneti ḳılınur soñ (5) sūnneti ḳılınmaz ve muḳtedī dört öyle (6) sūnnetinden soñra öyle farzını niyyet idüp (7) imāma iḳtidā ide, ba'de's-selām ve'l-(8)iḳāmeti ikindü farzına niyyet idüp imāma (9) iḳtidā ide. Bu iki namāz ol günde öyle [10b] (1) vaḳtinde ḳılınur. Bu vech üzere (2) bilmeyen şāyed ki ḥaṭā idüp namāzlarınıñ (3) biri ya ikisi şaḫīḫ olmayup ol günde (4) rahmet ve mağfiret umarken 'azāba (5) müsteḫīḳ olur. Cehli ise 'özür olmaz. (6) Ve daḫı ol günde yalnız ḳılan kimesne (7) öyleyi öyle vaḳtinde ve ikindüyi (8) ikindü vaḳtinde ḳıla cem'i cā'iz degildür.

(9)**Bāb:** İḥrām diyü niyyet ile telbiye itmege [11a] (1) dirler. Ḳaçan bir kişi müḥrim olmaḳ dilese (2) sūnnet budur ki gevdesin pāk ide, (3) tırnağıñ ve bıyığıñ kese uzun ise (4) ve ḳoltuğında ve ḳaşığında ḳıl var ise (5) gidere, andan ğusül ide, ğusül itmeyüp (6) abdest alsa cā'izdür. Ammā ğusül (7) efḳal, andan soñra iki rek'at sūnnet (8) iḥrām namāzı ḳıla; ba'dehü namāz 'aḳabince (9) muḫīṭ olan eşvābın çıḳara, andan [11b] (1) iki beyāz bez ala, birin beline şarıla, (2) birin omuzından aşığa aşı. Ridāsı (3) uçların biri birine bağlamaḳ mekrū(4)hdur ve izārī üstüne ḳuşaḳ ḳu(5)şanmaḳ mekrūhdur. Aḳçe kisesi ve (6) ḳılıç gibi cā'izdür ve rafīḳları ile cidāl (7) itmek ve cemā'at müte'alliḳ söz söylemek (8) ve fişḳ işlemek ḥarāmdur. Ğāyet (9) şaḳınmaḳ gerekdür. Ve iḥrāma niyyet [12a] (1) itmek üç dürlüdü: Birine ḳırān dirler (2) ol cümleden efḳaldür, ammā güccedür (3) ve birine ifrād bi'l-ḥaccı dirler ya'ni yalnız (4) ḥacca niyyet itmekdür ve birine hemān 'umreye (5) niyyet itmekdür. Eger ḳırāna niyyet iderse (6) namāzdan soñra dünya kelāmı söylemezden (7) ve bir işe meşğul olmadan:

Allāhümme (8) *innī üridü'l-ḥacca ve'l-'umrete fe-leyissir hümāli ve* (9) *teḳabbel hümā minnī neveytü'l-ḥacca ve'l-'umrete* [12b] (1) *ve eḥramtü bihimā lillāhi ta'ālā*²⁸ deyüp *lebbeyke* (2) *Allāhümme lebbeyke lebbeyke lā ūşrike leke* (3) *lebbeyk inne'l-ḥamde ve'l-ni' mete leke ve'l-mülke* (4) *lā ūşrike leke*²⁹ üç kerre diye.

Niyyet (5) ve bir kerre telbiye farzdur. Andan el (6)kaldırup bu du'ayı okıya:

Allāhümme (7) *üḥarrimü leke sa'rī ve beşerī ve demi mine'* (8) *l-nisā'i ve't-ṭaybi ve külli şey'in ḥarrametehü* (9) *'ale'l-müḥrimi ebtefī bi-zālike vecheke'l-kerīm.* [13a] (1) *feḥarrim lüḥümenā ve beşeratenā 'ale'n-nāri.*

(2) Andan şalavâtı virüp ḥācetini³⁰ (3) dileye, eger hemān ḥacca niyyet iderse:

(4) *Allāhümme innī üridü'l-ḥacce feyessirhü lī ve teḳabbelehü* (5) *minnī neveytü'l-ḥacce ve eḥramtü bihi lillāhi ta'ālā*³¹ (6) deyüp kemā sebeḳa telbīs ide ve eger 'umreye (7) niyyet iderse bunu deyüp telbiye (8) ide:

Allāhümme innī üridü'l-'umrete feyessir (9) *hālī ve teḳabbelehā minnī tevbetü'l-'umrete* [13b] (1) *ve eḥrāmtü bi-hā lillāhi ta'ālā.*³²

Bundan soñra (2) teḡayyür zamān ve mekān olduḡça ve anluya (3) rāsat geldikde ve bu yūksege çıkdıḡda (4) ve alçaḡa vesā'ir aḫvālda telbiye müsteḡabdur. (5) Ve pek pek itmek sūnnetdür. Zīrā her cānibden (6) maḫlūḡat işidüp kıyāmedde ūşhā(7)det itseler gerekdür. Ḥaccīñ zīneti telbīsdür (8) ve daḡı ma'lūm ola ki müḫrim olan kişi (9) 'ādet üzere dikilmiş eşvāb geysel [14a] (1) bir gün kāmīl yā bir gece kāmīl yā daḡı (2) ziyāde geysel bir ḡurbān lāzım olur. (3) Eger bir günden yā bir geceden eksik (4) de geysel nişf-ı ūşā' buḡday (5) şadaḡa vācib olur ve bilmesi ehem (6) ve elzem olandandır ki müḫrim olanlar (7) üç bölükdür bir bölüḡi bedeninde (8) hiç 'özri olmayanlar, anlar 'ādet (9) üzere muḡīt geyseler ḡarām [14b] (1) irtikāb itmiş olurlar ḡacları mebrūr (2) olmaz. Cümle libāsın bir günde geyer (3) lerse müfride bir ḡurbān, ḡārine iki (4) ḡurbān lāzım olur şavm veya şadaḡa (5) cā'iz olmaz. Eger ba'zı libāsīñ (6) bir günde ve ba'zı libāsīñ āḡar (7) günde geysel her bir günde geydü(8)gine başḡa başḡa ḡurbān lāzım (9) olur ve bir bölüḡi cümle bedeni ma'zūr [15a] (1) olanlardır. Bunlar eşvāb geymege muşṡar(2)lardır. Eger cümle libāsīñ bir günde (3) geyerlerse üç keffāretiñ birinde (4) muḡayyerdür. Müfrid ise bir ḡurbān (5) yā üç gün oruḡ yā altı faḡīre (6) her birine nişf-ı ūşā' buḡday şada(7)ḡa ide ḡarīn ise iki ḡurbān (8) yā altı gün oruḡ ya on iki faḡīre (9) her

²⁸ “Allah'ım! Umre ve hac yapmak istiyorum. İkisini bana kolaylaştır ve kabul buyur.”

²⁹ “Buyur Allahım buyur! Emrindeyim buyur! Senin hiçbir ortaḡın yoktur. Emrindeyim buyur! Şüphesiz hamd sana mahsustur. Nimet de senin, mülk de senindir. Senin hiçbir ortaḡın yoktur.”

³⁰ Metinde: ḡāceteni.

³¹ “ Allah'ım! Hac yapmak istiyorum. Bunu bana kolaylaştır ve kabul eyle.”

³² “Allah'ım! Umre yapmak istiyorum. Bunu bana kolaylaştır ve kabul eyle. ”

birine nişf-ı şa' buğday şadağa [15b] (1) ide. Buğday³³ virmeyüp kıymetin virse (2) cā'izdür lākin nişf-ı şa' yā kıymetin (3) bir faķire vire bulup ba'zısıñ (4) birine ba'zısıñ birine virmeye (5) ve bir bölük dağı bir günde geymeyüp ba'zı (6) libāsın bir günde ba'zı ağarın ađar günde (7) geysel her bir günde geydüğine vech-ü meşru' (8) üzere başkaca keffāret lāzım olur (9) ve bir bölüğü dağı bedeniniñ ba'zında [16a] (1) 'özri var ve ba'zında yok bu tã'ife (2) ma'zūr olan yerine muğit geysel (3) keffāret-i selāşeden birin itmede (4) muğayyerdür. Müfrid ise bir kırbān yā üç (5) gün oruç yā altı faķire nişf-ı şā' (6) buğday yā kıymetin şadağa ide. Kıārın (7) ise iki kırbān yā altı gün oruç yā (8) on iki faķire her birine nişf-ı şa' (9) buğdāy şadağa ide ve eger bu tã'ife 'özri [16b] (1) olmayan yerine muğit geysel eger dağı (2) başkaca kırbān lāzım olur. Cümle libā(3)sıñ bir günde ve kırbāndan ğayrı şadağa (4) ya oruç cā'iz olmaz, faķir olsun ğanī (5) olsun berāberdür.

Bu tafşilde 'umūm-u (6) nāsı belki nice ğavāş-u nās ğāfil (7) olup bu yönlerinden nice borçlar (8) kalmışdur ve yine ma'lūm ola ki (9) bu cināyet kırbānın müfrid yā kıārın olan [17a] (1) kimesneye Cemre-i 'Aķabe'ye bayram günü yedi (2) taş atmayınca kesmek cā'iz olmaz. (3) Ammā yalnız 'umre ile gelene 'umrede (4) cināyet vāķi' olsa 'umre ef'ālinden (5) fāriğ olduķda cināyet boğazlasa cā'izdür (6) ve cināyet kırbānından şāĥibi ve ğaniler (7) yemek cā'iz olmaz ve kıable'z-zebĥac kıaşşāya (8) ücretin (vire) andan murādı olsa kırbānı (9) şāĥih olmaz uzĥiyye ve temettu' ve kırān [17b] (1) kırbānından şāĥibi ve ğaniler yemek cā'izdür (2) ve bu üç nev' kırbān eyyām-ı naĥırda olmaķ (3) gerekdür. Ammā cināyet kırbānı ne zamānda (4) olsa cā'izdür lākin ĥaram-ı Mekke'de (5) olmaķ gerekdür ve dirhem taşadduķ itmek (6) cā'iz olmaz boğazlamaķ gerekdür ve müĥrim (7) olana pābuç ve edik ve bu mişilli şey' (8) geymek cā'iz degildir. Ayağınıñ orta (9) yerinde olan yumruca yerinden aşı[18a] (1) ğından pabucuñ yā edigin kesüp geysel (2) cā'izdür ve kürküñ ve kaftānın yeñlerin (3) geymeyüp ve düğmesin düğmelemeyüp omu(4)zından aşığa aşı cā'izdür ve yine (5) ma'lūm ola ki müĥrim olan kimesne (6) muştar olup da libāsıñ geysel soñra (7) ol geydüğü libāsıñ üzerine ađar (8) libāsın geysel yāĥud ol libāsı (9) çıkarup ađar libāsın geysel anuñiçün [18b] (1) tekrār keffāret lāzım olmaz ve müĥrim olan (2) kimesne eşvāb geymeyicek bedenine ıssıdan (3) ya şovukdan zarar gelmesinden kıorķsa (4) fi'l-ĥāl geymeye belki kıādir olduğı (5) kıadar çıplak tura zararın taĥķiki (6) ğālib olunca geye. Eger kıādir olduğı (7) miķdārı şabır itmeyüp zararın taĥķiki (8) ğālib olmadan geysel aña başkaca (9) keffāret lāzım olur. Müĥrim [19a] (1) olan 'avrat ise eşvābını çıkar(2)mamaķ gerekdür faķat yüzün açmaķ gerekdür. (3) Nā-maĥremden ĥıfđ için yüzüne de(4)girmeksizin önüne perde³⁴ aşı cā'izdür (5) ve müĥrim olan kimesne kehle öldürmek (6) ĥarāmdur bir iki kehle öldürse bir avuç (7) buğda³⁵ gibi yā bir ekmek ve peksimeť kıırığı (8) şadağa ide üç yā dağı ziyāde olsa (9) nişf-ı şa' buğday

³³ Metinde: bağday

³⁴ Metinde: berde.

³⁵ Metinde: bağda.

şadağa ide [19b] (1) şaçalından yâ ğayrı yerinden kıl kıbsa (2) yine böyledür. Bu mesâ'iliñ vukû' i çokdur. (3)Ġafil olmaya gör.

Bâb: Ka'be'ye dâhil (4) olurken bunu okuya:

Allâhümme hâzâ'l-beledü (5)beledüke ve'l-beytü beytüke ci'tü li-ṭalebi (6) rahmetike ve elzemü tã'ateke müttebe'an li-ḍ(7)mrike rãziyan bi-ḳaderike müslimen li-emrike (8) eselüke. Mes'elete'l-müştarrine ileyk'(9)el-müşfigine min 'azâbıke en testagbeleni' [20a] (1)l-yevme bi-'afvıke ve en tetebã ve ze'anni bi-rahmetike (2) ve en tüdħileni cenneteke. Ba'dehü telbiye iderek (3) dâhil ola. Ḳaçan bâbü's-selâma gelüp (4) Beytullâha 'ayân olsa üç kez Allâhu (5) ekber üç kez lâ ilâhe illallâh deyüp (6) ellerin ḳaldurup bunu okuya:

Allâhümme (7) ente's-selâmü ve minke's-selâmü ve ileyke (8) yerciu' 's-selâmü fe-ħayyinã rabbenã bi-'s-selâmi (9) Allâhümme zid beyteke hãzã teşrifin ve ta'zimen [20b] (1) ve tekrimen ve mehâbeten ve zid men'azzamehü veşşerefehü (2) ve kerremehü mimmen ħaccehü va'temerahü ta'zimen ve (3) teşrifin ve tekrimen ve ve birran ve imânan.³⁶

Ve bu maħalde (4) du'ã müstecâbdur. Ehemmi mühim olan (5) ħüsn-ü ħâtime ve ħisâbsız cennete duħül (6) ve rızâullâhı istemekdür. Gerek Türkî ve gerek (7) 'Arabî neye ḳâdir ise du'ã ide bundan soñra (8) eger namâza iḳâmet olunduğına rã(9)sat gelürse ol cemã'atle namâzı [21a] (1) kıla andan ṭavãfa şuru' ide ve (2) eger namâza iḳâmet olunduğına (3) rãsat gelmez ise hemân ba'de'(4)d-du'ã-i Ḳacer-i Esved'iñ sağ' cãnibine (5) gelüp ṭavãf-ı ḳudüme niyyet ide. Müfrid (6) ise ḳarın ise 'umre ṭavãfına (7) niyyet idüp sa'y itdikden soñra ṭavãf -ı (8) ḳudüme niyyet idüp ṭavãf ide, (9) yalñız 'umre ile geldiye 'umre ṭavãfına [21b] (1) niyyet ide ancak ve lisâmı ile:

Allâhümme (2) inni üridü ṭavãfa beyyike iħrãmı feyessirü (3) ve teḳabbelehü minni³⁷ dise daħı aħsendür (4) andan ıztıbã' idüp bi-lã izãin fecir âsude (5) gele ve elin namâza ḳaldırır gibi ḳaldırup (6) Allâhu ekber diyüp şalı virüp :

lã ilâhe (7) illallâhü ve'l-ħamdü lillâhi allâhümme şalli (8) 'alã muħammedin ve 'alã âli muħammedin³⁸ deyüp ellerin (9) Ḳacer-i Esved'iñ üzerine ḳoyup [22a] (1) iki eli arasından Ḳacer-i Esved'i bi-lã şavtı (2) ağzınıñ şuyıñ aḳıtmaḳsızın edeb ile (3) öpe. Eger ḳatı izdiħâm olsa Ḳacer-i (4) Esved'e kimsene eziyyet idüp (5) varmaḳ menħidür. Hemân ḳâdir ise (6) ellerin ḳaldırup tekbir ve tehlîl (7) ve ħamd ve şalavãtdan soñra sağ' eline (8) degirüp eli için

³⁶ “Allah’ım! Bu Kâbe’nin şerefini, yüceliğini, saygınlığını ve heybetini artır. Hac ve umre yapanların şerefini, saygınlığını ve iyiliğini de artır. Allah’ım! Sen esenlik sahibisin, esenlik sendendir. Ey Rabbimiz! Bizi esenlikle yaşat.”

³⁷ “Allah’ım! Umre tavafı yapmak istiyorum. Onu bana kolaylaştır ve onu kabul buyur.”

³⁸ “Allah’tan başka ilah yoktur ve hamd ancak onadır. Allah’ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt.”

öpe, degil ise (9) iracıkdan yüzün Hacer-i Esved'e [22b] (1) karşı idüp iki elin omuzu (2) berâberine qaldırıp elleri için (3) Hacer-i Esved'den yaña ide andan:

Allāhu (4) *ekber lā ilāhe illallāhü ve'l-ḥamdü lillāhi allāhümme* (5) *ṣalli 'alā muḥammedin ve 'alā āli muḥammedin*³⁹ diyüp (6) eliniñ için öyüp du'ayı Hacer-i (7) Esved'den kendü şağına yürüye (8) terk oquya:

Allāhümme imānan bi-ke ve tasdiqan (9) *bi-kitābıke ve vefāan bi-'ahdike ve ittibā'an* [23a] (1) *li-sünneti nebiyyıke muḥammedin ṣallallāhü ta'ālā* (2) *'aleyhi vesellim*⁴⁰ mültezem berâberine bunu (3) oquya oquya:

Allāhümme inne le-ke 'aleyye (4) *ḥuqūqan bi-hā 'aleyye* mültezem deyü Hacer-i (5) Esved ile bāb-u şerif arasına (6) dirler. Ka'beniñ bāb-u şerifi berâberinde (7) bunu oquya:

Allāhümme hāzā'l-beytü beytükü (8) *ve ḥarāmü ḥaramüke ve'l emnü emnüke ve hāzā* (9) *mekānū'l-'ā'izi bi-ke mine'n-nār ...feḥarrim* [23b] (1) *ḥaramüke ve'l emnü emnüke ve hāzā mekānū'l* (2) *'ā'izi bi-ke mine'n-nār feḥarrim* (3) *luḥūmena ve beşratenā 'ale'n-nāri*.⁴¹

Rukn-ü (4) 'Irāqī'de bunu oquya:

Allāhümme innī (5) *eūzu bi-ke mine'ş-şerriki ve' ve'şşekki ve* (6) *'ş- ve'l-māli şıqāki ve'n-nifāki ve sūi'l-aḥlāki* (7) *ve sūi'l-munkalebi ve'l-manzarifi'l-ehl-i* (8) *ve'l-veled*.⁴² altun oluğı berā(9)berinde bunu oquya :

Allāhümme innī es'elüke [24a] (1) *imānen lā-yezülü ve yakīnen şadıqan lā-yenfedü* (2) *ve murāfaqate nebiyyıke muḥammedin ṣallallāhü ta'ālā* (3) *'aleyhi vesellem Allāhümme zıllle illā zıllüke* (4) *eżilleni tahte zıllı 'arşıke yevme lā* (5) *zıllle illā zıllüke vesqini bike'sin nebiyyıke* (6) *şerbeten lā ezmāu ba'dehā ebeden*.

Rukn-ü (7) Şā'mī'de bunu oquya:

Allāhümme ecmelhü (8) *ḥaccen mebrūran ve sa'yen meşkūran ve zenben* (9) *mağfūran ve 'amelen maqbūlen ve ticāreten* [24b] (1) *len tebūra bi-raḥmetike yā azizü yā ğafūr*.⁴³

(2) Rukn-ü Yemānī'de bunu oquya:

³⁹ "Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur ve hamd ancak onadır. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt "

⁴⁰ "Allah'ım! Sana iman ederek, kitabını tasdik ederek, sana verdiğim sözü yerine getirerek peygamberin Muhammed (s.a.v.)'in sünnetine uyarak beytini tavaf ediyorum."

⁴¹ "Allah'ım, bu beyt senin beytin, Harem de senin Haremindir. Emniyet senin emniyetindir. Bu hayırlı yer ateşten sığınma yeridir. Öyle ise etlerimizi ve derilerimizi cehennem ateşine haram eyle."

⁴² "Allah'ım, şirkten, şüpheden ve münakaşadan ve kötü ahlaktan ve kötü zandan; aile, mal ve evlatta kötü şeyler görmekten sana sığınırım."

⁴³ "Yâ Rabbe'l-âlemin! Bunu kabul edilmiş bir hac, şükredilmiş bir çalışma yap (da) günahımı af eyle, amelimi (ibadetimi) kabul buyur ve zararsız bir ticaret eyle rahmetinle, ey Aziz ve Ğafūr olan Rabbim."

Allāhümme innī (3) *eūzu bike mine'l-küfri ve'l-fakri ve min 'azābi*(4)*l-ḳabri ve min fitneti'l-memāti ve* (5) *eūzu bike mine'l-ḥazyi fi'd-dünyā ve'l-āḫirati*.⁴⁴

(6) Ve ḳādir olursa Rukn-ü Yemānide sağ (7) el-i-y-le mesih ide ve eger izdiḥāmdan (8) meshe ḳādir olmazsa gece uzaḳdan (9) işāret ve meshe ḳādir oldıḳda elin [25a] (1) öymek eṣaḥ aḳvāde yoḳdur. Rukn-ü (2) Yemānī ile Ḥacer-i Esved arasında bunu (3) oḳuya:

Rabbenā ātinā fi'd-dünyā ḥaseneten (4) *ve fi'l-āḫirati ḥaseneten ve ḳinā 'azābe*.⁴⁵

(5) 'Ulemā-i selef ṭavāfda bu du'āyı (6)oḳurlardı ve melā'iketi ṭavāfda:

(7) *sübḥānallāhi ve'l-ḥamdü lillāhi ve lā ilāhe illā* (8)*llāhü vallāhü ekber ve lā ḥavle ve lā ḳuvvete* (9) *illā billāhi'l-'aliyyi'l-aẓīm*.⁴⁶ Oḳurlardı. [25b] (1)Mezḳūr du'ālar ḳādir olmayan delīl (2) aḳzından öğrenmeden ise ikisini olmazsa (3) yalnız rabbenā ātinā āḫirine dek oḳumaḳ (4) efdāldür.⁴⁷ Andan yine Ḥacer-i Esved'e gelür (5) buña bir ṣavṭ dirler üslub-ı sābıḳ (6) üzere yine Ḥacer-i Esved'i istilām idüp (7) altı kerre daḫı Ka'beyi dolaşınca yedi (8) ṣavṭ olur buña bir ṭavāf dirler. (9) Mültezem ve bāb-u şerīf ve altun [26a] (1)oluḳı, erkān-ı Ka'be, du'ālar da geḳen (2) tertīb üzeredür ve ṭavāfiñ üç (3) evvelki ṣavṭında remel ve cemi'isinde (4) ızṭiba' ide ḡāfil olmaya ve ṭavāf (5) aralıḳında bir yirde ṭurmaḳ ve kelām itmek (6) ve şaşḳın gibi eṭrafa baḳmaḳ mekrūhdır (7) ve Ḥacer-i Esved'e ḡāhice ṭīb süreler (8) andan şaḳına eger öperken cümle aḳzı (9) ṭıblansa bir dem lāzım olur ḳaçan [26b] (1) ṭavāfdan fāriḡ olsa Maḳām-ı İbrāhīm (2) ardında iki rek'at ṭavāf namāzı (3) niyyet idüp kıla, sünnet ṭavāf dimeye (4) zīrā bu namāz vācibdir ve bu namāzı ne (5) mekānda ḳılsa cā'izdür ammā Maḳām-ı (6) İbrāhīm ardında ḳılmaḳ müsteḥabdır ve (7) ṭavāf namāzından fāriḡ oldıḳda Ādem (8) 'aleyhi's-selām du'āsın oḳuya:

Allāhümme inneke ta'lemü sırrı ve 'alā niyyetī fakbel [27a] (1)*ma'ziretī ve ta'lemü ḥacetī fā'atınī sü'lī* (2) *ve ta'lemü mā fī nefsi faḡfirlī zümübī Allāhümme* (3) *innī es'elüke imānen yübāşiru ḳalbī ve yaḳīnen* (4) *şādıḳan ḫattā a'leme ennehü lā yüşibenī illā mā-* (5)*ketebetlī 'aleyye ve'r-rızā bimā ḳasemteli*.⁴⁸

Ādem 'aleyhi'(6)s-selām bu du'ayı Maḳām-u İbrāhīm ardında (7) oḳudu ve bir rivāyetde Mültezem'de (8)oḳudu öyle oluncaḳ ikisinde daḫı (9) oḳumaḳ evlādur ve bu du'ayı

⁴⁴ “Ey Allahım, küfürden, fakirlikten, kabir azabından, hayatın ve mematın fitne-i fücüründen ben sana sığınırım. Dünya ve ahirette rezil olmaktan yine sana sığınırım.”

⁴⁵ “Rabbimiz! Dünyada bize bir iyilik ver, ahirette de bir iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru.”

⁴⁶ “Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Her türlü övgü Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Kuvvet ve kudret ancak yüce ve azametli Allah sayesinde vardır.”

⁴⁷ Metinde: eṣāldür.

⁴⁸ “Allah'ım! Gizli ve aşikare her halimi bilirsin, istediğimi de bilirsin, sen dileğimi yerine getir. Gönlümden geḳeni de bilirsin, beni maḡfired eyle. Allah'ım, başıma gelen her musibetin senin mukadderatınla olduğunu bildirecek ve taksimatına razı gösterecek sağlam bir imana beni sahip kıl ve gerḳek bir yakīni kalbime yerleştire.”

bilmeyen [27b] (1) kimsene delîl ağzından bârî lâ-aqal iki (2) üç def'a okuya ki bârî ta'âlânî (3) okuyana va'd-i 'azîmi vardır ol maħalde (4) bu du'âyı daħı okuya :

Allāhümme ene 'abdüke (5) ve in 'abdike eteyyüke bi-zünûbin keşîratin (6) ve aġmālî seyyietin ve hāzā maqām-ü'l-'ā'izi bike (7) mine'n-nāri faġfîrî inneke ente'l-ġafûrî(8)r-raġîmü Allāhümmeġfire'l-mü'minîne ve'l-mü'mināti (9) ve kınnî'nî bimā razeķtenî ve bâriklî fîmā [28a] (1) a'zaytenî vaħlûf 'alā külli ġāibetin lî(2) bi-ħayrin.

Ṭavāf namāzından fāriġ oldıķdan soñra (3) zezem-i şerîfe gele ve kına kına zezemden (4) iķe ve iķdikde bunu okuya:

Allāhümme (5) innî es'elüke 'ilmen nāfi'an ve rızķan vāsî'an (6) ve şifā'en min külli dā'in ve saķamin.⁴⁹ Ba'dehü gelüp (7) Mültezem-ü şerîfe göġsin ṭayayup Ka'be(8)nün örtüsine eli sürse yapışup (9) tazarru' ve ibtihāl ile du'ā idüp ħācetin [28b] (1) dileye. Ṭavāf namāzından evvel Mültezem'de (2) du'ā itse ol da cā'izdür. Andan ba'de'(3)d-du'ā'i 'ale'l-fevri Ḥacer-i Esved'i istilām (4) idüp Şafā kıpusından kıķup Şafā'ya (5) gele dereceleri üstüne kıķa yüzün Ka'be(6)den yaña ide ba'de'd-te'avvüd bunu okuya:

Inne(7)ş-şafā ve'l-mervete min şa'āirillāhe femen ħacce(8)l-beyte evi'temera felā cünāha 'aleyhi en yettavvafe (9) bi-himā vemen tetavva' ħayran feinnellāhe şākirün [29a] (1) 'alîmün⁵⁰ andan iki elin du'āya kıldırır gibi (2) kıldurup bunu okuya:

Allāhu ekber Allāhu (3) ekber Allāhu ekber ve lillāhi'l-ħamdü Allāhu ekber 'alā mā- (4) hedāyenā ve elħamdü lillāhü 'alā mā-evliyānā lā ilāhe (5) illallāhu vaħdehü lā şerike lehü lehü lehü'l-mülkü ve (6) lehü'ħamdü ve hüve 'alā külli şey'in kıdîr lā ilāhe illā(7)llāhü ve lā-na'büdü illā iyyāhü muħlaşîn lehü'd-dine ve (8) levkeri'l-kāfirün lā ilāhe illallāhü vaħdehü (9) ve enneceze va'dehü ve naşara 'abdehü ve hezemü'- [29b] (1) 'l- aħzābe vaħdehü Allāhümme inneke kılte ve kıv(2)lüke'l-ħaķķu ud'ünî estecib leküm ve ente lā (3) tuħlifü'l-mî'āde ve innî es'elüke kemā hedaytenî (4) ilel İslāmi en lā-tenzi'ahü minnî ħattā tetevve(5)fānî ve ene müslimün andan şalavāt virüp (6) nefsi iķün vesā'ir Müslimānlar iķün (7) du'ā ide andan vaķār ile Merve'den yaña (8) yürüyerek⁵¹ bunu okuya :

Allāhümme ista'milnî (9) bi-sünnetin nebiyyike Muħammedin şallallāhu 'aleyhi ve sellim [30a] (1) ve teveffenî 'alā milletihî ve a'zinî min mu...lāti(2)l-fiteni biraķmetike yā erħame'r-rāhimîn.

(3) Kıaçan yeşil direge gelse yeke tā öbir dere(4)ge varınca ve yelerken bunu okuya:

⁴⁹ "Allah'im! Senden yararlı ilim, bol rızık, her türlü dert ve hastalıktan şifa istiyorum."

⁵⁰ "Şüphesiz Safa ile Merve Allah'ın (dininin) nişānelerindedir. Onun iķin her kim hac veya umre niyeti ile Ka'be'yi ziyaret eder ve onları da tavaf ederse bunda bir ġunah yoktur. Her kim ġönlünden koparak bir hayır işlerse şüphesiz Allah onu bilir, kışılıġını verir."

⁵¹ Metinde: yürüyedek.

Rabbe(5)ğfir verham ve tecāvez ‘ammā ta‘lemü inneke ta‘lemü (6) mā lā na‘lemü inneke ente‘l-‘azzü‘lekremü neccenā (7) mine‘n-nāri sālīmīne ve edhīlnā‘l-cennete (8) āminīn rabbenā ātinā fi‘d-dünya ḥaseneten (9) ve fi‘l-āhīrati ḥaseneten ve kınā azabe‘n-nāri ⁵²[30b] (1)

İkinci deregi geçdikden soñra yab yab (2) yürüyerek⁵³ Merve’ye gele dereceleri (3) üstüne çıka Şafā’da okuduğı (4) inne’ş-şafā āyetin ve du‘āların okuya bö(5)ylece yedi kerre Şafā’dan Merve’den Şafā’(6)ya vara gele, Şafā’dan Merve’ye bir (7) şavṭ Merve’den Şafā’ya bir şavṭdur. (8) Şafā’dan başlaya Merve’de ḥatim ide (9) ve Şafā’da ve Merve’de çok çok du‘ā [31a] (1) ide ki anlarda du‘ā müstecābdur. Ğāfil mebaş (2) kaçan sa’yiden fāriğ olsa ‘umre ile geldiyse (3) tırāş ola eşvābın geye ḥaccı mevsimi olduğda (4) zi‘l-ḥiccenīñ sekizinci günü ya dağı evve(5)lce ḥaccı için ḥaramdan iḥrāma gire ba‘de(6)hū bir nāfile ṭavāf ide, dilerse ‘aḳabinde (7) ḥaccı için sa’y ide lākin ṭavāf-ı ziyāret (8) ‘aḳabinde sa’y itmek müfrid bi‘l-ḥaccı olana (9) yā Mekke-i Mükerreme’den ḥaccı için iḥrāmlanan [31b] (1) kimseneye evlādır, ḳārīn olan kimesnelere (2) ṭavāf-ı ḳudūm ardınca ḥaccīñ sa’yi idi vir(3)mek evlādır ve eger yalnız ḥaccı ile ve ḳırān (4) ile geldiyse ba‘de’s-sa’yi tırāş olmaya (5) tā bayram günü Mina’ya gelüp Cemre-i ‘Aḳabe’ye (6) yedi taş atmayınca eger andan evvel tırāş (7) olsa müfride bir ḳurbān ḳārīne iki ḳurbān (8) lāzım gelür.

Bābü‘l-ḥuruc min Mekke ilā Minā

(9) Kaçan zi‘l-ḥiccenīñ sekizinci günü ola [32a] (1) Mekke’i Mükerreme’den Minā’ya şabāhı Mekke’de (2) ḳılıp da güneş toğarken teveccüh ide Mekke (3) şehrinden çıkarken bunu okuya:

*Allāhümme (4) ileyke ercu ve iyyāke ed‘ū ve ileyke er(5)ğabü Allāhümme belliğnī şālīḥa ‘amelī (6) ve eşlīḥlī fī zürriyyeti.*⁵⁴

Vaḳtāki (7) Minā’ya vāşıl ola bunu okuya :

Allāhümme (8) imme ḥāzā minan ve ḥāzā mā-de‘l-tenā ‘aleyhi (9) mine‘l-menāsiki es‘elūke en temünne ‘aleynā [32b] (1) bi-cevāmi‘ il-ḥayri ve bi-mā menente bihi ‘alā İbrāhīm (2) ḥalīlike ve Muḥammedin nebiyyike ‘aleyhima’ş-şalavātü (3) ve’s-selāmü ve bi-mā mesente bihi ‘alā evliyā’ike (4) ve ehl-i ṭā‘atike feinnī ‘abdūke ve fī ḳabşatike (5) nāşiyetī biyedike tef alü bī mā eradte (6) ci‘tü ṭāliben merzāteke.

⁵² “Rabbim! Bizi bağışla, merhamet et, kereminle bizi affet. Bilmediklerimizi de kusurlarımızı da sen biliyorsun, onları affet. Çünkü sen güç ve kerem sahibisin. Allah’ım! Bize dünyada iyilik ve güzellik, ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi ateş azabından koru.”

⁵³ Metinde: yürüyörük.

⁵⁴ “Allah’ım! Ben yalnız senin rızanı istiyorum, yalnız sana dua ediyorum. Salih amllerime beni ulaştır, benim günahlarımı affet.”

Andan şalavāt (7) vire ve sünnet budur ki Minā'da kona. (8) Öyle ve ikindü ve aḥşam ve yatsu ve şabāḥ (9) namāzın anda kılop güneş toğarken [33a] (1) 'Arafāt'a teveccüh ide bu sünnete ri'āyet bu (2) zamānda pek azdır baḥtlu ol kimesne (3) bu sünneti icrā ide:

Harrece'l-Beyheḳī rahimehu(4)llāhü ta'ālā 'an ibni 'Abbās razıyallāhu ta'ālā (5) 'anhümā 'ani'l-nebiyyi şallallāhu ta'ālā 'aleyhi ve (6) selleme enneḥü ḳāle men temesseke bi-sünneti 'inde (7) fesādi ümmeti felehü ecru mi'eti şehidin. Şadaḳa (8) rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. (9) Kaçan 'Arafāt'a teveccüh ide bunu oḳuya:

[33b] (1) *Allāhümme ileyke teveccühtü ve 'aleyke teve(2)kkeltü ve vecheke eradtü es'elüke en tübārike (3) li seferi ve taḳziye bi-'Arafatin ḥāceti ve en (4) taḡfirlī zünübī ve tec'alnī mimmen tübāhī bihī (5) melāiketike.* Andan telbīye iderek gide (6) Müzdelife'ye dāḥil olduğda orta yerinde (7) olan ḳubbeniñ saḡ cānibindeki yoldan (8) gitmek sünnetdür vaḳtāki ḳatda Cebel-i (9) Raḥmet görünse bunu oḳuya:

Allāhümme [34a] (1) ileyke teveccetü ve 'aleyke a'temādetü ve (2) vecheke eradtü Allāhümmeḡfirlī vetüb 'aleyke (3) ve eḳtini sü'lī ve veccihlī ahceyra eytemā teve(4)ccehtü sübḥanallāhi ve'l-ḥabbedü lillāhi velā ilāhe (5) illallāhu vallāhu ekber velā ḥavle velā ḳuvvete (6) illā billāhi'l-'aliyyil azīm. Cebel-i Raḥmet (7) üstünde bir ḳubbe yapmışlardır. İraḳdan (8) görünüp andan Cebel-i Raḥmet ḳurbında (9) ise güneş zevāle varınca zikre ve [34b] (1) zikre ve tesbīḥe ve envā'i 'ibādetden ḳādir (2) olduğına meşḡul ola kaçan zevāle (3) gelse ḡusül ide ve Mescid-i İbrāhīm'e vara (4) vaḳt-i kerāhat degilse iki rek'at taḥiyyatü'(5)l-mescidi kıla andan öyle ezānı oḳundıḳda (6) öylenüñ dört rek'at sünnetin kıla (7) andan ḥaṭīb ḥuṭbeyeye çıkar ḥuṭbe o(8)ḳur sākit olup diñleye andan ba'de'(9)l-ḥuṭbe iḳāmet olunur. Öylenüñ [35a] (1) farzına niyyet idüp imāma iḳtidā ide (2) andan yine iḳāmet olunur. İkindünüñ (3) farzına niyyet idüp imāma iḳtidā idüp (4) kıla bu günde ikindü namāzı öyle va(5)ḳtinde kılinur. Mescid-i İbrāhīm'de imām ile (6) kılına ve bu iki farz arasında sünnet (7) kılinmaz ve Mescid-i İbrāhīm'e gelmeyenler veyā(8)ḥūd yalıñız kılanlar veyāḥūd çadır(9)larında cemā'at-ıla kılanlar öyleyi [35b] (1) öyle vaḳtinde ikindüyi ikindü vaḳtinde (2) kılılar cem'i cā'iz degildür ve Mescid-i (3) İbrāhīm'e gelen kimesne öyleniñ (4) ba'zısına irişse imāma iḳtidā (5) ide imām selām verincek bāḳī ḳalanıñ (6) kıla eger öyleniñ bāḳīsın tamām itmeden (7) imāma ikindüden fāriḡ olsa ol (8) kimesne ikindüyi ikindü vaḳtinde kıla (9) eger öyleye irişmeyüp ikindüye irişse [36a] (1) öyleyi öyle vaḳtinde ve ikindüyi ikindü (2) vaḳtinde kıla cem'i cā'iz olmaz.

Andan gele (3) Cebel-i Raḥmet ḳurbında vaḳfeye tura meṭbiḥ (4) Ādem didikleri yā bunuñ Cebel-i Raḥmet (5) cānibinden ḳara taşlar yanında vuḳuf (6) sünnetdür. Orada şimdi bir miḥrāblı (7) mescid binā itmişlerdür. Rasūlullāhu şalla(8)llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinün (9) mevḳifidür ve tavarı olana.... [36b] (1) üstünde vuḳuf efdaldür ve ḳibleye (2) ḳarşu tırmaḳ müstecabdur andan ellerin (3) du'āya ḳaldırır gibi ḳaldıra kemāl-i mertebe

(4) hayide ve tazarru' ve du'a ve hulûş ve ikbâl (5) ile teveccüh ide ve da'veti esnâsında (6) gâh gâh telbiye ide ve gözinden yaş akıtmağa (7) sa'y ide 'alâmet-i kabuldür dimişler ve du'a(8)sınıñ ve haccınıñ kubûline bârî ta'âlâya (9) hüsnu zann ide ki hazreti Bârî celle [37a] (1) şânühü hadîş-i kudüsînde: “ene 'inde zanni (2) 'abdinî” buyurmuşdur. Ya'ni “ben kulu(3)muñ baña zanni kıtındayam baña hayr zan (4) iderse hayr ihsân iderem şer zan (5) iderse şer virirem, dimekdür böyle (6) oluncağ mü'min her halde Allâhu zü'l-celâle (7) hayır zann itmelidir ve her ne du'aya kâdir (8) olursa anı oğuya. Gerek Türkî gerek (9) 'Arabî gerek Fürsî olsun mâ'nâsın [37b] (1) anlamadığı du'ayı okumadan Türkçe (2) du'a okumadan Türkçe du'a itmek evlâdur.

(3) Ve Arafât'da yüz kerre:

Lâ ilâhe illallâhu vahdehü (4) *lâ şerike leh lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve 'alâ* (5) *küllî şey'in kâdir*⁵⁵ ve yüz kerre *kul hüvallahü* (6) *eğadür*⁵⁶ ahîrine dek ve yüz kerre:

Sübhânallâhi (7) *ve'l-hamdü lillâhi velâ ilâhe illallahü ekber* (8) *velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-'aliyyi'l-'azîm*.⁵⁷ (9) ve yüz kerre istiğfâr meşelâ:

Estağfirullâhe [38a] (1) *l-'azîme ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyüm* (2) *ve etübü ileyhî*⁵⁸ *ve es'elühü't-tevbete ve'l-mağzırati* (3) *innehü hüve't-tevvâbü'r-raḥîm*. Ve yüz kerre şalavât-ı (4) şerif meşelâ:

Allâhümme şalli 'alâ Muhammedin ve 'alâ (5) *âlihî ve şahbihî ve sellim*.⁵⁹ Oğuya ve hadîş-i (6) şerîfde vardur ki bir kimesne 'Arafa vaqfe(7)sine kıbleye qarşu yüz kerre: *lâ ilâhe illâ(8)llâhü vahdehü lâ şerike leh lehü'l-mülkü ve lehü(9)l-hamdü ve hüve 'alâ külli şey'in kâdir*⁶⁰ *Allâhümme* [38b] (1) *şalli 'alâ Muhammedin ve 'alâ âli Muhammedi kemâ şalleyte* (2) *'alâ ibrahîme ve 'alâ âli ibrahîm inneke hamîdün* (3) *mecîdün 'aleynâ me'ahüm*⁶¹ dise bâri ta'âlâ (4) melâ'ikelere buyurur: Şâhid oluñ ben (5) kulumı yarlıgadam. Allâhümme ce'alnâ minhüm (6) âmîn. Ve 'Arafa'da bu du'a'yı dañı çok (7) oğuya :

⁵⁵ “Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir, O'nun ortağı yoktur, mülk O'nundur, hamd O'na aittir. O, her şeye kadirdir.”

⁵⁶ “Deki: Allah birdir.”

⁵⁷ “Allah'ın şanı yücedir, övgü Allah'a özgüdür. Allah'tan başka tanrı yoktur. Allah en büyüktür. Her türlü değişim ve gücün kaynağı sadece Allah'tır.”

⁵⁸ “Kendisinden başka hak ilah bulunmayan, ebedi hayatla daima diri olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olup kâinatı yöneten Allah'tan beni bağışlamasını diler ve günahlarıma tevbe ederim.”

⁵⁹ “Allah'ım Efendimiz ümmi peygamber Muhammed'e, evladu iyaline ve ashabına salat ve selam eyle.”

⁶⁰ “Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur; o tektir, ortağı yoktur. Mülk onundur, hamd ona mahsustur ve o her şeye kadirdir.”

⁶¹ “Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt. İbrahim'e ve İbrahim'in ümmetine rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.”

Lā ilāhe illallāhū vaḥdehū lā ŧerike (8) leh lehü'l-mülkü vehü'l-ḥamdü ve hüve 'alā külli ŧey'in (9) ḳadīr Allāhümme ec'al len sem'ihim nūrān [39a] (1) ve fī ḳalbī nūran Allāhümmeḧraḥ lī ḧadri (2) ve seyyir lī emri Allāhümme innī eūzü bike min (3) vesāvisiḧḧadri ve meḧāti'l-emri ve ŧerri (4) fitneti'l-ḳabri ve ŧerri mā yelicü fī'l-leyli ve ŧerri (5) mā yelicü fī'n-nehāri ve ŧerri bevāiḳi'd-duhuvvi.

(6) Ve bu du 'āyı daḥı çoḳ oḳuya:

Allāhümme a'tıḳ (7) raḳabeti mine'n-nāri ve evsi' lī mine'r-rızḳı (8) l-ḥalāli vaḧrif 'annī feḧaḳata'l-cinni ve'l-insi (9) allāhümme eḧliḥ lī dīnillezi hüve 'ıḧmetü [39b] (1) emri ve eḧliḥ lī dūnyāye'l-leti fīhā me'āsī (2) ve eḧliḥ lī āḥiratilleti fīhā me'ārī vec'ali (3) l-ḥayāte ziyādeten lī fī külli ḥayrin vec'ali'l-mevte (4) rāḥanan lī min külli ŧerrin rabbenā ātinā fī'd-dūnyā (5) ḥaseneten ve fī'l-āḥirati ḥaseneten ve ḳınā 'azābe (6) n-nāri Allāhümme inneke tesme'u kelāmī ve terā (7) mekānī ve ta'lemü sırrī ve 'alā niyyeti ve lā ḥayfā (8) 'aleyke ŧey'in min emri ene'l-bāsiri (9) l-faḳiru'l-müteḡiḧü'l-müstedcürü'l-vecilü'l-müḧfiḳi' [40a] (1) l-mu'terifü bi-zenbihi es'elüke mes'elete'l-miskīni (2) ve ebtehilü ileyke ibtihāle'l-müznibi'z-zelīli ve (3) ed'üke du 'ā'e'l-cā'ifi'z-zarīri ve du 'ā'e men (4) cefe'at leke raḳabtühü ve fā za... (5) ve zelle leke ḥaddühü ve ra'nemi leke enfühü Allāhümme (6) lā tec'alnī bi-du 'ā'ike rabbi ŧeḳıyyan ve kün bī (7) ra'üfan racīmen yā ḥayra'l-(8) mu'ḧīne. Ve güneş baḳmasına yaḳın (9) bunu oḳuya:

Allāhümme lā t... min raḫmetike [40b] (1) femā esve'e ḥālī in race'tü minke ḥā'iben (2) e'ūzü bike yā seyyidī min zālike ilāḥī 'uyünü (3) amālī ileyke nāziratün ve eydī meḧāmi'ī ilā (4) cūdike ḥāsiratün. Ve güneş baḳatururken (5) bunu oḳuya:

Allāhümmelā tec'ale āḥira'l-'ahdi (6) fī hāzā'l-mevḳıfi verzuḳnīhi ebeden me'l-baḳseyteni (7) vec'alnī'l-yevme müflicen münḥacen müstedcāben (8) du 'ā'i maḡfuran zünübī vec'alnī'l-yevme (9) min ekremi ve fidke va'ḧnī efzālū mā [41a] (1) a'ḧaytü minhüm mine'r-raḫmeti ve'r-rızvān (2) ve't-tecāvüzi ve'l-ḳufrāni ve'r-rızḳa'l-vāsi' (3) l-ḥalāli'ḧ-ḧayyibi ve bārik lī fī cem'i (4) ömürī ve mā erci'u ileyhi min ehlin e'mālin (5) ev veledin ḳalīlin ev keḧīrin ve bārik li 'aleyve ve 'aleyhim. (6) Andan rasūli ekrem ḧallallāhū ta'ālā 'aleyhi (7) ve sellem ḥazretlerine ḧalavāt geḧüre (8) andan imām ardınca Müzdelife'ye (9) teveccüh ide imāmdan murāda vaḳfede [41b] (1) ḥuḧbe oḳuyandur. Müzdelife'ye vāḧıl (2) olduḳda bunu oḳuya:

Allāhümme inne hāzā (3) Müzdelifetü ve ceme'un ceme'tü fīhā ḳulūben (4) mü'ellefeten feellif beyni ve beyne cemī'i'l-müslimīne (5) ve'l-müslimāti vec'alnī mimmen da'āke (6) feecebtühü ve tevekkel 'aleyke fekefeytehü ve (7) emen bike fehedeylehü. Andan Müzdelife' (8) niñ orḧa yerindeki ḳubbeniñ eḧrāfi ki (9) aña meḧ'ar-i ḥarām dirler ŧimdi orada bir [42a] (1) mescid binā itmiḧlerdür ol maḫallede (2) ḳona 'ale'l-fevri ezān ve bir iḳāmet ile

(3) kıla gerek yalınuz kılsun gerek cemā'at (4) evvel aḥşamı kıla andan yatsuyı kıla (5) arasında sünnet kılmak yoktur. Yatsunuñ (6) soñ sünnetiñ ve vitri kıla ve (7) aḥşam namāzına edāya niyyet ide zīrā (8) aḥşamıñ vaḳti ol günde ol vaḳitdür. (9) Ğalaṭ idüp yatsuyı aḥşamdan evvel [42b] (1) kılsa ia'de ide evvel aḥşamı andan (2) yatsuyı kıla o gice anda 'ibādete meşğül (3) ola kendü de ḥaḳḳı olan Müslimānlar için (4) mağfıret ve kendüden rāzı olmaların taleb (5) ide kaçan şubḥ-ı şādıḳ zuhūr itse vaḳtiñ (6) evvelinde şabāḥı kılıp 'Arafa'da tırdu(7)ğı gibi vaḳfeye peygamber 'aleyhi's-şalavātü (8) ve's-selāma şalavāt vallāhu ta'ālāya (9) ḥamdü senā ve tazarru' ve telbīye ide ve 'Arafat'da [43a] (1) itdüğü du'aları ve istiğfar ve tesbīḥ ve (2) tehlīli kādır olduğı miḳdārı ide rabbenā (3) ātinā ilā āḥiriḥi çok oḳuya ve ḡāyet ile (4) tazarrı' ide ve du'ā ide ki anda du'ā maḳbūl (5) olmak muḥaḳḳaḳdur. Ehem ve mühim olan ḥüsn-i (6) ḥātıme ve mağfıret ve ḥisābsız duḥūli (7) cennet istemekdür. 'Arafa vaḳfesinin (8) ve böyle bilki cemī'i ef'ālī ḥaccı ḡanīmet (9) bilüp du'āda ḡaflet üzere olmak [43b] (1) büyük ḥamāḳatdur ve bu maḥallede vesā'ir mezinnetü'(2)l-icābe olan maḳāmelerde aḥbāb (3) ve ihvānı unutmak ḳatı mürüvetsizlikdir (4) ve Müzdelife'de nirede tursa cā'izdür (5) ammā meş'ar-i ḥarām ḳarşu tırmaq müstecabdur (6) ve bayram günü Minā'da Cemre-i 'Aḳabe'ye aṭa(7)caḳ yedi taşu Müzdelife'den almak (8) müsteḥabdur. Bāḳīsiniñ Mina'ya gelürken yol (9) kenārından ala ve taşlar baḳladan büyük [44a] (1) olmaya ve güneş toḡmaḡa iki rek'at (2) namāz kılaceḳ miḳdārı yaḳın olunca (3) Minā'ya teveccüh ide ve Müzdelife'den gö(4)çdükdü buni oḳuya:

Allāhümme ileyke efzātü (5) ve min 'azābike eṣṣaḳtü ve ileyke teveccēhtü (6) Allāhümme teḳabbel minnī nūsūki ve 'azzim ecri ve erḥam (7) tazarrū' i vestecib da'veti ve a'tini su'ālī. (8) Kaçan Mina'ya vāşıl olsa bunu oḳuya:

(9) *Allāhümme inne ḥāzā minan ḳad eteytühā ve enā 'abdüke [44b] (1) ve ibnü 'abdüke es'elüke en temünne 'alā bimā (2) menentü bihi 'alā evliyā'ike Allāhümme innī eū'zu (3) bike mine'l-ḥızmāni ve'l-musībeti fī dinī yā erḥame'(4)r-rāḥimīn elḥamdü lillāhillezī bellaḡanı minan sālīmen (5) mu'āfan.* Andan eline Müzdelife'den alduğı (6) yedi taşu ala ve yuya toḡrı Cemre-i 'Aḳabe'ye (7) gele beş zirā' miḳdārı maḥalli remy olan (8) binādan ıracıḳ tıra beş parmağı ve şahādet (9) parmağıniñ ucıyla tutup aṭa ve aṭarken:

[45a] (1) *Bismillāhi Allāhü ekber raḡman leşşeyāṭine vaḥzi (2) bihi⁶² dise beş zirā' miḳdārı ıdaḳ tır(3)maḳ müsteḥabdur taşlar maḥalline vāşıl olma(4)maḳ ḳorḳusından daḡı yaḳın varsa (5) cā'izdür ve ammā bu taşlar ve ikinci ve üçüncü (6) gün aṭacaḳ taşlarıñ cümlesi (7) maḥalli remy olan bināniñ dibine düşmek (8) lāzımdır ve aṭdıḳda ḳaşdı bināniñ (9) dibi ola binā olmaya bir zirā'dan ırak [45b] (1) düşerse iā'desi lāzımdır. Taş⁶³ (2) bināya toḳunup dönerse bināya bir (3) zirā'dan yaḳın düşerse cā'izdür ammā (4) dibine düşdükdü soñra ırak*

⁶² “Allah’ın adıyla! Allah en büyüktür. Kahrolsun şeytan ve taraftarları!”

⁶³ Metinde: taşan.

yere yuva(5)rlansa yine cā'izdür ve eger taşlaruñ (6) biri adam üzerine düşüp andan kendü (7) kendinden binānīñ dibine düşerse cā'iz(8)dür ammā adamuñ hareketinden düşerse (9) tekrārına bir daħı atmak gerekdür ve yedi [46a] (1) taşı bir oğurdan atsa bir taş yerine (2) тұrur andan mā `adā altı taş daħı atmak (3) gerekdür bu aħkāmda ikinci üçüncü gün (4) atılacak taşlar berāberdür ve bu Cemre-i (5) 'Aķabe'yi atarken kıla kendü şolina (6) Minā'yı şağına kıla ve bu Cemre-i 'Aķabe'(7)ye bayram günü taş atmanıñ vaķtı (8) üçdür. Şubħ-u şādıķdan soñra güneş (9) toğunca atmak mekrūhdur. Güneş [46b] (1) toğdıķdan soñra zevāle gelince atmak (2) efdaldür. Zevālden bayram ertesi şubħ-u şādıķ (3) toğınca atmak mübāħdır. Ba'zılar kıtında (4) mekrūhdır kaçan bayrām günü Cemre-i 'Aķabe'yi (5) atmaqdan fāriğ olsa müfrid bi'l-ħacci ise (6) terāş ola andan Kā'be'ye gelüp tavāf-ı (7) ziyāreti ide ķārīn ya mütemetti' ise mez(8)kūr Cemre-i 'Aķabe'yi atdıķdan soñra şükrāna (9) ķurbān kese andan tırāş ola andan vara [47a] (1) tavāf-ı ziyāret ide ve tavāf-ı ziyāreti bayrāmıñ (2) evvel günü itmek efdaldür ikinci üçüncü günü (3) itse de cā'izdür bu üç gündən te'hīr (4) itse dem lāzım olur ve ħācīlar iħrāmıdan (5) çıkacak vaķitde biri birini tırāş itse (6) cā'izdür nesne lāzım gelmez ve tırāş olur(7)ken Allāhu ekber dimeyeden ħālī olmaya ve (8) bunu oķuya:

Allāhümme hāzā nāşiyetī biyedike (9) *fec'al lī bi-küllī şa'ratın nūran yevme'l-ķiyāmeti* [47b] (1) *Allāhümme bārik lī fī nefsi vağfirli zünübī* (2) *ve taķabbel minnī `amelī bi-raħmetike yā e'r-rahīmīne.* (3) Tırāşdan soñra bunu oķuya:

Allāhu ekber (4) *elħamdü lillāhi'l-lezī ea'nenā `alā ķazā'i tūsükīnā* (5) *Allāhümme zidnā ĩmānen ve baķīnen ve tevfiķan va(6)ğfirleñā ve lā ve ibā'inā ve li-ümmehātina* (7) *ve lilmüslimīne ve'l-müslimāt.* Ve saçın göme (8) kıya ve bayram günü tavāf-ı ziyāretten (9) fāriğ olduķda duta yine Minā'ya gide [48a] (1) zirā Minā günlerinde anda gecelemek (2) sünnetdür. Kaçan bayram ertesi olsa zevālden (3) evvel taş almak cā'iz degildür. Zevālden (4) evvel cemrāti için ğusül ide ya abdest (5) ala Mescid-i Ħayfi'de öyleyi cemā'at (6) ile kıla ol günde ħuṭbe oķur (7) diñleye andan eline yigirmi bir yunmuş (8) taş ala Mescid-i Ħayf cānibinde olan (9) cemreye gele beş zirā' miķdārı irāķ [48b] (1) тұrup aķa ve atarken yüzini kıbleye (2) ķarşu ide ve atdıķdan soñra kıble cā(3)nibine geķüp тұrup du`ā ide andan (4) Cemir-i Vuşā'ya gele vech-i sābıķ üzere (5) atdıķdan soñra alķaķ tarafına geķüp ve tu(6)rup du`ā ide ve bu iki cemrede du`ā'yı (7) uzada ki mezinne-i icābetdir andan Cemre-i (8) 'Aķabe'ye gele evvelki gün тұrup atdu(9)ğı gibi тұrup aķa ve du`ā için тұr[49a] (1)maya belki dönüp giderken du`ā ide (2) ve üçüncü gün yine ba'de'l-ğusül ve'z-zevāli (3) böylece aķa bu iki günde taş atmağın (4) vaķtı güneş zevāle vardıķda irtesi şubħ-u (5) şādıķ toğuncaya dekdür ammā gündüz (6) atmak efdaldür. Zevālden evvel atsa iā'(7)desi lāzımdır iā'de itnese ķurbān lāzım (8)olur ve mecmū'ı atılacak taşlar bayramuñ (9) üçüncü günü Minā'dan gidene kırķ toķūzdur. [49b] (1) Dördüncü güne kıalan yetmiş olur. Müzdelife'(2)den gelürken taşı bu

miqdardan ziyāde (3) alsa zarar yokdur zirā ba‘z⁶⁴ taş maḥalline (4) düşmeyince iā‘desi lāzım olur. Kaçan (5) üçüncü gün remy-i cimardan fāri‘ olsa (6) dördüncü güne qalmaq lāzım degildir ekseri (7) ḥuccāc şimdi qalmazlar. Eger yanında mez(8)kūr taşlardan qalursa bir pāk yere (9) qoya gömmek⁶⁵ lāzım degildir ve Minā‘da [50a] (1) olduğca Mescid-i Ḥayf‘de mümkün mertebe cemā(2)‘atle namāz kıla ki yetmiş peygamber ‘aleyhimü’(3)s-selām anda namāz kılmışdur. Kaçan Minā‘dan (4) Ka‘be‘ye gelse anda turduqca envā‘-ı (5) ‘ibādātdan ide ve ol eyyāmı belki cümle (6) mevsim ḥaccı ḡanīmet bile. Andan Ka‘be‘den (7) vilāyetine gitmek murād itdikde Ka‘be‘yi ṭavāf (8) niyyeti ile ṭavāf idüp Maḳām-ı İbrāhīm (9) ardında namāzı kıilup zemzem-i şerīfden [50b] (1) qarnı tolunca içüp başına ve yüzine ve (2) üstüne dōke andan mültezeme gelüp (3) Allāhu zü‘l-celāle tazarru‘ ve ḥamd-ü şenā (4) ve şalavāt virüp bu du‘āyı oquya:

Elḥamdü lillāhi’(5)l-lezī hedāyenā li-hāzā ve mā künnā li-nehtediye levlā (6) en hedeynāllāhu Allāhümme fekā hedeynā li-zālike (7) feteḳabbelhü minnā ve lā tec‘al hāzā āhira’l-‘ahdi (8) min beytike’l-ḥarām ver zūḳni’l-‘avde ileyhi (9) ḥattā terzā ‘annī bi-rahmetike yā erḥam er’-rāḥimīne [51a] (1) Allāhümme innī eū‘zu bike bi-nūri vechike ve sa‘ati (2) rahmetike en uşyibe ba‘de hāzā’l-maḳāmı ḥatīeten (3) evzenben lā yuḡferu fehāzā maḳamū’l-‘āizi’l-müstecīr(4) min ‘azābıke Allāhümme innī ‘abdūke ḥamelteni(5) kemā şı‘te veseyyerteni fī bi-lādike ḥattā (6) aḥllesenni ḥarameke ve emneke feḳad racevtü (7) hucisni zannī bike en tekūne ḳad ḡaferetni zūbnī (8) fes‘elūke en tezdāde ‘annī rızan ve tuḳırıra beni ileyke (9) zūlfā Allāhümmaḡıznī ‘an şimālī ve min [51b] (1) ḳuddāmī ve min ḥalfī ve min fevḳī ve min taḥtī (2) ḥattā tübelliḡanı ilā ehli feizā vaşletni ilā ehli (3) felā taḥlini min rahmetike ṭarvete ‘aynin ve nefsin (4) vekfini ömürī min külli hemmin ve ḡamin vesta‘melini (5) bi-ṭā‘ātike mā baḳayetenī bi-rahmetike yā erḥame’(6)r-rāḥimīn.

Andan Ka‘be‘nün eşigin öpe(7) andan Ḥacer-i Esved‘i istilām idüp andan ḥasret (8) ve ağlamak ile Ka‘be‘niñ aşağı cānibinden (9) kıçın kıçın gide ve bunu oquya:

Allāhümme [52a] (1) lā tec‘alehü āhira’l-‘ahdi min beytike’l-ḥarāmı ve in (2) ce‘altheü fe‘avzini‘ ‘anhü’l-cennete yā erḥame’r-raḥimīn (3) āibüne ‘ābidüne li-rabbınā ḥāmidüne ve li-rahmetihi (4) ḳāşidūn şadaḳallāhü ‘abdehü (5) ve hezeme’l-aḡzābe vaḥdehü ve lā ḥavle ve lā ḳuvvete (6) illā billāhi’l-‘aliyyi’l-‘azīm.⁶⁶

⁶⁴ Metinde: ba‘z

⁶⁵ Metinde: gömmemek.

⁶⁶ “ Allah‘ım! Beytül Haram‘ını son ziyaretim eyleme. Eğer son ziyaretim ise bana karşılığında cenneti nasip eyle, ey merhametlilerin en merhametlisi. Ya rabbi! Senin kulun olarak dönüyoruz ancak Rabbimize hamd eder ve onun rahmetini kastederiz. O vadinde sadıktır, kuluna yardım eder, düşmanlarımızı tek başına perişan eder. Bütün güç ve kuvvet, şanı yüce olan Allah‘a aittir.”

Kaçan Mescid-i (7) Harâmiñ kapısına gelse anda turup (8) du‘â itmek mekrûhdur. Ba‘zılar yanında (9) belki giderek du‘â ide ve Mekke şehrinde [52b] (1) kâdir olduğu meretebe Mekke’-i Mükerreme fıkârâsına (2) şadağa ide hacda vâkı‘ olan kuşûrı (3) için.

Bâb: Ziyâret seyyide’l-mürselîne şalla(4)llâhü ta‘âlâ ‘aleyh ve ‘alâ âlihî ve şaḥbihi ecma‘îne: (5) Andan Medîne-i Münevvere’ye gelüp Rasûl-ü (6) Ekrem şallallâhü ta‘âlâ ‘aleyhi ve sellem ḥazre(7)tlarin ziyâret müstecibdür ve vâcibe yakındur. (8) Medîne-i Münevvere’ye gelürken yolda Rasûlu(9)llâhi şallallâhü ta‘âlâ ‘aleyhi ve sellem ḥazre [53a] (1)tlarına şalavâtı çok ide o bâ‘is-i kevineyi (2) şallallâhü ta‘âlâ ‘aleyh ve sellem ḥazretini (3) ziyâret a‘zam-ı kûrubâtdandır züvvâre şefâ(4)‘at va‘di olunmuşdur. Medîne-i Münevvere (5) şehri görindikde şalavâtı ziyâde (6) ide ammâ kaçan ‘Alî kuyusına vâşıl (7) olsa anda kâdir ise inüp (8) gûsül ide ve illâ şehirde kable’z-ziyâreti (9) konağında gûsül ide pākça libâsîñ [53b] (1) geye var ise tîbelene ve ol maḥalli şer(2)ifine ta‘zîmin ve Kûr‘ân-ı Kerîm ile ma‘mûr (3) olduğın kâlbine ihzâr mümkün ise (4) Medîne-i Münevvere’ye yürüyerek gire (5) daḥıl olurken:

Rabbi edḥlîni müdḥale şıdkın (6) ve eḥricni müḥrice şıdkın ve ec‘al lî min lezünke (7) sultānan naşîran⁶⁷ deye. Andan bâb-u Cibrayli’den (8) gire vaḳt-i kerâhat degil ise iki rek‘at (9) taḥiyyatü’l-mescid kıla andan kemâl-i edeb ile [54a] (1) Ravza-i Şerîfe’ye gelüp arkasıñ kibleye (2) ve yüzün kabri şerîf cânibe ide lâkin kabri (3) şerîfiñ üzerinde olan şebbâkeye yakın (4) varmayup bir zirâ‘ ya daḥı ziyâde ırâk turup (5) namâza turur gibi elin bağlayup ve gözlerin (6) aşığa şalup gâyet ḥuzu‘ ve ḥuşu‘ (7) ile turup Rasûlullâhi şallallâhü ta‘âlâ (8) ‘aleyhi ve sellem ḥazretünüñ kendüye selâm (9) virenlerüñ selâmın işidüp cevâb [54b] (1) reddü buyurduğın kâlbine ihzâr ide ve selâm (2) virirken pek ref-i şavt itmeye ve selâmı (3) böyle vire:

E’s-selâmü ‘aleyke yâ nebiyyallahî (4) e’s-selâmü ‘aleyke yâ ḥayretallâhi min ḥalkihi (5) e’s-selâmü ‘aleyke yâ ḥabîballâhi e’s-selâmü (6) ‘aleyke yâ şavfetallâhi e’s-selâmü ‘aleyke (7) yâ seyyide’l-enbiyâ-i ve’l-mürselîne e’s-selâmü ‘aleyke (8) yâ ḥayra’l-aḥlâ’iki ecmaïne e’s-selâmü ‘aleyke (9) yâ kâide’l-urri’l-muḥacceline e’s-selâmü ‘aleyke [55a] (1) ve ‘alâ ehli beytike’t-ḥâhirîn e’s-selâmü (2) ‘aleyke ve ‘alâ ezvâcike’t-ḥâhirâti ümmehâti’-(3)lmü’minîne’s-selâmü ‘aleyke ve ‘alâlike ve (4) ‘alâ eşḥâbîke ecmaïne’s-selâmü ‘aleyke (5) ve ‘alâ iri’l-enbiyâ-i ve’l-mürselîne e’s-selâmü ‘aleyke (6) eyyuhâ li-nebiyyü ve raḥmetullâhi ve berakâtühü cezâkallâhü (7) ‘annâ yâ rasûlallâhi efzale mâ cezâye nebiyyen ve rasûlen (8) ‘an ümmetihi ve şallallâhü ‘aleyke külle mâ zâ kerrake(9)llezzâkirüne ve gâfale ‘an zikrik elfâfilüne [55b] (1) ve şallallâhü ‘aleyke fi’l-evvelîne ve’l-âḥirîne (2) efzale ve ekmâ ve eḥyabe mâ şalla ‘alâ eḥadin (3) min ḥalfihi ecmaïne kemâ’s-tenkaze nâ bike

⁶⁷ “Rabbim! (Gireceğim yere) doğruluk ve esenlik içinde girmemi sağla. (Çıkacağım yerden de) beni doğruluk ve esenlik içinde çıkar. Bana yardımcı bir kuvvet ver.”

mine (4) *z-zalāleti ve beşşara nā bike mine'l-‘amāyeti vehedeynā* (5) *bike mine'l-cehāleti ve eşhedü en lā ilāhe illallāhü* (6) *ve eşhedü enne Muhammeden ‘abdühü ve rasūlühü ve emīnühü* (7) *ve hīratühü min halkihi ve eşhedü yā rasūlullāhi* (8) *inneke bellaġte’r-risālete ve eddeyte’l-emānete* (9) *ve naşahte’l-ümmete ve keşepte’l-ġummete ve cāheddet* [56a] (1) *fillāhi haġġa cihādihi ve ‘abedte rabbeke ħattā atāke* (2) *l-yaġīnū ve naġnū vefdüke yā rasūlallāhi ve ezyā* (3) *fūke ci’nā ilā cinābike’l-kerīmi min bi-lādin şā* (4) *si’atin ve amākine be’īdetin naġşidu bi-zālike ħazā’e* (5) *ba’zī haġġıke ‘aleynā ve’n-nazara ilā me’serike* (6) *ve’t-teyemmüne bi-ziyāretike ve’t-teberruke bi’s-selāmi* (7) *‘aleyke ve’l-istişifā’e bike ilā rabbenā ‘azze* (8) *ve celle feinne ħatāyānā ħad ħaşamet zuġūranā* (9) *ve evzāra nā-ħad eşġalet kevāhilenā ve ente* [56b] (1) *ş-sefī’u’l-müşşefe’u ve ħad ħālellallāhü ta’ālā velev ennehüm* (2) *iz zalemū enfüsehüm cā’üke festaġferelahüm* (3) *r-rasūlü levecedüllāhe tevvāben raġīmen ve ħad* (4) *ci’nāke yā rasūlallāhi zālīmīne li-enfüsinā* (5) *müstaġfirīne li-zünūbinā feşfe’ lenā ilā rabbīnā* (6) *ves’elhü en yümītenā ‘alā sünnetike ve yaġşūranā fī* (7) *rümzetike ve yesġıyenā bike’sike ve yerzūkanā murā* (8) *feġateke fi’l-firdevsi’l-a’lā me’allezīne en’amallāhü* (9) *‘aleyhim mine’n-nebiyyīne ve’ş-şiddīķīne ve’ş-şühedā’i* [57a] (1) *ve’ş-şālīġīne ve ħasene ülā’ike rafīķan yā ra* (2) *sūlallāhi e’ş-şefā’ate e’ş-şefā’ate e’ş-şefā’ate* (3) *Allāhümme şalli ‘alā Muhammedin ve ‘alā āli Muhammedin nihāyete* (4) *mā yenbeġī en yesālehü’s-sā’ilüne ve ħuşşehü* (5) *bilmīķāmi’l-meġdī ve’l-fazīleti ve’d-deraceti’r-rafi’ati* (6) *ve nihāyeti mā yenbeġī en ye’mülehü āmilüne Allāhümme* (7) *şalli ‘alā Muhammedin ‘abdike ve rasūlike’l-bi-nebiyyi’l-üm̄mi* (8) *ve ‘alā ālihi ve evzācihi ve zürriyyetihi kemā şalleyte* (9) *‘alā ibrahīme inneke ħamīdün mecīdün. Bu mezkūra* [57b] (1) *ķadır olmazsa:*

E’s-selāmü ‘aleyke eyyühe’n-nebiyyü (2) *ve raġmetüllāhi ve berekātühü*⁶⁸ *diye selām emānet* (3) *itmiş var ise e’s-selāmü ‘aleyke min* (4) *fülānın yāġud fülānun yüsellimü ‘aleyke yā rasū* (5) *lallāhi diye andan bir zirā’ şaġına yürüye* (6) *Ebū Bekir rażıyallāhü ta’ālā ‘anhüye böylece* (7) *selām vire:*

E’s-selāmü ‘aleyke yā ħalīfete (8) *rasūlillāhi ve şafvetehü ve şāniyehü fi’l-fāriġ* (9) *cezākallāhü ‘an ümmeti Muhammedin ħayran evelaġķāke fi* [58a] (1) *l-ķıyāmeti birran ve emnan. Andan bir zira’ yine şa* (2) *ġına yürüye ‘Ömer rażıyallāhu ta’ālā ‘anhüye* (3) *böylece selām vire:*

E’s-selāmü ‘aleyke (4) *yā emīrel-mü’minīne ‘Ömere’l-Fāruķallezī ea’zza* (5) *llāhü bike’l-İslāme cezākallāhü ‘ani’l-İslāmi* (6) *ve ‘an ümmeti Muhammedin şallallāhü ‘aleyhi ve selleme ħayran* (7) *andan ħucere-i şerife ardında Fāţımatü’z-zehrā’e* (8) *rażıyallāhü te’ālā ‘anhā ħazretlerine va* (9) *rup selām vire lā-be’sdir. Bu zamānda* [58b] (1) *ekşer ħuccāc belki cümlesi eydür andan ‘Ömer ħazre* (2) *tlerine selām virdüġi maġalden yarım zirā’* (3) *şoluna rucū’ ide ve diye:*

⁶⁸ “Ey Allah’ın peygamberi! Selam sana. Allah’ın rahmet ve bereketi senin üzerine olsun.”

E's-selāmü 'aleykümā (4) *yā zacī'a rasūlillāhi ṣallallāhū ta'ālā 'aleyhi* (5) *ve selleme'l-mu'āvineyni lehū fi'd-dīni ve'l-'āmileyni* (6) *bi-sünnetihi ḥattā eteyākümā'l-yaqīnū fecezā kümāllāhū ḥayra*(7)*l-cezā-i ci'nā yā šāhibe rasūlillāhi zā'irīne* (8) *li-nebiyyinā ve ṣaddīqinā ve fārūqinā ve naḥnū neteve*(9)*sselü bi-kümā ilā rasūlillāhi ṣallallāhū ta'ālā 'aleyhi* [59a] (1) *ve sellem li-yeşfe'a lenā.*

Andan rasūlullāhi ṣallallāhū (2) 'aleyhi ve selleme ḥazretlerinüñ muvācehesine (3) gele ādāb ile ṭurup ḥamdü şenā ve şalavāt (4) vire. Andan diye:

Netevesselü bike yā rasūlallāhi (5) *ilā rabbīnā fī kazā-i ḥavāicinā feşfe'a lenā* (6) *'inde rabbīnā.* Andan kendü şoluna birkaç zirā' (7) yürüyüp kıbleye teveccüh ide şöyle ki (8) arḳası rasūlullāhi ṣallallāhū ta'ālā 'aleyhi (9) ve selleme ḥazretlerinüñ muvācehe-i şerīfe [59b] (1) sine gelmeye. Andan el ḳaldırup kendi (2) için ve Müslimānlar için du'ā idüp rasūlü(3)llāhū ta'ālā 'aleyhi ve sellem ḥazretlerine şalavāt (4) vire. Rivāyetdir bir kimesne ḳabr-i şerīf yanında (5) ṭurup innallāhe ve melā'iketehū āyeti kerime(6)sin oḳuyup ba'dehū yetmiş kerre ṣallallāhū (7) 'aleyke yā Muḥammed dise bir melek nidā ide ki (8) ṣallallāhū 'aleyke yā filānū diye hic bir ḥā(9)ceti ḳalmaya illā ki ḥāşıl ola. Bunı [60a] (1) şimdi ider pek azdır andan tevbe iderek (2) Ravza-i Muṭahhara'ya gele Ravza-i Muṭahhara (3) ḳabr-i şerif ile minber arasına dirler (4) ve orada iki rek'at namāz ḳıla veliyyü (5) ni'met 'uzmī üzerine ḥamdü şenā idüp (6) diye:

Allāhümme inneke ḳulte ve ḳulke'l-ḥaḳḳu (7) *velev ennehüm iz zalemū enfüsehüm cā'ūke* (8) *festagferū vallāhū vestagfera lehümü'r-rasūlü* (9) *levecedüllāhe tevvāben raḥīmen ve innā tedsemi'nā* [60b] (1) *ḳavleke ve ata'nā emreke ve ḳaşadnā nebiyyike* (2) *hāzā müsteşfi'ine bi ileyke zünūben ve mā* (3) *eşḳala zuhūra hāmin evzāri nātāibīne* (4) *ileyke min zālīke mu'terīḳīne ḥıbtā* (5) *yā nā ve taḳşīra nā Allāhümme tūb 'aleynā ve şeffi'* (6) *tebiyyeke fīnā vār fa'nā bi-menziletihī 'indeke* (7) *ve ḥücirmetihī 'aleyke Allāhümmağfir li- hümā* (8) *cizīne ve'l-enşāri ve'l-iḥvāninallezīne* (9) *sebeḳū nā ba'l-īmāni.* Ve ḳabr-i şerīf ṭavāf [61a] (1) itmeden ḥazer ide ve Ravza-i Şerīf'de (2) envā'-ı 'ibādet ide seyyimā anda olan (3) direkler ḳatında ḥadīs-i şerīfde var(4)dur ki “Medīne mescidinde ḳırḳ rek'at (5) namāz ḳılana 'azābdan emīn olmasına (6) 'ıtknāme yazılır ve münāfıḳ olmadan (7) beri olur ve bir rivāyetde anda namāz (8) ḳılmaḳ ḥac menzilesindedür.” Andan maḳā(9)bir-i Medīne'ye vara anda olanlara bu [61b] (1) vecih üzere selām vire:

E's-selāmü 'aleyküm (2) *dāra ḳavmin mü'minīne ve innā inşāallāhū biküm lā* (3) *ḥıḳūn Allāhümmağfir li-ehli'l-beḳi'i'l-'arḳadı* (4) *Allāhümmağfir lenā ve lehüm ecmaīne* diye ve anda (5) meşhūr olan ḳabirleri ziyāret ide ve (6) şühedā-i Uḫud'a vara selām vire ve du'ā ide (7) Mescid-i Ḳuba'ya vara anda namāz ḳıla ḥadīs-i (8) şerīfde, geldiği anda iki rek'at namāz (9) ḳılana bir 'umre şevābı yazılı. Ḳaçan Medīne-i[62a] (1) Münevvere'den gitmek murād itse Rasūlullāhi (2) ṣallallāhū ta'ālā 'aleyhi ve sellem ḥazretlerine (3) vara Ebū Bekir ve

‘Ömer rażıyallāhü ta‘ālā ‘anhümā (4) hażretlerine⁶⁹ üslüb-u sâbık üzere (5) selâmdan soñra böyle diye:

Yâ rasûla(6)llâhi nes’elüke en tesâllallâhe ta‘âlâ en lâ (7) yaqṭaa‘ âşâr nâmin ziyâretike ve ḥaramike (8) ve en yu‘ide nâilâ evṭâninâ sâlimine ve en (9) tübârike lenâ fîmâ vehebe lenâ mine’l-veleni [62b] (1) ve ḥavvele mine’n-ni‘ami ve yerzükanâ’ş-şekra ‘alâ (2) zâlikallâhümme lâ tec‘al hâzâ âḥira’l-‘ahdi min (3) ziyâreti kabri nebiyyike ‘aleyhisselâmü fein (4) teveffeytenî kable zâlike feinnî eşhedü fî memâtî (5) mâ eşhedü bihi fî ḥayâtî en lâ ilâhe illallâhü (6) vaḥdehü lâ şerike lehü ve enne Muḥammeden abdühü (7) ve rasûlühü rabbenâ âtinâ fi’d-dünyâ ḥaseneten (8) ve fi’l-âḥirati ḥaseneten ve kınâ ‘azâbe’n-nâri (9) sübhâne rabbike rabbi’l-‘izzeti ‘ammâ yeşifüne [63a] (1) ve selâmün ‘ale’l-mürselîn ve’l-ḥamdü lillâhi (2) rabbi’l-‘âlemîne.

Ba‘dehü vaḳt-i kerâhat (3) degilse Ravza-i Muṭâhhara’da iki re(4)k‘at namâz kıla vallâhü zü’l-celâlden (5) selâmet ve ‘âkıbet isteye ve gözü(6)nden bir iki ḳatre yaş aḳıtmağa sa‘yi (7) ide ki ‘alâmet-i ḳabuldür ve ḳudreti (8) miḳdârı Medîne-i Münevvere ehline⁷⁰ (9) şadaḳa ide evine geldikde gice [63b] (1) dâḫil olmaya vaḳt-i kerâhat degilse (2) mescide varup iki rek‘at namâz kıla.

(3) Andan evine dâḫil ola, tevben tevben (4) li-rabbinâ evben lâ yuğâdiru ‘aleynâ ḥüban diye (5) evine girdikde daḫı iki rek‘at namâz (6) kıla ve her namâzda kendüye ḥac ve ziyâ(7)ret müyesser olduğıçun şükür ide (8) ve ḫâlini aḥseni ḫâle tebdîle sa‘y eyleye (9) ki emârât-ı ḳabuldendür dimişler bundan [64a] (1) ziyâdesin murâd iden ihvâ muṭavvalâtdan (2) taleb eyleye:

Allâhümme ḥavvil ḫâlenâ ilâ (3) aḥsine’l-ḫâli ve’l-ḥamdü lillâhi ‘ale’l-imâmi (4) ve ‘alâ rasûlihi efşali’s-selâmi ve âlihi (5) ve şaḫbihi’l-berarati’l-kirâmi ve lâ ḫavle ve lâ (6) ḳuvvete illâ billâhi zi’l-celâli ve’l-ikrâmi.

⁶⁹ Metinde: ḫaşretlerine.

⁷⁰ Metinde: emline.

DİZİNLER

I. KELİMELER DİZİNİ

-A-

ābdest (Ar.): Abdest.

ā. al-: Abdest almak. 11a/6, 48a/4

açık : Açılmış, kapalı olmayan.

a. 8b/9

ādāb (Ar.): Edepler.

ā. 59a/3

adam (<ādem: Ar.): Adam, insan, kişi.

a. 45b/6

a. -uñ 45b/8

Ādem (Ar.): Hz. Âdem.

ā. 26b/7, 27a/5, 36a/4

‘ādet (Ar.): Alışılmış şey, usul, görenek.

‘ā. 5a/4, 13b/9, 14a/8

āfākī (Ar.): Mekkeli olmayıp dışarıdan hac için gelen kimse.

ā. ol-: Afaki olmak. 4a/5

ağla- : Ağlamak, gözyaşı dökmek.

a. -mak 51b/8

āḥar (Ar.): Başka, diğer.

ā. 14b/6, 15b/6, 18a/9

ā. -in 15b/6

aḥbāb (Ar.): Bildik, tanıdık.

a. 43b/2

āḥir (Ar.): Ahir, son, sonuncu.

ā. -ine 25b/3

aḥkām (Ar.): Hükümler, kanunlar.

a. -da 46a/3

aḥsen (Ar.): Çok güzel.

a. -dür 21b/3

aḥşam : Akşam.

a. 32b/8, 42a/7

a. -dan 42a/9

a. -ı 42a/4, 42b/1

aḥvāl (Ar.): Durumlar, haller.

a. -da 13b/4

‘aḥabince (Ar.): Ardından, arkasından.

‘a. 8b/1

aḥçe : Akçe, para.

a. 11b/5

‘āḳıbet (Ar.): Son, nihayet.

‘ā. 63a/5

aḳıt- : Akıtmak.

a. -mağa 36b/6, 63a/6

a. -maksızın 22a/2	‘A. 53a/6
‘ aķide (Ar.): İman, itikat.	Allāh (Ar.): Allah, Tanrı.
‘a. -sin 2a/1	A. 7b/1
al- : Almak.	Allāhu ekber (Ar.) : “Allah en büyüktür” anlamında bir söz.
a. -a 11b/1, 43b/9, 44a/6, 48a/5, 48a/8	A. 21b/6, 20a/4, 47a/7, 19b/4, 19b/5
a. -duğı 44a/5	Allāhu zū’l-celāl (Ar.) : Büyüklük ve haşmet sahibi olan yüce Allah.
a. -mak 11a/6, 48a/4, 43b/7, 48a/3,	A. -e 37a/6
a. -sa 11a/6, 49b/3	altı : altı.
‘ alāmet (Ar.): Bir fikir ve inancı ifade etmek için kullanılan veya seçilen herhangi bir işaret, remiz, sembol, simge.	a. -dur 3b/1
‘a. -i 36b/7, 63a/7	a. 15a/5, 15a/8, 16a/5, 16a/7, 25b/7, 46a/2
alçak : Yerden mesafesi az, yere yakın, basık.	altıncı : Altıncı.
a. 48b/5	a. -sı 4a/3, 7b/6
a.-a 13b/4	alt : alt.
‘ ale’l-fevri (Ar.): Birden, derhal, aniden.	a. -ında 8b/8
‘a. 28b/3	altun : Altın.
‘ aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām (Ar.): “Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun” anlamında bir söz.	a. - oluğ : Altın Oluk.
‘a. -a 42b/7-8	a.-ı 25b/9-26a/1, 23b/8
aleyhi’s-selām (Ar.) : “Selam olsun” anlamında bir söz.	‘ ām (Ar.): Genel.
‘a. 26b/8, 27a/5	‘ā. 2b/1
‘ Alī : Hz. Ali.	ammā (Ar.): Fakat, ama.
	a. 1b/9, 3b/4, 5b/1, 8a/3,11a/6, 12a/2, 17b/3, 26b/5, 43b/5, 45a/5, 45b/8, 49a/5, 53a/6
	aña : Ona.

a.18b/8, 41b/9

ancağ : Sadece, yalnızca, ancak.

a. 21b/1

anda : 1. Onda.

a. 42b/2

2. O yerde, orada.

a. 32b/9, 43a/4, 48a/1, 50a/3, 50a/4,
52a/7, 53a/7, 61a/2, 61a/7, 61a/9,
61b/1, 61b/7, 61b/8

andan: Ondan.

a. 26a/8, 31b/6

andan: Ondan sonra.

a. 6a/2, 6a/3, 6a/7, 11a/5, 11a/7,
11a/9, 13a/2, 17a/8, 21a/1,
21b/4, 22b/3, 25b/4, 28b/2,
29a/1, 29b/5, 29b/7, 32b/6,
33b/5, 34a/8, 34b/5, 34b/7,
34b/8, 35a/2, 36a/2, 36b/2,
41a/6, 41a/8, 41b/7, 42a/4,
42b/1, 44b/5, 45b/6, 46a/2,
46b/6, 46b/9, 48a/7, 48b/3,
48b/7, 50a/6, 50b/2, 51b/6,
51b/7, 52b/5, 53b/7, 53b/9,
57b/5, 58a/1, 58a/7, 58b/1,
59a/1, 59a/4, 59a/6, 59b/1,
60a/1, 61a/8, 63b/3

anı : Onu.

a. 37a/8

añla- : Anlamak.

a. -maduğı 37b/1

anluya: Ona ilişkin, onun tarafından.

a. 13b/2

anlar : Onlar.

a. 14a/8

anuñ : Onun.

a. -la 2b/9

a. -ıçun 18a/9

‘Arabī (Ar.) : Arapça, Arap dili

‘a. 2a/9, 20b/7, 37a/9

‘a. -siniñ 2b/1

‘Arafa : bk. ‘Arafat

‘a. 38a/6, 43a/7

‘a. -da 3a/8, 38b/6, 42b/6

‘a. -dan 4b/8

‘a. -ya 9a/8

‘Arafat (Ar.) : Hacıların Kurban

Bayramı'nın Arife günü toplandıkları
Mekke'nin doğusundaki tepe. krş.

‘Arafa

‘a. -a 9b/2

‘a. -da 10a/1, 42b/9

‘a. -dan 5b/4

aralık : Bir şeyin kesilmesiyle yeniden
başlaması arasında geçen zaman
fasılası.

a. -ında 26a/5

ara: İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık,

mesafe.

a. -sına 23a/5, 60a/3

a. -sında 3b/6, 25a/2, 35a/6, 42a/5

a. -sından 22a/1

ard : Peş, hemen arkasından, arkası sıra.

a. -ında 4a/7, 26b/2,6, 27a/6, 50a/9,
58a/7

a. -ından 4b/6

a. -ınca 5b/5, 31b/2, 41a/8

'arefe (Ar.) : Herhangi bir dini bayramdan
bir önceki gün.

'a. 3b/8, 9a/3

'a. -ye 9a/8

arka : Bir şeyin esas kabul edilen yüzünün
tam tersi olan tarafı.

a. -sı 59a/8

a. -sın 54a/1

aş- : Asmak.

a. -a 11b/2, 19a/4

a.-sa 18a/4

aşağı: Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı
karşıtı.

a. 11b/2, 18a/4,51b/8, 54a/6

a. -ndan 17b/9-18a/1

ağ- /at-: Atmak.

a. -a 48b/1, 48b/9, 49a/3

a. -arken 46a/5, 48b/1

a. -dıkda 45a/8

a. -dıkdan 48b/2

a. -mağın 49a/3

a. -mak 45b/9, 46a/9, 46b/1,3,
49a/6

a. -mağdan 46b/5 48b/2

a. -sa 46a/1, 49a/6

'avrat (Ar.): Kadın.

a. 5a/5, 5a/6, 19a/1

ayak : Ayak.

a. -ının 17b/8

'ayān (Ar.) : Belli, açık, meydanda.

'a. 20a/4

'āyet (Ar.): Ayet.

'ā. -in 30b/4

'ā. -i kerīme (Ar.): Şerefli ayet,
Kur'an'ın her bir cümlesi.

'ā. -sin 59b/5

'azāb (Ar.) : Azap, ceza, işkence.

'a. -a 10b/4

'a. -dan 61a/5

az : Çok olmayan, az.

a. -dır 33a/2, 60a/1

-B-

bāb (Ar.): 1.Mevzu, konu, husus.

- b. 3a/5, 3a/9, 8a/5, 10b/9, 19b/3, 52b/3
- b. -da 2b/6, 2b/9
- b. -u şerif** (Ar.): Kabe'de bir kapı.
23a/5, 23a/6, 25b/9
- b. babu's-selām** (Ar.): Selam kapısı. 20a/3
- b. -u Cibrayli** (Ar.): Cebrail Kapısı olarak bilinen Kabe'de bir kapı.
b. -den 52b/7
- ba' de** (Ar.): Sonra.
- b. ba' de'd-du'ā** (Ar.) : Duadan sonra. 21a/3, 28b/2
- b. ba' de'l-ḥuṭbe** (Ar.): Hutbeden sonra. 34b/8
- b.ba' de's-sa'y** (Ar.): Saydan sonra.
31b/4
- ba' dehū** (Ar.): Ondan sonra, daha sonra.
b. 6a/6, 11a/8, 20a/2, 28a/6, 31a/5-6, 59b/6, 63a/2
- ba' dü** (Ar.): Sonra.
b. 1b/6
- bağla-** : Bağlamak.
b. 11b/3, 54a/5
- bā' iş-i kevneyn** (Ar.): iki aleme sebep olma.
b. -i 53a/1
- baña** : Bana.
b. 37a/3,
- baḥtlu** : Kısmetli, mesut, şanslı.
b. 33a/2
- bākī** (Ar.): ebedi.
b. 35b/5
b. -sin 35b/6, 43b/8
- bağla** : Yeşil kabuklu ve taneli bir bitki kadar.
b. -dan 43b/9
- bağ-** : bakmak.
b. -mağ 26a/6
- bārī** (Far.): Hiç olmazsa, bir kere, bari.
b. 38b/3
- baş**: Baş, kafa.
b. -ına 50b/1
b. -ında 7b/4
- başla-** : Başlamak, bir işe girişmek.
b. -ya 30b/8
b. -yup 5a/1
- başka**: Başka.
b. - başka : Her biri farklı. 14b/8
- başkaca** : Bundan başka, ayrıca.
b. 15b/8, 16b/2, 18b/8
- baṭ-** : batmak.

- b. -masına 40a/8
- b. -a  ururken 40b/4
- bayram** : Dini veya millî bir anlam taşıyan kutsal g n.
- b.4a/1, 5b/9, 6a/5, 9a/2, 17a/1, 31b/5, 43b/6, 46a/7, 46b/2, 46b/4, 47b/8, 48a/2
- b. -in 5b/6, 47a/1, 49a/8
- ba z** (Ar.): Bazı, bir kısıml, birkaç.
- bk. ba zı
- b. 49b/3
- b. -ında 15b/9, 16a/1
- ba zı** (Ar.): Bazı, bir kısıml, birkaç.
- krş. ba z
- b. 14b/5, 14b/6, 15b/5, 15b/6
- b. -sı 2b/2, 2b/3
- b. -sın 15b/3, 15b/4
- b. -sına 25b/5
- b. -lar 3b/2, 3b/3, 46b/3, 52a/8
- beden** : Beden, v cut.
- b. -i 14b/9
- b. -inde 14a/7
- b. -ine 18b/2
- b. -ini n 15b/9
- bek** : Pek.
- b. 54b/2
- bel** : Bel.
- b. -ine 11b/1
- belki** (Far.): Belki, aksine.
- b. 8a/4, 16b/6, 18b/4, 49a/1, 50a/5, 52a/9, 58b/1
- ben** : Ben.
- b. 37a/2, 38b/4
- ber ber** (Far.): Eşit, denk, beraber.
- b. -d r 16b/5, 46a/4
- b. -ine 22b/2, 23a/2
- b. -inde 23a/6, 23b/8
- berb r** : Berber.
- b. -a 7a/8
- beri** : Beri, den beri.
- b. 61a/7
- beş** : Beş.
- b. 44b/7, 44b/8, 45a/2, 48a/9
- beşinci** : Beşinci.
- b. -si 4a/1, 7b/5
- bey z** (Ar.): Beyaz, ak.
- b. 11b/1
- beyne** (Ar.): Arasında.
- b. '1-ic z ve'1-itn b: Kısa ve uzun arasında. 2b/5-6
- beytull h** : Kabe.
- b. -a 20a/4
- bez** : Bez.

b. 11b/1

bıyığ : Bıyık.

b. -iñ 11a/3

bi'l-ittifāk (Ar.): İttifakla, beraberce.

b. 5b/1

bihā (Ar.): o, onu, ona, ondan, onunla.

b. 8b/3

bi-lā (Ar.): “-madan, -maksızın” anlamında harfi cerdir.

b. 22a/1

bil- : bilmek.

b. -e 50a/a

b. -medüğinden 7a/5

b. -mesi 14a/5

b. -meyen 10b/2, 27a/9

b. -ür 7a/7, 7b/1

b. -üp 43a/9

binā (Ar.): Yapı.

b. 36a/7, 42a/1, 45a/9

b. -dan 44b/8

b. -nın 45a/7, 45a/8, 45b/7

b. -ya 45b/2

binā'en(Ar.): “...den dolayı, ... için.”

b. 2b/3

bir : Bir.

b. 2b/7, 3b/9, 4b/7, 5a/6, 7a/4, 7a/9, 8a/3, 8a/6, 8a/9, 8b/7, 9a/1, 10a/3, 11a/1, 12a/7, 12b/5, 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/7, 14b/2, 14b/3, 14b/6, 14b/7, 14b/9, 15a/2, 15a/3, 15a/5, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 15b/7, 15b/9, 16a/4, 16b/3, 19a/6, 19a/7, 25b/5, 26a/5, 26a/9, 27a/7, 30b/6, 30b/7, 31a/6, 31b/7, 34a/7, 36a/6, 38a/6, 41b/9, 42a/2, 45a/9, 45b/2, 45b/9, 46a/1, 48a/7, 49b/8, 54a/4, 57b/5, 58a/1, 59b/4, 59b/7, 59b/8, 61a/7, 61b/9, 63a/6

birden : Bir anda, ansızın.

b. 6b/1

biri : Biri, birisi, herhangi biri.

b. 3a/6, 8a/7, 10b/3, 45b/6

b. -n 5a/9, 8a/2, 9b/7, 11b/1, 11b/2

16a/3

b. -ne 12a/1, 15a/6, 15a/9, 15b/4, /8

biri biri : Birbiri.

b. -e 11b/3

b. -ni 47a/5

birkaç : Birkaç.

b. 59a/6

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (Ar.): Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

B. 1b/2

biz : Bez.

b. -iniñ 8b/7	46a/6, 47a/3, 48b/6, 49a/3, 49b/2, 50b/4, 57a/9, 58a/9, 61a/9,
boğazla- : (Hayvan) Kesmek, boğazlamak.	
bk. boğuzla-	2.Bu (işaret zamiri)
b. -mak 17b/6	b. 13b/1
b. -makdur 7b/8	b. -dur 11a/2, 32b/7
b. -sa 17a/5	b. -ña 25b/5
boğuzla- : (Hayvan) Kesmek, boğazlamak.	
krş. boğazla-	b. -ndan 20b/7, 63b/9
b. -makdur 8a/1	b. -nı 13a/7, 19b/4, 20a/6, 23a/2, 23a/7, 23b/9, 24a/7, 24b/2, 25a/2,
borç : Borç.	28a/4, 28b/6, 29a/2, 29b/8, 30a/4, 32a/3, 32a/7, 33a/9, 33b/9, 40a/9, 40b/5, 41b/2, 44a/4, 47a/8, 47b/3, 51b/9, 59b/9
b. -lar 16b/7	
b.-lı 7a/6	
bölük : Bölük, kısım.	b. -nuñ 36a/4
b. 15b/5	
b. -gi 14a/7, 14b/9, 15b/9	buğda : Buğday. bk. buğday
b. 14a/7	b. 19a/7
böyle : Böyle, böylece, bu şekilde, bunun gibi.	buğday : Buğday. krş. buğda
b. 37a/5, 43a/8, 54b/3, 62a/5	b. 14a/4, 15a/6, 15a/9, 15b/1, 16a/6, 16a/9, 19a/9
b. -ce 49a/3, 57b/6, 58a/3	
b. -dir 19b/2	bulun- : Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.
bu : 1.Bu (işaret sıfatı)	b. -mağdur 4b/8
b. 2b/6, 2b/9, 4b/8, 5a/8, 6b/4, 8a/1, 9b/6, 10a/9, 10b/1, 12b/6, 13b/3, 16a/1, 16b/5, 16b/7, 16b/9, 17b/2, 17b/7, 17b/9, 19b/2, 20b/3, 25a/5, 25b/5, 25b/8, 26b/4, 27a/6, 27a/9, 27b/4, 33a/1, 33a/3, 35a/4, 35a/6, 38b/6, 39a/6, 45a/5, 46a/3, 46a/4,	bul- : Bulmak. b. -up 15b/3
	bunlar : Bunlar. b. 5b/7, 15a/1

buyur- : Emretmek, buyurmak.

b. -duğın 54b/1

b. -muşdur 37a/2

b. -ur 38b/4

büyük : Büyük.

b. 43b/1, 43b/9

-C-

ca'iz : Yapılmasında sakınca olmayan,
caiz, uygun.

c. 14b/5, 5a/8, 10b/8, 14b/5, 16b/4,
17a/2, 17a/7, 17b/6, 17b/8, 35b/2,
36a/2, 45b/7, 48a/3 c. -dür 11a/6,
11b/6, 15b/2, 17a/5, 17b/1, 17b/4,
18a/2, 18a/4, 19a/4, 26b/5, 28b/2,
43b/4, 45a/5, 45b/3, 45b/5, 47a/3,
47a/6

cānib : Taraf, cihet, yan, yön.

c. -e 54a/2

c. -den 13b/5

c. -inde 36a/5, 48a/8

c. -indeki 33b/7

c. -inden 51b/8

c. -ine 21a/4, 48b/2

Cebel-i Raḥmet (Ar.): Hz. Adem ile Hz.
Havva'nın yeryüzünde bulunduğu ve ilk
tövbenin kabul edildiği mekan.
C. 33b/8, 34a/6, 34a/8, 36a/3, 36a/4

Cehli (Ar.): Bilgisizlik, bilmezlik, cahillik.

c. 10b/5

celle (Ar.): Büyük, ulu.

c. 36b/9

cem^ç (Ar.): Toplama, yığma.

c. 2b/8, 9a/5

cemā^ç at (Ar.): Topluluk, cemaat.

c. 2a/2, 11b/7, 42a/3, 48a/5

c. -ıla 10a/2, 35a/9

c. -le 20b/9, 50a/1

cem'i (Ar.): Bütün, hep, hepsi, tümü.

c. 10a/2, 10b/8, 26a/3, 35b/2, 36a/2,
43a/8

Cemiri'i Vuṣṭā (Ar.): Orta cemre olarak
bilinen şeytan taşlama yeri.

c. -ya 48b/4

cemre : Hac sırasında hacıların Mina'da
şeytanı taşlamaları.

c. 14a/3

Cemre'-i Aḳabe : Şeytanın Hazreti
İbrahim'e birinci olarak görünüp
taşlandığı mekanın adı.

c. -yi 6a/2, 6a/5, 46a/6

c. -ye 17a/1, 31b/5, 43b/6, 44b/6,
46a/4, 46b/4, 46b/8

cennet : Cennet.

c. 43a/7

c. -e 20b/5

cevāb : Sorulan şeye verilen karşılık,
cevap.

c. 54a/9

cidāl : Şavaş, cenk, kavga.

c. 11b/6

cināyet : Cinayet.

c. 16b/9, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17b/3

cümle : Bütün, hep.

c. 14b/2, 14b/9, 15a/2, 16b/2, 26a/8,
50a/5

c. -den 12a/2

c. -si 45a/6, 58b/1

-Ç-

çadır : Çadır.

ç. -larında 35a/8

çık- : Çıkmak.

ç. -acak 4a/4, 47a/5

ç. -arken 32a/3

ç. -armamak 5a/7

ç. -miş 7a/1

ç. -makdur 9a/8

ç. -up 28b/4

çık- : Çıkmak, yukarı çıkmak, yükselmek.

ç. -a 28b/5, 30b/3

ç. -acak 6b/6

ç. -ar 34b/7

ç. -dıkda 13b/3

ç. -up 18a/9

çıkār- : Çıkarmak.

ç. -a 11a/9

çıkār- : Kaçırarak, bitirmek.

ç. -mamak 19a/1

çıplak : Çıplak.

ç. 18b/5

çok : Çok, az olmayan.

ç. 30b/9, 38b/6, 39a/6, 43a/3, 53a/1

ç. -dur 19b/2

-D-

dahı : 1. Dahi, de/da.

d. 2b/2, 7a/6, 9a/1, 10b/6, 13b/8,
14a/2, 15b/9, 16b/1, 21b/3, 25b/7,
27a/8, 27b/4, 31a/4, 38b/6, 39a/6,
45a/4, 63b/5

2. Bile, dahi.

d. 7a/9, 8b/1, 15b/5

3. Ayrıca, bundan başka, daha.

d. 7a/4, 19a/8, 45b/9, 46a/2, 54a/4

dāhil (Ar.): İçine girmiş, içine almış.

d. 19b/3, 20a/3, 33b/6, 63b/3

da'vet : Davet, çağırma.

d. -i 36b/5

de : bk. da

d. 4b/9, 14a/4, 19a/3, 47a/3

de- : Demek, söylemek.

d. -ye 53b/7,	derece (Ar.): Derece, mertebe.
d. -yüp 12b/1, 13a/6, 13a/7, 20a/5,	d. -leri 28b/5, 30b/2
21b/8	dereg : Direk. bk. direk.
def'a : Kere, kez, defa.	d. 30a/3
d. 27b/2	d. -e 9a/1
degin : Kadar, dek, denli.	d. -i 30b/1
d. 9a/9	deyü : Diye.
degir- : Değirmek, dokundurmak.	d. 23a/4
d. -üp 22a/8	dib : Dip, yan.
d. -meksizin 19a/3-4	d. -i 45a/9
degil : Değil.	d. -ine 45a/7, 45b/4, 45b/7
d. 22a/8, 53b/8	dikil- : Dikmek, dikilmek.
d. -dür 5a/8, 10b/6, 35b/2, 48a/3,	d. -miş 5a/3, 5a/5, 13b/9
49b/6, 17b/8	dile- : Dilemek, istemek.
d. -se 5a/5, 34b/4, 63a/3, 63b/1	d. -se 11a/1
d. -dir 49b/9	d. -rse 31a/6
dek : Kadar, değin.	d. -ye 13a/3, 28b/1
d. 3b/9, 25b/3, 29b/8, 37b/6	di- : Demek, söylemek.
d. -dür 49a/5	d. -dikleri 36a/4
delil (Ar.): Delil, şahit.	d. -mek 3a/6
d. 25b/1	d. -mekdür 37a/5
dem (Ar.): Kan.	d. -meyeden 47a/7
d. 8a/3, 8a/4, 26a/9, 47a/4	d. -meye 26b/3
d. -i şükür : Şükür kurbanı. 7b/8,	d. -mişler 36b/7, 63b/9
8a/1	d. -r 7b/2

d. -reler 23a/6
d. -rler 6a/9, 6b/2, 6b/8, 8b/3, 8b/9
11a/1, 12a/1, 12a/3, 25b/5, 25b/8,
41b/9, 60a/3
d. -se 21b/3, 38b/3, 45a/2, 59b/7
d. -ye 12b/4, 59b/8, 60a/6, 61b/4,
62a/5, 63b/4
d. -yüp 21b/6, 22b/5

diñle- : Dinlemek.

d. -ye 34b/8, 48a/7
d.-yüp 2a/6

direk : Direk. krş: dereg.

d. -ler 61a/3

dirhem: Dirhem.

g. 17b/5

diyü : Diye.

d. 4a/8, 6a/8, 6a/9, 8b/3, 8b/7,
10b/9

dolaş- : Dolaşmak.

d. -ınca 25b/7

dök- : Dökmek.

d. -e 50b/2

dön- : Dönmek.

d. -dükde 5b/4

d. -erse 45b/2

d. -üp 49a/1

dördünci: Dördüncü.

d. 49b/1, 49b/6

d. -si 3b/8, 4b/3

dört : Dört.

d. 4b/4, 6a/4, 10a/5, 34b/6

d. -ünde 8b/5

du‘ā : Allah’a yalvarma, niyaz, dua.

. 20b/4, 20b/7, 28a/9, 28b/2, 29b/7,
30b/9, 31a/1, 36b/4, 37b/2, 43a/4,
48b/3, 48b/6, 48b/9, 49a/1, 52a/8,
52a/9, 59b/2, 61b/6

d. -da 43a/9

d. -ya 29a/1, 36b/3, 37a/7

d. -yı 12b/6, 22b/6, 25a/5, 27a/6

27a/9, 27b/4, 37b/1, 38b/6, 39a/6,
48b/6, 50b/4

d. -lar 25b/1

d. -larda 26a/1

d. -ların 30b/4

d. -ları 43a/1

d. -sın 26b/8

d. -sınun 36b/7

duhūl (Ar.): Girme, giriş, dahil olma.

d. 20b/5

dut- : Tutmak.

d. -a 47b/9

düğme : Düğme.

d. -sin 18a/3

düğmele- : Düğmelemek.

d. -meyüp 18a/3

dünya (Ar.): Dünya.

d. 12a/6

dürlü : Türlü.

d. -dür 12a/1

düş-: Düşmek.

d. -mek 45a/7

d. -dükden

d. -erse 45b/1, 45b/3, 45b/7, 45b/8

d. -dükden 45b/4

d. -üp 45b/6

-E-

ebnâ-i zamân : Zamanın çocukları.

e. -in 2b/2

Ebu Bekir : İlk halife Hz. Ebu Bekir.

e. 57b/6, 62a/3

edâ (Ar.): Verme.

e. -ya 42a/7

edeb (Ar.): Terbiye, edep.

e. 22a/2

edik : Etek.

e. 17b/7

e. -in 18a/1

ef'âl (Ar.): Fiiller.

e. -i 6b/5, 43a/8

e. -inden 17a/4

efđal (Ar.): Çok faziletli, çok üstün.

e. 11a/7

e. -dür 12a/2, 25b/4, 36b/1, 46b/2,

47a/2, 49a/6

eger (Far.): eğer, şayet.

e. 12a/5, 13a/3, 13a/6, 14a/3, 14b/5,

15a/2, 16a/9, 16b/1, 18b/6, 20b/8,

21a/2, 22a/3, 24b/7, 26a/8, 31b/3,

31b/6, 35b/6, 35b/9, 45b/5, 49b/7

egle- : Alıkoymak, vakit geçirtmek.

e. -meksizin 4b/9

ehem (Ar.) : Çok önemli.

e. 2b/6, 14a/5, 43a/5

e. -mi 20b/4

ehl-i ilm (Ar.): İlim ehli, ilimle uğraşan.

e. 2a/4

e. -e 2a/6

ekmek : Ekmek.

e. 19a/7

ekşer (Ar.) : Çok fazla, en çok.

e. 58b/1

ekşeri (Ar.): Çok defa, çoğunlukla.

e. 49b/6	erkân-ı Ka'be (Ar.): Kabe'nin usulü, yöntemi. e.26a/1
eksik : Eksik, az.	
e. 14a/3	emânet (Ar.): Emanet etme, yerine götürme, teslim etme. e.it- : Emanet etmek. 57b/2-3
el : El.	
e. 12b/5, 59b/1	ertesi : Sabah. e.46b/2, 48a/2
e. -i 22a/1, 22a/8, 28a/8	
e. -in 21b/5, 22b/1, 24b/9, 29a/1, 54a/5	eşah (Ar.) : Çok doğru, pek sahil. a. akvâl (Ar.): Doğru sözler. e. -de 25a/1
e. -inin 22b/6	
e. -ine 22a/7, 44b/5, 48a/7	esnâ (Ar.): Sıra, an. e. -sında 36b/5
e. -ile 24b/7	
e. -leri 22b/2	eşvâb (Ar.): Giyecek, elbise. e. 5a/6, 15a/1, 18b/2
e. -lerin 21b/8, 22a/6, 36b/2	e. -a 13b/9
elzem (Ar.): Çok lüzumlu. e. 14a/6	e. -in 5a/7, 11a/9, 31a/3
emârât-ı kabul (Ar.): Kabul edilen şeyler, belirtiler, ipuçları. e. 63b/9	e. -ını 19a/1
emîn (Ar.): İnanılır, güvenilir. e. 61a/5	eşhür-ü hac (Ar.): Hac ayları. e. 6b/2
envâ' -ı 'ibâdât (Ar.): Çeşitli ibadetler. e. -dan 50a/4	eşik : Eşik. e. -in 51b/6
envâ' -ı 'ibâdet (Ar.): Çeşitli ibadet. e. 61a/2	eṭraf (Ar.): Etraf. e. 26a/6
e. -den 34b/1	ev : Ev. e.ine 63a/9, 63b/4, 63b/5

evlā (Ar.): Daha uygun, daha iyi.

e. -dır 27a/9, 31b/1, 31b/3

e. -dur 37b/2

evvel (Ar.): 1. Önce.

e. 6a/5, 7a/2, 7a/8, 7b/8, 8a/1,
31b/6, 42a/4, 42a/9, 42b/1, 47a/2,
48a/3, 48a/4, 49a/6

e. -inde 8b/2, 10a/4, 42b/6

e. -ki 28b/1, 48b/8

e. -kisi 3b/5

2. İlk, birinci.

e. 6a/2, 10a/4

e. -ki 5b/6, 26a/3

e. -kisi 5b/2

eyd-: Söylemek, demek.

e. -ür 58b/1

eyle- : Yapmak, işlemek.

e. -mekdür 5b/8

e. -se 5a/9, 8a/2, 9b/7

e. -ye 63b/8, 64a/2

e. -yem 2b/8

eyyām (Ar.): Günler.

e. -ı 50a/5

e.-ı nahır (Ar.): Kurban kesme günleri. 5b/6

e. -da 7b/5, 17b/2

ezān (Ar.): Ezan.

e. -ı 35b/5

eziyyet (Ar.): Zahmet, cefa, aşırı sıkıntı ve güçlük.

h. 22a/4

-F-

fāri' (Ar.): Vazgeçmek, terketmek. bkz:

fāriğ.

f. ol- : Vazgeçmek. 49b/5

fāriğ (Ar.): Vazgeçmek, terketmek. krş:
fāri'.

f. ol- : Vazgeçmek, terketmek.
6b/8, 7b/3, 17a/5, 26b/1, 26b/7,
28a/2, 31a/2, 35b/7, 46b/5, 47b/9

farz (Ar.): Dinen yapılması zorunlu olan ibadet, farz.

f. 35a/6

f. -dur 4a/1, 4b/5, 12b/5

f. -ına 10a/8, 35a/1, 35a/3

f. -ını 10a/6

f. -ları 3a/5

fāsīd (Ar.): İyi bir işi bozan, fesatçı, ara bozucu, müfsit.

f. 8a/2

faḳaṭ (Ar.): Ancak, yalnız, ama.

f. 19a/2

faḳīr (Ar.): Yoksul, muhtaç.

f. 16b/4

f. -e 15a/5, 15a/8, 15b/3, 16a/5, 16a/8	ğ. 18b/6, 18b/8
Fâtımatü'z-zehrâ (Ar.): Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kızı. f. -e 58a/7	ğani (Far.) : Zengin. ğ. -ler 16b/4
fisk (Ar.): Fenalık, ahlaksızlık. f. 11b/8	ğanimet (Ar.): Fırsat. ğ. 43a/8
fıkarâ (Ar.): Fakir, yoksul. f. -sına 52b/1	ğâyet (Ar.): Pek, çok, fazla, oldukça. ğ. 11b/8, 54a/6
filân (Ar.): Falan. f. -ü 59b/8	ğayr-ı müekkede (Ar.): Müekkede olmayan, sünnet olmayan. ğ. 8a/7
fi'l-ḥâl (Ar.): Bu anda, hemen, şimdi. f. 18b/4	ğayrı (Ar.): Başkası, diğeri. ğ. 16b/3, 19b/1
Fürsî (Far.): Farslı, Farsça. i. 37a/9	gâhice (Far.): Bazen, bazı kere. g. 26a/7
-G-	gece : Gece. g. 14a/1, 24b/8
ğâfil (Ar.): Habersiz, farkında olmayan, bilgisiz. g. 16b/6, 19b/3, 26a/4, 31a/1	g. -den 14a/3
ğaflet (Ar.): İhtiyatsızlık, dalgınlık, gafillik. ğ. 43a/9	gecele- : Gecelemek. g. -lemek 48a/1
ğâh gâh (Far.): Zaman zaman. g. 36b/6	geç- : Geçmek. g. -dikden 30b/1
ğalaṭ (Ar.): Yanlış, hata, sehiv. ğ. 42a/9	g. -er 7b/2
ğâlib (Ar.): Galip, yenen, üstün gelen.	g. -üp 48b/3, 48b/5
	geç- : Bulunan. g. -en 26a/1

gerek : Gerek, lazım, gerekli.

g. 20b/6, 37a/8, 37a/9, 42a/3
g. -dür 5a/7, 11b/9, 13b/7, 17b/3,
17b/3, 17b/6, 19a/2, 45b/9, 46a/3

getür- : Vermek, sunmak.

g. -e 41a/7
g. -ürler 7a/3, 7a/4

gevde : Gövde.

g. -sin 11a/2

gey- : Giymek.

g. -dügi 18a/7
g. -dügine 14b/7, 15b/7
g. -e 18b/6, 31a/3, 53b/1
g. -er 14b/2,
g. -erlerse 15a/3
g. -me 5a/6
g. -mek 17b/8
g. -mege 15a/1
g. -meyüp 15b/5, 18a/3
g. -mese 18b/4
g. -meyicek 18b/2
g. -se 13b/9, 14a/2, 14a/4, 14b/7,
15b/7, 16a/2, 16b/1, 18a/1, 18a/6,
18a/8, 18a/9, 18b/8
g. -seler 14a/9

gibi : Gibi.

g. 7b/3, 11b/6, 19a/7, 21b/5, 26a/6,
29a/1, 36b/3, 42b/7, 48b/9, 54a/5

gice : Gece.

g. 42b/2, 63a/9
g. -si 9a/2, 9a/9
g. -lemek 9a/3, 9a/6, 9a/9

git- : Gitmek.

g. -e 33b/5, 47b/9, 51b/9
g. -ene 49a/9
g. -erek 52a/9
g. -erken 49a/1
g. -mek 9b/2, 33b/8, 50a/7, 62a/1

gir- : Girmek.

g. -e 31a/5, 53b/4, 53b/8
g. -dikde 63b/5

giy- : Giymek.

g. -megi 5a/4

göç- : Göçmek.

g. -dükde 44a/3

gögüs : Göğüs.

g. -in 28a/7

göm- : Gömmek.

g. -e 47b/7
g. -mek 49b/9

görin- : Görünmek.

g. -dikde 53a/5

g. -üp 34a/8

g. -se 33b/9

göz : Göz.

g. -inden 36b/6

g. -lerin 54a/5

g. -ünden 63a/5

gürüş : Kuruş.

ğ. -a 7a/9

gücce : Zorca, zora yakın.

g. -dür 12a/2

gün : Gün.

g. 14a/1, 15a/5, 15a/8, 16a/5, 16a/7,
45a/6, 46a/3, 48b/8, 49a/2, 49b/5

g. -de 10a/9, 10b/3, 10b/6, 14b/2,

14b/6, 14b/7, 15a/2, 15b/5, 15b/6,
15b/7, 16b/3, 42a/8, 48a/6, 49a/3

g. -den 14a/3, 47a/3

g. -e 49b/1, 49b/6

g. -i 3b/8, 4a/2, 5b/9, 6a/5, 9a/3,

31a/4, 31b/5, 31b/9, 43b/6,

46a/7, 46b/4, 47a/2, 47b/8, 49a/9

g. -idür 5b/7

g. -lerde 6b/4

g. -lerinde 9a/6, 48a/1

günde: Her gün.

g. 35a/4

güsül (Ar.): Yıkanma, boy abdesti.

ğ. 11a/5, 11a/6, 34b/3, 48a/4, 53a/8,
53a/9

gündüz : Gündüz.

g. 49a/5

güneş : Güneş.

g.3b/9, 4b/6, 9b/1, 9b/3, 32a/2,
32b/9, 34a/9, 40a/8, 40b/4,
44a/1, 46a/8, 46a/9, 49a/4

-H-

hac (Ar.): Hac, Kabe'yi ziyaret etme.

h. 6a/8, 6b/1, 6b/2, 6b/7, 8a/2,

h. -a 6a/9, 12a/4, 13a/3

h. -in 9b/9

h. -ları 14b/1

hâcet (Ar.): İstek, dilek.

h. -i 59b/8

h. -in 28a/9

h. -ini 13a/2

hâcî (Ar.): Hacca giden kimse.

h. -lar 7a/2

Hacer-i Esved (Ar.): Kabe'nin doğu köşesinde bulunan, tavaf sırasında

hacıların her dönüşte selamladıkları siyah parlak taş.

H. 23a/4, 25a/2, 25b/4

H. -den 5b/3, 22b/3, 22b/6

H. -e 22a/3, 22a/9, 26a/7

H. -i 22a/1, 25b/6, 28b/3, 51b/7

H. -in 5a/1, 21a/4, 21b/9

hadîs (Ar.): Hadis, Hz. Muhammed'in sözleri.

h. -i **kudsi**: Hadis, Hz. Muhammed'in sözleri.

h. -sinde 37a/1

h. -i **şerif**: Hadis, Hz. Muhammed'in sözleri.

h. -de 38a/5, 61a/3, 61b/7

hak (Ar.) : Hak, pay, hisse.

h. -i 42b/3

hâl (Ar.): Hal, durum.

h. -e 63b/8

h. -i 47a/7

h. -ini 63b/8

hamâkat (Ar.): Ahmaklık, budalalık.

h. -dur 43b/1

hamd (Ar.) : Kulun Allah'a şükran duygularını bildirmesi.

h. 22a/7

h. -ü şenâ (Ar.): Allah'ın büyüklüğü ve lütufları karşısında onu methederek şükürünü bildirmek. 42b/9, 50b/3, 59a/3, 60a/5

haram (Ar.): Yasak olan, yasaklanan şeyler.

h. -dan 31a/5

h. -dur 11b/8

Haram-ı Mekke (Ar.): Mekke ve civarı, kutsal, yasaklı alan.

H. -de 17b/4

harem (Ar.): Saygı gösterilmesi gereken, yasaklı bölge. Mekke-de Mescid-i Haram'a verilen isim.

h. 7b/6

h. -i şerif: Mescid-i Haram.

h. -den 6b/7

hâşıl (Ar.): Olan, meydana çıkan.

h. 4b/9

hareket (Ar.): Hareket.

h. -inden 45b/8

hasret (Ar.): Özlem.

h. 51b/7

hatâ (Ar.): Yanlış, hata.

h. 10b/2

havâş-u nâs (Ar.): Saygın insanlar.

h. 16b/6

hatîb (Ar.): Hatip.

h. 10a/2

hatim (Ar.): Bitirme, sona erdirme, son.

h. 30b/8

hayide (Far.): Ağızlarda dolaşa dolaşa

eskimiş, müptezel olmuş.

h. 36b/4

hayır (Ar.): Hayır, iyilik.

h. 37a/4

hazer (Ar.): Sakınma, çekinme, korunma.

h. 61a/1

hazret (Ar.): Hazret. bkz: hazreti

h. -ünüñ 54a/8

h. -lerine 59b/2

hazreti (Ar.): Kutsal sayılan kimselerin adlarının başına veya sonuna getirilen unvan. krş: hazret

h. 36b/9

h. -ini 53a/2

h. -lerine 41a/7, 58a/8, 62a/2,

62a/4, 53a/1-2, 52b/9-53a/1

h. -lerinüñ 36a/8, 59a/2, 59a/9

hemân (Far.): Hemen, derhal, o anda.

h. 7b/2, 12a/4, 13a/4, 21a/3, 22a/5

Her (Far.): Her, her bir, herhangi bir.

h. 4a/7, 8b/1, 13b/5, 14b/4, 15a/6,
15a/9, 15b/7, 16a/8, 37a/7, 63b/6

h. -halde: her durumda.

h. 37a/6

hıfđ (Ar.): Muhafaza, koruma.

h. 19a/3

Hıl (Ar.): Mekke ve Medine haremlerinin dışında ve mikat sınırları içinde kalan bölge.

H. -dan 7a/3

hicbir (Far.): Hiçbir.

h. 59b/8

Hicr-i İsmâil (Ar.): Kabe'nin kuzey batı duvarı ile Hatim arasındaki boşluk.

H. 4b/5

hisâb (Ar.): Hesap.

h. -sız 20b/5, 43a/6

huccâc (Ar.): Hacılar.

h. 49b/7, 58b/1

hucere-i şerife (Ar.): Peygamber efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in odası.

h. 58a/7

huzû' (Ar.): Alçak gönüllülük, tevazu.

h. 54a/6

huşû' (Ar.): Allah'ın azameti karşısında kulun alçak gönüllü olup nefsinin hor ve hakir görmesi, yüreği ürperme ve korku ile dolu olarak Cenabı Hakk'a boyun eğmesi.

h. 54a/6

huṭbe (Ar.): Hutbe.

h. -ye 34b/7

hulûş (Ar.): Halis ve saf olma, kalp temizliği.

h. 36b/4

hüsn-i hâtime (Ar.): Sonu güzel olmak,
güzel son.

f. 43a/5

-I-

ıdâk : Uzak. bk: ırâk.

1. 45a/2

ırâk : Uzak. krş: ıdâk.

1. 45a/9, 45b/4, 54a/4

1. -dan 34a/7

ıracık : Az uzak.

1. 45a/2

ıssı : Isı, sıcaklık.

1. -dan 18b/2

ıtknâme : Bir kimsenin kölelikten azat
edildiğini gösteren belge, azat kağıdı.

1. 61a/6

ıztıba (Ar.): Hac ve umre esnasında ihram
elbisesinin üst kısmı olan ridanın bir
ucunu sağ koltuk altından geçirip sol
omuz üzerine atmak, böylece sağ omuz
ve kolu açık bırakmak.

1. 21b/4, 26a/4

-İ-

iâ de (Ar.): Tekrar eski durumuna gelme,
getirme.

i. 42b/1

ıbâdet (Ar.): İbadet, kulluk vazifesi.

i. 61a/2

i. -den 34b/1

i. -e 42b/2

ibtidâ (Ar.): Başlangıç, ilkin.

i. 5b/3

ibtihâl (Ar.): Yalvarıp yakarma, tazarru.

i. 28a/9

icrâ (Ar.): Uygulama, yerine getirme.

i. 33a/3

iç- : İçmek.

i. -dikde 28a/4

i. -e 28a/4

i. -üp 50b/1

iç : İçeri, iç , dış karşıtı.

i. -in 22a/8, 22b/2, 22b/6

i. -inde 7b/6

içün : İçin, dolayı.

i. 6b/7, 18a/9, 19a/3, 29b/6, 31a/5,
31a/7, 31a/9, 42b/3, 48a/4, 48b/9,
52b/3, 59b/2,

ıfrâd bi'l-haccı (Ar): Umre yapılmaksızın
eda edilen hac.

i. 12a/3

ihsân (Ar.): İyilik etme, iyi davranma,
bağışta bulunma.

i. 37a/4

ihrâm (Ar.): İhram.

i. -a 5a/3, 6b/7, 11b/9

i. -dan 4a/4, 7a/1

- i. -dur 3a/6
- i. -namazı:** İhram namazı. 11a/8
- ihrāmlan-** (Ar.): İhrama girmek.
- i. -mağdur 3b/5
- ih̄tilāfī** (Ar.): Anlaşmazlık, uyuşmazlık.
- i. 5b/2
- ih̄vān** (Ar.): Sadık dostlar, arkadaşlar.
- i. -ı 43b/3
- i. -ı mü'minīn:** Aynı dine inananlar. 2b/8
- ih̄zār** (Ar.): Hazır etme, hazır bulundurma.
- i. 53b/3
- i.it- : Hazır etmek. 54b/1
- ikāmet** (Ar.) : Bir yerde yerleşik oturma, mukim olma.
- i. it- : Bir yerde yerleşik oturmak. 21a/2, 34b/9
- ik̄bāl** (Ar.): Mutluluk, saadet.
- i. 36b/4
- iki** : İki.
- i. 4a/7, 8a/6, 9a/4, 9b/4, 10a/1, 10a/3, 10a/9, 11a/7, 11b/1,14b/3, 15a/7, 15a/8, 16a/7, 16a/8, 19a/6, 22a/1, 22b/1, 26b/2, 27b/1, 29a/1, 31b/7, 34b/4, 35a/6, 44a/1, 48b/6, 49a/3, 53b/8, 60a/4, 61b/8, 63a/3, 63a/6, 63b/2, 63b/5
- i. si 10b/3
- i. -sini 25b/2
- i. -sinde 27a/8
- ikinci** : İkinci.
- i. 5b/6, 30b/1, 45a/5, 46a/3, 47a/2
- ikindü** : İkinci.
- i. 10a/8, 10b/8, 32b/8, 35a/4, 35b/1, 35b/8, 36a/1
- i. -den 35b/7
- i. -yi 9a/5, 10b/7, 35b/1, 35b/8, 35b/9, 36a/1
- iktida** (Ar.): Tabi olma, uyma.
- i. it- : Uymak, tabi olmak. 10a/7, 10a/9, 35a/1, 35a/3, 35b/4,
- ile** : 1. İle. (çekim edatı)
- i. 2a/5, 2a/7, 3a/7, 6b/1, 9b/2, 9b/6, 10a/3, 10a/3, 10b/9, 11b/6, 17a/3, 21a/9, 21b/1, 22a/2, 24b/7, 28a/9, 29b/7, 31a/2, 31b/3, 31b/4, 35a/5, 35a/9, 36b/5, 42a/2, 43a/3, 44b/9, 48a/6, 50a/8, 51b/8, 53b/2, 53b/9, 54a/7, 59a/3
2. İle. (bağlama edatı)
- i. 23a/5, 25a/2, 60a/3
- illā** (Ar.): Fakat, ancak, sadece.
- i. 53a/8, 59b/9
- imām** (Ar.): İmam, hoca.
- i. 5b/4, 35b/5, 41a/8,
- i. -a 10a/7, 10a/8, 35a/1, 35a/3,

35b/7,35a/5, 35b/4	istilām (Ar.): Öpmek veya el sürmek suretiyle ziyaret etme.
i. -dan 41/9	i. 25b/6, 28b/3, 51b/7
in- : İnnek.	işāret (Ar.): İşaret.
i. -üp 53a/7	i. 24b/9
iriş- : Erişmek, ulaşmak, yetişmek.	iş : Hareket, davranış, amel, iş.
i. -meyüp 35b/9	i. -e 12a7
i. -se 35b/4, 35b/9	işid- : İşitmek, duymak.
irtesi : Ertesi, bir sonraki. bkz: ertesi	i. -ür 7a/7
i. 9b/2, 49a/4	i. -üp 13b/6, 54a/9
irtikāb (Ar.): Kötü bir işi, kötülüğü yapma.	işle- : İşlemek, yapmak.
i. 14b/1	i. -mek 11b/8
isāet (Ar.): Kötü bir iş işleme, kötülük etme.	it- : etmek.
i. 9b/8	i. -dim 2b/5
ise : İse, olursa, olunca.	i. -dikde 9b/5, 50a/7
i. 10b/5, 11a/3, 11a/4, 15a/4, 15a/7, 16a/4, 16a/7, 19a/1, 20b/7, 21a/3, 21a/6, 22a/5, 22a/8, 46b/5, 46b/7, 53a/7, 53b/1, 53b/3, 53b/8, 57b/3	i. -dikden 21a/7
ise : İse. (bağlaç)	i. -dügi 43a/1
i. 25b/2 , 34a/9,	i. (d)-e 7b/1, 10a/7, 10a/9, 11a/2, 11a/5, 13a/6, 13a/8, 15a/7, 16a/6, 16a/9, 19a/8, 19a/9, 20b/7, 21a/1, 21a/5, 21a/8, 21b/1, 22b/3, 24b/7, 26a/4, 28b/6, 29b/7, 30b/8, 31a/1, 31a/6, 31a/7, 32a/2, 33a/1, 33a/3, 33a/9, 34b/3, 35a/1, 35b/5, 36b/5, 36b/6, 36b/9, 41a/9, 42a/7, 42b/1, 42b/5, 42b/9, 43a/2, 43a/4, 44a/3, 46b/7, 47a/1, 48a/4, 48b/2, 48b/3, 48b/6, 49a/1, 50a/5, 52a/9, 52b/2, 53a/1, 53a/6, 53a/8, 53a/9, 54a/2,
iste- : İstemek, talep etmek, arzu etmek.	
i. -mekdür 20b/6, 43a/7	
i. -ye 63a75	
istiğfar (Ar.): Tövbe etme, bağışlanmayı isteme.	
i. 37b/9, 43a/1	

54b/1, 58b/3, 59a/7, 59b/7, 61a/1,
61b/5, 61b/6, 63a/7, 63a/9, 63b/7

i.(d)-en 2a/1, 64a/1

i. (d)-ene 6a/9, 6b/2, 6b/9

i. (d)-erek 20a/2, 33b/5, 60a/1

i. (d)-er 60a/1

i. (d)-erem 37a/4

i. (d)-erken 9a/1

i. (d)-erse 12a/5, 13a/3, 13a/7,

37a/4, 37a/5

i. (d) -ivirmek 31b/2-3

i. -mede 8a/4, 16a/1

i. -meden 35b/6, 61a/1

i. -mege 10b/9

i. -mek 2a/7, 6a/3, 6a/7, 6a/8, 8a/5,
9a/5, 11b/7, 12a/1, 17b/5, 26a/5,
31a/8, 37b/2, 47a/2, 52a/8

i. -mekdür 3a/7, 3a/8, 3a/9, 3b&7,
3b/8, 4a/3, 4a/6, 4a/9, 4b/2, 4b/3,
5a/2, 5a/4, 5b/3, 8b/3, 8b/6, 9b/6,
12a/4, 12a/5

i. -mese 49a/7

i. -meye 54b/2

i. -meyüp 11a/5, 18b/7

i. -melidür 37a/7

i. -miş 9b/8, 14b/1, 57b/3

i. -mişlerdür 36a/7, 42a/1

i. -se 28b/2, 42b/5, 47a/3, 47a/4,
47a/5, 62a/1

i. -seler 13b/7

it- : Eytmek, söylemek.

i.-mek 13b/5

ittifākī (Ar.): Fikir birliğine varma,
uyuşma, anlaşmaya varma.

i. -dür 3b/1

itnāb-ı mümil (Ar.): Sözü bıktırarak
derecede uzatma.

i. 2b/3

izārī (Ar.): Bele bağlanıp vücûdun alt
kısımını örten şey.

i. 11b/4

izdiḥām (Ar.): Kalabalık, yığılma.

i. 22a/3

i. -dan 24b/7

-K-

Ka'be (Ar.): Kabe.

K. 26a/1

K. -de 9a/7

K. -den 28b/5, 50a/6

K. -niñ 23a/6, 51b/8

K. -nüñ 28a/7, 51b/6

K. -ye 19b/3, 50a/4,

K. -yi 25b/7, 50a/7

ḳable (Ar.): Önce.

ķ. ķable'z-ziyāret (Ar.): Ziyaret
öncesi.

ķ -i 53a/8

ķ. ķable'z-zebha : Kurban
kesmeden önce. 17a/7

ķabr-i Şerif (Ar.) : Değerli kabir. Hz.
Muhammed (s.a.v.)'in kabri.

ķ. 54a/2, 59b/4, 60a/3, 60b/9

ķ. -iñ 54a/2

ķabul (Ar.): Kabul, rıza.

ķ. 7b/1

ķ. -dür 36b/7, 63a/7

ķabu : Kapı.

ķ. -sına 52a/7

ķaçan : Ne zaman, ne vakit.

ķ. 11a/1, 20a/3, 26a/9, 30a/3, 31a/2,
31b/9, 33a/9, 34b/2, 42b/5, 44a/8,
46b/4, 48a/2, 49b/4, 50a/3, 52a/6,
53a/6, 61b/9

ķadar (Ar.): Kadar.

ķ. 18b/5

ķadir (Ar.): Gücü yetmek.

ķ. 4a/8, 18b/4, 18b/6, 20b/7, 22a/5,
24b/6, 24b/8, 24b/9, 25b/1, 34b/1,
37a/7, 43a/2, 52b/1, 53a/7, 57b/1

ķaftān: Kaftan.

ķ. -in 18a/2

ķal-: Kalmak.

ķ. -an 49b/1

ķ. -anıñ 35b/5

ķalb (Ar.): Kalp.

ķ. -ine 53b/3, 54b/1

ķaldır- : Kaldırmak.

ķ. -a 36b/3

ķ. -ır 21b/5, 29a/1, 36b/3

ķ. -up 12b/6, 21b/5, 22a/6, 22b/2,
59b/1

ķāmil (Ar.): Tam, eksiksiz, bütün.

k. 9b/9, 14a/1

ķana ķana : Doyuncaya değin, doya doya,
bol bol.

ķ. 28a/3

ķapu : Kapı.

ķ. -sından 28b/4

ķara : Siyah.

ķ. 36a/5

ķārīn (Ar.): Bir ihramla hem umrenin hem
de hac ibadetinin aynı hac mevsimi
içinde yapılmasıyla eda edilen hacca
denir.

ķ. 6a/3, 6a/9, 7b/9, 8a/9, 16a/6,
16b/9, 21a/6, 31b/1, 46b/7

ķ. -e 31b/7

ķarn (<ķarın): Karın.

ķ. -ı 50b/1

ķarşı: Karşı.

ķ. 22b/1, 36b/2, 38a/7, 43b/5, 48b/2	kelām (Ar.): Sōz, ifade.
ķaşd (Ar.): Kasıt, amaç, istek, niyet.	k. 26a/5
ķ. -ı 45a/8	k. -ı 12a/6
ķaşık : Kasık.	kemāl (Ar.): En yüksek değer.
ķ. (ğ) -ında 11a/4	k.-i edeb : En edepli. 53b/9
ķaşsa : Kasa.	k.-i mertebe : En yüksek seviye. 36b/3
ķ.-ya 17a/7	kenār : Kenar.
ķat : Kat.	k. -ından 43b/9
ķ. -da 33b/8	kendi : Kendi.
ķ. -ında 61a/3	k. 59b/1
ķatı : Çok, çok fazla, oldukça.	k. -nden 45b/7
ķ. 22a/3, 43b/3	kendü : Kendi. bkz: kendi
ķatre (Ar.): Gözyaşı, damla.	k. 5a/2, 22b/7, 42b/3, 45b/6, 46a/5, 59a/6
ķ. 63a/6	k. -den 42b/4
ķazā (Ar.): Vaktinde yerine getirilemeyen namaz, oruç, vb. ibadetlerin usulüne uygun olarak sonradan yapılması.	k. -lere 7a/4
ķ. 8a/5	k. -ye 54a/8, 63b/6
ķeffāret (Ar.): Bir hatanın, bir kabahatin affi için ödenen karşılık.	ķerre (Ar.): Defa, kez.
k. 15b/8, 18b/1, 18b/9	k. 12b/4, 12b/5, 25b/7, 30b/5, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38a/3, 38a/7, 59b/6
k. -iñ 15a/3	ķes- : Kesmek.
k.-i selase : Üç şey için keffaret.	k. -e 11a/3, 46b/9
k. -den16a/3	k. -er 7a/8
ķehle (Far.) : Bit.	k. -mek 17a/2
k. 19a/5, 19a/6	k. -mez 7a/5, 7a/8

k. -üp 18a/1	ķ. -mak 26b/6, 42a/5, 61a/8
ķeřiru'1-vuķu' (Ar.): Sık sık olan.	ķ. -maķdur 4a/8
k. 2b/6	ķ. mışdur 50a/3
ķez : Defa, kez.	ķ. -sa 26b/5, 42b/1
k. 20a/4, 20a/5	ķ. -sun 42a/3,
ķible (Ar.): Namazda dönülen Kabe'nin bulunduğu yön, kible.	ķ. -up 32a/9, 42b/6, 50a/9
ķ. 48b/2	ķ. -upda 9a/7, 9b/1
ķ. -ye 36b/1, 38a/7, 48b/1, 54a/1,	ķılın- : Namaz kılınması.
59a/7	ķ. -ma 35a/6,
k.-yi 46a/5	ķ. -ınur 10a/4, 10b/1
ķıçın ķıçın : Arka arka, geri geri.	ķ. -inmaz 10a/5, 35a/7
ķ. 51b/9	ķ. -unur 35a/5
ķıl : Kıl, tüy.	ķırân (Ar.): Hac ayları içerisinde umre ve hacca niyet ederek ikisini aynı ihramla yapmak.
ķ. 11a/4, 19b/1	ķ. 12a/1, 17a/9, 31b/3
ķıl- : Kılmak.	ķ. -a 12a/5
ķ. -a 10b/8, 11a/8, 21a/1, 34b/5,	ķırķ : Kırık.
34b/6, 35a/4, 35b/6, 35b/8, 36a/2,	k. (ğ) -ı 19a/7
42a/3, 42a/4, 42a/6, 42b/2, 46a/6,	ķırķ : Kırk.
48a/6, 50a/2, 53b/9, 60a/4, 61b/7,	ķ. 61a/4
63a/4, 63b/2, 63b/6	ķırķ- : Kırkmak, kesmek.
ķ. -acak 9b/4, 44a/2	ķ. -a 7b/4
ķ. -an 10b/6	ķ. -maķdur 4a/5
ķ. -ana 61a/5, 61b/9	ķ. -madıķça 6b/9
ķ. -anlar 35a/8, 35a/9	ķırķ tokuz : Kırk dokuz.
ķ. -alar 35b/2	
ķ. -ıpdada 32a/2	

ķ. -dur 49a/9	kise : Kese.
ķıt : Kat, nezd.	k. -si 11b/5
ķ. -ında 46b/3	ķiři : Kişi.
ķ. -ındayam 37a/3	k. 11a/1, 13b/8
ķıy- : Gnl razi olmak.	ķitb-ı Mensik (Ar.): Hac kitabı.
ķ. -abilr 7b/1	K. 1b/1
ķıymed (Ar.): Kıyamet, dnyanın sonu.	ķob- : Kopmak.
ķ. -de 13b/6	k. -sa 19b/1
ķıymet : Kıymet, değer.	ķoltuķ : Kol, kol altı.
ķ. -in 15b/1, 15b/2, 16a/6	ķ. (ę) -ı 8b/7
ķi : Ki. (bağlama edatı)	ķ. (ę) -ında 11a/4
ķ. 1b/6, 2b/5, 2b/8, 5b/6, 6b/2, 6b/5, 7a/8, 8b/1, 8b/3, 10a/1, 10b/2, 11a/2, 13b/8, 14a/6, 16b/8, 18a/5, 27b/2, 31a/1, 32b/7, 36b/9, 38a/6, 41b/8, 43a/4, 48b/7, 50a/2, 59a/7, 59b/9, 61a/4, 63a/7, 63b/9	ķon- : Konmak, kalmak. ķ. -a 42a/2
ķimesne : Kimse, kişi.	ķonak : Konak. ķ. (ę) -ında 53a/9
k. 2a/1, 6b/9, 10b/6, 18a/5, 18b/2, 19a/5, 33a/2, 35b/3, 38a/6, 59b/4	ķorķ- : Korkmak. ķ. -sa 18b/3
k. -lere 31b/1	ķorku : Korku. ķ. -sından 45a/4
k. -ye 17a/1	ķoy- : Koymak. ķ. -a 47b/8, 49b/9
ķimi : Bazısı, kimisi.	ķ. -up 21b/9
k. 7a/5, 7a/6	ķubbe (Ar.): Yarım kre şeklinde olan bina, dam. ķ. 34a/7
ķimsene : Kimse, kişi.	
k. 27b/1, 22a/4, 35b/8	
k. -ye 31b/1	

ķ. -niñ 33b/7, 41b/8	ķuřak : Kuşak.
ķubul (Ar.): Kabul.	ķ. 11b/4
ķ. -üne 36b/8	ķuyu : Kuyu.
ķudret : Güç.	ķ. -sına 53a/6
ķ. -i 63a/7	ķürk : Kürk.
ķul : Kul, insan.	k. -üñ 18a/2
ķ. -umı 38b/5	Kütübü Menāsik (Ar.) : Hac kitabı.
ķ. -umuñ 37a/2	k.-i 2a/4
ķur'an-ı Kerim (Ar.) : Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)' e indirilen ilahi kitap.	-L-
ķ. 53b/2	lā ilāhe illallah (Ar.): Allah'tan başka ilah yoktur.
ķurbān (Ar.): Yüce Allah'a yakınlık sağlamaya vesile olan şey.	l. 20a/5
ķ. 5b/1, 7a/5, 7a/6, 9b/7, 14a/2, 14b/3, 14b/4, 14b/8, 15a/4, 15a/7, 16a/4, 16a/7, 16b/2, 17b/2,	lā-aķal (Ar.): En azından.
ķ. -dan 16b/3	l. 27b/1
ķ. -ı 17a/8, 17b/3	lā-be's (Ar.): Zararı yok, zararsız.
ķ. -ın 6a/6, 16b/9	l. -dir 58a/9
ķ. -ından 17a/6, 17b/1	lā-büd (Ar.): Lazım, gerekli.
ķurb (Ar.): Yakınlık.	l. 2a/7
ķ. -ında 34a/8, 36a/3	lākin (Ar.): Lakin, ama, fakat.
ķuřur (Ar.): Kusur, eksiklik.	l. 2b/1, 7a/7, 8a/3, 9b/8, 15a/2, 17b/4, 31a/7, 54a/2
ķ. -ı 52b/2	laťife (Ar.): Hoř, güzel söz.
ķuřan- : Beline bağlamak.	l. 4a/1
ķ. -maķ 11b/4	lāzım (Ar.): Lazım, gerek, lüzumlu, gerekli, şart.
	l. 2a/7, 5a/6, 7a/5, 7a/6, 8a/3, 8a/4, 9b/8, 14a/2, 14b/4, 14b/8, 15b/8,

- 16b/2, 18b/1, 18b/9, 26a/9, 31b/8,
47a/4, 47a/6, 49a/7, 49b/4, 49b/6,
49b/9
1. -dır 45a/8, 45b/1, 49a/7
- libās** (Ar.): Elbise, giyecek şey.
1. -ı 18a/8
1. -im 5a/3, 14b/2, 14b/5, 14b/6,
15a/2, 15b/6, 18a/6, 18a/7, 18a/8,
18a/9, 53a/9
- lisān** (Ar.): Dil.
1. -ı 21b/1
1. -ı **Türki**: Türk dili.
1. -de 2b/5
- M-**
- mā'adā** (Ar.): “-den başka, -den gayrı.”
anlamında bir söz.
- m. 46a/2
- mağfiret** (Ar.): Affetme, bağışlama.
- m. 10b/4, 42b/4, 43a/6
- maḥlūkat** (Ar.): Yaratılmışlar.
- m. 13b/6
- mā'lūm** (Ar.): Belli olan, bilinen, malum.
- m. 2a/4
- ma'mūr** (Ar.): Bayındır, mamur.
- m. 53b/2
- mā'nā** (Ar.): Mana, anlam.
- m. -sın 37a/9
- maḥal** (Ar.): Yer, mekan.
- m. -de 20b/3, 27b/3
- m. -den 58b/2
- maḥalle** (Ar.): Yer. bkz: mahal.
- m. -de 42a/1, 43b/1
- maḥalli** (Ar.): Yer, bölge. bkz: mahal.
- m. 44b/7, 45a/7, 53b/1
- m. -ne 45a/3, 49b/3
- ma'zūr** (Ar.): Mazeretli, mazereti olan.
- m. 14b/9, 16a/2
- maḳābir-i Medīne** (Ar.): Medine
mezarları.
- m. -ye 61a/8
- maḳāme** (Ar.): Toplantı, mecliste yapılan
konuşma.
- m. -lerde 43b/2
- Maḳām-ı İbrāhīm** (Ar.): İbrahim makamı.
- m. 26b/1, 26b/5, 50a/8
- maḳbūl** (Ar.): Kabul edilen.
- m. ol: Kabul edilmek. 43a/4
- meşelā** (Ar.): Misal olarak, örnek olarak.
- m. 37b/9, 38a/4
- mebāş** (Far.): Öyle olmasın diye.
- m. 31a/1
- mebrūr** (Ar.): İyi olan, övülen, beğenilen,
hayırlı, makbul.

m. ol: Makbul olmak, beğenilmek.
m. 14b/1

mecmū' (Ar.): Bütün, hep, cümle.

m. 49a/8

Medīne (Ar.): Medine şehri.

m. 61a/4

Medine mescidi (Ar.): Mescidi nebevi.

M. -nde 60b/4

Medīne-i Münevvere (Ar.): Hz.

Muhammed'in kabrinin bulunduğu
Medine şehri.

m. 53a/4, 63a/8

m. -den 61b/9

m. -ye 52b/5, 52b/8, 53b/4

mekān (Ar.): Yer, mekan.

m. -a 13b/2

Mekke (Ar.): Mekke şehri.

m. 31b/8, 32a/2, 52a/9

m. -de 32a/1

m. -ye 7a/2

M. -i Mükerreme (Ar.): Aziz,
muhterem ve mübarek Mekke
şehri. 52b/1

m. -den 31a/9, 32a/1

mekrūh (Ar.): Haram olmadığı halde

yapılması yasaklanan durum, davranış.

m. -dır 26a/6, 46b/4

m. -dur 11b/3, 11b/5, 46a/9, 52a/8

melā'ike (Ar.): Melekler.

m. -lere 38b/4

melā'iketi (Ar.): Melekler.

m. 25a/6

melek (Ar.): Melek.

m. 59b/7

menāsik (Ar.): Hacda belli bir usul ve
sıraya göre yapılması gereken ihram,
tavaf, vakfe, sa'y vb. ibadetlerin
tamamı.

m. 2a/5

m. -i hac (Ar.): Hac yapma kuralları
ve bunu anlatan eserler.

m. -i 2a/3

menhī (Ar.): Dinin yasakladığı, nehyettiği
şey, yasak.

m. -dür 22a/5

menzile (Ar.): Rütbe, makam.

m. -sindedür 61a/8

mertebe (Ar.): mertebe, derece, makam,
mevki.

m. 50a/1, 52b/1

Merve (Ar.): Mekke yakınlarında Safa
dağının karşısındaki kırmızı renkli
tepe.

M. 3b/6

M. -de 30b/8, 30b/9

M. -den 29b/7, 30b/5, 30b/7

M. -ye 30b/2, 30b/6,

mesāil (Ar.): Meseleler.

m. -i 2b/7

mescid (Ar.): Mescit.

m. 36a/7, 42a/1

m. -e 63b/2

m.-i İbrāhīm (Ar.): Mescidi İbrahim.

m. -de 9a/3-4, 10a/1, 35a/5

m. -e 34b/3, 35a/7, 35b/2-3

m.-i Ḥarām (Ar.): Mescidi Ḥarām.

m. -iñ 52a/6-7

m.-i Ḥayf (Ar.): Mescidi Ḥayf.

Krş: Mescid-i Ḥayfi. 48a/8

m. -de 50a/1

m.-i Ḥayfi (Ar.): Mescidi Ḥayfi.

Bk: Mescid-i Ḥayf

m. -de 48a/5

m.-i Ḳuba (Ar.): Mescidi Ḳuba.

m. -ya 61b/7

mesh (Ar.): Bir şeye el sürme. bk:

mesih

m. -e 24b/8, 24b/9

mesih (Ar.): Bir şeye el sürme. krş: mesh

m. it-: Mesh etmek, abdest alırken

ıslak eli başa ve meste sürmek

m. 24b/7

meş'ar-i ḥarām (Ar.): Hac menasikinin ifa edildiği yerlerden biri.

m. 42b/9, 43b/5

meşgūl (Ar.): Meşgul.

m. ol: Bir şeyle ilgilenmek alakadar olmak.

m. 12a/7, 34b/2, 42b/2

mevsim : Mevsim.

m. 50a/6

m. -i 31a/3

mevkif (Ar.): Duracak yer, durak yeri, durak.

m. -idür 36a/9

mezheb (Ar.): Bir dinin anlayış ve yorumlama ayrılıklarına dayanan kollarından her biri, mezhep.

m. -ine 2a/2

mezkūr (Ar.): Adı geçen, zikredilen, anılan.

m. 25b/1

m. -a 57a/9

mişilli (Ar.): Benzer, gibi.

m. 17b/7

mihrāb (Ar.): Mihrap.

m. -lı 36a/6

Minā (Ar.): Mekke'de şeytan taşlanan yer.

M. 9a/5, 31b/8, 48a/1

M. -ya 31b/5, 43b/8, 44a/8

minber (Ar.): Minber.

m. 60a/3

mīkāt (Ar.): Hacca gidenlerin Mekke'ye varmadan önce ihrama girdikleri yerlere verilen isim.

- m. -dan 3b/5, 6b/1, 6b/4
- mikdār** (Ar.): Değer, ölçü derece.
- m. -dan 49b/2
- m. -ı 18b/7, 43a/2, 44a/2, 44b/7, 45a/2, 48a/9, 63a/8
- muştar (mużtar)** (Ar.): Mecbur olmak.
- m. 18a/6
- m. -lardur 15a/1
- mū'cez-i muḥil** (Ar.): Kısaca bozan ihlal eden.
- m. 2b/4
- muḥayyer** (Ar.): İsteddiğini seçmekte ve dilediği gibi davranmakta özgürlük.
- m. -dür 15a/4, 16a/4
- muḥakkak** (Ar.): Doğru, gerçek, kesin.
- m. -dur 43a/5
- muḥit** (Ar.): Yöre, semt, günlük kıyafeti.
- m. 11a/9, 16b/1
- murād** (Ar.): İstek, dilek.
- m. -a 41a/5
- m. -ı 17a/8
- m. it-:İstemek, dilemek. 2a/1, 2b/4, 50a/7, 62a/1, 64a/1
- mürüvetsizlik** (Ar.): İnsaniyetsizlik.
- m. -dir 43b/3
- muṭavvalāt** (Ar.): Uzun yazı, uzun söz.
- m. -dan 64a/1
- muḫtedī** (Ar.): İmama uyup arkasında namaz kılma.
- m. 10a/5
- muvācehe** (Ar.): Huzur, makam.
- m. -sine 59a/2
- m. -i şerīfe** (Ar.): Şerefli huzur.
- m. -sine 59a/9-59b/1
- Müzdelife** (Ar.): Müzdelife, Hac'da Arafat vakfesinden sonra ikinci vakfenin yapıldığı ve Arafat ile Mina arasında yer alan ve Muhassır Vadisi'ne kadar olan bölümdür.
- m. -de 4a/2, 9a/2, 9b/3, 43b/4
- m. -den 43b/7, 44a/3, 44b/5, 49b/1
- m. -niñ 41b/7
- m. -ye 33b/6, 41a/8, 41b/1
- mü'min** (Ar.): Mümin, iman eden.
- m. 37a/6
- mübāḥ** (Ar.): Yapılmasında sakınca olmayan.
- m. -dır 46b/3
- müekkede** (Ar.): Hz. Muhammed tarafından sürekli olarak yapıp belli mecburiyetler dışında hiç terkedilmeyen ve yapılması gerekli görülen (sünnet).
- m. 8a/6
- m. -dür 8a/7

Müfrid (Ar.): Müfrid haccı.

m. 15a/4, 16a/4, 16b/9, 21a/5

m. -e 14b/3, 31b/7

m. bi'l-haccı (Ar.): Umresiz hac yapma. 5b/9, 6a/8, 8a/9, 31a/8, 46b/5

mühim (Ar.): Önemli.

m. 20b/4, 43a/5

muhrım (Ar.): Hac veya umre yapan

kimseye normal durumlarda helal olan bazı davranışların haram kılınması anlamında fıkıh terimi.

m. 11a/1, 17b/6, 18b/9, 19a/5

mü'in (Ar.): Yardım etmek.

m. 2b/9

mültezem (Ar.): Hacerü'l-esved rüknü ile

Kabe kapısı arasında bulunan mekânın adıdır.

m. 25b/9

m. -de 27a/7, 28b/1

m. -e 50b/2

m.-i şerif (Ar.): bkz: mültezem

m. ün 27a/7

mümkün (Ar.): Mümkün olan, olabilir veya

kabul edilebilir şeyler.

m. 50a/1, 53b/3

münâfık (Ar.): Özü sözüne uymayan, iki

yüzlü, ara bozucu (kimse).

m. 61a/6

münselik (Ar.): Yol, meslek, tarikat vb.ne

girme, o yolu tutma, salık olma.

m. ol-: Yola girme, tutma. 3a/1

müntefi' (Ar.): Faydalanan, yararlanan, kazanç sağlayan.

m. 2b/9

müslimân (Ar.): Müslüman.

m. -lar 29b/6, 42b/3, 59b/2

müstecab (Ar.): Olumlu, müspet cevap alınan, kabul edilen. bk. müstecib

m. -dur 20b/4, 31a/1, 36b/2, 43b/5,

müstecib (Ar.): Olumlu, müspet cevap alınan, kabul edilen. krş. müstecab

m. -dür 52b/7

müsteḥab (Ar.): Tavsiye edilen, sevap kazandıran, dince makbul (iş ve davranış).

m.26b/6,

m. -dur 13b/4, 43b/8, 45a/3

müsteḥik (Ar.): Hak etmiş, hak kazanmış.

m. ol-: Hak zamanmış olmak.10b/5

müştemil (Ar.): İçine alan, kapsayan, ihtiva eden, şamil olan.

m. 2b/7

müte'allik (Ar.): Ait, dair, ilgili, alakalı.

m. 11b/7

mütemetti' (Ar.): Kar ve fayda sağlayan.

m. 6a/4, 6b/2, 7b/7, 46b/7

müttefaḳun- 'aleyh (Ar.): Bir hadisin hem

Buhari hem Müslim'in el-Cami'u's-

şahih'lerinde yer aldığını ifade eden terim.
m. 3b/4

müyesser (Ar.): Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.
m. 63b/7

-N-

nāfile (Ar.): Bir kimsenin dinen mecbur ve mükellef olmadığı halde sırf Allah rızasını kazanmak maksadıyla farz dışında kıldığı namaz, tuttuğu oruç ve yaptığı her türlü hayırlı iş ve davranış.
n. 31a/6

nā-maḥrem (Far.-Ar.): Şer'an kendisiyle evlenilmesi caiz olduğu ve nikah düştüğü için kadının yanına örtüsüz çıkmadığı erkek.
n. -den 19a/3

namāz (Far.): Namaz.
n. 9b/4, 10a/9, 11a/8, 26b/4, 44a/2, 50a/2, 50a/3, 54a/5, 60a/4, 61a/5, 61a/7, 61b/7, 61b/8, 63a/4, 63b/2, 63b/5
n. -a 20b/8, 21a/2, 21b/5,
n. -da 63b/6
n. -dan 12a/6
n. -ı 9a/4, 10a/2, 20b/9, 26b/4, 50a/9
n. -in
n. -larının 10b/2

ne : Hangi.

n. 26b/4

ne zamān : Ne zaman, hangi zaman.
n. -da 17b/3

nef' (Ar.): Fayda, yarar.
n. -i 2b/1

nefsi (Ar.): Nefis.
n. -i 27a/2, 29b/6
n. -inde 2b/4

nesne : Şey, nesne, hiçbir şey, husus.
n. 6a/1, 6a/4, 6a/4, 47a/6

nev' (Ar.): Kısım, çeşit, tür.
n. -i 8a/6,
n. 17b/2

nıṣf-ı şa' (Ar.): Bir tahıl ölçüğü.
n. 15a/6, 15a/9, 15b/2, 16a/8

nice : 1.Nice, çok, pek çok, hayli.
n. 2a/9, 7a/2, 16b/6, 16b/7

nidā (Ar.): Bağırma, seslenme.
n. 59b/7

nirede : Nerede.
n. 43b/4

niyyet (Ar.): Niyet.
n. 3a/7, 5a/3, 6a/9, 6b/1, 6b/4, 6b/7, 10a/6, 10a/8, 10b/9, 11b/9, 12a/4, 12a/5, 12b/4, 13a/3, 13a/7, 21a/5,

21a/7, 21a/8, 21b/1, 26b/3, 35a/1,
35a/3, 42a/7

n. -i 50a/8

o : 1. İşaret sıfatı.

o. 42b/2

2. İşaret zamiri.

o. 53a/1

-O-

oğur : Yol, yön.

o. -dan 46a/1

ol : O. (işaret zamiri)

o. 12a/2,

2. İşaret sıfatı.

o. 8b/2, 10a/9, 10b/3, 10b/6, 18a/7,

18a/8, 20b/9, 27b/3, 33a/2, 42a/1,
42a/8, 48a/6, 50a/5, 53b/1

ol- : Olmak.

o. -a 1b/6, 2a/4, 7b/3, 10a/1, 13b/8,
16b/8, 18a/5, 20a/3, 31a/3, 31b/9,
32a/7, 34b/2, 42b/3, 45a/9, 46b/6,
46b/9, 59b/9, 63b/3

o. -am 3a/1

o. -amadı 7a/9

o. -an 2b/7, 3a/1, 3b/4, 4a/8, 5b/2,

20b/4, 31b/1, 33b/7, 42b/3, 43b/2,

6b/8, 7b/7, 7b/9, 8a/7, 11a/9, 13b/8,
16a/2, 16b/9, 17b/9, 18a/5, 18b/1,

19a/1, 19a/5, 43a/5, 44b/7, 45a/7,
48a/8, 52b/2, 54a/3, 60b/2, 61b/5

o. -ana 2a/4, 2a/5, 4a/6, 5b/9, 8a/9,
17b/7, 31a/8, 36a/9

o. -andandır 14a/6, 15a/1

o. -anlar 14a/6

o. -anlara 6a/4, 61a/9

o. -dığı 7b/3, 18b/4, 18b/6

o. -duğu 43a/2, 52b/1

o. -dışa 2b/4

o. -duğda 17a/5, 31a/3, 33b/6,
41b/2, 47b/9

o. -dışda 24b/9, 26b/7

o. -dışdan 28a/2

o. -duğça 13b/2, 50a/1

o. -duğçun 63b/7

o. -duğın 53b/3

o. -duğına 34b/2

o. -madan 7a/4, 12a/7, 18b/8, 61a/6

o. -mağ 4a/5, 6a/3, 6a/7, 11a/1,
17b/2, 17b/5, 43a/5, 43a/9

o. -mamağ 45a/3

o. -mağdur 4b/6, 5b/7, 7b/7

o. -maların 42b/4

o. -masına 61a/5

o. -mayagör 19b/3

o. -maya 26a/4, 31b/4, 44a/1, 45a/9,
47a/7,63b/1

o. -mayan 16b/1, 25b/1

o. -mayanlar 14a/8

o. -mayup 2b/1, 10b/3

o. -maz 7a/1, 8a/3, 9b/8, 9b/9,
10b/5, 14b/2, 14b/5, 16b/4,(bak
doğru yer mi) 17a/7, 17a/9, 17b/6,
18b/1, 36a/2

o. -mazsa 25b/2, 57b/1

o. -sa 17a/4, 17a/8, 17b/3, 19a/8,
20a/4, 26b/1, 31a/2, 31b/7, 35b/7,
44a/8, 46b/5, 48a/2, 49b/5, 53a/7,

o. -sun 16b/4, 16b/5, 37a/9

o. -unca 18b/6, 44a/2

o. -uncak 27a/8, 37a/6,

o. -up 2a/7, 2b/9, 6b/9, 8b/8, 16b/7,
18a/6, 34b/8,

o. -ur 4b/9, 5b/1, 8a/3, 8a/4, 9b/8,
10a/2, 10a/3, 10a/4, 10b/5, 14a/2,
14a/5, 14b/4, 15b/8, 16b/2, 18b/9,
25b/8, 26a/9, 47a/4, 49a/8, 49b/1,
49b/4, 61a/7

o. -urken 19b/4, 47a/6, 53b/5

o. -urlar 14b/1

o. -ursa 5a/5, 5a/7, 24b/6, 37a/8

olun- : Olunmak.

o. -un 38b/4

o. -unan 8a/1

o. -duğuna 20b/8, 21a/2

o. -unmuşdur 53a/4

o. -unur 34b/9, 35a/2

omuz : Omuz.

o. -ı 8b/8, 8b/9, 22b/1

o. -ından 11b/2

o. -ların 8b/4

on altıncı : On altıncı.

o. -sı 4b/6

on beşinci : On beşinci.

o. -si 4b/5

on birinci : On birinci.

o. si 4a/9

on dördüncü : On dördüncü.

o. -si 4b/3

on iki : On iki.

o. 15a/8, 16a/8

on ikinci : On ikinci.

o. -si 4b/1

on sekiz: On sekiz.

o. 5a/8

o. -i 3b/1

on sekizinci : On sekizinci.

o. -si 5a/2

on üçüncü : On üçüncü.

o. -si 4b/2

on yedinci : On yedinci.

o. -si 4b/9

onuncu : Onuncu.

o. -sı 4a/8

ora : Ora, orası.

o. -da 36a/6, 41b/9, 60a/4

orta : Orta.

o. 17b/8

oku- : Okumak.

o. -dı 27a/7, 27a/8

o. -duğı 30b/3

o. -dup 2a/6

o. -madan 37b/1, 37b/2

o. -mağ 25b/3, 27a/9

o. -rlardı 25a/6, 25a/9

o. -r 48a/6, 34b/7-8

o. -up 59b/6

o. -ya 12b/6, 19b/4, 20a/6, 22b/8,

23a/3, 23a/7, 23b/4, 23b/9, 24a/7,

24b/2, 25a/3, 26b/8, 27b/2, 27b/4,

28a/4, 28b/6, 29a/2, 29b/8, 30a/4,

30b/4, 32a/3, 32a/7, 33a/9, 33b/9,

37a/8, 38a/5, 38b/7, 39a/6, 40a/9,

40b/5, 41b/2, 40a/9, 41b/2, 43a/3,

44a/4, 44a/8, 47a/8, 47b/3, 50b/4,

51b/9

o. -yana 27b/3

o. -yandur 41b/1

okun- : Okunmak.

o. -na 32b/7

o. -nduğda 34b/5

-Ö-

öbir : Öbür, diğer.

ö. 30a/3

öğren- : Öğrenmek.

ö. -mek2a/3

ö. -den 25b/2

öldür- : Öldürmek.

ö. -mek 19a/5

ö. -se 19a/6

‘**Ömer** (ş.a.): Hz. Ömer, ikinci halife.

Ö. 58a/2, 58b/1, 62a/3

öñ: Ön.

ö. -üne 19a/4

‘**özr** (Ar.): Özür, hata, kusur. bkz: özür.

‘ö. -i 14a/8, 16a/1, 16a/9

‘**özür** (Ar.): Özür, hata, kusur.

‘ö. 10b/5

öp: Öpmek.

ö. -e 22a/3, 22a/8, 51b/6

ö. -erken 26a/8

ört- : Örtmek, kapatmak.

ö. -mek 5a/8

örtü : Örtü.

ö. -sine 28a/8

öyle : Öğle vakti.

ö. 9a/4, 10a/5, 10a/6, 10a/9, 10b/7,
32b/8, 34b/5, 35a/4, 35b/1, 36a/1

ö. -niñ 10a/4, 35b/3, 35b/6

ö. nüñ 34b/6, 34b/9

ö. -yi 10b/7, 35a/9, 36a/1, 48a/5

ö. -ye 35b/9

öyle : Öyle, o şekilde.

ö. 27a/8,

öy- : Sürmek.

ö. -üp 22b/6

ö. -mek 25a/1

-P-

pabuç : Ayakkabı.

p. uñ 18a/1

pāk (Far.): Temiz, pak.

p. 11a/2, 49b/8,

p. -ça 53a/9

parmak : Parmak.

p. (ğ)-ı 44b/8

p. (ğ)-ınıñ 44b/9

pek : 1.Hızlı olarak.

p. 13b/5

2. Çok, fazla.

p. 33a/2, 60a/1, 94b/2

peksimeţ (Far.): Kıtır ekmek.

p. 19a/7

perde (Far.): Perde, tül.

p. 19a/4

peygamber (Far.): Peygamber, nebi.

p. 42b/7, 50a/2

-R-

ref-i şavt (Ar.): Kur'an kıraatinde mananın gerektirdiği yerlerde ses tonunu ve perdesini yükseltmek ve canlı bir tavır ile okuyuşu seslendirmektir.

r. 9b/6, 54b/2

rafık : Dost, arkadaş.

r. -ları 11b/6

Ramazān bayramı : Ramazan bayramı.

r. -ndan 7a/1

rāsāt (<rast)(Far.): Tesadüf etme, denk gelme.

r. 13b/3, 21a/3

r. -gel: Karşılaşmak, rast gelmek.

20b/8-9

rasūl-i ekrem (Ar.): Allah'ın en şerefli ve

değerli elçisi olan Hz. Muhammed.

r. 41a/6, 52b/5

rasûlullâhi şallallâhü ‘aleyhi ve selleme

(Ar.): Allah'ın selamı peygamberimizin üzerine olsun.

r. 33a/8, 36a/7, 52b/8, 54a/7, 59a/1, 59a/8, 59b/2

Ravza-i Muṭahhara (Ar.): Medine'de

Mescid-i Nebevi'de Peygamberimiz (a.s.)'in kabri ile minberi arasındaki bölüm.

R. -da 63a/3

R. -ya 60a/2

Ravza-i Şerīfe (Ar.): Peygamber

Efendimizin kabri ile minberi arasındaki şerefli alan.

R. -ye 54a/1

R. -de 61a/1

rāzī (Ar.): Razi olma, rıza gösterme.

r. 42b/4

raẓīyallāhu te‘ālā ‘anhü(anhümā) (Ar.):

Yüce Allah ondan razı olsun.

r. 33a/4, 58a/2, 58a/8, 62a/3

r. -ye 57b/6

reddü (Ar.): Kabul etmeme, geri çevirme.

r. 54b/1

rek’at (Ar.): Namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.

r. 4a/7, 9b/4, 11a/7, 26b/2, 34b/4, 34b/6, 44a/1, 53b/8, 60a/4, 61a/4, 61b/8, 63b/2, 63b/5

remel (Ar.): Omuzlarını silkerek yürümek.

r. 8b/3, 26a/3

rem-i cimār (Ar.): Hacda şeytan taşlama yerinin adı.

r. -dan 49b/5

rızāullāh(Ar.): Allah'ın rızası.

r. -ı 20b/6

ri‘ayet (Ar.): Saygı, sayma, itibar.

r. eyle- : Saygı göstermek. 5b/8

ridās (Ar.): Örtü, şal.

r. -ı 11b/2

risāle (Ar.): Kısa yazılmış küçük eser, risale.

r. 2b/7

rivāyet (Ar.): Haber nakletme, nakil, rivayet.

r. -de

rucū‘ (Ar.): Dönme, geri dönme.

r. -da 4b/8

r. it-: Geri dönmek. 58b/3

Rukn-ü ‘Irāķī (Ar.): Kabe'nin Bağdat'a karşı olan köşesi.

R. -de 23b/3

Rukn-ü Şā’mī (Ar.): Kabe'nin Şam'a karşı olan köşesi.

R. -de 24a/6

Rukn-ü Yemānī (Ar.): Kabe'nin yemen tarafına karşı olan köşesi.

R. 25a/1

R. -de 24b/2, 24b/6

-S-

sā'at-i latīfe: Hoş zamanlar anlamında bir söz.

s. 3b/9

şabāh (Ar.): Sabah vakti.

ş. 4a/2, 9b/1, 32b/8

ş. -a 9a/9

ş. -ı 9a/7, 32a/1, 42b/6

şabır (Ar.): Sabır.

ş. 18b/7

şabī (Ar.): Ergenlik çağına gelmemiş olan erkek çocuk.

ş. 5a/5

şaç : Şaç.

ş. -ıñ 6b/9

şadaqa (Ar.): Sadaka.

ş. 9b/7, 14a/5, 14b/4, 15a/9, 16a/6, 16a/9, 16b/3, 19a/8, 19a/9, 52b/2, 63a/9

Şafā (Ar.) Mekke'de Kabe yakınlarında bulunup hacıların hacda tavaf yaptıkları günlerde yedi defa gidip geldikleri yolun bir ucundaki tepe.

Ş. 3b/6, 28b/4

Ş. -da 30b/3, 30b/9

Ş. -dan 30b/5, 30b/6, 30b/8

Ş. -ya 28b/4, 30b/5, 30b/7

şāğ : Sağ taraf.

ş. 5a/1, 8b/7, 8b/9, 22a/7, 24b/6, 33b/7, 21a/4

ş. -ına 5a/2, 22b/7, 46a/6, 57b/5, 58a/1

şāhib : Sahip.

ş. -i 17a/6

şahīh (Ar.): Gerçek, sahih, doğru.

ş. 10b/3, 17a/9

şakal : Sakal.

ş. -ından 19b/1

şakın- : Sakınmak, kaçınmak.

ş. a 26a/8

ş. mağ 11b/9

sākit (Ar.): Ses çıkarmayan, konuşmayan, sessiz.

s. 34b/8

şalavāt (Ar.): Salavat.

ş. 29b/5, 32b/6, 41a/7, 42b/8, 50b/4, 59a/3, 59b/3

ş. -dan 22a/7

ş. -ı 13a/2, 53a/1, 53a/5

ş. **şalavāt-ı şerīf** (Ar.): Salavat.

38a/3

şal- : Salmak, bırakmak.

ş. up 54a/6

ş. -ıvirüp 21b/6

şallallāhü te'ālā 'aleyhi ve sellem (Ar.):

Allah'ın selamı ve rahmeti Hz.

Muhammed'in üzerine olsun.

ş. 33a/5, 33a/8, 41a/6, 52b/6, 52b/9,
53a/2, 54a/7, 59a/1, 59a/8, 62a/2

şarıl- : Sarılmak.

ş. -a 11b/1

şavm (Ar.): Oruç.

ş. 14b/4

sa'y (Ar.): Hacda Safa ile Merve arasında

süratle gidip gelme.

s. 3b/6, 8b/1, 9a/1, 21a/7, 31a/7,
31a/8, 63b/8

s. -dur 6b/5

s. -ı 3b/7, 31b/2, 36b/7, 63a/6

s. -inde 7b/2

sekiz : Sekiz.

s. -i 3b/2

sekizinci : Sekizinci.

s. 31a/4, 31b/9

s. -si 4a/5, 7b/9

selām (Ar.): Selam.

s. 35b/5, 54a/8, 54b/1, 57b/2, 57b/7,
58a/3, 58a/9, 58b/2, 61b/1, 61b/6

selāmet (Ar.): Esenlik.

s. 63a/5

setr-i 'avret (Ar.): İslam dininde örtmenin
gerektiği yerlerin örtülmesi.

s. 4b/2

şevāb (Ar.): Sevap.

s. -ı 9b/9, 61b/9

şiyāb (Ar.): Elbiseler.

s. -unı 4b/3

sil- : Sallamak, sarsmak.

s. -erek 8b/4

sil- (Ar.): Bir kimsenin tuttuğu yol.

s. -ine 3a/1

soñ : Son.

s. 10a/4, 42a/6

soñra : Sonra.

s. 2a/3, 4b/7, 6b/6, 7a/7, 10a/6,
11a/7, 12a/6, 13b/1, 18a/6, 20b/7,
21a/7, 22a/7, 28a/2, 30b/1, 45b/4,
46a/8, 46b/1, 46b/8, 47b/3, 48b/2,
48b/5, 62a/5

şol : Sol taraf.

ş. 8b/8

ş. -ına 46a/5

ş. -una 58b/3, 59a/6

şovuk : Soğuk.

ş. -dan 18b/3

söyle- : Söylemek.

s. -mek 11b/7

s. -mezden 12a/6

söz : Söz.

s. 11b/7

şubh-ı şādık (Ar.): Tan yerinin ağarması.

s. 42b/5, 46a/8, 46b/2, 49a/4

sünnet (Ar.): Hz. Muhammed'in

Müslümanlarca uyulması gereken

sözleriyle örnek iş ve davranışlarının

tamamı.

s. 2a/2, 8b/1, 9a/1, 11a/2, 11a/7,
26b/3, 32b/7, 35a/6

s. -dür 3b/4, 13b/5, 33b/8, 36a/6

s. -e 33a/1

s. -i 10a/4, 10a/5, 33a/3

s. -in 34b/6, 42a/6

s. -inden 10a/6

s. -leri 8a/6

s. -lerin 8a/8, 9b/6

s. -tür 48a/2

sür- : Sürmek.

s. -eler 26a/7

-Ş-

şāhid (Ar.): Şahit.

ş. 38b/4

şaşkın : Şaşkın.

ş. 26a/6

şavt (Ar.): Kabe'nin etrafında yapılan yedi tavaftan her biri.

ş. 25b/5, 25b/8, 30b/7

ş. -ı 4b/4, 8b/2

ş. -ında 26a/3

ş. -dur 30b/7

şāyed (Far.): şayet, eğer.

ş. 10b/2

şebbāke(<şibāke)(Ar.): Kafes.

ş. -ye 54a/3

şefā'at (Ar.): Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenabı Hak katında aracılık etmeleri.

ş. 53a/3

şehādet (Ar.): Tanıklık etme.

ş. 13b/6, 44b/8

şehir (Far.): Şehir.

ş. -de 53a/8

ş. -i 53a/5

ş. -inde 52a/9

ş. -inden 32a/3

şer (Ar.): Kötülük, fenalık.

ş. 37a/4, 37a/5

şerîf (Ar.): Şerefli.

ş. -ine 53b/1

şevvâl (Ar.): Arabi ayların, ramazanla zilkade arasında kalan ve ilk üç günü ramazan bayramı olan onuncusu.

ş. 6b/3

şey (Ar.): Şey, nesne.

ş. 5a/6

şimdi : Şimdi.

ş. 36a/6, 41b/9, 49b/7, 60a/1

şöyle : Şöyle, şu şekilde.

ş. 59a/7

şuru (Ar.): Başlamak.

ş. 21a/1

şühedâ-i uhud(Ar.): Uhud şehitleri.

ş. -a 61b/6

şükran (Ar.): Teşekkür.

ş. -a 46b/8

şükür (Ar.): Şükür, teşekkür.

ş. 63b/7

-T-

taleb (Ar.): Talep, istek, arz, rica.

t. 42b/4, 64a/2

tâ'ife (Ar.): Grup halinde insan topluluğu, bölük.

t. 16a/1, 16a/9

tafşîl (A.r.): Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.

t. -de 16b/5

tâhir (Ar.): Temiz, pak, arı.

t. 4b/3

tamâm (Ar.): Tamam.

t. it- : Tamamlamak. 35b/6

tahiyyatü'l-mescid (Ar.): Mescide/camiye girildiğinde kılınan nâfile namazdır.

t. 53b/9

taḥkîkî (Ar.): Araştırmaya dayanan.

t. 18b/5, 18b/7

taraf (Ar.): Taraf, yön.

t. -ına 48b/5

tarîk (Ar.): Yol.

t. -ıla 2a/5

taşadduk (Ar.): Gönderilmiş, verilmiş sadaka.

t. it-: Sadaka vermek. 17b/5

taş : Taş.

t. 31b/6, 46a/1, 48a/3, 49a/3, 45b/1

t. -ı 43b/7, 46a/1

t. -lar 45a/3, 45a/5

t. -larıñ 45a/6

taḥbîk (Ar.): Uygulama.

t. 2a/2

tavâf (Ar.): Kabe'nin etrafını dolaşma.

- ṭ** 4a/7, 6a/5, 25b/8, 26a/4, 31a/6,
 50a/7, 50a/8, 60b/9
- ṭ. -a** 21a/1
- ṭ. -da** 4b/1, 4b/3, 8b/6, 25a/5, 25a/6,
- ṭ. -dan** 26b/1
- ṭ. -ı** 4a/9, 4b/1, 4b/5, 5a/1, 5b/3,
 8a/3, 8b/1,
- ṭ. -iñ** 4b/4, 8b/2, 26a/2
- ṭ. namazı:** Tavaf namazı. 4a/7,
 26b/2, 26b/7, 28a/2, 28b/1
- ṭ. -ı kudüm:** Kudum tavafı. 8a/8,
 21a/5, 31b/2
- ṭ. -ı vedā':** Veda tavafı. 4a/6
- ṭ. -ı ziyāret:** Ziyaret tavafı. 5b/5-6,
 31a/7
- t. -den 47b/8
 t. it-: Ziyaret tavafı yapmak.
 3a/8-9, 6a/3, 6a/7-8, 46b/6-
 7, 47a/1
- ṭaya-:** Dayamak.
- ṭ. -yup 28a/7
- taẓarru'** (Ar.): Yalvarma, yakarma.
 28a/9, 36b/4, 42b/9, 50b/3
- ta'ẓim** (Ar.): Hürmet etme, saygı
 gösterme.
 t. 53b/2
- te'līf** (Ar.): Eser yazma, toplayıp kaleme
 alma.
 t. it-: Eser yazmak. 2a/9
- te'hīr** (Ar.): Erteleme, sonraya bırakma.
 t. 47a/3
- teğayyür** (Ar.): Değişme, başkalaşma.
 t. 13b/2
- ta'ālā** (Ar.): Allah.
 t. 38b/3
 t. -nıñ 27b/2
 t. -ya 36b/8
- tebdil** (Ar.): Değiştirme, değiştirilme.
 t. -e 63b/8
- tehlīl** (Ar.): Kelime-i tevhidi, "La ilahe
 illallah" sözünü söyleme.
 t. 22a/6
 t. -i 43a/2
- tekāsül** (Ar.): Tembellik, üşenme,
 gevşeklik.
 t. -üne 2b/3
- tekbir** (Ar.): "Allahu ekber" sözü.
 t. 22a/6
- tekrār** (Ar.): Tekrar.
 t. 2a/5, 18b/1
 t. -ına 45b/9
- telbiye** (Ar.): "Lebbeyk Allahümme
 lebbeyk" demek.
 t. 3a/7, 9b/5, 10b/9, 12b/5,
 20a/2, 13a/6, 13a/7, 13b/4, 33b/5,
 36b/6, 42b/9

t. -dür 13b/7

temettu' (Ar.): Aynı yılın hac mevsiminde, önce umre yapıp ihramdan çıktıktan sonra yeniden hac için ihrama girilerek yapılan hacdir.
t. 17a/9

terāş : Tıraş.
t. ol-: Tıraş olmak. 46b/6

terk : Terk etmek, bırakmak.
t. 5a/4, 5a/9, 8a/2, 8a/4, 9b/7, 22b/8

tertīb (Ar.): 1. Düzenleniş biçimi, tanzim.
t. 6a/1, 6a/5, 26a/2
t. -e 5b/8

terveye (Ar. < terviye): Hacıların Mina'ya gitmeden önce kendilerini ve hayvanlarını suya kandırdıkları zilhiccenin sekizinci günü için kullanılır.
t. -de 9a/7

tesbīh (Ar.): Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.
t. 43a/1
t. -e 34b/1

tevbe (Ar.) : Tövbe.
t. 60a/1

teveccüh (Ar.): Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma.
t. 32a/2, 33a/1, 33a/9, 36b/5, 41a/9, 44a/3, 59a/7

tırāş : Tıraş olmak.
t. 4a/5, 6a/2, 6a/7, 6b/9, 7a/4, 7a/9, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 31a/3, 31b/4, 31b/6, 46b/9, 47a/5, 47a/6
t. -dan 7b/8, 7b/9, 47b/3

tırnağ : Tırnak.
t. (ğ) -ıñ 11a/3

tıblen- (Ar.): Güzel koku sürmek.
t. -e 26a/7

toğ- : Doğmak.
t. -arken 9b/1, 32a/2, 32b/9,
t. -dığdan 46b/1
t. -ınca 46b/3
t. mağa 9b/3, 44a/1
t. -mazken 9a/8
t. -unca 46a/9
t. -uncaya 49a/5

toğrı : Doğru, hiçbir yöne sapmadan.
t. 44b/6

tol- : Dolmak.
t. -unca 50b/1

toğun- : Dokunmak.
t. -up 45b/2

toğuzuncı : Dokuzuncu.
t. -sı 4a/6

ṭur- : Durmak.

ṭ. -a 36a/3

ṭ. -duḡça 50a/4

ṭ. -maḡ 45a/2

ṭ. -maya 48b/9

ṭ. -ur 46a/2, 54a/5

ṭ. -up 48b/1, 48b/7, 48b/8, 54a/4,
54a/7, 59b/5

ṭut- : Tutmak.

ṭ. -up 44b/9

Türkçe : Türkçe, Türk dili.

T. 37b/1, 37b/2

Türki : Türkçe.

T. 2a/9, 20b/6, 37a/8

T. -de 2b/5

T. -siniñ 2b/2

-U-

uḡ: Uḡ.

u. -in 8b/7

u. -ıyla 44b/9

u. -ların 11b/3

‘ulemā (Ar.): Alimler.

‘u. -nın 3a/1

‘u. -i dīn (Ar.): Din alimleri. 2a/8

‘u. -i selef (Ar.): Bizden önceki yaşamış alimler. 25a/5

um- : Ummak.

u. -arken 10b/4

‘umre (Ar.): Umre.

‘u. 7a/3, 17a/3, 17a/4, 21a/6, 21a/9,
31a/2, 61b/9

‘u. -de 17a/3

‘u. -den 6b/8

‘u. -niñ 6b/5, 7b/2

‘u. ṭavafı: Umre tavafı. 21a/9

‘u. -ye 6b/1, 6b/4, 12a/4, 13a/6

‘umūm-u nās (Ar.): Bütün insanlar.

‘u. 16b/5-6

unut- : Unutmak.

u. -maḡ 43b/3

usturra : Ustura.

u. 7b/5

uzat- : Uzatmak.

u. -a 48b/7

u. -maḡdur 9b/5

uzakḡ : Uzak.

u. -dan 24b/8

uzḡhiyye (Ar.): Kurban.

u. 17a/9

uzun:Uzun.

u. 11a/3

-Ü-

ücret: Ücret, paha.

ü. -in 17a/8

üç: Üç.

ü. 4b/4, 6a/1, 8b/2, 12a/1, 12b/4,
14a/7, 15a/3, 15a/5, 16a/4, 17b/2,
19a/8, 20a/4, 20a/5, 26a/2, 27b/2,
47a/3

ü. -dür 3a/6, 46a/8

üçüncü : Üçüncü.

ü. 3a/8, 5b/7, 45a/5, 46a/3, 47a/2,
49a/2, 49a/9, 49b/5

ü. -si 3b/7, 5b/5

ümit : Ümit.

ü. (d)-iyle 7a/3

ümmî (Ar.): Okuma yazma bilmeyen.

ü. 2a/5

üslub(Ar.) : Üslup.

-u sâbık (Ar.): Eski üslup. 62a/4

üst : Üst.

ü. -ünde 34a/7, 36b/1

ü. -üne 8b/8, 11b/4, 28b/5, 30b/3,

50b/2

üzere : Üzerine, üzerinde. krş: üzre

ü. 5a/4, 10b/1, 13b/9, 15b/8, 25b/6,
43a/9, 48b/4, 61b/1, 62a/4

ü. -dür 26a/2

üzre: üzerine, üzerinde. bkz: üzere.

ü. 14a/9

-V-

vâcib (Ar.): Müslümanlıkça yapılması
gerekli olan.

v. 3b/3, 4b/8, 5b/1, 8a/5, 14a/5

v. -dir 26b/4

v. -dür 6a/1, 6a/5, 8b/1-2

v. -e 52b/7

v. iñ 5a/9

v. -leri 3a/9

v. -lerin 3b/4, 5b/2, 8a/2

vâde (Ar.): Vaat, bir işi yerine getirmek
için verilen söz.

v. 61b/6

va'd (Ar.): Vaat.

v. 53a/4

v. azîm: Büyük vaat.

v. -i 27b/3

vaķār (Ar.): Ağırbaşlılık, haysiyetli ve
şerefli olan.

v. 9b/2, 29b/7

vaķfe (Ar.): Haccın şartlarından olarak
hacıların arife günü Arafat'ta bir süre
durmaları.

v. 3a/8, 4a/3

v. -de 3b/8, 4b/7, 41a/9

v. -i 9b/3

v. -sine 38a/6-7

v. -sinin 43a/7

v. -ye 42b/7

v. -yi 36a/3

vākı (Ar.): Vuku bulan, olan.

v. 17a/4, 52b/2

vakit (Ar.): Vakit, zaman.

v. 9a/4

v. -de 6b/6, 47a/5

v. -i 42a/8, 46a/7, 49a/4

v. -idür 42a/8

v. -iñ 42b/5

v. -inde 4a/2, 10b/1, 10b/7, 10b/8,

35b/1, 35b/8, 36a/1, 36a/2

v. -i kerāhat (Ar.): Kerahat vakti.

34b/4, 53b/8, 63a/2, 63b/1

vaktāki (Ar.): Ne vakit ki, -diği zaman.

v. 32a/6, 33b/8

var : Mevcut, var.

v. 11a/4, 16a/1, 57b/3

v. -dur 27b/3, 38a/6, 61a/3-4

v. -sa 45a/4

var : Varmak, gitmek, uğraşmak.

v. -a 30b/6, 34b/3, 46b/9, 61a/9,
61b/7, 62a/3

v. dıkda 49a/4

v. -mak 22a/5

v. -mayup 54a/4

v. -mca 30a/4, 34a/9

v. -up 63b/2

vāşıl (Ar.): Ulaşan, varan.

v. ol: Ulaşmak. 32a/7, 41b/1, 44a/8,
45a/3, 53a/6

ve (Ar.): Ve, hem, ayrıca, birde.

v. 2a/2, 2a/5, 2a/7, 2a/9, 2b/6, 3b/3,
3b/6, 5a/4, 5b/6, 5b/7, 6a/4, 6b/3,
6b/5, 8a/9, 8b/5, 8b/6, 9a/1, 9a/2,
9a/3, 9a/5, 9a/6, 9a/8, 9b/1, 9b/2,
9b/5, 9b/8, 9b/9, 10a/2, 10a/3,
10a/4, 10a/5, 10b/4, 10b/6, 10b/7,
11a/3, 11a/4, 11b/4, 11b/5, 11b/6,
11b/7, 11b/8, 11b/9, 12a/3, 12a/4,
12a/7, 12b/5, 13a/6, 13b/2, 13b/3,
13b/4, 13b/5, 13b/8, 14a/5, 14a/6,
14b/6, 14b/9, 15b/5, 15b/9, 16a/1,
16a/9, 16b/3, 16b/8, 17a/6, 17a/7,
17a/9, 17b/1, 17b/2, 17b/5, 17b/6,
17b/7, 18a/2, 18a/3, 18a/4, 18b/1,
19a/5, 19a/7, 20b/4, 20b/5, 20b/6,
21a/1, 21b/1, 22a/6, 22a/7, 24b/6,
24b/7, 24b/9, 25b/9, 26a/2, 26a/3,
26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26b/4,
26b/6, 27a/7, 27a/9, 28a/3, 28a/4,
28a/9, 30a/4, 30b/4, 30b/9, 31b/3,

32b/7, 32b/8, 34a/9, 34b/1, 34b/3,
35a/6, 35a/7, 35b/2, 36a/1, 36a/9,
36b/1, 36b/4, 36b/5, 36b/7, 36b/8,
37a/7, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 37b/9,
38a/3, 38a/5, 38b/6, 39a/6, 40a/8,
40b/4, 42a/2, 42a/6, 42b/4, 42b/9,
43a/1, 43a/3, 43a/4, 43a/5, 43a/6,
43a/8, 43b/1, 43b/3, 43b/4, 43b/6,
43b/9, 44a/1, 44a/3, 44b/6, 44b/8,
44b/9, 45a/5, 45a/8, 45b/5, 45b/9,
46a/4, 46a/6, 47a/1, 47a/4, 47a/6,
47a/7, 47b/7, 47b/8, 48b/1, 48b/2,
48b/5, 48b/6, 48b/9, 49a/2, 49a/8,
49b/9, 50a/5, 50b/1, 50b/3, 50b/4,
51b/8, 51b/9, 52a/9, 52b/7, 53a/8,
53b/1, 53b/2, 54a/2, 54a/5, 54a/6,
54b/1, 54b/2, 58b/3, 59a/3, 59b/2,
60a/4, 60b/9, 61a/1, 61a/6, 61a/7,
61b/4, 61b/5, 61b/6, 62a/3, 63a/5,
63a/7, 63b/6, 63b/8

vech (Ar.): Sebep.

v. 10b/1,

v. -ü meşru' (Ar.): Şerh edilen,
açıklanan tarzda. 15b/7

v. -i sâbık (Ar.): Geçmiş tarz, şekil.
48b/4

veliyü ni' met (Ar.): Birine çok büyük
iyilik yapmak.

v. 60a/4-5

ver- : Vermek. *bk. vir-*

v. -incek 35b/5

vesâ'ir (Ar.): “bunun gibi olanlar ve
benzerleri de” anlamında kullanılır.

v. 13b/4, 29b/6, 43b/1

veyâ : Veya.

v. 9b/7, 14b/4

veyâhüd : Veyahut.

v. 35a/7-8, 35a/8

vilâyet (Ar.): İl, şehir, vilayet.

v. -ine 50a/7

vir-: Vermek. *bk. ver-*

v. -dügi 58b/2

v. -e 32b/7, 54b/3, 57b/7, 58a/3,

58a/9, 59a/4, 59b/4, 61b/1, 61b/6

v. -enlerüñ 54a/9

v. -irirem 37a/5

v. -irirken 54b/2

v. -meye 15b/4,

v. -meyüp 15b/1

v. -se 15b/1

v. -üp 7a/9, 13a/2, 29b/5, 50b/4

vitir (Ar.): Vitir.

v. -i 42a/6

vuḳuf (Ar.): Anlama, bilme.

v. 36a/5, 36b/1

vuḳu' (Ar.): Olma, oluşma.

v. -i 19b/2

-Y-

yâ : Veya.

y. 4a/5, 6b/9, 8a/9, 10b/3, 14a/1, 14a/3, 15a/5, 15a/8, 15b/2, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16b/4, 16b/9, 18a/1, 18b/3, 19a/7, 19a/8, 19b/1, 31a/4, 31a/9, 36a/4, 46b/7, 48a/4, 54a/4	y. -mışlardur 34a/7
yāb yāb Yavaş yavaş.	yarım : Yarım.
y. 30b/1-2	y. 58b/2
yāḥud : Yahut, veya.	yarlıġa- : Baġıřlamak.
y. 7b/3, 18a/8, 57b/4	y. -dim 38b/5
yakın : Yakın.	yaş : Göz yaşı, damla.
y. 40a/8, 44a/2, 45a/4, 45b/3, 54a/3,	y. 36b/6, 63a/6
y. -dur 52b/7	yatsu : Yatsı.
yalnız : Yalnız.	y. 32b/8
y. 6a/8, 10b/6, 12a/3, 17a/3, 21a/9, 25b/3, 31b/3, 35a/8, 42a/3	y. nuñ 42a/5
yañ : Yan, taraf, yön.	y. -yı 42a/4, 42a/9, 42b/2
y. -a 22b/3, 28b/6, 29b/7	yaz- : Yazmak.
yan : Yan, kat, huzur.	y. -ilur 61a/6
y. -ında 3b/3, 49b/7, 52a/8, 59b/4,	y. -ilu 61b/9
ya'ni : Yani.	yedi : Yedi.
y. 3b/2, 5b/9, 9a/4, 12a/3, 37a/2	y. 17a/1, 25b/7, 30b/5, 31b/6, 43b/7, 44b/6, 45b/9
yapaça yapaça : Hızlı hızlı.	yedinci : Yedinci.
y. 8b/5	y. -si 4a/4, 7b/7
yapış- : Yapışmak, tutmak.	yel : Koşmak, hızlıca gitmek.
y. -up 28a/8	y.-e 30a/3
yap- : yapmak.	y.-erken 30a/4
	y.-mek 9a/2
	ye- : Yemek.
	y. 17a/7, 17b/1
	yene : Yine, tekrar.

y. 25b/4, 25b/7	y. 43b/8
yer : Yer, mekan, bölge. krş: yir	y. -da 52b/8
y. -e 45b/4, 49b/8	y. -dan 33b/7
y. -ine 16a/2, 16b/1, 46a/1	yok :Yok.
y. -inde 17b/9, 33b/6	y. 16a/1
y. -indeki 41b/8	y. -dur 25a/1, 42a/5, 49b/1
y. -inden 17b/9, 19b/1	y. (ğ) -ısa 7b/4
yeşil : Yeşil.	yön : Yön.
y. 9a/1, 30a/3	y. -lerinden 16b/7
yetmiş : Yetmiş.	yumru : Yumru, topak.
y. 49b/1, 50a/2, 59b/6	y. -ca 17b/9
yevm (Ar.): Gün.	yun- : Yıkanmak.
y. -i terveye : Hacıların Mina'ya gitmeden önce kendilerini ve hayvanlarını suya kandırdıkları zilhiccenin sekizinci günü için kullanılır. 9a/6	y. -miş 48a/7
yigirmi altı : Yirmi altı.	yuvarlan- : Yuvarlanmak.
y. -dur 3b/1	y. -sa 45b/4-5
yigirmi bir : Yirmi bir.	yu- : Yıkamak.
y. 48a/7	y. -ya 44b/6
yine : Yine.	yüksek : Yüksek.
y. 7a/4, 7a/8, 16b/8, 18a/4, 19b/2, 35a/2, 45b/5, 47b/9, 49a/2, 58a/1	y. -e 13b/3
yir : Yer. bk: yer	yürüt- : Yürütmek.
y. -de 26a/5	y. (d) -e 7b/5
yol : Yol.	yürü- : Yürümek.
	y. -e 22b/7, 29b/8, 57b/5, 58a/2
	y. -mege 8b/4
	y. mek 8b/5

y. -yerek 53b/4

y. -yerek 30b/2

y. -yüp 3b/7, 4a/9, 5a/2, 59a/7

yüz : Yüz.

y. 37b/3, 37b/5, 37b/6, 37b/9,
38a/3, 38a/7

yüz : Yüz, çehre.

y. -in 5a/8, 22a/9, 28b/5, 54a/2

y. -ine 50b/1

y. -ini 48b/1

y. -ün 19a/2

y. -üne 19a/3

-Z-

zabṭ (Ar.): Akılda tutmak.

z. 2a/5, 2a/6

zamān : Zaman.

z. 4b/7, 9b/4

z. -a 13b/2

z. -da 4a/4, 17b/3, 33a/2, 58a/9

zan (Ar.): Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme.

z. 36b/9, 37a/3, 37a/4

zarar (Ar.): Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

z. 18b/3

zemzem (Ar.): Kabe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.

z. -den 28a/3

z. -i şerif : Zemzem suyu.

28a/3, 50a/9

zevāl (Ar.): Güneşin baş ucunda bulunma zamanı, öğle.

z. -den 46b/2, 48a/2, 48a/3, 49a/6

z. -e 34a/9, 34b/2, 46b/1, 49a/4

zıkr (Ar.): 1.Sözünü etme, ismini söyleme, anma.

z. olun- : Zikr edilmek 8a/1

2. Tesbih etme.

z. -e 34a/9, 34b/1

zi'ḥicce (Ar.): Arabî ayların, zilkāde ile muharrem arasında kalan ve onuncu günü kurban bayramı olan on ikincisi.

z. -dür 6b/3

z. -niñ 31a/4, 31b/9

zīnet (Ar.): Süs.

z. ol: Çok olmak. 19a/8

z. it- Çok yapmak. 53a/5

z. -i 13b/7

zīrā' (Ar.): Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.

z. 44b/7, 45a/2, 48a/9, 54a/4, 57b/5,
58a/1, 59a/6

z. -dan 45a/9, 45b/3

zīrā (Ar.): Şu nedenle, şundan dolayı çünkü.

z. 48a/1

ziyāde (Ar.): Fazla, çok.

z. 9b/5, 14a/2, 49b/2, 54a/4

z.-ye 7b/1

z. -sin 64a/1

ziyāret (Ar.) : Ziyaret.

z. 52b/7, 53a/3, 61b/5, 63b/6

zūhūr (Ar.): Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.

z. it-: Görünmek42b/5

zū'lkı de (Ar.): Hicri takvime göre yılın

11. ayı.

z. 6b/3

zūvvāre (Ar.): Ziyaretçiler.

z. 53a

2. EKLER DİZİNİ

-A- (isimden fiil yapma eki): dilese 11a/1, dileye 13a/3

-A (zarf -fiil kökenli yapım eki): yine 25b/4, yine 7a/4, 7a/8, 16b/8, 18a/4, 19b/2, 35a/2, 35a/3, 45b/5, 49a/2

-A (yönelme hali eki): āhirine 25b/3, 37b/6, aqıtmağa 36b/6, Allāhu zü'1-celāle 37a/6, 50b/3, alçağa 13b/4, 'aleyhi'ş-şalātü ve's-selāma 42b/7-8, 'anhüye 57b/6, 58a/2, 'Arafat'a 9b/2, 'Arafa'ya 9a/8, arasına 23a/5, 'Arefeye, aşığa 11b/2, 'azāba 10b/4, baña 37a/3, başına 50b/1, batmasına 40a/8, ba'zısına 35b/4, bedenine 18b/2, beline 11b/1, berāberine 23a/2, berbāra 7a/8, bināya 45b/2, birine 11b/3, 12a/1, 11a/3, 12a/4, 15b/4, buña 25b/5, 25b/8, cānibe 54a/2, cānibine 21a/4, 48b/2-3, Cemir-i Vuşṭā'ya 48b/4, Cemre-i 'Akabe'ye 31b/5, 43b/6, 44b/6, 46a/6-7, 48b/8, 17a/1, cemreye 48a/9, cennete 20b/5, derege 30a/3, dibine 45b/4, 45b/7, direge 30a/3, du'āya 36b/3, 37a/7, eşvāba 13/9, edāya 42a/7, ehline 63a/8, eline 22a/7, 48a/7, 44b/5, evine 63a/9, 63b/3, 63b/5, farzına 35a/1, 35a/3, faḳire 15a/8, 16a/5, 16a/8, fiḳarāsına 52b/1, gelene 17a/3, geydüğine 14b/7-8, 15b/7, geymege 15a/1, gidene 49a/9, güne 49b/1, 49b/6, ğuruşa 7a/9, ḥacca 13a/3, 2a/1, Ḥacer-i Esved'e 22a/9, ḥafretlerine 41a/7, ḥazretlerine 59b/3, ḥazretlerine 53a/1, 58a/8, 58b/1-2, 62a/2, 62a/4, her birine 15a/6, 15a/9, 16a/8, 'ibādete 42b/2, idene 6b/2, 6b/8, imāma 10a/7, 10a/8, 35a/1, 35a/3, 35a/5, 35b/4, 35b/7, iḥrāma 31a/5, 5a/3, 6b/7, itmege 10b/9, Ka'be'ye 19b/3, 50a/4, ḳabusına 52a/7, ḳalbine 53b/3, 54b/1, ḳalmağa 8b/9, ḳārīne 31b/7, ḳaşşaya 17a/7, kendüye 54a/8, 63b/6, keseke 13b/3, ḳıbleye 36b/1, 48b/1, 54a/1, 59a/7, ḳılana 61a/5, 61b/9, ḳırāna 12a/5, kimesnelere 31b/1, kimesneye 17a/1, 31b/1, ḳubūline 36b/8, ḳurbāna 31b/7, ḳuyusına 53a/6, maḥalline 49b/3, maḳabir-i Medīne'ye 61a/9, Medīne-i Münevvere'ye 52b/5, 52b/8, 53b/4, melā'ikelere 38b/4, Merve'ye 30b/2, 30b/6, mescide 63b/2, Mescid-i İbrāhīm'e 34b/3, 35b/3, Mescid-i Ḳuba'ya 61b/7, meşḥe 24b/9, Mina'ya 31b/5, 32a/1, 32a/7, 43b/8, 44a/3, 44a/8, muvācehesine 59a/2, müfride 31b/7, mültezeme 50b/2, mültezem-ü şerīfe 28a/7, Müzdelife'ye 33b/6, 41b/1, namāza 21a/2, 21b/5, 54a/5, neye 20b/7, oḳuyana 27b/3, olana 17b/1, 2a/4, 31a/8, 36a/9, 5b/9, 8a/9, olanlara 6a/4, olduğına 34b/2, olmasına 61a/5, olduğuna 21a/2, ḥuṭbeye 34b/7, önüne 19a/4, örtüsüne 28a/8, öyleye 35b/9, Ravza-i Muṭahhara'ya 60a/2, Ravza-i Şerīfe'ye 54a/1, şağına 22b/7, 46a/6, 57b/5, 58a/1-2, 5a/2, şabaḥa 9a/9, Şafā'ya 30b/5-6, 30b/7, şolına 46a/5, şoluna 58b/3, 59a/6, sünnete 33a/1, şebbākeye 54a/3, şerīfine 53b/1-2, tarafına 48b/5, tavāf-ı ḳudūme 21a/5, te'ālāya 36b/8, tekāsülüne 2b/3, tekrārına 45b/9, tesbīḥe 34b/1, toğmağa 44a/1, toğuncaya 49a/5, 'umre tavāfına 21a/9, 'umreye 12a/4, 13a/6, 6b/4, üstüne 11b/4, üstüne 28b/5, üstüne 30b/3, 50b/2, üzerine 18a/7, 21b/9, 45b/6, üzerine 60a/5, vācibe 52b/7, vaḳfeye 36a/3, 42b/7, vallāhu te'ālāya 42b/8, vilāyetine 50a/7, yaña 22b/3, 28b/6, yere 45b/4, 49b/8,

yerine 16a/2, 16b/1, 46a/1, ykseke 13b/3, yzine 50b/1, yzne 19a/3, zemzem-i Şerife 28a/3, zevle 34a/9, 34b/2, 46b/1, 49a/4, zikre 34a/9, 34b/1, ziydeye 7b/1

-A(teklik nc Şahıs istek eki): ala 11b/1, ala 43b/9, 44b/6, 48a/5,48a/8,

aa 44b/9, 48b/1, 48b/9, 49a/3, aŐa 11b/2, başlaya 30b/8, bile 50a/6, aa 13b/4, ıa 28b/5, 30b/3, ıara 11a/9, dileye 28b/1, dimeye 26b/3, dileyle 34b/8, 48a/7, diye 12b/4, 57b/5, 58b/3, 59a/4, 59b/8, 60a/6, 61b/4, 62a/5, 63b/4, dke 50b/2, duŐa 47b/9, eyleye 63b/8, 64a/2, gele 21b/5, 28a/3, 28b/5, 30b/2, 30b/6, 44b/7, 48a/9, 48b/4, 48b/8, 59a/3, 60a/2, gelmeye 59b/1, getre 41a/7, geye 18b/6, 31a/3, 53b/1, eymeye 18b/4, gide 33b/5, 51b/9, gidere 11a/5, gire 31a/5, 53b/4, 53b/8, gme 47b/7, ie 28a/4, ide 10a/7, ide16a/6, 10a/9, 11a/2, 11a/5, 13a/6, 13a/8, 15a/7, 15b/1, 16a/9, 19a/8, 19a/9, 20a/5, 21b/1, 22b/3, 24b/7, 26a/4, 28b/6, 30b/8, 31a/1, 31a/6, 31a/7, 32a/2, 33a/1, 33a/3, 34b/3, 35a/1, 35b/5, 36b/5, 36b/6, 36b/7, 36b/9, 42b/5, 43a/2, 43a/4, 44a/3, 46b/7, 47a/1, 48a/4, 48b/2, 48b/3, 48b/6, 49a/1, 50a/5, 52a/9, 52b/2, 53a/1, 53a/6, 53a/8, 53a/9, 54a/2, 54b/1, 58b/3, 59a/7, 59b/7, 61a/1, 61b/5, 61b/6, 63a/7, 63a/9, 63b/7, 7b/1, isteye 63a/5, itmeye 54b/2, kaldıra 36b/3, kalmaya 59b/9, kese 11a/3, 46b/9, kıla 10b/8, 11a/8, 26b/3, 34b/5, 34b/6, 35a/4, 35b/6, 36a/2, 3b/8, 42a/6, 42b/2, 46a/5, 46a/6, 48a/6, 50a/2, 53b/9, 60a/4, 61b/7, 63a/3, 63b/2, 63b/6, kılına 35a/6, koya 47b/8, 49b/9, kona 32b/7, ola 10a/1, 13b/8, 16b/8, 18a/5, 20a/3, 2a/4, 31a/3, 31b/9, 32a/7, 34b/2, 42b/3, 46b/6, 46b/9, 59b/9, 7b/3, olmaya 26a/4, 31b/4, 44a/1, 45a/9, 47a/7, 63b/1, ouna 32b/7, ouya 12b/6, 19b/4, 20a/6, 22b/7, 23a/3, 23a/7, 23b/4, 23b/9, 24a/7, 24b/2, 25a/3, 26b/8, 27b/2, 27b/4, 28a/4, 28b/6, 29a/2, 30a/4, 30b/4, 32a/3, 32a/7, 33b/9, 37a/8, 38b/7, 39a/6, 40a/9, 40b/5, 41b/2, 44a/4, 44a/8, 47a/8, 47b/3, 50b/4, 51b/9, pe 2a/3, 22a/8, 51b/6, Şarıla 11b/1, Őaına 26a/8, Őibelene 53b/1, Őura 18b/5, 4b/8, uzada 48b/7, vara 30b/6, 34b/3, 46b/9, 61b/6, 61a/9, 61b/7, 62a/3, vire 32b/7, 54b/3, 57b/7, 58a/3, 58a/9, 59a/4, 59b/4, 61b/1, 61b/6, virmeye 15b/4, yele 30a/3, yuya 44b/6, yrde 7b/5, yrye 22b/7, 57b/5, 58a/2

-A (zarf-fiil eki): kana kana 28a/3, kıya mı bilr 7b/1, olamadı 7a/9

-AcAK (sıfat-fiil eki): kılacak zamn 9b/4, kılacak midr 44a/2, aacak taŐların 45a/6, aılacak taşlar 46a/4, 49a/8, ıacak vakitte 47a/5

-AK (fiilden isim yapma eki): ala 48b/5, kuŐa 11b/4

-A-lAr (okluk nc Şahıs istek eki): kılalar 35b/2, sreler 26a/7

-Am (bildirme eki): kıtındayam 37a/3

-Am (Şahıs eki): iderem 37a/4, virirem 37a/5

-A-m (teklik birinci Şahıs istek eki): eyleyem 2b/8, olam 3a/1

-An (sıfat-fiil eki): gelene 17a/3, gidene 49a/9, iden 2a/1, 64a/1, 6a/9, idene 6b/2, 6b/8, kalan 49b/1, kalana 61a/5, kılanı 61b/9, olan 11a/9, 13b/8, 16a/2, 16b/9, 17b/9, 18a/5, 18b/1, 19a/1, 19a/5, 20b/4, 31b/1, 33b/7, 3a/1, 3b/4, 42b/3, 43b/2, 44b/7, 4a/8, 52b/2, 54a/3, 5b/2, 61a/2, 61b/5, 6b/8, 7b/7, 7b/9, 8a/7, olana 17b/7, 2a/4, 2a/5, 31a/8, 36a/9, 5b/9, 8a/9, olandandır 14a/6, olanlar 14a/6, olanlara 61a/9, 6a/4, olanlardır 15a/1, olmayan 6b/1, olmayanlar 14a/8, olunan 8a/1, okuyana 27b/3

-Ar- (fiilden fiil yapma eki): çıkara 11a/9, çıkarmamak 19a/1, çıkarken 32a/3, çıkarup 18a/9

-Ar (geniş zaman eki): atarken 46a/5, çıkar 34b/7, dilerse 31a/6, dönerse 45b/2, düşerse 45b/3, 45b/7, 45b/8, geyerlerse 15a/3, giderken 49a/1, iderken 9a/1, iderse 12a/5, 13a/3, 13a/7, 37a/4, 37a/5, öperken 26a/8, umarken 10b/4, çoğarken 32a/2, 9b/1, yelerken 30a/4

-ArAK (zarf-fiil eki): iderek 33b/5, 60a/1, yürüyerek 53b/4

-A turur (şimdiki zaman eki): başa tururken 40b/4

-az (fiilden isim yapma eki): boğazlamak 17b/6, boğazlamakdır 7b/8, boğazlasa 17a/5

-cA (isimden isim yapma eki): Türkçe 37b/1, 37b/2

-CA (eşitlik hâli eki): ‘ağabince 11a/8, 8b/1, ardınca 31b/2, 5b/7, başkaca 15b/8, 16b/2, 18b/8, böylece 30b/4, 49a/3, 58a/3, evvelce 31a/4, nice 16b/6, 16b/7, 2a/9, 7a/8, yumruca 17b/9

-cIK (isimden isim yapma eki): iracığ 44b/8, iracığtan 22a/9

-da (bulunma hâli eki): ‘ağabinde 31a/6, 31a/8, aqvâlde 25a/1, altında 8b/8, anda 42b/2, 43a/4, 48a/1, 50a/3, 53a/7, 61a/2, 61b/7, andan 6a/3, 6a/7, anlarda 31a/1, ahkâmda 46a/3, ahvâlda 13b/4, ‘Arafa’da 38b/6, 3a/8, ‘Arafat’da 10a/1, aralığında 26/5, arasında 25a/2, 3b/6, 42a/5, 6a/1, 9a/2, ardında 26b/2, 26b/6, 27a/6, 50a/9, bâbda 2b/6, 12b/9, ba’zında 15b/9, 16a/1, başında 7b/4, bedeninde 14a/7, berâberinde 23a/7, 23b/8-9, birinde 15a/3, bunlarda 5b/7, cānibinde 48a/8, cemi’isinde 26a/3, cemrede 48b/6, çadırlarında 35a/8-9, dördünde 8b/5, du’ada 43a/9, du’alarda 26a/1, esnâsında 36b/5, ‘umrede 17a/3, evvelinde 8b/2, eyyâm-ı nağırda 17b/2, 7b/5, geymede 5a/6, günde 10b/3, 10b/6, 14a/6, 14b/2, 14b/7, 15a/2, 15b/5, 15b/6, 15b/7, 16b/3, 48a/6, 49a/3, günlerde 6b/4, günlerinde 48a/1, hadîş-i şerîfde 61b/7-8, hadîş-i kud̄s̄isinde 37a/1, harâm-ı Mekke’de 17b/4, her halde 37a/6, içinde 7b/6, ikisinde 27a/8, itmede 8a/4, Ka’be’de 9a/7, kaşığında 11a/4, kıtında 46b/3, kıtındayam 36b/3, kıyâmedde 13b/6, koltuğında 11a/4, konağında 53a/9, kurbında 34a/8, 36a/3, mağalde 20b/3, mağallede 43b/1, maqâmelerde 43b/2, mekânda 26b/5, Mekke’de 32a/1, Merve’de 30b/8, 30b/9, Mescid-i İbrâhîm’de 10a/1, 35a/5, 9a/4, Mescid-i Hıyaf’de 50a/1, mescidinde 61a/4, Mina’da 32b/7, 43b/6, 49b/9, 9a/6, Mültezem’de 27a/7, 28b/1, Müzdelife’de 43b/4, 9a/2, 9b/3, namâzda 63b/6, nefsinde 2b/4, nirede 43b/4,

orada 41b/9, 60a/4, Ravza-i Muṭahhara'da 63a/3, rivāyetde 27a/7, rucū'da 4b/8, Rukn-ü 'Irākī'de 23b/3-4, Rukn-ü Şāmī'de 24a/6-7, Rukn-ü Yemāni'de 24b/2, 24b/6, Şafā'da 30b/9, sa' yinde 7b/2, şavṭında 26a/3, şehirde 53a/8, terveyede 9a/7, Türkīde 2b/5, taḫşilde 16b/5, ḫatda 33b/8, ṭavāfda 25a/5, 25a/6, 4b/1, 4b/3, 8b/6, ṭavāfdan 26b/1, üstünde 36b/1, üzerinde 54a/3, vaḫfede 3b/8, 41a/9, 4b/7, vaḫtīde 47a/5, 6b/6, vaḫtinde 10b/1, 10b/7, 10b/8, 35b/1, 35b/8, 36a/1, 36a/2, 4a/2, yanında 36a/5, 3b/3, 49b/7, 52a/8, yerinde 17b/9, 33b/6, yirde 26a/5, yolda 52b/8, zamānda 17b/3, 33a/2

-dAn (ayrılma hâli eki): aḡzından 25b/2, 27b/1, andan 11a/5, 11a/7, 11a/9, 17a/8, 21a/1, 22b/3, 26a/8, aḫşamdan 42a/9, 'Arafa'dan 4b/8, 5b/4, arasından 22a/1, ardından 4b/6, aşağından 17b/9-18a/1, atdıḫdan 46b/8, 48b/2, 48b/5, atmaḫdan 46b/5, 'azām-ı ḫurubātdandır 53a/3, baṭdıḫdan 4b/7, bilmedüḡinden 7a/4, bundan 13b/1, 20b/7, 63b/9, cānibden 13b/5, cānibinden 36a/5, 51b/8, cümleden 12a/2, dimeyeden 47a/7, düşdüḫden 45b/4, ef' ālinden 17a/4, envā' -ı ibādātından 50a/5, geceden 14a/3, geçdikden 30b/1, gelmesinden 18b/3, gözinden 36b/6, günden 14a/3, 47a/3, Ḥacer-i Esved'den 22b/3, 22b/7, Ḥacer-i Esved'den 5b/3, ḫarāmından 31a/5, ḫareketinden 45b/8, Ḥarem-i şerīfden 6b/7, Ḥıl'dan 7a/3, 'ibādetden 34b/1, ıracıḫdan 22a/9, 22a/9, İraḫ'dan 34a/7, ıssıdan 18b/2, ikindüden 35b/9, imāmından 41a/9, iḫrāmından 47a/4, 4a/4, 7a/1, itdikden 2a/3, itmāmından 6b/6, izdiḫāmından 24b/7, Ka'be'den 28b/5-6, 50a/6, ḫapusından 28b/4, kenārından 43b/9, kendinden 45b/7, ḫorḫusından 45a/4, ḫurbāndan 16b/3, ḫurbānından 17a/6, 17b/1, maḫalden 58b/2, Medine-i Münevvere'den 61b/9-62a/1, Mekke-i Mükerrreme'den 31a/9, 32a/1, Merve'den 30b/5, Merve'den 30b/7, Minā'dan 49a/9, 50a/3, miḫātından 6b/1, 6b/4, 3b/5, miḫdārdan 49b/2, muṭavvalātından 64a/1, Müzdelife'den 43b/7, 44a/3, 44b/5, 49b/1-2, nā-maḫremden 19a/3, namāzdan 12a/6, namāzından 26b/7, 28b/1, oḡurdan 46a/1, olandandır 14a/6, oldıḫdan 28a/2, omuzından 11b/2, Ramazān bayrāmından 7a/1, rem-i cimārdan 49b/5, Şafā'dan 30b/6, 30b/8, şalavātından 22a/7, selāmından 62a/5, şelāşeden 16a/3, şovuḫdan 18b/3, Şubḫ-u şādıḫdan 46a/8, sünnetinden 10a/6, tırāşdan 7b/8, 7b/9, ṭaşlardan 49b/8, ṭavāf-ı ziyāretinden 47b/8, ṭoḡdıḫdan 46b/1, 'umreden 6b/8, uzaḫdan 24b/8, vallahü zü'l-celālden 63a/4, yanından 5a/1, yerinden 17b/9, 19b/1, yoldan 33b/7, yönlerinden 16b/7, zenzemden 28a/3, zenzem-i şerīfden 50a/9, zevālden 46b/2, 48a/3, 49a/6, zira' dan 45a/9, 45b/3

-dİ (görülen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki): geldiyse 31a/2, olmadı 7a/9, oḫudu 27a/7, 27a/8, oḫurlardı 25a/9

-dİK (sıfat-fiil eki): atdıḫdan 46b/8, 48b/2, didikleri, 36a/4, itdikden 2a/3, oldıḫı 52b/1, oldıḫdan 28a/2, ṭoḡdıḫdan 46b/1

-dİKcA (zarf-fiil eki): kırḫmadıḫca

-dİKda (zarf-fiil eki): atdıḫda 45a/8, ḫıḫdıḫda 13b/3, geldikde 13b/3, 63a/9, girdikde 63b/5,

içdikde 28a/4, oldıkda 24b/9, 26b/7

-dİ-m (görülen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki): itdim 2b/5, yarlıgadım 38b/5

-dİsA (zarf-fiil eki): oldısa 2b/4

-dir- (fiilden fiil yapma eki): kaldıra 36b/3, kaldırır 21b/5, 29a/1, 36b/3, kaldırup 12b/6,
22a/6, 22b/2, 59b/1 bk: -dUr- (fiilden fiil yapma eki)

-dİr- (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme eki): azdır 33a/2, 60a/1, degildir 49b/9, 31b/1,
31b/3, kurubâtdandır 53a/3, lâ-be'sdir 58a/9, lâzımdır 45a/8, 45b/1, 49a/7, mekrühdür 46b/4,
26a/6, murüvetsizlikdir 43b/3, mübâhdır 46b/3, rivâyetdir 59b/4, vâcibdir 26b/4 bk: -dUr
(bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme eki)

-dUK (sıfat-fiil eki): aldığı 44b/5, atduğu 48b/8-9, bilmediğinden 7a/5, buyurduğın 54b/1,
düşdükden 45b/4, geldiğın 7a/7, geydüğü 18a/7, geydüğine 14b/7-8, 15b/7, okuduğı 30b/3,
olduğı 18b/4, 18b/6, 43a/2, 52b/1olunduğına 20b/8, 21a/2, olduğına 3b/2, virdüğü 58b/2

-duKCa (zarf-fiil eki): oldukça 13b/2, 50a/1

-dUKdA (zarf-fiil eki): döndükde 5b/4, geçdükde 44a/3-4, oldukça 17a/5, 31a/3, oldukça
33b/6, 41b/2, 47b/9 okunduğda 34b/5,

-dUr- (fiilden fiil yapma eki): kaldırup 20a/6, 29a/2, öldürmek 19a/5, öldürse 19a/6 bk: -dir-
(fiilden fiil yapma eki)

-dUr (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme eki): altıdur 3b/1, atmağdur 4a/3, berâberdür

16b/5, 46a/4, boğazlamağdur 7b/8, boğuzlamağdur 8a/1, bölükdür 14a/7, böyledür
19b/2, budur 32b/7, bulunmağdur 4b/7-8, buyurmuşdur 37a/2, cā' izdür 11a/6, 11b/6,
15b/2, 17a/5, 17b/2, 17b/4, 18a/4, 28b/2, 43b/4, 45a/5, 45b/3, 45b/7-8, 47a/3, 47a/6,
çıkmağdur 9a/8, çokdur 19b/2, degildür 10b/8, 35b/2, 48a/3, 49b/6, 5a/8, 17b/8,
dimekdür 37a/5, dürlüdür 12a/1, efdaldür 46b/2, 47a/2, 49a/6, 12a/2, 25b/4, evlâdur
27a/9, 37b/2, eydür 58b/1, eylemekdür 5b/8, farzđur 12b/5, 4a/1, 4b/5, gelmekdür
5b/5, gerekdür 11b/9, 13b/7, 17b/3, 17b/5, 17b/6, 19a/2, 45b/9, 46a/3, 5a/7, güccedür
12a/2, günidür 5b/7, haramdur 11b/8, harâmdur 19a/6, iħrâmdur 3a/6, iħrâmlanmağdur
3b/5, iħtilâfidür 3b/2, istemekdür 20b/6, 43a/7, itmekdür 12a/4, 12a/5, 3a/7, 3a/8, 3a/9,
3b/7, 3b/8, 4a/3, 4a/6, 4a/9, 4b/2, 4b/3, 5a/2, 5a/4, 5b/3, 8b/3, 8b/6, 9b/6, itmelidür
37a/7, itmişlerdür 36a/7, 42a/1, ittifağidür 3b/1, kabuldendür 63b/9, kabuldür 36b/7,
63a/7, kalmışdur 16b/8, kılmağdur 4a/8, kılmışdur 50a/3, kırğmağdur 4a/5, mekrühdür
11b/3-4, 11b/5, 46a/9, 5a/8, menhîdür 22a/5, menzilesindedür 61a/8, muştarlardur
15a/1-2, muħağğakğdur 43a/5, muħayyerdür 15a/4, muħayyerdür 16a/4, müekkededür
8a/7, müstecâbdur 20b/4, 31a/1, müstecabdur 26b/6, 36b/2, 43b/5, 43b/8, 45a/3,
müstecibdür 52b/7, müsteħabdur 13b/4, nev' dür 8a/6, olandandur 14a/6, 15a/1,
olmağdur 4b/6, 5b/7, 7b/6, 7b/7, olunmışdur 53a/4, okuyandur 41b/1, sa' ydur 6b/5,
sünnetdür 13b/5, 33b/8, 36a/6, 3b/4, 48a/2, şavğdur 30b/7, şavâf-ı kudümdur 8a/8,

telbisdür 13b/7, to'kuzdur 49a/9, t'urmak'dur 3b/9, uzatmak'dur 9b/5, üçdür 46a/8, 3a/6, üzeredür 26a/2, vâcibdür 6a/1, 6a/5, 8b/1-2, vardur 38a/6, 61a/3-4, yakındur 52b/7, yapmışlardur 34a/7, yok'dur 25a/1, 42a/5, zi'l-hiccedür 6b/3 bk: -dİr (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme eki)

-düz (isimden isim yapma eki): gündüz 49a/5

-ı (fiiden isim yapma eki): katı 22a/3, 43b/3

-ı (isimden fiil yapma eki): şakına 32b/14

-I (teklık üçüncü şahıs iyelik eki): ağızından 25b/2, 27b/1, ağızınıñ 22a/2, alduğı 44b/5, altında 8b/8, aralığında 26a/5, ardınca 31b/2, 41a/8, ardında 26b/2, ar 26b/6, 27a/6, 50a/9, ardından 4b/6, aşağından 17b/9-18a/1, a'đduğı 48b/8-9, ayağıınıñ 17b/8, âyet-i kerimesin 59b/5-6, âyetin 30b/4, bāb-u şerif-i 23a/6, ba'zında 15b/9, 16a/1, ba'zısıñ 15b/3, başına 50b/1, başında 7b/4, bayrāmından 7a/1-2, bedeninde 14a/7, bedenine 18b/2, berāberinde 23a/6, 23b/9, berāberine 23a/2, bıyıgın 11a/3, bilmedüğinden 7a/5, biri 10b/3, biri 45b/6, 8a/7, 8a/8, biri birine 11b/3, biri birini 47a/5, birin 11b/1, 11b/2, 5a/9, 8a/2, 9b/7, birinde 15a/3, birine 12a/1, 12a/3, 12a/4, 15a/6, 15a/9, 15b/4, bölüğü 14a/7, 14b/9, 15b/9, buyurduğun 54b/1, cānibinde 36a/5, 48a/8, cānibindeki 33b/7, cānibinden 51b/8, cānibine 21a/4, 48b/2-3, cehli 10b/5, cümlesi 45a/6, dereceleri 28b/5, 30b/2, dibi 45a/9, dibine 45a/7, 45b/4, 45b/7, du'āların 30b/4, eşvābın 11a/9, eşvābın 31a/3, eşvābıñ 5a/7, eşvābını 19a/1, edigin 18a/1, ef'āli 6b/5, ef'ālinden 17a/4, ehline 63a/8, eli 22a/1, 22a/8, elin 21b/5, 22b/1, 29a/1, eline 22a/7, 48a/7, elini 54a/5, elinin 22b/6, elleri 22b/2, ellerin 21b/8, 22a/6, 36b/2, ezānı 34b/5, eşigin 51b/6, evine 63a/9, 63b/3, evvelinde 42b/6, 8b/2, farzına 35a/1, 35a/3, farzını 10a/6, geldiği 61b/8, geldiğin 7a/7, geydüğü 18a/7, geydüğine 14b/7-8, 15b/7, göğsin 28a/7, gözünden 36b/6, gözlerin 54a/5, günü 17a/1, 31a/4, 31b/9, 43b/6, 46a/7, 46b/4, 47a/2, 47a/2, 47b/8, 49a/9, 4a/2, 5b/9, 6a/5, 9a/3, günü 3b/8, günidür 5b/7, günlerinde 48a/1, 9a/6, haccınıñ 36b/8, hācetin 28a/9, hareketinden 45b/8, her birine 16a/8, için 22b/6, içinde 7b/6, itdüğü 43a/1, kaftānın 18a/2, kalbine 53b/3, karnı 50b/1, kaşığında 11a/4, katında 61a/3, kelāmı 12a/6, kenārından 43b/9, kırığı 19a/7, kıtında 46b/3, kıymetin 15b/1, 15b/2, 16a/6, kisesi 11b/5, koltuğında 11a/4, koltuğı 8b/7, konağında 53a/9, kuşuru 52b/2, kurbānı 17b/3, kurbānın 16b/9, kurbānından 17a/6, 17b/1, kurbında 34a/8, 36a/3, libāsıñ 14b/2, 14b/5, 14b/6, 15a/2, 16b/2-3, 18a/6, 53a/9, 18a/7, libāsın 15b/6, 18a/8, 18a/9, lisānı 21b/1, maħalline 45a/3, 49b/3, mezhebine 2a/2, mescidinde 61a/4, mevsimi 31a/3, miq'darı 18b/7, 44a/2, 45a/2, 48a/9, 63a/8, murādı 17a/8, namāzı 10a/2, 11a/8, 26b/2, 35a/4, 4a/2, 4a/7, 9a/4, namāzın 32b/9, 8a/4, namāzında 42a/7, namāzından 26b/7, 28a/2, 28b/1, namāzını 9b/1, nef'i 2b/1, nefsinde 2b/4, nev'i 8a/6, olduğı 18b/4, 18b/6, 43a/2, 52b/1, 7b/3, olduğın 53b/3, olduğına 34b/2,

olmaların 42b/4, oluşu 26a/1, olunduğuna 20b/8, 21a/2, omuzı 22b/1, 8b/8, 8b/9, omuzundan 11b/2, 18a/3-4, omuzların 8b/4, okuduğu 30b/3, ‘özri 16a/1, 14a/8, parmağı 44b/8, parmağının 44b/9, rafıklar 11b/6, şabâhı 32a/1, saçın 47b/7, şağına 22b/7, 46a/6, 57b/5, 58a/1-2, 5a/2, şâhibi 17a/6, şaçalından 19b/1, sa‘ yinde 7b/2, selâmın 54a/9, şevâbı 61b/9, 9b/9, silkine 3a/1, şolına 46a/5, şuyıñ 22a/2, sünneti 10a/4, 10a/5, 33a/3, sünnetin 34b/6, sünnetiñ 42a/6, sünnetinden 10a/6, sünnetleri 8a/6, şavtı 4b/4, 8b/2, şavtında 26a/3, şehri 53a/5, şehrinde 52a/9, şehrinde 32a/3, taḥkiki 18b/5, tarafına 48b/5, tavâfi 25b/8, tavâfına 21a/6, 21a/9, tekrârına 45b/9, tırnağın 11a/3, tırdığı 42b/6-7, ucın 8b/7, uçların 11b/3, ücretin 17a/8, ümîdiyle 7a/3, üzerinde 54a/3, üzerine 18a/7, 21b/9, 60a/5, vâcibleri 3a/9, vâciblerin 3b/4, vaḳti 42a/8, 46a/7, vaḳtinde 10b/1, 10b/7, 10b/8, 35a/4-5, 35b/1, 35b/1, 35b/8, 36a/1, 36a/2, 4a/2, vilâyetine 50a/7, virdüğü 58b/2, vuḳu‘i 19b/2, yanında 36a/5, 49b/7, 52a/8, 59b/4, yanından 5a/1, yenlerin 18a/2, yerinde 17b/9, 33b/6, yerindeki 41b/8, yerinden 17b/9, 19b/1, yerine 16a/2, 46a/1, yönlerinden 16b/7, yüzün 22a/9, 28b/5, 54a/2, 5a/8, yüzüne 50b/1, yüzünü 48b/1, zârârıñ 18b/5, 18b/7, zîneti 13b/7, ziyâdesin 64a/1. bk: -U (teklik üçüncü şahıs iyelik eki)

-I (belirtme hâli eki): aḥşamı 42a/4, bâ‘ iş-i kevineyi 53a/1, bedeni 14b/9, direği 30b/1, du‘âyı 12b/6, 22b/6, 25a/5, 27b/9, 27a/6, 37b/1, 38b/6, 39a/6, 50b/4, eyyâmı 50a/5, ḥaccı 31a/5, 31a/9, 50a/6, 43a/8, ḥâceteni 13a/2, ḥâzretini 53a/2, ḳablez’z-ziyâreti 53a/8, kıbleyi 46a/5, libâsı 18a/8, miḳdârı 43a/2, namâzı 26b/4, namâzını 9b/1, rızâullâhı 20b/6, sabâhı 9a/7, şalavâtı 13a/2, 53a/1, 53a/5, şavtı 22a/1, sa‘ yı 3b/7, selâmı 54b/2, şiyâbunu 4b/3, taş 44b/6, 46a/1, 49b/2, tavâfi 4a/9, 4b/1, 4b/5, 5a/1, 5b/3, 8b/1, yatsuyı 42a/4, 42b/2. bk: -U (belirtme hâli eki)

-I (zarf-fiil eki): daḥı 7a/6, 13b/8, 15b/9, 25b/7, 27b/4, 21a/4, 38b/6, 39a/6, 45a/4, 45b/9, 46a/2, 54a/4, 63b/5, idi virmek 31b/2-3, şalı virüp 21b/6

-IcAK (zarf-fiil eki): gelmeyecek 18b/2, idicek 5a/3

-IIA (vasıta hâli eki): cemâ‘at-ıla 10a/2, 35a/9, ṭarîḳ-ile 2a/5, 2a/7

-In/ -In (vasıta hâli eki): aḥşâmıñ 42a/8, degin 9a/9

-İñ / -nİñ , -In / -nIn (ilgi hâli eki): ağızınıñ 22a/2, ‘ Arabisiniñ 2b/1, aṭmanıñ 46a/7, bâḳisiniñ 43b/8, bayramıñ 47a/1, 5b/6, bedeniniñ 15b/9, binanıñ 45a/7, 45a/8, 45b/7, biziniñ 8b/7, ebnâ-i zamâniñ 2b/2, fülânın 57b/4, Ḥaccıñ 13b/7, 31b/2, 3a/5, 3a/9, 8a/5, 9b/9, Ḥacer-i Esved’iñ 21a/4, 21b/9, 5a/1, Ka‘ be’niñ 51b/8, ḳaftânın 18a/2, ḳalanıñ 35b/5, ḳubbeniñ 33b/7, 41b/8, kürkün 18a/2, mesâ‘iliñ 19b/2, Mescid-i Ḥarâmıñ 52a/7, namâzlarınıñ 10b/2, öyleniñ 10a/4, 35b/3, 35b/6, parmağınıñ 44b/9, sünnetlerin 8a/8, 9b/6, te‘âlâniñ 27b/2, Türkisiniñ 2b/2, taşlarıñ 45a/6, tavâfiñ 26a/2, 4b/4, 8b/2,

- ‘ulemāniñ 3a/1, ‘umreniñ 6b/5, 7b/2, vācibiñ 5a/9, vāciblerin 3b/4, 5b/2, 8a/2, vaqfesinin 43a/7, zi'l-ħiccenin 31a/4
- IncA (zarf-fiil eki):** atmayınca 17a/2, atmayınca 31b/6, batıncaya 3b/9, dolaşınca 25b/7, düşmeyince 49b/4, gelince 46b/1, kalınca 9b/4, varınca 30a/4, 43a/9, toğınca 46b/3.
bk: -UncA (zarf-fiil eki)
- IncAk/UncAK (zarf-fiil eki):** oluncağ 27a/8, 37a/6, verincek 35b/5,
- ip (zarf-fiil eki):** kılıp 32a/2. bk: -Up (zarf-fiil eki)
- Ir- (fiilden fiil yapma eki):** degirüp 22a/8
- Iş (fiilden isim yapma eki):** irişmeyüp 35b/9, irişse 35b/4, yapışüp 28a/8
- ir (geniş zaman eki):** virirken 54b/2
- (I)K / -(U)K (fiilden isim yapma eki):** bölükdür 14a/7, bölügi 14a/7, 14b/9, 15b/9, bölüm 15b/5
- ken (zarf-fiil eki):** atarken 44b/9, 46a/5, 48b/1, başa tururken 40b/4, çıkarken 32a/3, gelürken 43b/8, 49b/2, 52b/8, giderken 49a/1, iderken 9a/1, olurken 19b/4, 47a/6-7, 53b/5, öperken 26a/8, umarken 10b/4, toğarken 32a/2, 32b/9, 9b/1, toğmazken 9a/8, virirken 54b/2, yelerken 30a/4
- ki (aitlik eki):** evvelki 5b/6, 26a/3, 48b/8, evvelkisi 3b/5, 5b/2,
- (I)l- (fiilden fiil yapma eki):** dikilmiş 13b/9
- lA- (isimden fiil yapma eki):** bağlayup 54a/5, başlaya 30b/8, başlayup 5a/1, boğazlasa 17a/5, boğuzlamağdur 8a/1, gecelemek 48a/1, gicelemek a/6, 9a/9, iħrāmlanmağdur 3b/5, iħrāmlanan 31a/9, işlemek 11b/8, söylemezden 12a/6, yuvarlansa 45b/4-5
- lA (vasıta hāli eki):** el-i-y-le 24b/7, şahāretle 4b/1, ucıyla 44b/9, ümīdiyle 7a/3
- lAr (çokluk eki):** anlar 14a/8, anlarda 31a/1, ba‘zılar 3b/2, 3b/3, 52a/8, borçlar 16b/7, bunlar 15a/1, du‘ālar 25b/1, du‘āların 30b/4, du‘ālarda 26a/1, ğanīler 17a/6, 17b/1, günlerde 6b/4, günlerinde 9a/6, hācılar 47a/4, kendülere 7a/4, kılanlar 35a/8, 35a/9, kimesnelere 31b/1, maķāmelerde 43b/2, Müslimānlar 29b/6, 42b/3, 59b/2, olanlar 14a/6, olanlara 61a/9, olanlardur 15a/1, sūnetlerin 8a/8, 9b/6, taşlar 45a/3, 46a/4, taşlardan 49b/8, taşlarıñ 45a/6, taşlarıñ 45b/5, vāciplerin 3b/4, 5b/2, 8a/2 virenleriñ 54a/9,
- lAr (şahıs eki):** didikleri 36a/4, dimişler 36b/7, 63b/9, direler 23a/6, dirler 11a/1, 12a/1, 12a/3, 25b/5, 25b/8, 41b/9, 60a/3, 6a/9, 6b/2, 6b/8, 8b/3, 8b/4, gelmeyenler 35a/7, gelürler 7a/2, getirürler 7a/3, 7a/4, geyerlerse 15a/3, geyseler 14a/9, itmişlerdür 36a/7, 42a/1, itsele 13b/7, kılalar 35b/2, olmaların 42b/4, oğurlardı 25a/6, 25a/9, sürele 26a/7, yapmışlardur 34a/7
- lArI (çokluk üçüncü şahıs iyelik eki):** çadırlarında 35a/8-9, dereceleri 28b/5, 30b/2,

du'aları 43a/1, farzları 3a/5, elleri 22b/2, ellerin 21b/8, 22a/6, 36b/2, hacları 14b/1, hafretlerine 41a/7, hazretlerine 59b/3, hazretlerin 52b/6-7, hazretlerine 52b/9- 53a/1, 58a/8, 58b/1-2, 62a/2, 62a/4, hazretlerinün 36a/8, hazretlerinün 59a/2, 59a/9, namazlarının 10b/2, omuzların 8b/4, sunnetleri 8a/6, uçların 11b/3, vacipleri 3a/9, yeñlerin 18a/2, yönlerinden 16b/7

-lı (isimden isim yapma eki): mihrāblı 36a/6, borçlı 7a/6

-lik (isimden isim yapma eki): murūvetsizlikdir 43b/3

-IU (isimden isim yapma eki): bahtlı 33a/2, dürlüdür 12a/1

-m (şahıs eki): yarlıgadam 38b/5, itdim 2b/5

-mA (fiilden isim yapma eki): atmanıñ 46a/7, geyme 5a/6, gelmesinden 18b/3, 16a/3, olmaların 42b/4, olmasına 61a/5

-mA- (olumsuzluk eki): añlamadığı 37b/1, atmayınca 17a/2, 31b/6, bilmedüğinden 7a/5, bilmeyen 10b/2, 27a/9, çıkarmamak 5a/7, dimeye 26b/3, dügmelemeyüp 18a/3, gelmeye 59b/1, gelmeyenler 35a/7, geymese 18b/4, geymeyicek 18b/2, geymeyüp 15b/5, 18a/3, itmese 49a/7, itmeye 54b/2, itmeyüp 11a/5, 18b/7, kılmaya 59b/9, kırkımadıkça 6b/9, olmamak 45a/3-4, olmaya 26a/4, 44a/1, 63b/1, 16b/1, 25b/1, olmayup 10b/3, 2b/1, tırmaya 48b/9-49a/1, varmayup 54a/4, virmeye 15b/4, virmeyüp 15b/1

-mAdA (zarf-fiil eki): itmede 8a/4

-mAdAn (zarf-fiil eki): itmeden 35b/6, 61a/1, oğumadan 37b/1, 37b/2, olmadan 61a/6, olmadan 7a/4, 12a/7, 18b/8, öğrenmeden 25b/2

-mAK (fiilden isim yapma eki): ağlamak 51b/8, almak 43b/7, atmağıñ 49a/3, 48a/3, atmak 6a/2, 6a/6, 46a/9, 46b/1, 46b/3, 49a/6, atmağdan 46b/5, atmağdur 4a/3, bağlamak 11b/3, bağımak 26a/6, boğazlamakdur 7b/8, boğuzlamakdur 8a/1, bulunmağdur 4b/7-8, çıkmağdur 9a/8, demek 3a/6, dimekdür 37a/5, düşmek 45a/7, eylemekdür 5b/8, gecelemek 48a/1, gelmekdür 5b/5, geymege 15a/1, geymek 17b/8, gicelemek 9a/3, 9a/6, 9a/9, gitmek 33b/8, 50a/7, 62a/1, 9b/2, giymegi 5a/4, idi virmek 31b/2-3, iğrāmlanmağdur 3b/5, istemekdür 20b/6, 43a/7, işlemek 11b/8, itmege 10b/9, itmek 11b/7, 12a/1, 17b/5, 26a/5, 2a/8, 6a/3, 6a/7, 6a/8, 9a/5, itmekdür 12a/4, 12a/5, 3a/7, 3a/8, 3b/7, 3b/8, 4a/3, 4a/6, 4a/9, 4b/2, 4b/3, 5a/2, 5b/3, 8b/3, 8b/6, 9b/6, kılmaya 8b/9, kılmak 26b/6, 42a/5, kılmakdur 4a/8, kırkımağdur 4a/5, kuşanmak 11b/4-5, olmamak 45a/3-4, olmağ 11a/1, 17b/5, 43a/9, 6a/3, 6a/7, 17b/2, olmağdur 4b/6, 5b/7, 7b/6, 7b/7, oğumak 25b/3, 27a/9, öğrenmek 2a/3, öldürmek 19a/5, örtmek 5a/8, söylemek 11b/7, turmak 43b/5, unutmak 43b/3, toğmaya 44a/1, 9b/3, tırmak 26a/5, 36b/2, 45a/2-3, 4a/1, tırmakdur 3b/9, uzatmağdur 9b/5, yelmek 9a/2, yemek 17a/7, 17b/1, yürümeğ 8b/5

-mak gerekdür (gereklilik eki): açmak gerekdür 19a/2, atmak gerekdür 45b/9, 46a/2,
boğazlamak gerekdür 17b/6, çıkarmamak gerekdür 5a/7, 19a/1-2, şakınmak gerekdür
11b/9

-mAz (olumsuz geniş zaman eki): gelmez 21a/3, 47a/6, 5a/6, 8a/4, kıalmazlar 49b/7, kesmez
7a/5, 7a/8, kılınmaz 10a/5, 35a/7, olmaz 10b/5, 14a/2, 14b/5, 16b/4, 17a/2, 17a/7,
17a/9, 17b/6, 18b/1, 36a/6, 7a/1, 8a/3, 9b/8, 9b/9, olmazsa 24b/8, 25b/2, 57b/1,
toğarken 9a/8

mAzdan (zarf-fiil eki): söylemezden 12a/6

-mAlI (gereklilik eki): itmelidir 37a/7

-mAzdan (zarf-fiil eki): söylemezden 12a/6

-mI (soru eki): kıya mı 7b/1

-mIş (öğrenilen geçmiş zaman eki): dimişler 36b/7, kıalmışdur 1b/8, kıılmışdur 50a/3,
itmişlerdür 36a/7, 42a/1, olunmuşdur 53a/4, yapmışlardur 34a/7. bk: mUş (öğrenilen
geçmiş zaman eki)

-mIş (sıfat-fiil eki): çıkmış ol- 7a/1, dikilmiş eşvâb 13b/9, dikilmiş libâs5a/3, dikilmiş eşvâb
5a/5, yunmuş taş 48a/7

-mUş (öğrenilen geçmiş zaman eki): buyurmuşdur 37a/2. bk: -mIş (öğrenilen geçmiş zaman
eki)

-(I)n / -(U)n- (fiilden fiil yapma eki): ağzının 22a/2, bulunmaqdur 4b/7-8, görünse 33b/9,
ihramlanmaqdur 3b/5, okuna 32b/7, okunduğda 34b/5, oluncak 37a/6, olunduğna
20b/8, 21a/2, yuvarlansa 45b/4-5, şakına 26a/8, şakınmak 11b/9

-n/ -ñ (belirtme hâli eki): ʿaķidesin 2a/1, arķasın 54a/1, āyetin 30b/4, baʿ zısın 15b/3,15b/4,
bāķisin 35b/6, bıyığın 11a/3, birin 11b/1, 11b/2, 16a/3, 5a/9, 8a/2, 9b/7, buyurduğın
54b/1, duʿ āların 30b/4, duʿ āsın 26b/8, düğmesin 18a/3, elin 21b/5, 22b/1, 24b/9,
29a/1, 54a/5, ellerin 20a/6, 21b/8, 22a/6, eşvâbın 11a/9, 31a/3, eşvâbın 5a/7, eşikin
51b/6, gevdesin 11a/2, gözlerin 54a/5, hācetin 28a/9, için 22a/8, 22b/2, 22b/6, kıalanın
35b/5, kerimesin 59b/5-6, kıymetin 15b/1, 15b/2, 16a/6, libâsın 14b/2, 15b/6, 16b/2-3,
18a/8, 18a/9, 18a/6, libâsın 14b/5, 14b/6, libâsın 15a/2, 18a/7, 53a/9, 5a/3, namâzın
8a/4, olduğın 53b/3, olmaların 42b/4, omuzların 8b/4, şaķın 6b/9, selâmın 54a/9, şuyın
22a/2, sünnetin 34b/6, 42a/6, ucın 8b/7, uçların 11b/3, ırnağın 11a/3, ücretin 17a/8,
yüzün 22a/9, 28b/5, 54a/2, 5a/8, ziyâdesin 64a/1

-(U)ñ (emir eki): oluñ 38b/4

-(I)ncI / -(U)ncI (isimden isim yapma eki): altıncısı 4a/3, 7b/6, beşincisi 4a/1, 7b/5, dördüncü

49b/1, dördüncü 49b/6, dördüncüsü 3b/8, 5b/8, ikinci 30b/1, 3a/7, 45a/5, 46a/3, 47a/2, 5b/6, ikincisi 3b/6, 5b/4, on altıncısı 4b/6, on beşincisi 4b/5, on birincisi 4a/9, on dördüncüsü 4b/3, on ikincisi 4b/1, on sekizincisi 5a/2, on üçüncüsü 4b/2, on yedincisi 4b/9, onuncüsü 4a/8, sekizinci 31a/4, sekizinci 31b/9, sekizincisi 4a/5, 7b/9, toktuzuncüsü 4a/6, üçüncü 3a/8, 45a/5, 46a/3, üçüncü 47a/2, 49a/2, 49a/9, 49b/5, 5b/7, üçüncüsü 3b/7, 5b/5, yedincisi 4a/4, 7b/7

-nİ (belirtme hâli eki): anı 37a/8, 19b/4, 20a/6, 23a/2, 23a/7, 23b/4, 23b/9, 24a/7, 24b/2, 25a/2, 28a/4, 28b/6, 29a/2, 29b/8, 30a/4, 32a/3, 32a/7, 33a/9, 33b/9, 40a/9, 40b/5, 41b/2, 44a/4, 44a/8, 47a/8, 47b/3, 51b/9, 59b/9

-r (geniş zaman eki): dilerse 31a/6, dir 7b/2, dirler 6a/9, 6b/2, 6b/8, 8b/3, 8b/4, 8b/9, 11a/1, 12a/1, 12a/3, 25b/5, 25b/8, 41b/9, 60a/3, okur 34b/7-8, 48a/6, okurlardı 25a/6, 25a/9

-rA (yön gösterme eki): sonra 10a/6, 12a/6, 13b/1, 18a/6, 20b/7, 22a/7, 28a/2, 30b/1, 45b/4, 46a/8, 46b/1, 46b/8, 47b/3, 48b/2, 48b/5, 62a/5, üzere 5a/4, 13b/9, 15b/8, 25b/6, 43a/9, 48b/4, 61b/1, üzre 14a/9

-sA (şart eki): alsa 11a/6, 49b/3, aşsa 18a/4, atsa 49a/6, avrat ise 19a/1, değil ise 22a/8, 53b/8, değilse 34b/4, 5a/5, 63a/3, 63b/1, dilerse 31a/6, dilese 11a/1, dise 21b/3, 38b/3, dönerse 45b/2, düşerse 45b/1, 45b/3, 45b/7, 45b/8, eylese 5a/9, 9b/7, geldiyse 21a/9, 31a/2, 31b/4, gelmez ise 21a/3, gelse 34b/3, 50a/4, 52a/7, gelürse 20b/9, geyerlerse 14b/2-3, 15a/3, geysen 13b/9, 14a/2, 14a/4, 14b/7, 15b/7, 16a/2, 18a/1, 18a/6, 18a/8, 18a/9, 18b/8, geyseler 14a/9, görünse 33b/9, iderse 12a/5, 13a/7, 37a/4, 37a/5, irişse 35b/4, 35b/9, itmesen 49a/7, itse 28b/2, itse 42b/5, 47a/5, 62a/1, kâdir ise 20b/7, 22a/5, kâlırsa 49b/8, kârînen 15a/7, 16a/6, 21a/6, kâlsa 26b/5, 42b/1, kâbsa 19b/1, kârkâsa 18b/3, müfrîd bi'l-haccî ise 46b/5, Müfrîd ise 15a/4, 16a/4, mümin ise 53b/3, mütemetti' ise 46b/7, olmazsa 25b/2, olsa 17a/4, 17a/8, 20a/4, 22a/3, 26b/1, 31a/2, 31b/7, olsa 46b/5, 49b/5, 53a/7, olursa 37a/8, 5a/7, öğrenmeden ise 25b/2, sürse 28a/8, tîblansa 26a/9, tûrsa 43b/4, uzun ise 11a/3, var ise 11a/4, 53b/1, varsa 45a/4, virse 15b/1, yoğusa 7b/4, yuvarlansa 45b/4-5

-sAlAr gerektür (gelecek zaman çokluk üçüncü şahıs eki): itseler gerektür 13b/7

-sİ (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): akâidesin 2a/1, altıncısı 4a/3, 7b/6, Arabîsiniñ 2b/1, arasına 60a/3, arasında 25a/2, 35a/6, 42a/5, 6a/1, 6a/4, 9a/2, arasından 22a/1, arkası 59a/8, arkasın 54a/1, ba' zısı 2b/2, 2b/3, ba' zısıñ 15b/4, 15b/3, bâķîsinin 43b/8, beşincisi 4a/1, beşincisi 7b/5, cemi'isinde 26a/3, cümlesi 45a/6, dördüncüsü 5b/8, 3b/8, du'âsın 26b/8, du'âsınıñ 36b/7-8, esnâsında 36b/5, evvelkisi 3b/5, 5b/2, fıķarâsına 52b/1, gevdesin 11a/2, iâ' desî 45b/1, 49b/4, ikincisi 3b/6, ikisinde 27a/8, ikisini 25b/2, kâbusına 52a/7, kâpusından 28b/4, kârkâsından 45a/4, kâudsîsinde 37a/1, kâuyusına 53a/6, muvâcehe-i şerîfesine 59b/1, muvâcehesine 59a/2, olmasına 61a/5, on altıncısı 4b/6, on beşincisi 4b/5, on birincisi 4a/9, on dördüncüsü 4b/3, on ikincisi

4b/1,on sekizincisi 5a/2, on üçüncüsü 4b/2, on yedincisi 4b/9, onuncüsü 4a/8, örtüsüne 28a/8, sekizincüsü 4a/5, 7b/9, Türkişiniñ 2b/2, toğuzuncüsü 4a/6, üçüncüsü 3b/7, 5b/5, vakfesinin 43a/7, yedincüsü 4a/4, 7b/7, ziyâdesin 64a/1

-sIz (isimden isim yapma eki): hisâbsız 20b/5, 43a/6, murûvetsizlikdir 43b/3

-sU (fiilden isim yapma eki): yatsu 32b/8, yatsunuñ 42a/5, yatsuyı 42a/4, 42a/9, 42b/2

-sUn (emir eki): kılsun 42a/3, olsun 16b/4, 16b/5, 37a/9

-(I)ş- / - (U)ş- (fiilden fiil yapma eki): irişmeyüp 35b/9, irişse 35b/4, 35b/9,, yapışup 28a/8

-tUr (fiilden fiil yapma eki): getüre 41a/7, getirürler 7a/3, 7a/4

-U (fiilden isim yapma eki): kapısına 52a/7, kapısından28b/4, korqusından 45a/4

-U (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): dördünde 8b/5, gözünden 63a/5-6, şiyâbunu 4b/3. bk: -I (teklik üçüncü şahıs iyelik eki)

-U (zarf-fiil eki): diyü 4a/8, 6a/8, 6a/9, 6b/2, 8b/3, oluncak 27a/8, 37a/6

-Uñ / -nUñ (ilgi hâli eki): anuñla 2b/9, bayrâmuñ 49a/8, du'âsınuñ 36b/7-8, fülânun 57b/4, ikindünüñ 35a/2, haccınuñ 36b/8, hazretünüñ 54a/8, hazretlerinün 36a/8, hazretlerinün 59a/2, hazretlerinün 59a/9, Ka'benüñ 28a/7-8, 51b/6, kulumuñ 37a/2-3, kürküñ 18a/2, öylenüñ 34b/6, 34b/9, taşlarıñ 45b/5, virenleriñ 54a/9, yatsunuñ 42a/5

-UncA (zarf-fiil eki): olunca 18b/6, 44a/2, toğunca 46a/9, toğuncaya 49a/5, tolonca 50b/1 bk: IncA (zarf-fiil eki)

-Up (zarf-fiil eki): atup 8b/9, bağlayup 5a/5, başlayup 5a/1, bilüp 43a/9, çıkarup 18a/9, çıkup 28b/4, degirüp 22a/8, deyüp 13a/6, 13a/7, 20a/5, 21b/8, diñleyüp 2a/6, dönüp 49a/1, dügmelemeyüp 18a/3, düşüp 45b/6, geçüp 48b/3, 48b/5, gelüp 20a/3, 21a/5, 28a/6, 50b/2, 52b/5, 54a/1, geymeyüp 15b/5, 18a/3, görünüp 34a/8, içüp 50b/1, idüp 10a/6, 10a/8, 10b/2, 21a/8, 22a/4, 22b/1, 25b/6, 28a/9, 28b/4, 2a/9, 35a/1, 35a/3, 42a/9, 50a/8, 51b/7, 59b/2, 60a/5, 6b/4, inüp 53a/7, irişmeyüp 35b/9, işidüp 13b/6, 54a/9, itmeyüp 11a/5, 18b/7, kaldırup 12b/6, 21b/5, 22a/6, 22b/2, 59b/1, kaldurup 29a/2, kesüp 18a/1, kılup 32a/2, 42b/6, 50a/9, kılupda 9a/7, 9b/1, koyup 21b/9, olmayup 10b/3, 2b/1, olup 2b/9,34b/8, olupda 18a/6, okuyup 59b/6, şalup 54a/6, tayayup 28a/7, toğunup 45b/2, turup 48b/1, 48b/3, 48b/5-6, 48b/8, 48b/9, 52a/7, 54a/4, 54a/7, 59a/3, tutup 44b/9, varmayup 54a/4, varup 58a/8-9, 63b/2 virmeyüp 15b/1, virüp 13a/2, 29b/5, 50b/4, 7a/9, yapışup 28a/8, yürüyüp 3b/7, 4a/9, 59a/7, 5a/2 bk: -Ip (zarf-fiil eki)

-Ur (geniş zaman eki): bilür 7a/7, 7b/1, gelür 25b/4, 31b/8, 7a/5, gelürken 43b/8, 49b/2,

SONUÇ

Üzerine çalışma yaptığımız Kitāb-ı Menāsik adlı eser, geniş halk kitleleri için sade bir dille yazılmış hac ve umre yapılışını konu alan öğretici bir eserdir. Eser harekeli nesih yazısı ile yazılmıştır. Harekeli olarak yazılması metnin dudak uyumu açısından incelenmesini kolaylaştırmıştır. eserde tespit edilen bazı dil özellikleri, dudak uyumuyla ilgili örnekler ve bazı eklerin Eski Anadolu Türkçesindeki kullanılışlarına göre farklılıklar sergilemesi, eserin Klasik Osmanlı Türkçesine dönemine ait olduğunu göstermektedir.

Araştırmamıza konu olan Kitāb-ı Menāsik adlı eserde Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak düzleşmeye veya yuvarlaklaşmaya bağlı olarak yeni uyumsuzluklar görülür. Bu durum yazılış tarihi belirsiz olan eserin Klasik Osmanlı Türkçesi devrinde yazılmış olma ihtimalini destekler niteliktedir. Eserde tespit edilen bazı dil hususiyetleri şunlardır:

Bildirme / pekiştirme eki, genellikle -dUr şeklinde kullanılmıştır. 16 yerde -dır, 149 yerde -dUr şeklinde yazılmıştır.

Geçmişten beri damak n'si (ئ) yazılagelmiş bazı kelime ve eklerin metnimizde bazen ikili kullanıldığı (diş n'si (ن)) ile yazıldığı tespit edilmiştir: fülânın 57b/4, kaftânın 18a/2, sünnetlerin 8a/8, vâciplerin 3b/4, 5b/2, 8a/2, vaqfesinin 43a/7.

Dudak uyumu -IncA/ -uncA zarf-fiil ekinde tamamen sağlanmıştır.

-mİş / -mUş öğrenilen geçmiş zaman ekinin uyumsuz örnekleri olsa da büyük oranda dudak uyumuna bağlanmıştır. Metnimizde 7 örnekte düz ünlülü 1 örnekte dudak uyumuna bağlı olarak yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

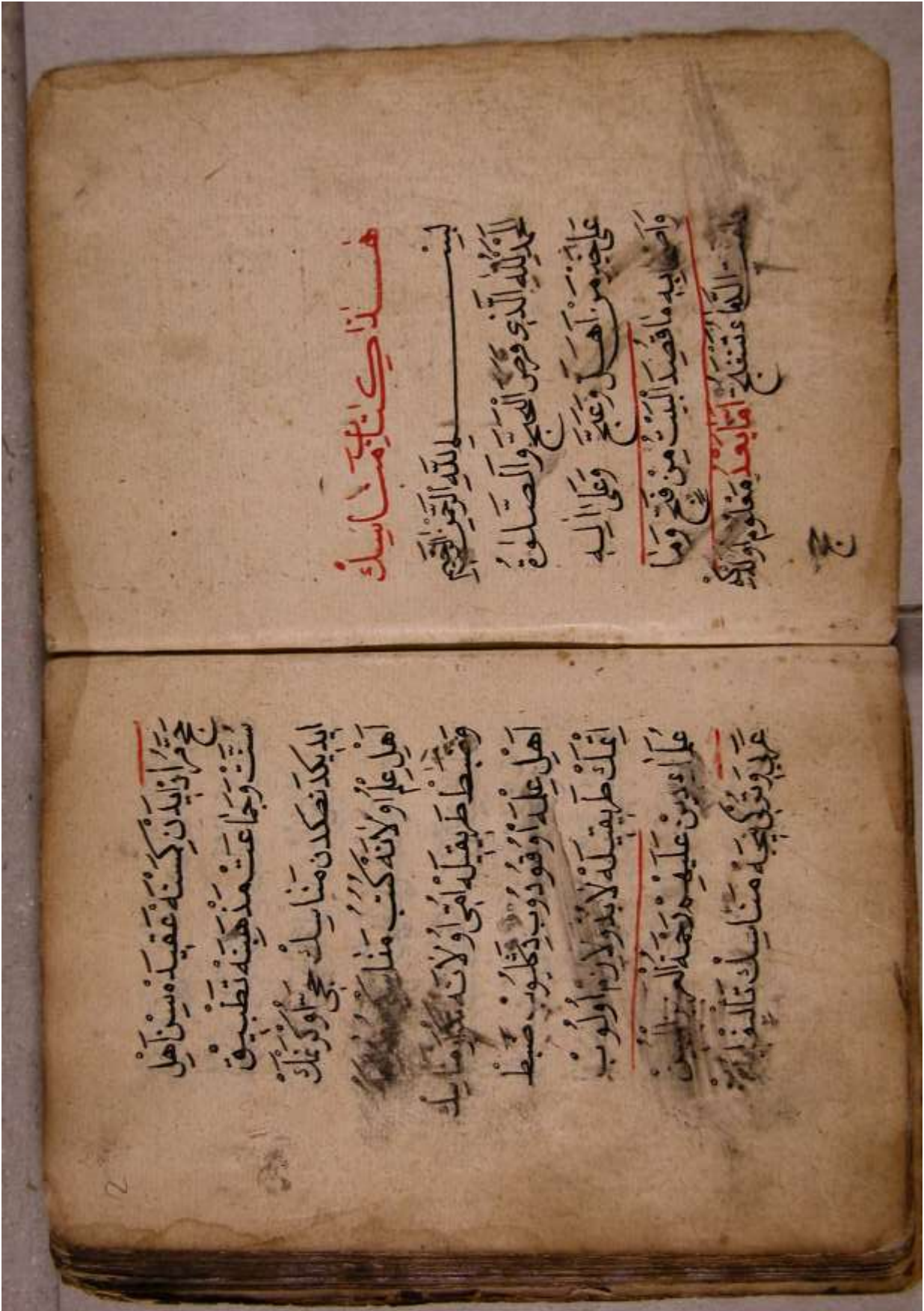
Sonuç olarak, Kitāb-ı Menasik adlı eser çeşitli yönlerden incelenerek yazıldığı döneme ışık tutmaya yardımcı olmuştur. Çalışmamız Türk Dili ve Türklük bilimi araştırmacılarının istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- ALTUNTAŞ, Halil, KARAGÖZ İsmail, KESKİN Mehmet, *Hac İlmihali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2005.
- BANGUOĞLU, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, TDK Yay., Ankara, 1990.
- DEVELİ, Hayati, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yay., Ankara, 1995.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara, 1984.
- DUMAN, Musa, *Birgili Muhammed Efendi, Vasiyyet-name*, İstanbul, 2000.
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2001.
- ERUL, Bünyamin, KELEŞ, Ekrem, *Haccı Anlamak*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2005
- ERUL, Bünyamin, KELEŞ, Ekrem, *Kutsal İklimde Dua*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2018.
- GABAİN, A. Von, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), TDK Yay., Ankara, 2007.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yay., Ankara 1988.
- KARTALLIOĞLU, Yavuz, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 26-38.
- KELEŞ, Ekrem, *Umre Duaları*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2007.
- KORKMAZ, Zeynep, “*Eski Anadolu Türkçesinde İmla- Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar*”, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C I, Ankara 1955.
- KORKMAZ, Zeynep, “*Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler*”, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1, TDK yay., Ankara 1995.
- KORKMAZ, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yay., Ankara, 2003.
- ÖZKAN, Abdurrahman, “*Mehekkü’l- İlim ve’l- Ulemâ Adlı Eserde Dudak Uyumu*”, I.Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (23-26 Ekim 2007) Bildirileri, Isparta, 2008, s. 479-496.
- ÖZKAN, Abdurrahman, *Mehekkü’l-İlim ve’l-Ulemâ, Giriş - İnceleme – Metin- Dizinler – Tıpkıbasım*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009.
- ÖZKAN, Abdurrahman, “*Netâyicü’l- A ‘mâl ve Menâhicü’l- Ebrâr İsimli Eserde Dudak Uyumu*”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s. 36, Konya 2014, s. 1-33.

- ÖZKAN, Abdurrahman, “*Netâyicü’l- A ‘mâl ve Menâhicü’l- Ebrâr*”, *Giriş - İnceleme –Metin- Dizinler – Tıpkıbasım*, Palet Yayınları, Konya, 2015.
- ÖZKAN, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2013.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kamus-ı Türkî*, İstanbul, 1987.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Tarihi Türkiye Türkçesi Araştırmaları III: Osmanlı Türkçesi Grameri*, İÜ Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1983.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.
- TOKER, Mustafa, *Şemseddin-i Sivasî’nin Menâsikü’l-Huccâc veya Umdetü’l-Huccâc Adlı Eseri*. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 4(2), 961-975., 2009
- TULUM, Mertol, “*Alfabe ve Eski Alfabemiz Üzerine*”, *Dil ve Alfabe Üzerine Araştırmalar*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu yay., Ankara 1991.
- TÜRK DİL KURUMU, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara, 1993.
- TÜRK DİL KURUMU, *Türkçe Sözlük*, Ankara, 2011.

هَذَا كِتَابُ مَنَّا سَيْدِكَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَضَعَ الْحَيَاةَ وَالصَّلَاةَ
 عَلَى جَنَّةٍ مِنْ آهَالِكِ وَعَبَّحَ وَعَلَى إِلَهِهِ
 وَأَصْحَابِيهِ مَا قَصِدَ الْبَيْتِ مِنْ فَتْحٍ وَمَا
 كَسَبَ الْكَلَامَ دَسْتَفِجَ أَتَابَعِدُ مَعْلُومَ أَوْلَادِكُمْ

ج

حَجْرًا زَائِدًا كَسَنَهُ عَقِيدَةً سِينِ أَهْلِ
 سَنَةٍ وَجَامَعَتِ مَذْهَبَهُ تَطْبِيقِ
 أَيْدِيكَ نَصْلًا مِنْ سَائِكَ حَجِي أَوْ كَرَمًا
 أَهْلِ عِلْمٍ وَأَوْلَادَهُ كَتَبَ مِنْكَ
 وَمَصْبُطَ طَرِيقِيهِ أَمِي أَوْلَادَهُ مَكَارِمًا سَائِكَ
 أَهْلِ عِلْمٍ أَوْ قَوْدُوبِ تَكْلُوبِ صَبْطِ
 أَيْمَنِكَ طَرِيقِيهِ لَابِدْ وَلَا زَمَ أَوْلُوبِ
 عَلَا أَدِينِ عَلَيْهِ رَحْمَةً لَمْرِيئِي
 عَرَبِي وَتَرَبِي نَجِيهِ مِنْ سَائِكَ تَأَلَّفَ أَرْبَابِي

لكن عرني سنك تقعي عام وليوب
تري سنك نجي بعضي ابناء زمانك
تكالنته بنا واطناب حمل وبعضي
نفسنده موجر نخل اولديسه مراد
اندمكة لسان تركده بين الايجاز
والاطناب بوبابد مكثير الوقوع واهم
اولان مسائلي مشتمل برر سالكه
جمع ايليم كده اخوان مؤمينين
انكده منتفع اولوب بوبابده معين

اولان

اولان علانك سلكنده مسيلك اولام
اللهم اجعلها الوجهد الكريم واجعلنا
من الخزيطين في سلكهمه واحسن نامهمه
في خوار خير خلقك عليه وعلى اله صلواتك
يسلامك **باب** حجتك في ضروري
اوجد ربري اخرامد زخرام ديمك
نيت ايله تلي نيتكدر ليكني
عرفده وقفه نيتكدر او جني طولاني
زيارت نيتكدر **باب** حجتك واجيلري

لطیفه طور و مقروضند **ببخشی** بیام
کوز صیاح نمازی و وقتند مریدانه
وقفند **انگدز بخشی** جوده امتدر
بخشی احرامدان حلقه زمانده
تراش اولوق یا فرقی در **بخشی** افانی
اولانده طواف و داع **انگدز** طیفه **بخشی**
هر طواف آردنده یکی رکعت طواف نمازی
دیوق **انگدز** و **بخشی** فاید اولان
طوافی یور یور **انگدز** اولان **بخشی**

یکرمی **انگدز** اولان سکری ایضا قیدر
سکری ایضا افیدر یعنی بعضی
یاننده واجب و بعضی یاننده
ستندز اما متفق علیه اولان واجبلر
اولکسی میقاتدان احرام لغوی در
یک **بخشی** صفا و هر وه آرا سینه سعی
انگدز **بخشی** سعی یور یور
انگدز **بخشی** عرفه کونی و قفنده
کوش باقیه یه آن طر مقدر نوساعت

لطیفه

طَوَّافًا ظَهْرًا لِمَا تَلَّهُ **أَوَّنَ** **أَيْ** كَيْفَ **طَوَّافًا** **قَدَّ**
 سَيَّرَ عَمُورًا **أَيْ** تَمَكَّدَ **أَوَّنَ** **أَوْ** **أَيْ** جَمَعَ **عَمُورًا**
 طَوَّافًا قَدَّ نِشَابِي طَاهِرًا **أَيْ** تَمَكَّدَ **أَوَّنَ** **أَوْ** **أَيْ** جَمَعَ
 طَوَّافًا كَأَوْجِ شَوْطِي **دُورًا** **شَوْطِي**
 وَضُدَّ **أَوَّنَ** **أَيْ** **بِشَيْءٍ** **جَمَعَ** **طَوَّافًا** **جَمَعَ** **أَيْ** **بِشَيْءٍ**
أَزْدَدَانِ **أَوْ** **لِقَدَرِ** **أَوَّنَ** **أَيْ** **بِشَيْءٍ** **كُرْسِي**
بَاتِدًا **قَدَّ** **نُضْكَ** **بِرِزْمَانَ** **وَقَفَّهُ** **دَه** **بِوِ**
لِنَمَّةٍ **دِرْبُورًا** **جِب** **عَرَفَهُ** **دَانَ** **رُجُوعَهُ**
أَكْمَلَهُ **بِرِزْمَانَ** **أَوْ** **لِقَدَرِ** **أَوَّنَ** **أَيْ** **بِشَيْءٍ**

طَوَّافًا

طَوَّافًا **جَمَعَ** **أَسْوَرَ** **صَاعًا** **بَانِدًا** **بِأَسْلُوبِ**
 كُنْدٍ **وَصَاعًا** **عَيْنَهُ** **بِوِ** **أَيْ** **تَمَكَّدَ** **أَوَّنَ** **أَوْ** **أَيْ** **جَمَعَ**
أَحْرَامَهُ **نَيْتَ** **أَيْ** **بِجَمْعِكَ** **وَكَلِمَتَيْ** **لِبَاسِنِ**
عَادَاتِ **أَوَّرَ** **بِهِ** **كَيْفَ** **تَرَكَ** **أَيْ** **تَمَكَّدَ** **صَبْرًا**
عَمُورًا **دِكَلَسَهُ** **صَبِي** **أَوْ** **لِوِ** **رَسَهُ** **بِكَلِمَتَيْ**
أَثْوَابِ **بِهَدْوَةٍ** **بِرِزْمِي** **لَا** **زِمَ** **كَلِمَتَيْ** **عَمُورًا**
أَوْ **لِوِ** **رَسَهُ** **أَثْوَابِي** **جَمَعَ** **رَمُومًا** **كُرْكُورًا** **إِلَّا**
بِوِ **رِزْمِي** **أَوْ** **رَتَمَكَ** **حَائِزًا** **دِكَلَدِيرًا** **بِوِ** **أَوَّرَ**
سَكْرًا **وَأَحْبَبَكَ** **بِرِزْمِي** **تَرَكَ** **أَيْ** **لَسَهُ**

بِالِاتِّفَاقِ قُرْبَانٍ وَاحِبٍ أَوْلَاهُ
اِخْتِارًا فِي أَوْلَادِهِ وَاحِبًا بَيْنَ
طَوَائِفِ حَجَّ اسْوَدَدَنِ ابْتِدَاءِ التَّمَكُّدِ
بِحُجَّتِهِ عَرَفَاتَانَ دُونَكَدَهُ اِمَامِ
أَوْخِيَهَ تَلَكَّدَرِ اَوْخِيَهِي طَوَائِفِ زِيَارَةِ
رَبِّ اَيَّامِ حَجَّ كَهَبِيرِ اِمَامِكَ اَوَّلِكَ وَابْتِدَاجِي
وَأَوْخِيَهِي كُونِيْدَرِ بُوْتَلَدَهُ اَوْلَمَقَدَرِ
لَدَرِ اَوْخِيَهِي تَرْتِيْبِهِ رِعَايَةِ اَيْلَكَّدَرِ
يَعْنِي تَرْتِيْبِ اَوْلَادِهِ بِيْرَامِ كُونِيْدَرِ

اوج

اَوْج تَسْتَهَ اَرَسِنْدَهُ تَرْتِيْبِ وَاحِبِيْدَرِ
اَوَّلِ حَجْرَةٍ عَقْبَهُ بِي اَتَمُوْ اَنْدَن تَرَاثِي
اَوْلَمَقَدَرِ اَنْدَن طَوَائِفِ زِيَارَةِ اَيْمَك فَارِيْنِ
وَمَسْتَمِعِ اَوْلَمَقَدَرِ دُوْرَتِ تَسْتَهَ اَرَسِنْدَهُ
تَرْتِيْبِ وَاحِبِيْدَرِ بِيْرَامِ كُونِيْدَرِ اَوَّلِ حَجْرَةٍ
عَقْبَهُ بِاَيْمَقِ بَعْدَهُ شُكْرًا اَنْهَ قُرْبَانِي
اَيْمَك اَنْدَن تَرَاثِي اَوْلَمَقَدَرِ اَنْدَن طَوَائِفِ
زِيَارَةِ اَيْمَك مَعْرِوْ بِاَيْمَقِ دِيُوْ بِلَكِّي
حَجَّةِ نِيْتِ اَيْدِنَه دُوْلُوْ فَارِيْنِ دِيُوْ

أوج سننه آراسته تریب و اجید
اول جمره عقبه بی آتمو آندان تراش
اولم آندن طواف زیارت اتمک قارین
و مستمع اولنگره دورت سننه آراسته
تریب و اجید بیرام کونی اول جمره
عقبه حایق بعد شکر انه قربان
اتمک آندن تراش اولم آندن طواف
زیارت اتمک مفرد یا حج و یوبالک
حجیه بیت ایلده نه بزرگ قارین یوبو

بالایقاق قربان و احب اولم اتم
اختیار بی اولان و اجیدین اولنجی
طوافی حج آسود دن ایتد اتمکدر
النجی عرفان دن دوندکده امام
اولنجی کلمکد ر **اولنجی** طواف زیار
ت اقامت کده بیرامک اولک و اولنجی
و اولنجی کونیند بونلده اولمقدر
اولنجی تریبیه رعایت اتمکدر
یعنی منزد یا حج اولانه بیرام کونی

مِيقَاتِدَنْ حَجَّ اَيْلَهْ عَمْرِيَهْ بَرْدَنْ نَيْتِ
اَيْدَهْ نَهْ دَرَلُو مَتَمِيعْ دِيُو اَشْهَدْ حَجَّ كِهْ
سَهْوَالْ وَذُو الْعَقْدَهْ وَعَسْتَرْ دِيُو اَحْيَا حَجَّ دَر
بُو كُو تَرْدَهْ مِيقَاتِدَنْ عَمْرِيَهْ يَهْ نَيْتِ اَيْدَهْ
عَمْرِيَهْ نَفَا اَفْعَالِ كِهْ طَلُو اَرْوَسَعُو دَر
اَيْمَامَدَنْ نَصْرَهْ عَمْرِيَهْ فَاتَهْ حَقْمَا حَقْ وَوَيْتَهْ
حَرَمْ شَرِيْفِدَنْ حَجَّ اَبْحُو اِنْ اَحْمَهْ نَيْتِ
اَيْدَهْ نَهْ دِيُو تَرْدَهْ وَعَمْرِيَهْ اَنْ فَا رِيغْ اَوْلَانْ
كِهْ نَهْ تَرَا سِ اَوْلُو بْ يَامَا حَجَّ كِهْ فَرْدِ حَجَّ

احرامدن

اِحْرَامَدَنْ حَقْمِيسْ اَوْلَانْ رَمَضَانَ بَدْرَا
مِنْدَانْ اَوْلْ نَيْجَهْ خَا حَجَّ مَكَّهْ يَهْ كَلُو تَرْدَهْ
تَوَابْ اَمِيْدَا اَيْلَهْ خَلْدَنْ عَمْرِيَهْ كُو رَرْدَهْ
تَرَا سِ اَوْلْدَنْ يَهْ بَرْدَنْ كُو رَرْدَهْ كِهْ
فَرِيَانْ لَارِيْمْ كَلُو رِيُو بِي سِلْدَهْ وَكِنْدَنْ كَسْمَرِ
بُو رَجَلِي قَالُو رِيُو كِهْ حَجَّ فَرِيَانْ لَارِيْمْ
كَلْدَهْ وَكِيْنْ صَكْرَهْ اَيْشِدَنْ بِلُو رَلَكِيْنْ
يَهْ كَسْمَرِ نَيْجَهْ كَسْمَرِيَهْ اَوْلْ بَر بَارَهْ
وَرِيُو بْ تَرَا سِ اَوْلَامَدَا اَيْ بَرْدَنْ رُو شَهْ فَا حَجَّ

اَوَّلَهُمْ شُكْرُ بَعْضِهِمْ لِقَدْرِ بَعْضِهِمْ كَوْنِ اَوْلَادِهِمْ
وَلِحَبْلِ بَرِّ بْنِ تَرْكِ اَيْلَسَهْ حَجَّ فَايَسِدْ
اَوْلَادِ نَكْرِي نَدَمِ لَارِمِ اَوْلَادِ مَا طَوَارِ
تَمَّازِي نَكْرِي نَدَمِ لَارِمِ كَلَمَنْ يَلِكِيهْ
قَضَا اَتَمَّكَ وَاِحْبَابِ اَوْلَادِ **بَابِ حَيْكِ**
سَتَلَكْرِي اَيْكِي نَوَعْدِ بِي نَوَعِي مَوَكَّدَهْ
بِرِي غَيْرِي مَوَكَّدَهْ دَرِ مَوَكَّدَهْ اَوْلَادِ
سَتَلَكْرِي نَبِي طَوَارِ قَدْرِ مَوَكَّدَهْ
مَفْرِدِ بَا حَجَّ يَاقَا بَرِّ بْنِ اَوْلَادِهِ **وَسَيِّدِ**

زِيَادِيهْ فِيهْ مِي بِي لَوْنِ اَللَّهِ قَبُولِ اَيْدِهْ
دِي نَكْرِي اَمْدِي هَمَّانِ عَمْرِيكَ سَعْيِي نَدَمِ
فَارِيغِ اَوْلَادِ غَيْرِي نِي اَشْرَ اَوْلَادِ يَ اَخُو دِ
صَاحِبِكَ قَرَقَهْ بَاشِنْدَهْ صَاحِبِي نَوَعِي سَهْ
اَوَسْتَوْرِيهْ يَوْرُودِهْ **بِي نَكْرِي** اَيَّامِ نَخْرِيهْ
تَرَاشِ اَوْلَادِ **دَرِ اَلنَّجِيبِي** حَرَمِ اَيْجَنْدَهْ بَرِ
تَرَاشِ اَوْلَادِ **دَرِ اَلنَّجِيبِي** مَتَمِّعِ اَوْلَادِ
تَرَاشِ دَنِ اَوْلَادِ شُكْرُ بَعْضِهِمْ لِقَدْرِ
بِي نَكْرِي فَا بَرِّ بْنِ اَوْلَادِ تَرَاشِنْدَهْ

اولدم

وَيَسْتَدِينِي سَعْيَ إِذْ كُنْتُ لَيْسَ لِي دَارُكَ
أَرَأَيْتَ يَلَاكُ وَيُبِيرُ أَمْ كَيْفَ سَعْيُ مَرْزُوقِ
لَقَدْ دَعَا كَيْفَ لَكَ وَعَرَفَهُ كَوْنِي مَسْجِدِ
أَيُّ هَمْدِهِ أَيُّ وَقْتِ تَمَازِيهِ يَعْنِي أَوَّلِهِ
أَكْتُوبُ بِجَمَاعَتِكَ جَمْعُ أَيْتِكَ • وَمِنَّا
كُونُكَ نَدَى • مَنَادَى كَيْفَ لَكَ • وَيَوْمَ
تَرَوِيهِ دَعَا كَيْفَ دَعَا صَبَاحِي قَلْبِي وَبَدَى
لَسْتُ طَوْعًا كُنْتُ عَرَفِيهِ جَهَنَّمُ قَدْ رَوَى عَرَفِيهِ
كَيْفَ سَعْيُ صَبَاحِهِ دَعَا كُنْتُ كَيْفَ لَكَ

سُتَّ دَجِي هَرَّ طَوَائِفَهُ عَقَبَتْ سَعْيَ وَ
جَبَلًا أَوْلَ طَوَائِفِكَ أَوْجَ شَوَاطِئِ وَأَلَدَهُ
رَمَلًا أَيْتَكَ دَرُومًا • رَمَلًا دِيُوبِيهَا دُرُومًا
أَوْ مَوْزِينَ سَيْلَكَ رَمَلًا دِيُورًا وَمَكَّةَ دَرُومًا
وَلَدَدُنْدَهُ يَا بَيْتَهُ يَا بَيْتَهُ يَوْمَ وَمَا كُنْتُ
وَطَوَائِفَهُ إِضْطِبَاعًا أَيْتَكَ دَرُومًا
دِيُورًا أَمْ يَزِينُكَ بَيْنَ أَوْجِينَ صَاعًا قَوْلُهُ
الْتَدَانُ الْمَوْصُولُ أَوْ مَوْزِي وَاسْتَنَّهُ
التَّصْبِصَاعُ أَوْ مَوْزِي جِيحًا قَالُوا لَغَاءُ دِيُورًا

وَصَاحِ تَمَارِزِي قَلْوَيْدِ كُوْنَشْ طَلُو عَرِي
عَرَفَاتِه وَقَارَا اَيْلِه كَيْتِك وَايِرْتِه سِي
مَرْد لِفْدِه وَفَقْدِه كُوْنَشْ طَلُو غَمْدِه
اَيْكِي رَكْمَت تَمَارِز قَيْلِه جِق زَمَان قَالْنِجِه
اَوْزَا تَمَقْدَرِ . وَتَلِيْمِيه اِنْدَا كَدِه زِيَادِه
رَفَع صَوْت اَيْلِه اَتْمَكْدَرِ . بِيُوَسْتَلْزِي
بِيُوَسْتَلْزِي تَرَك اَيْلِسِه قَرِيَان وَبَا صَدَقْتِه
لَا زَمِ اَوْلَا ز وَلَا كِي اِسَاءَه اَتْمَشْ اَوْلُو
وَخِيَاك تَوَا بِي كَا مِل وَنَا ز . وَمَعْلُوْم

اوله

اَوْلَدِه كِه عَرَفَاتِه مَسِيحِي اَيْر اِهْمَدِه اَيْكِي
تَمَارِزِي جَمْع جَمَاعَتِه اَوْلُو ز وَخَطِيْب
اَيْلِه اَوْلُو ز وَبِيَرَا زَان اَيْكِي اَقَامَتَا اَيْلِه
اَوْلُو ز وَ اَوْلَا اَيْلِه نِيَك اَوْل سُنِّي قَلْوُ صَوْدُ
سُنِّي قَلْمِيَز . وَهَقْدَتِي دُوْرَت اَوْلَا
سُنِّي نَظْمِي . اَوْلَا قَرَضِي نِيَت اَيْدُوْب
اَهَامَه اَقْتِدَا اَيْدِه بَعْدَ السَّلَامِ وَلا
قَامِيه اَكْتِدُو وَفَضِيْنِه نِيَت اَيْدُوْب اَهَامَه
اَقْتِدَا اَيْلِه بُو اَيْكِي تَمَارِز اَوْل كُوْنَدِه اَوْلَا

دَرِزَقْتَن بَرِکَشَنی مُحَرَّم اُولُق دِلَسَنَه
سَنَت بُودَرِکِه کُودَه سِن یَاک ایدَه
طَرَنغَنک وِیغِیک کَسَه اُوزَن اِیَسَه
وَقُولَتُو عَنَدَه وَطَاطِغِغَنَدَه قَن اُولِیَسَه
کَیَدَه رَه اَنَدَن عِیْسَل ایدَه عَسَل اِیُوب
اَیَدَسَت اَلَسَه جَاوَز دَر اَمَا عَسَل
اَفْضَل اَنَدَن صَکْرَه اِیَکِ رَکَعَت سَنَت
اِحْرَام عَاوَز قِیلَه بَعَدَه عَاوَز عَقِیجَه
صَخِیط اُولَان اَثَوَابِن جِغَارَه اَنَدَن

وَقَتِنَدَه قِیلَنُور • بُو وَجَه اُوزَرَه
بَلِیْن سَا ایدَه خَطَا ایدَه وَب عَاوَز اَنَدَن
بِرِی یَا اَلِکِی صَخِیج اُولِیُوب اُول کُودَه
رَحْمَت وَمَعْفَرَت اَمَا رَکَن عَدَا بَه مَسَه
مَسْتَحَو اُولُور جَه اِلِیَسَه عَدَا اُول اَمَا
وَدَخَا اُول کُودَه یَا لَکَر قَلَان کِیَسَنَه
اُولِیَه بِی اُولِیَه وَقَتِنَدَه وَاکِنَدُو ی
اَکِنَدُو وَقَتِنَدَه قَلَه جَمَع جَاوَز دَر اَمَا
بَاب اِحْرَام دِیُوبِنِت اِیَلَه تَلِیَسَه نَکَدَه

وَأَحْرَمْتُ بِمَا لِلَّهِ تَعَالَى دِيُوبَ لَيْلِكَ
اللَّهُمَّ لَيْلِكَ لَيْلِكَ لِأَشْرِيكَ لَيْلِكَ
لَيْلِكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمَلِكَ
لِأَشْرِيكَ لَيْلِكَ • أَوْجُ كَرَمِهِ دِيَهُ نَيْتِ
وَيُرْكَرُهُ تَلِيَهُ فَضْلُهُ • أَنْذَانَ الْ
قَالَ رُوِيَ بِوَرَعَاءِ أَوْ قِيَهُ **اللَّهُمَّ**
أَحْرَمْتُ لَكَ سَعْرِي وَبَشْرِي وَدَجْمِي مِنْ
النَّسَاءِ وَالطَّيِّبِ وَكُلِّ شَيْءٍ حَرَمْتَهُ
عَلَى الْخَيْرِ أَيُّهَا الَّذِي بِذَلِكَ وَجْهَكَ الْكَرِيمِ

في

فَحْرَمْتُ لِحَوْمَانَا وَبَشْرَتَنَا عَلَى الشَّارِ
أَنْذَانَ صَلَوَاتٍ وَيُرُوبِ حَاجَتِي
دِيَلِيَهُ أَكْرَهَانِ حَجْرِي نَيْتِ أَيْدِيهِ
اللَّهُمَّ أَيُّهَا سِرِّي أَيُّهَا فَسِيرِي وَتَقَبَّلْهُ
بِي نَوَيْتِ الْحَجِّ وَأَحْرَمْتُ بِهِ لِلَّهِ تَعَالَى
دِيُوبِ كَمَا سَبَقَ تَلِيَهُ أَيْدِيَهُ وَأَكْرَهْتِيهِ
نَيْتِ أَيْدِيهِ سَعْرِي بِوَرَعَاءِ دِيُوبِ تَلِيَهُ
أَيْدِيَهُ **اللَّهُمَّ** أَيُّهَا سِرِّي أَيُّهَا فَسِيرِي
هَذَا لِي وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي تَوْبَتِ الْعَمَلَةِ

113

يُرَكُونُ كَامِلًا يَابِرُجِيهَ كَامِلًا يَابِرُجِي
رِيَادَهَ كَيْسَهَ يِرْفَرِيَانِ لَانِ رَمِ وَأُولُو
أَكْرَبِي رَمُ نَدَانِ يَابِرُجِيهَ دَنَ كَيْسِكُ
بِي. كَيْسَهَ يَصِفُ صَاعَ بَعْدَايِ
صَدَقَ وَأَجِبَ وَأُولُو رَمِ يَلْسَبِي أَمَم
وَالرَمِ وَأُولَانِ نَدَرِكِهَ حُرْمِ وَأُولَانِ
أَوْجِ بُولُكْدَارِي رَمِ بُولُكِي بَلِيغِيهَ
بَحْجِ عَدَارِي وَأُولَانِ نَدَرِكِهَ عَادَتِ
أَوْزَنَ مَخِطِ كَيْسَهَ لَرِ حَرَامِ

وَأَحْرَامَتِ يَمَالِيهَ تَعَالَى بُولُكْدَارِي
تَغْيِرُ زَمَانًا وَمَكَانًا. أَوْلَادُ قَجِهَ وَأَنُوبِ
رَأْسَتِ كَلْدَانَهَ. وَبُولُكْدَارِي حَقِيدَهَ
وَالْحَقِيقَهَ وَسَائِرُ أَحْوَالِهَا تَلْبِيَسَهَ مَسَائِرِ
وَبِكِ بَلِكِ بَلِكِ سَهْتَلَدَارِي. زِيرَ أَهْرَجَانِ بَلْدَانِ
مَخْلُوقَاتِ بَلِيغِيهَ وَبِقِيَامَتِهَا سَهْرَا
بَلِيغِيهَ بُولُكْدَارِي حَقِيقَتِ رِيغِيهَ تَلْبِيغِيهَ
وَبِحِجِ مَعْلُومِ أَوْلَادِهِ كِي فِي مَوْلَانِ كَيْسِي
عَادَتِ أَوْزَنَ دِيكَلِيشِ أَشْوَابِ كَيْسَهَ

بُرُكُون

اِرْتِكَابِ اِثْمِشْ اُولُو زَوَاجِ مَدْبُرُو
اُولُو اِرْجَمْلَه لِبَا سِيْن يَرْكُونْدَه كِيَر
لَرْسَه مَفْرِدَه يَرْفَرِيَان قَارِنَه اِيكِي
فَرِيَان لَارِي اُولُو زَوْسُو مَه وَاِصْلَاقَه
جَايَز اُولُو اَكْرَبُ عَضِي لِبَا سِيْن ك
يَرْكُونْدَه وَبَعْضِي لِبَا سِيْن ك اَخَر
كُونْدَه كِيَسَه هَر يَرْكُونْدَه كِيَدُو
كِنَه . يَاشَقَه يَاشَقَه فَرِيَان لَارِيْم
اُولُو زَوَاجِي جَمْلَه بَدَلِي مَعْدُو

اولنسر در

اُولُو لَدُو دَر يُونْدَه اَثْوَابِ كِيْمَكَه مُصْطَر
لَرْدُو اَكْرَجَمْلَه لِبَا سِيْن يَرْكُونْدَه
كِيَر لَرْسَه اَوْجِ كَفَارَتِك يَرْنَدَه
مَحْتَرِي دَر مَفْرِدَه اِيَسَه يَرْفَرِيَان
يَا اَوْجِ كُون اَوْ رُوْحِ يَا اَلْهِي فَتَقْبِر
هَر يَرْيَسَه نِصْفِ صَاعِ بَعْد اَوْ صَد
قَه اِيَدَه قَارِيْن اِيَسَه اِيَكِي فَرِيَان
يَا اَلْهِي كُون اَوْ رُوْحِ يَا اُون اِيَكِي فَتَقْبِر
هَر يَرْيَسَه نِصْفِ صَاعِ بَعْد اَوْ صَد

15

عذري وارو بعضنده يور بو طاقه
معدنر اولان بيرينه صخيط كيسه
كفارات قارائه دن بيرين اعمله ده
مخير در مغز ايسه بز قربان يا وچ
كون او روج يا التي فقير نصف صاع
بغداي يا قيمت صدقه ايد قارين
ايسه ايكي قربان يا التي كون او روج يا
اون ايكي فقيره هر بيرينه نصف صاع
بغداي صدقه ايد و اگر بو طاقه عذري

ايده بغداي و برميوب قيمت و برسه
جايز در لکن نصف صاع يا قيمت
بر فقير و يور بولوب بعضي سلك
برينه و بعضي سلك برينه و برينه
و بر بولوب دي بر كونه چميوب بعضي
لباسين بر كونه بعضي اخيرن اخر كونه
كيسه هر بر كونه كيد و كينه وجه مشوع
اوزن يا شقيه كفارات لار و اولور
و بر بولوب دي بدنتك بعضنده

عذري

أُولَئِكَ يَرِيحُهُمْ نَجِيطٌ كَيْسَهُ أَكْرَدِي
 يَأْتِفُجَهُ قَرِيْبَانِ لَأَرْمِ أُولُو جَمَلِهِ لَبَا
 سِيكَ يَرْكُونُ دَهْ وَفَرِيْبَانِدَنْ غَيْرِ صَدَقَةٍ
 يَا أَوْ رُوْحِ جَائِزٍ أَوْلَا زَفَقِيْرٍ أَوْ السُّوْنِ عَنِي
 أُولَسُوْنِ بَرِ الْبَرِّ دَرُ بُوْنَقِصِيْلَدَهْ عَمُوْمُ
 نَاسِ بَلِكِهْ نَجِيْهْ خَوَاصِرُ نَاسِ غَافِيْلِ
 أُولُوْبِ بُوْيُوْنَلِرِ نَدَقِيْ نَجِيْهْ بُوْرَجَلِرِ
 قَلِيْشِدَارِ وَيِيْنَهْ مَعْلُوْمُ أَوْلَدِهْ كِيْ
 بُوْجِيْجِيْئِيْهْ قَرِيْبَانِ مَفْرِيْدِيْ قَارِيْبِيْنِ أَوْلَانِ

كسنيه

كَسْنِيَهْ بِيْجِيْرِيْ عَقِيْبِيْهْ بِيْرَامُ كُوْنِيْ يَدِي
 طَلَسُ اَتِيْجِيْهْ كَسْمَكُ جَائِزِ أَوْلَانِ
 أَمَا يَا لِكَيْنِ عَمْرٍ اَيْلَهْ كَلَسْنَهْ عَمْرٍ
 جِيْئِيْهْ زَوَاقِعِ أَوْلَسَهْ عَمْرٍ اَفْعَالِنَدَانِ
 فَاذِيْعِ أَوْلَدِيْقِيْهْ جِيْئِيْهْ بُوْعَزِ لَسَهْ جَائِزِ
 وَجِيْئِيْهْ قَرِيْبَانِدَنْ صَاجِحِيْ وَعَنِيْلِرِ
 مَلِكُ جَائِزِ أَوْلَانِ وَقَبْلُ الذَّبِيْحِ قَضَائِيْهْ
 اَجْرِيْنِ اَنْدَانِ مَرَادِجِ اَوْلَسَهْ قُرِيْبَانِي
 صَحِيْحِ أَوْلَانِ اَسْحِيْهْ وَتَمْتَعِ وَقَرَانِ

A

فَبَانَسْتَدَنْ صَا حِي وَغَيْلِرْ مِيكْ جَاغَزْدَرْ
وَبُيُوجْ نَوْجْ قَرِيَانِ اَيَامِ سَخْرِدَه اُولَسَقْ
كِرْكَدَرْ اَمَّا جَانَايَه وَزَبَانِي نَه زَمَانَدَه
اُولَسَه جَاغَزْدَرْ لَكِنْ حَرْمَه مَكَّه دَه
اُولَسَقْ كِرْكَدَرْ وَدَرِي تَصَدَّقْ اَيْتَاكْ
جَاغَزْدَرْ اُولَا زَبُوعْ نَلَقْ كِرْكَدَا وَنَحْرَه
اُولَا نَه پَابُوجْ وَآدِيكْ وَبُيُومِثَالِي شَتِي
كِي تَاكْ جَاغَزْدَرْ كَلْدَرْ اَيَاغِيكْ اُولَرْتَه
بِرْتَدَه اُولَا نَه بَوْمِ رَجَه بَرْتَدَنْ اَسْنَا

غيندان

غيندان پَابُوجْ كِ يَا آدِيكْ كَسُوبْ كِي سَه
جَاغَزْدَرْ وَكُورْ كَلْ وَيَا قَفْ تَانِي بَكَلَرِي
كِي مِي بُوِي بُوِي كِه سِي دُو كِه مَلِي بُوِي اُمُو
زِنْدَنْ اَسْنَا غَدَه اَصَسَه جَاغَزْدَرْ دُرُويِنَه
مَعْلُومْ اُولَه كِه حَرْمَه اُولَا نَه كِي سَه
مُصْطَرَا اُولُويْدَه لِي اَسِيكْ كِي سَه ضَرْكَه
اُولْ كِيدْ وَكِي لِي اَسِيكْ اُولَرْتَه اَخَرَه
لِي اَسِيكْ كِي سَه يَا خُودْ اُولُويْدَه اَسِي
حَقَا رُوبْ اَخَرِ لِي اَسِيكْ كِي سَه اَنَكْ رُون

19

تَكَوَّرَ كَفَّارَةٌ لِأَوْلَادِهِمْ وَأَوْلَادِهِمْ وَمَحْرَمٌ وَأَوْلَادُهُ
كَيْسَنَهُ أَثْوَابٌ كَيْسَنَهُ بَدَنَهُ اسْتَبَدَّ
يَأْصُوقُ قَدَانُ ضَرَّرَ كَلِمَةً سَبَدَانُ فَوْرَهُ
فِي كَالِ كَيْسَنَهُ بَلِكُهُ فَأَوْدَى أَوْلَادُهُ وَعِنَى
قَدَانُ جَيْلَانُ قَطْوَانُ ضَرَّرَكَ تَحْقِيقِي
غَالِبٌ أَوْلَادُهُ كَيْسَنَهُ كَرَفَانُ أَوْلَادُهُ وَعِنَى
مِقْدَارِي صَبْرَانِي صَبْرَانِي ضَرَّرَكَ تَحْقِيقِي
غَالِبٌ أَوْلَادُهُ كَيْسَنَهُ أَكْثَرُ مَا شَقِيحُهُ
كَفَّارَتٌ لِأَوْلَادِهِمْ وَأَوْلَادِهِمْ وَمَحْرَمٌ

اولاد

أَوْلَادُهُ عَوْرَتُهُ أَثْوَابُكَ جَفَارُ
مَمُوكُ كَرَفَانُ قَفْطَانُ يَوْمَانُ جَمُوكُ كَرَفَانُ
فَانْحَرَمَانُ حَفِظَانُ يَوْمَانُ يَوْمَانُ
كِرْمَكُ زَيْنَانُ كَيْسَنَهُ بَرْدُهُ أَصَهُ جَانُ زَيْنَانُ
وَمَحْرَمٌ أَوْلَادُهُ كَيْسَنَهُ كَهْلُهُ أَوْلَادُهُ مَكُ
حَرَامَانُ يَوْمَانُ كَيْسَنَهُ أَوْلَادُهُ سَبَدَانُ يَوْمَانُ
بَعْدَهُ كَيْسَنَهُ بَارِكَانُ وَبِكَيْسَنَهُ فِرْبَانُ
صَدَقَةٌ آيَةٌ أَوْجُهُ جَمُوكُ زَيْنَانُ أَوْلَادُهُ
نِصْفُ صَاعٍ بَعْدَهُ صَدَقَةٌ آيَةٌ

اليوم بعفوك وان تجاور عني برحمتك
وان تلحق جنتك بعد تلبية يدرك
داخل وله قبح باب السلا مكمكوب
بيت الله عيانا ولست اوجز الله
اكد و اوج كذ لا اله الا الله ديوب
الذين قالوا رب بوب **اللهم**
انت السلام ومنا السلا هم اليك
يرجع السلا هم فحيا سلا بالسلام
اللهم زد بيتك هذا نعمة وفضل

صفا السلا نام غير يبريدان قيل فوبسه
يتبعه ذر بومنا ناك وهو عجبو قدر
غافل ولي كوز باب كعبه به داخل
اولور كن بوني اوقيه **اللهم** هذا البلد
بلدك والبيت بيتك جنتك اطلب
رحمتك والى وطاعتك متبع الا
مرك را ضيا بقدرك مسلا الامر
انتاك مسئلة المضطر بين الال
المستغفرين من عذابك ان تستقبلني

اليوم

وَتَكْرِيماً وَمَهَابَةً وَرِزْقاً مِنْ عَظْمِهِ وَشَرَفِهِ
 وَكَرَمِهِ مِنْ حِجَّةٍ وَأَعْتَمَرَهُ بِعَضَائِهِ
 تَشْرِيفاً وَتَكْرِيماً وَرَبّاً وَإِيمَاناً وَيُوحِيهِ
 دُعَاءَ سَمْعِ بَادِرِ أَهْمٍ مِثْمَةٍ أَوْلَانِ
 حَسَنِ خَائِفَةٍ وَحَسْبِ الْبَسْرِ حَيْثُ لَمْ يَخُورِ
 وَرِضَاً لِلَّهِ بِسَمْعِ كَلْبِ كَرِيْمٍ وَكَرِيْمِ
 عَزِيْزِيْنِهِ قَائِداً بِرَيْسِهِ دُعَاءِ يَدِهِ بِوَدْنِ نَصْرِهِ
 أَكْرَمَ نَمَازِهِ أَقَامَتْ أَوْلَادُهُ وَعِنْدَهُ رَا
 بَتَتْ كَلَامُ رُسُلِهِ أَوْلَادُ جَمَاعَتِهِ نَمَازِي

قله

قِيلَ أَنْدَرُ طَلُوقِ شَرْعٍ أَيْدِيهِ وَ
 أَكْرَمَ نَمَازِهِ أَقَامَتْ أَوْلَادُهُ وَعِنْدَهُ
 رَأْسَتْ كُلُّ مَنْ أَيْسَهُ هَمَّانُ بَعْدَ الْ
 الدَّمَاءِ حِجْرِ آسُورِكَ صَاعِ جَانِبِنِهِ
 كَلُوبِ طَلُوقِ قُدُومِهِ نَيْتِ الْبَسْرِ
 أَيْسَهُ قَائِمِينَ بِأَيْسِهِ عَمْرٍ طَلُوقِ
 نَيْتِ أَيْدِيهِ سَعَى الْبَلَدِ نَصْرَهُ طَلُوقِ
 قَدُومِهِ نَيْتِ أَيْدِيهِ طَلُوقِ أَيْدِيهِ
 يَا لَكَ عَمْرٍ أَيْدِيهِ كَلَامُ بَيْسِهِ عَمْرٍ طَلُوقِ

نَيْتَ يَدِهِ انْجَحَ وَلَسَا فِي اللَّهِ **اللَّهُمَّ**
ابن ايريدطواف بيتك الحرام فبسه
وتقبله مني ربيته لحي خند
انذ ان اضطباع ايدوب يلا ايداف
كله والين غارة قلدي ركي قاله
الله اكبر ديوب ضالي ويروب لاله
الا الله واحمد لله الله صليل
على محمد وعلى آل محمد ديوب اللين
حج اسودك اوزه ربيته فيوب
ابن الى

ابن الى اراي سندان حج اسودي بلا صور
اعربنيك صوبك اقمسرين اذ بالله
اويه اكر قتي ارحام اولسه حج
اسوره كسسته اذيت ايدوب
ارامو منهيه رهان فاو ايسه
الارين قاله روب تكبر وتليل
وجمد وصلوا اتدضك ضاع اللين
دكر روب الى اچين اويه وكله ايسه
ابن اچقدا يوزين حج اسوده

سنة نبيك محمد صلى الله عليه
عليه وسلم ملتزم برأيه بولني
أوقويه أوقويه اللهم إنك على
حقوقها على ملتزم ديوم
أسود آية باب شريف آراسته
ديوم كحبه نك باب شريف برآيه
بولني أوقويه اللهم هذا بيتك
والحرم حرمك والأمن أمنك وهذا
مكان العائدين من النار

قارنوا يدوب أي إلى ابن أموزي
برأيه قاله برؤب الربي يحيين
حجر أسود دن يكأيد. آذن الله
أكبر لا إله إلا الله والحمد لله
صلى على محمد وعلى آل محمد يوب
النيك يحيين أويوب دعاء حجر
أسود دن كذو صاغته بوروي
ترك أوقيه اللهم إنا نأيك وتصديقنا
بكنايك ووفاد بعهدك وأتباعنا

سنة

إيماننا لا يزول ويقيننا صايقا ينفذ
وؤا فقهة بيتك محمد صل الله تعالى
عليه وسلم اللهم ظلل الأظلك
أظلك تحت ظل عرشك يوم لا
ظل الأظلك وأسقني بكأسين بيتك
سوية لا أضما بعد ها أبدأ أركن
سأמידه بوني أوقيه اللهم اجعله
حجما برونرا وسعيا منكورا وذنبا
مغفورا وعلما مقبولا ونجاة

حرمك والأمن أمك وهذا مكان
العائد بك من الشار فخره
لحومنا وبشرتنا على النار ركن
عزابي دة بوني أوقيه اللهم اني
أعوذ بك من الشرك والثقة و
الشقاق والنفاق وسوء الأخلاق
وسوء النقلب والنظر في الأهل
والمال والولد المتون ولو عي بوا
برئمة بوني أوقيه اللهم اني أسألك
إيمانا

لَنْ تَبُورَ بِرَحْمَتِكَ يَا عَزِيزٌ يَا عَفْوُورُ
رُكْنٌ يَمَانِيدُهُ يُؤُونِي أَوْفِيَّةً لِلطَّيِّبَةِ أَيُّهَا
أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَمِنَ عَذَابِ
الْقَبْرِ وَمِنَ فِتْنَةِ الْحَيَاةِ وَالْمَمَاتِ وَرِ
أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُرْبِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَقَادِرِ رَأُولِ لَوْ رَسَيْتَهُ رُكْنٌ يَمَانِيدُهُ صَانِعُ
الْبَيْلَةِ مَسِيحُ أَيْدِيهِ وَالْكَرِيمُ وَالْحَامِدُ
مُسْتَحَقُّ قَادِرِ رَأُولِ لَوْ رَسَيْتَهُ كَجِبَةٍ أَوْ رَأْفَتِ
إِسْأَرَتِ وَمُسْتَحَقُّ قَادِرِ رَأُولِ لَوْ قَدَّ لِلدُّنْيَا

أُوَيْمِك

أُوَيْمِكُ صَاحِبُ اقْوَالِهِ يُوْقِدُهُ رُكْنٌ
يَمَانِي بِلَهِّهِ حَجْرٌ أَسْوَدٌ أَرَادَ سُدَّهُ بِؤُوبِي
أَوْفِيَّةً رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ
وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ أَوْفِيَّةً سَلَفٌ طَلَوْا أَفْدَهُ بِوُدْعَاءِ
أَوْفُورِ لَوْ رُكْنٌ وَمَوْلِيكَ طَلَوْا أَفْدَهُ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَوْفُورِ لَوْ رُكْنٌ

مذکور و عال قار و اولیان د لیل
اغزندان او کرمه دن ایسه یکسخت اولونه
بالک زربنا اتنا خزینه دك او قومو
افصلدند اندن یکنه حجر اسود کلور
یو کتا بر شوط دیر ل اول سلوب سابق
اورده یکنه حجر اسود ایستارم ایدو
البحر ده دخی کعبه بی د اولانجه یدی
شوط اولو بو کتا بر شوط ای دیر ل
مذکور و باب شریف و التون او

سوغی

اولوغی ارکان کعبه دعا لوده کج
تریب اورده ردر و طول افک اوج
اولکی شوطند رمل و جمیع سند
اضطباع اید غافل اولیه و طواف
الغینده بریزده طور موق و کلام اتمک
و شانتقین کبیر طرافه بافق مک و هد
و حجر اسود کاهجه طیب سور ل
اندن صافند اکر او برکن جمله اغزی
طینسنه یدم لازم اولور قجن

25

مَعْدِرَتِي وَتَعَلَّمْ حَاجَتِي فَأَعْطَانِي سُؤْلِي
وَتَعَلَّمْ مَا فِي نَفْسِي وَتَفَرِّجْ لِي ذُنُوبِي اللَّهُمَّ
إِنِّي أَسْأَلُكَ إِنَّمَا نَأْيًا شَرًّا قَلْبِي وَيَقِينًا
صَادِقًا حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّهُ لَا يُصِيبُنِي إِلَّا مَا
كَتَبْتَ لِي عَلَى وَضْعِي يَا قَسَمْتَ لِي دَهْرًا عَلَيْهِ
السَّلَامُ يُوَدِّعَانِي مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ أَرْدَنْدَه
أَوْ قُودِي . وَيُرِي وَأَيْتَاهُ مُلْتَزِمًا .
أَوْ قُودِي أَوْلَادَهُ أَوْ لَخْنُوكَ الْكَيْسَنَدَه دَلِيخِي
أَوْ قُودِي أَوْلَادَهُ . وَيُوَدِّعَانِي مَقَامَ

طَوَافِدَنْ فَارِغِ أَوْلَسَاهُ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ
 أَرْدَنْدَه . بِكِي رَكَعَتْ طَوَافِ نَخَارِي
 نَيْتَ ايدُوبِ قَيْلَه سُنْتِ طَوَافِ دِيمِيه
 زِيوَابُونَمَازِ وَلِجِنْدِرِ وَيُونَمَازِي رِنْدَه
 مَكَانَدَه قَيْلَسَه جَائِزْدَرَامَ مَقَامِ
 اِبْرَاهِيمِ أَرْدَنْدَه قَلِقْ مَسْجِدِ زَو
 طَوَافِ نَخَارِنْدَانِ فَارِغِ أَوْلَادَه اَدَمِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ دَعَا سَيْنِ أَوْ قِيَه اللَّهُمَّ
إِنِّي تَعَلَّمْتُ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي فَأَقْبِلْ

مَعْدِرَتِي

اعطيتني واخلف علي كل غائبة لي
بغير صلوات نماز ندن فارغ اولدقد نضو
زمرتم شريفه كله وقائه فانه زمزم
ابجه وايجد كده بوي اوقويه **اللهم**
انني اسئلك على انا فعاً ورزقا واسعا
وشفا من كل داء وسقم بعدة كلوب
مستترتم شريفه كو كسين طلا كنه
نك اورتوسينه الي ~~سنة~~ يا شوي
تضرع وابتها ال ايل دعا ابدوب حاجتين

كسنة دليل غر ندن باسج لا اقل ايج
اوج دفعة اوقيه كيا سري تعالى يدك
اوقويانه وعيد عظمي واردر اول محله
بورد عاني دخي اوقيه **اللهم** انا عبدك
واين عبدك اتيتك بدنو ككثيره
والعمال ستنه وهذا مقام العائديك
من الشار فاعفني اذ انت الغفور
الرحيم **اللهم** اغفر للمؤمنين والمؤمنات
وقتيغني بما رزقتني وبارك لي فيما

اعطيتني

ديلمه طواف نماز ندان اول ملته قده
دعايشه اولده جائز دوز اندان بعد
الدعا وعلى الفور حجر اسود حياستارام
الديوب صفا قبوسندن جقوب صفايه
كله در جلد رجاوشنه چقهه يوزين كيمه
دان يكا ايد بعد التعمير بوني اوقويه ان
الصفاء والكروية من شعائر الله فمن حج
البيت واعتمر فلا جناح عليه ان يطوف
بهما ومن تطوع خيرا فان الله شاكر

عليه

علم اندان ايكي بين دعايه فالديرد كي
قاله روبر بوني اوقويه الله اكبر الله
اكبر الله اكبر والله الحمد الله اكبر على ما
هدينا والحمد لله على ما اولينا لا اله
الا الله وحده لا شريك له له الملك و
له الحمد وهو على كل شئ قدير لا اله الا
الله ولا تعبد الاياه مخلصين له الدين و
لنذكره بالكا فزون لا اله الا الله وحده
والبحر وعد هو ونصر عبده وهزم

الاحزاب وَحَدِّهِ اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلُ
الَّذِينَ اتَّخَذُوا دُعُونَِي سُبْحَانَكَ لَكُمْ وَأَنْتَ لَا
تُخَلِّفُ الْمِعَادَ وَإِنِّي أَسْأَلُكَ كَمَا هَدَيْتَنِي
إِلَى الْإِسْلَامِ أَنْ لَا تُنْزِعَهُ مِنِّي حَتَّى تَتَوَقَّ
فَانِي وَأَنَا مُسْلِمٌ . اَنْدَنْ صَكُوَاةً وَيُرُوْبُ
نَفْسِي لِيَجُوْنَ وَسَائِرُ مُسْلِمًا نَلْرُ اِيَجُوْنَ
دُعَا اِيَدِهِ . اَنْدَنْ وَقَا اِيَلَهُ مَرْدَهُ دَنْ يَكَا
بُوْرُوِيْهِ لَكَ بُوْرُوِيْهِ وَقِيَهُ اللَّهُمَّ لَا تَعْلِيْنِي
بِسُنَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ونو

وتوفني على مليتي وأعزني من محبوتي
الفيتن يَرْجِيْكَ يَا رَحْمَةَ الرَّحْمِيْنَ . . .
فَجِيْ نِيْلُ دَرَاهِمُ كَمَا كَلِمَةُ يَلُهُ قَا اُوْرُوْدُ
كَمَا وَرَاجِحُهُ وَيَلُوْ كُنْ بُوْرُوِيْ اُوْرُوِيْ . رَبِّ
اَعْفُ وَارْحَمْ وَتَجَا وَرَغْمًا تَعْلَمُ اِيْلَكَ تَعْلَمُ
مَا لَا تَعْلَمُ اِيْلَكَ اَنْتَ اَعَزُّ اِيْلَهُمْ اَكْرَمُ بِيْحْنَا
مِنْ النَّارِ سَالِمِيْنَ وَادْخِلْنَا الْجَنَّةَ
اَمِيْنِ . رَبَّنَا اِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسْرَةٌ
وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسْرَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

29

ايد كه نلره دعاستجايد غافل مباش
 قجان سعیدان فارغ اولسه عمره ايله كلسه
 نزلش اوله ثوابين كيه حج موسمی اولدقه
 ذی الحجه نك سكرنجی كونی یا حی و
 الحی حج ایچون حرمدان احرامه كیره بعد
 هدی نازلده طواف اید دیرسه عقیده
 حج ایچون سعی اید لکن طواف زیارت
 عقیده سعی ایلک مفید بلح اولانه
 یا مکه مکه مکه دن حج ایچون ایل امله بن

80

ایچون دیر کی کجی اذن صکره باب یاب
 یورور یورک مرویه کله له رجله ری
 اوستونده حقه صفاد ما و قودو ری
ان الصفا ایتن ودعا السهین اوفیه بو
 بلجه بدی کیه صفادان مروودان صفا
 یه وار کله صفادان مرویه یور
 شوط مروودان صفایه یور شوطلار
صفادان بشکیر مرووده ختم اید
وصفاده و مرووده جوق جوق دعا

ایده که

مَكَّةُ مَكَّةُ مَكَّةُ دَانَ مَنَابِيهِ صَبَاحِي مَكَّةُ
قَلْبِي كَوْنُ شَطْلُو عَزْكَ تَوَجُّدِي أَيْدِي مَكَّةُ
شَهْرِي دَانَ جَمَّازِ كَنْ بُونِي أَوْفِيهِ **اللَّهُمَّ**
الْيَسَّكَ أَرْجُو وَيَا آكَ دَعُو وَطَلَبَكَ آكَ
عَبُّ **اللَّهُمَّ** بَلِّغْنِي صَالِحَ عَمَلِي وَأَص
وَأَصْلِحْ لِي فِي دِينِي وَعَقْلِي وَفَتَاكِي
مَنَابِيهِ وَأَصْلِحْ لِي بُونِي أَوْفِيهِ **اللَّهُمَّ**
إِنَّ هَذَا أَمْرًا وَهَذَا أَمْرًا لَلتَّعَانِ عَلَيْهِ
مِنْ النَّاسِ يَكُنْ أَسْمَاكَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ

كَيْسَتُهُ بِنَا أَوْلِيَاءِ فَا رَيْنَا أَوْلَانَا كَيْسَتُهُ لَوْ
طَوَافُ قَدُومِ أَرْدِي نَجْهَ حَيْكِ سَعْيِي بِدِيورِ
مَكَّ أَوْلِيَاءِ رَوَاكِرِ بَاكِرِ حَيْجِ بِلَهْ وَيَا قَرْنَ
بِلَهْ كَلِيدِي سَعْدِ السَّعْيِ تَرَا شِ أَوْلِيَاءِ
فَا بِيْرَامِ كُونِي مَنَابِيهِ كَلُوبِ جَمْرِي وَعَقْمِيهِ
يَدِي طَلَسِ اطْمَانِي نَجْهَ أَكْرَانِدَانِ أَوْلِيَاءِ تَرَا شِ
أَوْلِيَاءِ مَفْرَدِ بُونِي قَارِنَهْ لِي كِي قَرَبَانِ
لَا أَرْزَمُ كَلُوبِ رِبَابِ **حُرُوجِ مِنْ مَكَّةَ إِلَى مِيْنِي**
قَبْلَانِ ذِي الْحِجَّةِ تَرَكْتُ سَكْرِي نَجْهَ كُونِي أَوْلِيَاءِ
مَكَّةُ

عرفاته توجّه يده بوجهه رعايت بو
 زمانده بك از در بخنك اول كسند
 بوسنجي جرايد حرج البيهقي رحمة
 الله تعالى عن ابن عباس رضي الله تعالى
 عنهما عن النبي صلى الله تعالى عليه و
 سلم انه قال من تمسك بي سني عيني
 فسا دامت قله اجر مائة شهيد صدق
 رسول الله صلى الله عليه وسلم
 فجان عرفات توجّه يده بوجه او

بجوامع الخير وبما منته به على ابراهيم
 خليلك ورحمته عليك عليهما الصلوة
 والسلام وبما مننت به على اوليائك
 واهل ظاهتك فاني عبدك وولي قبضك
 فاصبر بيديك تفعل بي ما اسررت
 حيث طالب امرضاتك اذن صلوة
 وبره ورسنت بودر كه مناده فونته
 اوليه واكنده وواختنام وبتو وطيح
 نماين اذنه فيلوكو نشو طو غر كنه

عرفاته

اللَّهُمَّ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ
وَجَلَّتْ أَرْوَاتُ أَسْفَالِكَ أَنْ تَبَارَكَ
لِي سَفَرِي وَتَقْضِيَ بَعْرَ فَايَةِ حَاجَتِي وَإِنْ
تَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَجْعَلْ لِي مِنْ نَبَاهِي كَيْدِهِ
مَا لَا تَكْتَبُكَ أَنْ ذَنْبِي تَلْبِسُهُ أَيْدِي رُكَّ كَيْدِهِ
مَنْ دَلَفِيهِ دَاخِلٌ وَدَلَفُوهُ أَوْ رَطَّبَ بَرْدَهُ
أَوْلَانِ قَبْتِ الْإِلَهِ صَاغِرٍ جَانِبِنَا كَيْ يُولَانِ
كَيْ تَكُ سُنْدُورِي وَفَتَاكِي فَاقْتَدِهِ جَبَلِ
رَحْمَتِ كُوْرُوسِنْدِهِ بُوْنِي أَوْ قِيهِ اللَّهُمَّ

اليلك

33

اللَّهُمَّ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ
وَجَلَّتْ أَرْوَاتُ أَسْفَالِكَ أَنْ تَبَارَكَ
لِي سَفَرِي وَتَقْضِيَ بَعْرَ فَايَةِ حَاجَتِي وَإِنْ
تَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَجْعَلْ لِي مِنْ نَبَاهِي كَيْدِهِ
مَا لَا تَكْتَبُكَ أَنْ ذَنْبِي تَلْبِسُهُ أَيْدِي رُكَّ كَيْدِهِ
مَنْ دَلَفِيهِ دَاخِلٌ وَدَلَفُوهُ أَوْ رَطَّبَ بَرْدَهُ
أَوْلَانِ قَبْتِ الْإِلَهِ صَاغِرٍ جَانِبِنَا كَيْ يُولَانِ
كَيْ تَكُ سُنْدُورِي وَفَتَاكِي فَاقْتَدِهِ جَبَلِ
رَحْمَتِ كُوْرُوسِنْدِهِ بُوْنِي أَوْ قِيهِ اللَّهُمَّ

دِكْرُهُ وَتَسْبِيحُهُ وَالنَّوَابِغُ عِيَادَتُهُ فَانْفَادُهُ
 اَوْلَادُهُ وَغَنَمُهُ مَشْغُولُ اَوْلَادِهِ فَجَانِ زَوَالَهُ
 كَلِمَةُ غَسَلِ اَيْدِيهِ وَمَسْجِدِ اِيْرَاهِيْمَ وَوَالِدِهِ
 وَفِي كِرَاهَتِ يَكْلَسُهُ اِيْرَاهِيْمَ كَعْتِ تَحِيَّةُ
 الْمَسْجِدِ قَبْلَهُ اَنْدَانُ اَوْلِيَّةِ اَزَابِنِ اَوْ فَوْزِ نَدِيقِهِ
 اَوْلِيَّةِ نَكْدِ اِيْرَاهِيْمَ رَكْعَتِ سُنَّتِيْنَ قَبْلَهُ
 اَنْدَانُ حَطِيْبِ حُطِيْبِيَّةِ حِفَارِ حُطِيْبِيَّةِ اَوْ
 فَوْزِ سَاكِنِ اَوْلِيَّةِ اَوْلِيَّةِ اَنْدَانِ بَعْدَ
 الْحُطِيْبِيَّةِ اِقَامَتِ اَوْلِيَّةِ اَوْلِيَّةِ نَكْدِ

فرضه

فَرْضُهُ نَيْتِ اِيْدِيْهِ اِمَامَتِهِ اَقِيْدَةِ اَيْدِيْهِ
 اَنْدَانِ يَنْتَهُ اِقَامَتِ اَوْلِيَّةِ اَوْلِيَّةِ وَنَكْدِ
 قَرْضُهُ نَيْتِ اِيْدِيْهِ اِمَامَتِهِ اَقِيْدَةِ اَيْدِيْهِ
 قَبْلَهُ بِيُوْكُوْنَدُهُ اِيْكِيْدُوْمَانِي اَوْلِيَّةِ وَ
 قَتْنَدُهُ قَلْبُوْمَسْجِدِ اِيْرَاهِيْمَ اِمَامَتِهِ
 قَبْلَتَهُ وَبِيُوْكُوْمَقَرَضِ اَسْرَاْسِنْدَهُ سُنَّتِ
 قَبْلَتِيْمَزِ وَمَسْجِدِ اِيْرَاهِيْمَ كَلِمَتِيْمَزِ وَبَا
 خُوْدِيْ اِيْلِكِرِ قَبْلَتِ اَنْتَرِ وَبَا خُوْدِ جَاوِيْ
 لِيْرِنْدِهِ جَمَاعَتِيَّةِ قَبْلَتِ اَنْتَرِ اَوْلِيَّةِ

34

35
أَوْلِيَهُ وَيَقْتَدُ أَكْبَدُ وَيُكْبَدُ وَقْتَدُ
وَقْتَدُ فَيْلَهُ جَمْعُ جَائِزٍ أَوْلَانُ أَنْدَانُ كَلَهُ
جَبَلٌ رَحْمَتٌ قُرَيْبَةٌ وَقَفَهُ يَهْ طُورٌ مَطِيحٌ
أَدَمٌ دِيدُ كَلَرِي يَابُونُكَ جَبَلٌ رَحْمَتٌ
جَائِبِيْنَ دَنْ قَرَهُ ظَا شَلَرُ يَابِيْنِدَهُ وَقُوفُ
سُتْدَرُ أَوْلَادُهُ يَشْمَدُ يَرْوِي مَحْرَابِي
مَنْجَبِيْنَا يَشْلَرُ قَدْ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى
اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح
مَوْفِيْدَرُ وَطَلُوْرِي

أَوْلِيَهُ وَقْتَدُ أَكْبَدُ وَيُكْبَدُ وَقْتَدُ
فَيْلَهُ جَمْعُ جَائِزٍ دَكْلَدَرُ وَمَسْجِدُ
أَوْلِيَاهِيْمَةُ كَلَانُ كَيْسَنَةُ أَوْلِيَهُ نَيْكُ
بَعْضِي سِيْنَةُ اِيْرِيْشَةَ اِيْمَامَتُهُ اِقْتَدَا
اَيْدِيْ اِيْمَامِ سَلَامٍ وَرِيْحُكَ بَا قِيْ قَلَارِيْنِ
فَيْلَهُ اَكْرُ اَوْلِيَهُ نَيْكُ بَا قِيْسِيْنِ تَمَامُ اِيْمَانِ
اِيْمَامِ اِيْكْبَدُ وَدَنْ فَا رِيْحُ اَوْلَسَةَ اَوْلُ
كَيْسَنَةُ اِيْكْبَدُ وَيُ اِيْكْبَدُ وَقْتَدُ فَيْلَهُ
اَكْرُ اَوْلِيَهُ اِيْرِيْشَتِيْنِ اِيْكْبَدُ وَيُ اِيْرِيْشَةَ

اَوْلِيَهُ

شانه حديث قدسيه. انا عند ظن
عدي بن بيور مشد يعي بن فولو
مك نكا ظني قتيه يم بكا خير ظن
ايد رسته خير احسان ايد رسته ستر ظن
ايد رسته ستر ويوريم ديمكلا بيوريله
اولمخ مومين هر حاله الله ذوالله
خير ظن ايمكلا وهو رسته دعايه فادير
اولورسه ابي او قويه ترك ترك كرك
قره كرك اوستون معناس

اوستونده و قوف افضلدر. وقيله
فار شوطور مق مستحذر انذر اللرين
دعايه فالدير كي فالديره كمال مرتبه
حيد و نصريح و دعا و خلوص و اقبال
ايله توجه ايد و دعوات امناسنده
كاه كاه تليسه ايد و كورنذران ياش اوقوه
سوي ايد علامت قبول ايد ميشل و روا
سينك و يحيي نيك قبولنه باره تقال
حسن ظن ايد كه حضرت باره جل

شانه

أَلَا مَا دُوخِي دُعَايَكَ أَوْ قَوْمَدَن تَرْجِيهِ
دُعَا أَوْ قَوْمَدَن تَرْجِيهِ دُعَايَ تَمَّكَ أَوْ لَمَدَن
وَعَرَفَا تَدَهُ بِيُوزَكِرَهُ • لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا اللَّهُ • وَاللَّهُ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ • وَيُوزَكِرُ عَلَى هُوَ اللَّهُ
أَحَدًا خَرِيبًا كَلِمَةً وَيُوزَكِرُ سُبْحَانَ اللَّهِ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ •
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ
وَيُوزَكِرُ • السُّتَيْغْفَارُ مِثْلًا السُّتَيْغْفَارُ لِلَّهِ
الْعَظِيمِ

الْعَظِيمِ • الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
وَأَتُوبُ إِلَيْهِ • وَسَأَلَهُ التَّوْبَةَ وَالْغَفْرَةَ
يَا سُبْحَانَ تَوَّابٍ الرَّحِيمِ • وَيُوزَكِرُ صَلَوَاتُ
بِغَيْرِغَفْرَةٍ مِثْلًا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ • أَوْفِيهِ وَحَدِيثُ
شَرِيفٌ • وَارْدٌ بِرُكُونِهِ عَرَفَهُ وَفَقَهُ
سِينَهُ فَيَلْبَسُهُ فَأَرَسُو بِيُوزَكِرُ • لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ • لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا اللَّهُ وَلَكَ
الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ • اللَّهُمَّ

أمرى وأصلح لي دنيا بما آتيتني فيها معاصي
وأصلح لي الآخرة التي فيها معاصري وجعل
الحياة زيادة لي في كل خير وجعل الموت
زكوة لي في كل شر ربنا اتنا في الدنيا
حسنة وفي الآخرة حسنة وفنا عذاب
النار اللهم أنتك نسبح كلامي وترى
مكاني وتعلم يسري وعلى نفسي ولا يحق
عليك شيء من أمرى كما البائس
الذمير المستجير الوكيل الشفيق

المعترف

المعترف في دينه إنك مسئلة السكين
التي تهل اليك ابتهاج المذنب الذليل و
ادعوك دعاء العائيف الضيرير ودعاء من
جمعت لك رقبته وفاضت عينه
وذلك خذ ورحم لك الفقه اللهم
لا تجعلني يدعا نك رب شقيبا وكن لي
روفا رحما يا خير السؤلين ويا خير
المعطين وكونن بظلمة سته يعين
بوني اوفيه اللهم لا تخيبني من رجاءك

40
أَعطيت منهم من الرحمة والرضوان
والنجاور والغفران والرزق الواسع
الحلال الطيب وأبارك لي في جميع
أموري وما أرتجع إليه من أهل أوطان
أولاد قليل وكثير وأبارك لي على وعيهم
أذن رسول أكرم صلى الله تعالى عليه
وسلم حفرت له ربه صلوات كتوره
أذن إمام أرم نجه من ذليفه
توجه أيداه إمامان مراد وقفه ده

فأسوء خالي إن رجعت منك خائباً
أعوذ بك يا سيدي من ذلك الخيرون
أما لي اليك ناظرة وأيدي مطامعني إلى
جودك خاسرة وكوتش بطة طوره ركن
بوني وفقه اللهم لا تجعله لخر المهدي
في هذا الموقف وأرزقنيه أيداهما بقيتي
وجعلني اليوم مفليحاً بنحى مستجاباً
دعائي مغفوراً ذنوبي وأجملني اليوم
من أكرم وفداك وأعطيني أفضل ما
أعطيت

41
مَسْجِدِي يَا مِمْلَكَدِي وَأُولَٰئِكَ
قُوْنَهُ عَالِ الْفُقُوْرَانِ وَنِيْرًا قَامَتْ أَيْلَهُ
قِيْلَهُ كَرِيْمًا يَا لِكُوْرٍ قَلْبُوْنِ كَرِيْمٍ
أَوْلَٰئِ اَخْتِيَ اِي قِيْلَهُ اَنْدَانِ يَسُوْبِي قِيْلَهُ
اَرَا اِسْتَدُوْهُ سَتُّتْ قَلْبُوْهُ يُوْقَدُ رِيْسُوْنُكَ
صُوْكُ سُوْتِيْكَ وَوِيْرِيْ قِيْلَهُ وَ
اَخْتِيَ اِي غَاْرِيْهِ اَدَا اِيْتِيْتْ اِيْدِيْ زِيْرًا
اَخْتِيَ اِيْلِكَ وَفِيْ اَوْلَٰئِكَ اَوْلَٰئِكَ وَوَقِيْدُ
غَلَطَ اِيْدِيْ رِيْسُوْهُ اَخْتِيَ اِيْلِكَ اَوْلَٰئِكَ

حُطْبَةٍ اَوْ قُوْبَانَا مَرْزُوْقِيْهِ وَاصِل
اَوْلَٰدِهِ بُوْنِيْ اَوْ قِيْلَهُ **اللّٰهُمَّ اِنْ هَذَا**
مَرْزُوْقِيْهِ وَجَمَعْتُمْ فِيْهَا قُلُوْبًا
مُوْتَلَفَةً فَالْفِ بِيْ وَبَيْنَ جَمِيْعِ السُّلَمِيْنَ
وَالسُّلَمِيَاتِ وَاجْعَلْنِيْ مِنْ رَعَاكَ
فَاَجِبْتَهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْكَ فَكَفَيْتَهُ وَ
اَمِنْ بِكَ فَهَدَيْتَهُ اَنْدَانِ مَرْزُوْقِيْهِ
يَا اَوْ رَطْلَةَ يِرْنَدِيْ قِيْلَهُ يَا اَطْرَافِيْكَ
اَلَا مَشِيْرَةٌ اِيْمَانِيْ وَرِيْكَ مَشِيْرَةٌ اِيْ اَوْلَٰدِيْ

مسجد

اَتَدُوْرُكَ عَالَ رِي وَاسْتَوْفَارَ وَتَسْبِيْحُ وَ
 تَهْلِيْلِي قَادِرًا وَاَوْلَادِي مَقْدَامًا جَاهِدًا رِيْنَا
 اِنَّا اِلَى الْاٰخِرَةِ جُوْرًا وُقُوْبِي وَغَايَتِ اَيْلَهُ
 تَضَرَّعُ اَيْدِي وَاَوْلَادِي كَمَا اَنْدَا دَعَا مَقْبُوْل
 اَوْلَادِي صَحْفَقْدَارِ اَهْمِي وَمَهْمِي اَوْلَانِ حُسَيْنِ
 خَاتِمَةِ وَمَغْفِرَتِ وَجَسَابِيْرِي دُوْخُوْلِي
 جَنَّتِ اسْمَلَكًا عَرَفَهُ وَفَقَهُ سَيِّئِي •
 وَيُوْبِيْلَهُ بِلِكِّ جَمِيْعِ اَفْعَالِ حِي عَمِيْمَتِ
 يَسْلُوْبُ وَاَعَادَةَ عَفَلَتْ اَوْزَرَ اَوْلَادِي

تَلَسَّ اَعَاذَةَ اَيْدِي اَوْلَانِ لَخْشَاوِي اَنْدَا
 يَسُوْبِي قِيْلَهُ اَوْ كَيْفَهُ اَنْدَا عِبَادَةَ مَشْغُوْل
 اَوْلَادِي كُنْدُوْدَهُ حَيُّ اَوْلَانِ مُسَالِمًا تَلَسَّ اَبْحُوْر
 مَغْفِرَتِ وَكُنْدُوْدَانِ رَاضِي اَوْلَادِي لَرِيْنَ طَلَبِ
 اَيْدِي فَمِنْ صُبْحِ صَادِقِ ظَهْرٍ رَاثِيَةً وَقِيْلَكَ
 اَوْلَادِي صَبَا حِي قَلُوْبِ عَرَفَهُ دَهْ طُوْرُوْدُو
 حِي كِي وَفَقِيْهِ بِمَعْبَرِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
 وَالسَّلَامُ صَلَوَاتِ وَاللّٰهُ تَعَالَى اِيْنَهُ
 حَمْدُوْسَنَا وَنَضَرُوعِ وَبَيْسَةَ اَيْدِي وَعَرَفَا
 تَدُوْ

اتدو

43
أولئـكـه وكنـوسـي طوفاً فـأبـي رـكعت
غـاز فـيـله جـن مـقـدار يـقـين أولـنجـه
مـنـايـه تـوجـه يـد و مـز د لـفـتـه د ن كـو
جـلـكـه بـونـي أـوقـيـه **اللهم** أليـك أـفـضت
و مـن عـذ لـيـك أـتـفـت و أليـك تـوجـهت
اللهم تـقـبـل مـنـي سـكـي و عـظـم جـري و أرحـم
تـظـنـري و اسـجـب د عـونـي و اعـطـني سـؤـألـي
قـمـان مـنـايـه و اصـل أـلـسـه بـونـي أوقـيـه
اللهم إن هـذا مـن أقدائـتـها و أنا عـبـدك

بيوك حـا قـتـدر و بـو حـكـلا و سـائـر مـظنـة
الإجابـه أولـان مـقـامـك د حـبـاب
و أخوان أوتـق فـحـي مـرور بـسـيـلـكـد
و مـز د لـفـتـه د بـرد طـور مـنـه خـا بـرد
أما مشـعـر جـرام فـر سـن طـور مـقـمـتـجـيـد
و بـيـرام كـونـي مـنـاد جـمـر و عـقـبـه يـه اطـا
جـونـي طـائـبـي مـز د لـفـتـه د ن لـقـمـس
مـسـجـد ر بـا قـبـسـيـك مـنـايـه كـلـور كـي بـول
كـنـار نـد نـله و طـشـنـر بـا فـلـه د ن بـيـوك

اولئـكـه

46
بِسْمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ عَمَّا لَشَيْبًا طِينٍ وَخَيْرِ
يَهْدِيهِ بِشْ زِرَاعٍ مَقْدَامِ اِيْدَا قُصُورِ
مَوْ مَسْتَجِيدِ زَطَا شَلْرَ مَحَلَّةِ وَاصِلِ اَوْلَا
مَوْ قَوْ قَوْ سِنْدَانِ دَخِي بَقِيْنِ وَاَسْرَسَه
جَايِرِ ذُرِّ وَاَمَّا بُو طَشَلْرَهْ وَاَيْكِي وَوَجِي
كُوْنِ اَطَا جَوْ طَا شَلْرَ كُ جَمَلِه سِه
مَحَل رَجِي اَوْلَانِ يَنَانِكِ دِيْنِه دَوْ شَمَكِ
لَا زَمِيْدِرَ وَاَطِيْدِ قَدَه قَصْدِي يَنَانِكِ
دِيْبِي وَاَوْلَه يَنَانِي كِه يَزِرَ اَعْدَانِ اِيْرَانِ

وَأَنْ عَيْدَا سَأَلْتُكَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ يَا
مَنْتُ بِهِ عَلَى وُلِيَاءِكَ اللطمة في اعود
لِيكَ مِنْ اَلْحَرْمَانِ وَالصَّبِيَّتِ فِي دِيْنِي يَا اَجْمَعِ
الرَّحْمَنِ مُحَمَّدٌ لِلَّهِ الَّذِي بَلَّغَنِي مِنْ سَائِلَا
مُعَا فَا اَنْدَانِ لِيْنَه مَرْوَه لِقَهْ دَنْ الدُّوْعِي
يَدِي طَابَتْ لِي لَه وَيُوْبِيَه طُوغْرِي بِجَمْرَه عَقِيْبَه
كَلَمَه بِشْ زِرَاعٍ مَقْدَامِ مَحَل رَجِي اَوْلَانِ
يَسَانِ اَنْ اِيْرَانِ جَوْ طُوغْرِي بِشْ يَا مَرْمُوْ شَهَانَا
يَا مَرْمُوْ نِيْ اَمَّ جِيْلَه طُوغْرِي بُوْبِ اَطَلَه وَاَطَارِ

بِسْمِ اللَّهِ

دوشترسه اغادسه لایزمد طاشن
ینایه طوفنوب دوشترسه ینایه بر
ذراعان یقین دوشترسه جائز در اما
دیننه دوشترسدان صکره ایراقی بر یوا
لنسه ینته جائز در و اگر طاشکر و رک
برجا دم اوزرینه دوشوب آندان کدو
کندند ینانک بدینته دوشترسه جائز
در اما اومک حوگتندان دوشترسه
نکارینه بر دخی اطمق کر گذر ویدی

طاشی

طاشی بر او غور دن اطمسه بر طاش برینه
طور زانندن ماعد الی طاش دخی اطمق
کر گذر بوا حکا مده ایکنی او جچی کون
اطلیله جوق طاشکر بر آبرزه و بوجده
عقبه لی اطار کن قیله بی کند و صولینه
منای صاعنه قیله و بوججر عقبه
یه بیرام کونی طاش اطمه نک و قبی
افجد ر صبح صا و قد نضکره کونش
طوغنجه اطاق مکر و هیدار کونش

طَوَيْدُ قَدَانِ صُكْرٍ زَوَالَهُ كَلْبَجَةٌ أَطْمَوْ
أَفْضَلُ زَوَالِ الدَّانِ بِرَامِ الرَّسْمِ صَبِيحُ صَائِقِ
طَوَيْتُهَا أَطْمَاقُ مِبَاخِدٍ بَعْضُ قَدِ
مَكْرُوهٍ هَدِيَّةٍ فَيَمَانِ بِرَامِ كَوْنِي جَمْدٌ عَقِبِي
أَطْمَاقَانِ فَارِيحٍ أَوْلَسَهُ مَفْرِدٌ بِالْحَيْتِ أَيْسَهُ
تَرَاشٍ أَوْلَسَهُ تَدَانِ هَبِيهِ يَدِ كَلْبُورٍ طَوَايِفِ
زِيَارَتِ أَيْدِيهِ فَاسْرِيْنَ بِأَمْتِغِ أَيْسَهُ مَذِ
كُوْرَجْمَةٍ عَقِبِيهِ بِأَطْمَاقِ تَصَكْرٍ شُكْرَانَهُ
قَرَبَانِ كَسَنَهُ أَدَانِ تَرَاشٍ أَوْلَسَهُ تَدَانِ وَارِئِهِ

طواف

طَوَايِفِ زِيَارَتِ أَيْدِيهِ وَطَوَاوِيْفِ زِيَارَتِ بَيْتِ لَمِيكَ
أَوَّلُ كَوْنِي نَامَتِكَ أَفْضَلُ دَرَايِكِي أَوْجِي كَوْنِي
أَيْسَهُ دَرَايِكِي زِيَارَتِي كَوْنِي تَأْخِيْرُ
أَيْسَهُ دَمِ لَارِمِ أَوْلُورٍ وَخَاجِيْلِكِ لِحَارِمِدَانِ
جَعَلَجِقٍ وَقَيْدِي بِرِي بِرِي تَرَاشِ أَيْسَهُ
خَاجِيْرُدِي تَسْتَسَهُ لَارِمِ كَلْبُورٍ وَتَرَاشٍ أَوْلُورِ
كُنِ اللهُ أَجْرِي بِمِيهِ دَنْ خَالِي أَوْلِيهِ وَ
بُورِي أَوْلِيهِ **اللَّهُمَّ** هِدِيهِ نَاصِيْتِي بِبَيْدِكَ
فَاجْعَلْ لِي بِكُلِّ شَعْرَةٍ يَنْوَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ط

زيرا منا كوثر ريده اده كجه لك
سندر قبان پيرام رت سبي اولسه زوالدن
اول طاش لئاق جانوز دكلدر زوالدن
اول جرات بچون غسل ايد يا بدست
الهمسي خفيده اوليه بي جماعت
ايله قيله اول كونده خطبه او فوز
ديكله آذن آينه كرمي بوزومش
طاش الله مسي خيف جانينده اولان
جميه كله يش زراع ميقداس جابوق

اللهم بارك لي في نفسي واعف عني ذنوبي
وتقبل مني عملي برحمتك يا رحيم
تراشد نضك بوني اوفيه الله اكبر
الحمد لله الذي اعانتنا على قضاء شكننا
اللهم زدنا ايمانا وبقينا وتوفيقا و
اغفر لنا ولا اوليائنا ولا اهلينا
وللمسلمين والمسلمات وصالحين كومه
قويه وبيد ام كوني ظلوا في ارات دن
فهم اولدقده دوتد يشه منايه كيد

زيرا

مَيَّةً تَلِكَةَ دُونِ بِكِدْرٍ كُنْ دُعَايَايِدُ
 وَأَوْجِنِي كَوْنِي نِيَّةً بَعْدَ الْغُسْلِ وَالزَّوَالِ
 بُولِيَّةً أَطْلَعُ بِوَأَيْكِي كَوْنِي دَعَايَايِدُ
 وَقِي كَوْنِي زَوَالَهُ وَالْوَالِدَةَ وَالزَّوَالِ
 صَادِقُ طَوْرُ غَنَجِيَّةً دَعَايَايِدُ كَوْنِي
 أَطْلَعُ أَفْطَلْدَرُ زَوَالَهُ أَوَّلُ أَطْلَعُ
 دَسِي لَا زَمْدَرَايَا دَعَايَايِدُ
 أَوْلُوْرُ وَقَوْمِي أَطْلَعُ جَوْرُ طَا شَلْ بَرِيْرَا
 أَوْجِنِي كَوْنِي مِيْنَا دَرُ كِيْدَةً فَرِيْقُ طَعْمُوْرُ

طَوْرُ مِيْرَايِدُ وَأَطْلَعُ كَوْنِي بُوْرِيْنِي قِيْلَهُ
 قَاْرَسُوْرَايِدُ وَأَطْلَعُ قَدَانْضَكُ قِيْلَهُ جَا
 نِيَّةً كَوْنِي طَوْرُ رُوْرُ دُعَايَايِدُ أَنْدَانْ
 جِيْرُ وَسَطِي يَهْ كَلَهُ وَجِيْدُ سَايِقُ أُوْرُ
 أَطْلَعُ قَدَانْضَكُ أَنْجَا وَطَرَفِيْنَهُ كَوْنِي وَطَوْرُ
 رُوْرُ دُعَايَايِدُ وَيُوْرَايِكِي جِيْرُ دَعَايَايِدُ
 أُوْرَا دَعَايَايِدُ مِيْظَنَةُ جَا بَسْتَدِرُ أَنْدَانْ جِيْرُ
 عَقْبِي يَهْ كَلَهُ أَوَّلُ كَوْنِي طَوْرُ رُوْرُ أَطْلَعُ
 غِي كَوْنِي طَوْرُ رُوْرُ أَطْلَعُ وَدُعَايَايِدُ كَوْنِي طَوْرُ

ميه

اولدقجه مسيحي حيف ده نمكن فرشته جه
 عتله نماز قيله كيريمش بيمبر عليه
 السلام انده نماز قلميشد رقيان و ناند
 كهبه به كلسه آنده طور و رقيه انوار
 عبا و اتدن ايد و اول يا اي بلكه جمله
 موسيه ججي قنيمت بيكه اتدن كهبه دن
 ولايته كيمتد مر انا تكدكه كهبه رطوف
 نيچي ايله طواف ايدوب مقام ابراهيم در
 آردنده طواف نمازي قلوب و زمزم رشوفدان

دورديجي كونه قالان بيش اولوز مر و لفته
 دن كلوز كن طاشي بومقداد دن زياده
 السه ضرر يوقدر زير البعظ طاش حمله
 دوشمه نيجه اعاده سي لازم اولوز قان
 اچنجي كون رجي جازدن فارغ اولسه
 دورديجي كونه قالق لازم دكلوز اكثر
 ججاج شمدى قالوز اكر ياشنده مذ
 كور طاشكده ر الورسه بيزاك يره
 مويي كونه لارم دكلوز و مصادره لو
 اولد

اللَّهُمَّ إِنَّ أَعْوَدُ بِكَ بِبُورٍ وَجَهْلِكَ وَسَعَةِ
رَحْمَتِكَ إِنْ أَصِيبَ بَعْدَ هَذَا الْعَامِ حَظِيظَةٌ
أَوْ زَنْبًا لَا يُغْفَرُ فَبِهَذَا مَقَامِ الْعَالَمِينَ السَّخِيرِينَ
مِنْ عَذَابِكَ اللَّهُمَّ إِنَّ عَبْدَكَ حَمَلَسِي
كَمَا شِئْتَ وَسَيَّرْتَنِي فِي بِلَادِكَ حَتَّى
أَحَلَّتْ بِي حَرَمَكَ وَأَمَّاكَ فَقَدْ رَجَوْتُ
بِحَسْنِ ظَنِّي بِكَ أَنْ تَكُونَ قَدْ عَفَوْتَ بِي ذَنْبِي
فَأَسْأَلُكَ أَنْ تَرُدَّ أَدْعِيَّ رِضْوَانِي بِرَحْمَتِكَ
يَا اللَّهُمَّ لِحَفِظْتَنِي عَنْ شَيْءٍ أَلِيٍّ وَمِنْ

قَارٍ فِي طَوْلِي خِيَّةٍ بِجُوبٍ بَاشِئَةٍ وَيُورِثِيهِ وَ
أَوْسُوتِيهِ دُونَكَ مَا أَتَى مِنْ لَمَزَمَةٍ كَلُوبٍ
اللَّهُمَّ ذُو الْجَلَالِ أَلْه تَضَرَّعٌ وَحَمْدٌ وَشَا
وَصَلَاةٌ وَيُرُوبٌ يُؤَدُّ عَابِي وَأُوقِيهِ لِجِدِّ اللَّهِ
الَّذِي هَدَانِي لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِهَدْيِهِ وَلَا
أَنْ هَدَانَا اللَّهُ اللَّهُمَّ فَكَمَا هَدَيْتَنَا لِلذَّكَاءِ
فَتَقَبَّلْنَا مِنْهُ وَلَا تَجْعَلْ هَذَا الْخَيْرَ الْعَمِيدَ
مِنْ بَيْتِكَ الْحَرَامِ وَأَرْزُقْنِي الْعَمَلَ وَالْيَدَ
حَتَّى تَرْضَى عَمَلِي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

اللَّهُمَّ

لا تجعله الخ العهد من بينك الخ المروان
جملته فغوضني عنه الجنة يا أرحم الراحمين
أشوق عابدون لربنا حاملاً ولرحمة
فاصدون صدق ~~الذي~~
وهزم الأحزاب وحده ولا حول ولا قوة
إلا بالله العلي العظيم قمان مسجيد
خامك قابوسية كلمة آندة طور روبر
وما أتاك مكر وهدر بعضك وإن شدة
بلكه كيدك رذ وعا أيدك ومكك شمة رذ

قد أوحى من خلقي ومن قوتي ومن تحي
حتى يبلغني إلى أهلي فإن أوصلتني إلى أهلي
فلا تخلفني من رحمتك طرفه عيني ونفسي
والله موري من كل هبة وفتح وأسفلني
يطاعتك ما البقيتني برحمتك يا أرحم
الرحيمين انذ كعبه نذك أشكرن أوبه
انذ حج أسودى استلام أيدوب انذ حسرت
وأنذ امق أيله كعبه نذك أشكرن أوبه
فحين فحين كيدك وبوني أوقته اللهم

تَلْرِيبَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا عَثَمَةَ كَوَيْنَةَ
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضْرَتِي
 زِيَارَتِ اعْظَمِ فَرِيحًا تَدْرُورًا وَرَأْسَنَا
 عَمَّ وَعَدَا أَوْلَمَسْدًا مَدِينَةَ مَنْوَرَةَ
 شَهْرِي كَوْرِي نَدِيدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زِيَارَتِهِ
 أَيَّدَهُ أَمَا فَجَانِ عَلِيٍّ قِيُوسِنَهُ وَأَصْلُ
 أَوْلَمَسْدِهِ أَنْدَهُ فَادِرَ رَأْسِنَهُ أَيُّوْبُ
 غَسَلُ أَيَّدِهِ وَالْأَشْهُرُودَهُ قَبْلَ الرِّيَابَةِ
 قَوْلًا غَنَدَهُ غَسَلُ أَيَّدِهِ بِأَجْحِهِ لِيَلْبَسَهُ

فَادِرَ أَوْلَادِهِ وَغِيْرَتِهِ مَكَّةَ مَكْرَمَةَ فَدَائِسِنَهُ
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْرَبَ أَوْلَادِهِ فَصُوْرِي
 بِحُجُوْنِ بَابِ زِيَارَتِ سَيِّدِ الْمُسْلِمِيْنَ صَلَّى
 اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ
 أَنْذَانَ مَدِينَةَ مَنْوَرَةَ بِهِ كَلُوْرِبَ رَسُوْلُ
 الْكُرْمَةَ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضْرَتِ
 تَلْرِيبِيْنَ زِيَارَتِ مَسْجِدِيْنَ وَرَأْسِيْنَ بِقَيْنَادِ
 مَدِينَةَ مَنْوَرَةَ بِهِ كَلُوْرِكِيْنَ يُوْلَادَهُ رَسُوْلُ
 اللهُ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضْرَتِ

تَلْرِيبَهُ

روضة شريفة كلوب آرقه سبك قبله به
ويوزن قير شريف جانينه ايد الكين قبر
شريفك اوز رزنده اولان شباكه يله يقين
وار محبوب بوزغ ياد خيز ياده ايراق طور
غانه طور ركي البين باغليوب وكور ايدي
اشاغه صالحوب غايت حضور وخصوع
ايله طوروب رسول الله صلي الله تعالى
عليه وسلم حضر تنك كندويه سلام
ويونلرله سلام بين ايشدوب جواب

كبه وازايسه طيبكنه اولاصل ستر
يقين تعظيم وقران كريم ايله معمور
اولاد وعين قلينه احضار وممكن ايسه
مدينه منوره به يورويوب رك كبر
داخل اولوركن رب اذخني من كل صديق
واخرجني من كل صدق واجعل بيني وبين
سلطانا نصيرا هيدماندان باب جبريلان
كبره وقت كراهت دكل ايسه اكي ركعت
تحت السجده قبله اذن كمال ادب ايله

روضة

53

59
وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّاهِرِينَ السَّلَامُ
عَلَيْكَ وَعَلَى أَزْوَاجِكَ الطَّاهِرَاتِ امْتَنَنْتَ
الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى الذِّكْرِ
عَلَى أَصْحَابِكَ أَجْمَعِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ
وَعَلَى رِثَةِ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ
إِيَّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ جَاءَكَ اللَّهُ
عَنَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْضَلَ مَا جَاءَ رِثَتَهُ مِنْ رِثَةِ
عَنْ أُمَّتِهِ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ كُلَّمَا ذَكَرَكَ
الَّذِينَ يَرُونَ وَعَفَّلَ عَنْ ذِكْرِكَ الْغَائِفُونَ

رُدِّي بِيُورْدٍ وَغَيْنَ قَلْبِي نَهْضًا زَائِدَةً وَسَلَامًا
يُورِدُكَ بِكَ رَفَعَ صَوْتَهُ بِمِثْلِهِ وَسَلَامًا
بُؤْبُؤَهُ وَبِيرَهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ اللَّهِ مُخَلِّمَهُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا سَيِّدَ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا خَيْرَ الْأَخْرَافِيِّ أَجْمَعِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا قَائِدَ الْغُرِّ الْعَجَلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ

وعلى

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ فِي الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
أَفْضَلَ وَأَحْسَنَ وَأَطْيَبَ مَا صَلَّى عَلَى أَحَدٍ
مِنْ خَلْفِيهِ أَجْمَعِينَ كَمَا اسْتَنْقَذَ نَفْسَكَ مِنْ
الضَّلَالَةِ وَبَصَّرَ نَفْسَكَ مِنَ الْعَمَايَةِ وَهَدَانَا
بِكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَمِينُهُ
وَخَيْرُهُ مِنْ خَلْقِهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
إِنَّكَ بَلَّغْتَ الرِّسَالََةَ وَأَدَّيْتَ الْأَمَانَةَ
وَنَصَحْتَ الْأُمَّةَ وَكشَفْتَ الْعَمَةَ وَجَاهَلَتِ

وَاللَّهُ

وَاللَّهُ حَقٌّ جَهَادُهُ وَعَبَدَتُ رَبِّكَ حَتَّى آتَيْتَ
الْيَقِينَ وَنَحْنُ وَقَدْ آتَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ وَأَضْيَا
فَكَرَّ جُنَايَايَ لَكَ الْكَرِيمِ مِنْ بِلَادِي نَشَا
سَعِيهِ وَأَمَاكِنِ بَعِيدَةٍ نَقَصِدُ بِدَيْتِكَ قَضَا
بَعْضَ حَقِّكَ عَلَيْنَا وَالنَّظَرَ إِلَى مَنَارَتِكَ
وَالْيَمِينَ بِرَبِّكَ وَالْبُرُوكَ بِالسَّلَامِ
عَلَيْكَ وَالْإِسْتِيفَاعَ بِكَ إِلَيْنَا عَمَرَ
وَجَلَّ فَإِنَّ خَطَايَانَا قَدْ قَصَمَتْ ظُهُورَنَا
وَأَوْزَارُنَا قَدْ أَثْقَلَتْ كَوَاهِلَنَا وَأَوَانَتِ

وَالصَّالِحِينَ وَحَسْبُ أَوْلِيكَ رَفِيقًا يَا
 سُوْلَ اللهِ الشَّفَاعَةَ الشَّفَاعَةَ الشَّفَاعَةَ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ نَهَائِيَّةً
 مَا يَنْبَغِي أَنْ يَسْأَلَ السَّائِلُونَ وَخُصَّةً
 لِلْمَقَامِ الْحَمْدِيِّ وَالْفَضِيلَةِ وَالرَّجَاءِ الرَّفِيعَةِ
 وَرِغْبَايَةِ مَا يَنْبَغِي أَنْ يَأْمَلَ الْأَمْلُونَ اللَّهُمَّ
 صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ
 وَعَلَى آلِهِ وَآزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ
 عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ يَا مَوْلَانَا

يُفَيْعُ الشَّفَعَةَ وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى وَلَوْ أَنَّهُ
 إِظْلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا لِمَهُمْ
 الرَّسُولُ لَوْ جَدَّ اللهُ تَوَابًا رَحِيمًا وَقَدْ
 جُنَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ ظَالِمِينَ لِأَنْفُسِنَا
 مُسْتَغْفِرِينَ لَذُنُوبِنَا فَاسْتَفْعِمْنَا لَكَ يَا
 رَسُولَ الدَّانِ حَمِيَّتَنَا عَلَى سَيِّئَاتِكُمْ وَجَحْمَتِنَا فِي
 دَمِ نَفْسِكَ فَهَيِّبْنَا بِكَ يَا رَسُولَ اللهِ
 فَفَتْنَاكَ وَالْمَرْزُوقِينَ الْأَعْلَى مَعَ الَّذِينَ نَعْمَ اللهُ
 عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

والصا

الهيمة يوم أماننا أذن يوزعنا بنته صا
عنه يورقونه عمر رضي الله تعالى عنه
بويجه سلام ويوه السلام عليك
يا أمير المؤمنين عمر الفاروق الذي
الله يك السلام جرك الله عني السلام
وعن أمة محمد صلى الله عليه وسلم خيرا
أذن حجر سيف أرئيد فاطمة الزهر
رضي الله تعالى عن ها حضر تبريت ه وا
روى سلام ويوه لأمان بوز مانند

رسول الله
 صلى الله عليه
 وآله وسلم

فأذن وأول سنة السلام عليك يا أبا النبي
ورضة الله وبو كل الله ديه سلام أمانت
أمنس وأر أيسه السلام عليك من
فلان يا أخذ فلان بب عليك يا رسو
الله ديه أذن يز راع صا عنه بوز ويه
أبو يكر رضي الله تعالى عنه بوز يحب
سلام ويوه السلام عليك يا أخ فيمه
رسول الله وصفو ته وثا نيه في الفار
جز ال الله عن أمة محمد صلى الله عليه وسلم أول فانك في

القيمة

58
وَسَلَّمَ لِشَفْعِكَ لَكَ أَذُنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضَرَ تَلْبِيْكَ مُوَالِجَةً سَنَةً
كَلَّمَ آدَابَ إِلَهٍ طُورُ رَبِّ حَمَلْنَا وَصَلَّوْنَا
وَبِرَّةِ أَذُنٍ وَبِهِ تَتَوَسَّلُ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
إِلَى رِسَائِنَا فِي قَضَائِنَا حَوَالِجِنَا فَاشْفَعْ لَنَا
عِنْدَ رَبِّنَا أَذُنُ كُنْ وَصُورُنَا بِرَفَاجِ زَيْغِ
يُورُ وَيُورِبُ فَبَلِيَّةِ تَوَجُّهُ أَيْدٍ سُوْبِلَهُ كَمْ
أَرْقَهُ سَيُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ حَضَرَ تَلْبِيْكَ مُوَالِجَةً عَشْرِيَّةً

أَكْثَرُ حَاجٍ بَلِيَّةِ جَمَلَةٍ سَبِيْ أَيْدٍ رَأْدَانُ عَمْرٍ حَضَرَ
تَلْبِيْنَهُ سَلَامٌ وَبِرَّةِ وَكَيْ حَمَلْدَانُ يَا رُفِيْدَانُ
صُورُ لُونَهُ رُجُوعُ أَيْدٍ وَبِرَّةِ السَّلَامُ عَلَيْنَا
يَا ضَجِيْعِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ الْعَالَمِيْنَ وَالَّذِيْنَ وَالْعَالَمِيْنَ
لِيَسْتَبِيْهِ حَتَّى آتِيْنَاكَ الْبَقِيْنَ فَبِرَّكَ اللَّهُ حَبِيْرُ
الْحِرَاءِ حِينًا يَا صَاحِبِي رَسُولِ اللَّهِ زَائِرِيْنَ
لِقَبِيْنِنَا وَصِيْدِيْقِنَا وَفَارُوقِنَا وَنَحْنُ نَتَوَقَّ
تَسَلُّمًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 رَوْضَةٍ مَطْلُوعَةٍ بِهَ كُلِّهِ رَوْضَةٍ مَطْلُوعَةٍ
 قَبْرِ شَرِيفِ ابْنِ مَنبَرٍ أَرَسْنَاهُ دُونَكَ
 وَأَوْرَادِهِ ابْنِي رَفَعْتِ نَمَانَ قَبْلَهُ عَمِيمٍ
 نِعْمَتْ عَظْمَاءِي أَوْزَارِيهِ حَمْدٌ وَتَنَابُؤُهُ
 دِيهٍ اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلِكَ الْحَقُّ
 وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ
 فَاسْتَعْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَعْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
 لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا وَأَنَا اسْتَعْفَرْنَا

سِنَّهُ كَلِمَةٍ أَنْذَانَ قَالَ لِيَرْبُوبِ كُنْدِ حِ
 اِيحُونَ وَمُسْلِمًا نَقَرَ اِيحُونَ دَعَا لِرَبِّ رَسُولِ
 اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضَرَ تَدْرِيهِ صَلَوَاتُ
 وَبِعَافِيَّةِ رُبِّي سِنَّهُ قَدْرُ شَرِيفِ يَابُودِ
 جَلُورُوبِ إِنَّ اللَّهَ وَمَا رَتَبْتَهُ آيَةً كَرِيمَةً
 سَبِينِ أَوْ قِيُوبِ بَعْدَهُ بِتَمِيسِ كَرِيمَةٍ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ دَيْسَهُ بِرَمَلِكِ نِدَا آيَةٍ كَرِيمَةٍ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ يَا فِرَانَ دَيْسَهُ هَمَّ بِرُحَا
 جَتِي قَائِمِ الْآيَةِ خَاصِلِ أَوْلَهُ بُونِي

شمدی

قَوْلِكَ وَأَطَعْنَا أَمْرَكَ وَقَصَدْنَا نِيَّتَكَ
هَذَا مُسْتَشْفَعِينَ بِكَ يَا إِلَهَ كُنُوزِ بَابِ وَمَا
انْقَضَ ظُهُورُهَا مِنْ أَوْزَارِ فَاثَاتِ بَيْنِ
إِلَيْكَ مِنْ ذَلِكَ مُعْتَرِقِينَ بِخِطَا
يَانَا وَنَقْصِيرِنَا اللَّهُ رَبَّنَا عَلَيْنَا وَسْتَعِمْ
نِيَّتَكَ فِينَا وَأَرْقِنَا بِمَنْزِلَتِهِ عِنْدَكَ
وَبِحُجْمَتِهِ عَلَيْكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْهَامِ
جَمِينَ وَالْأَنْصَارِ وَلَا خَوْفَانَ الَّذِينَ
سَبَّحُوا بِآيَاتِ الْإِيمَانِ وَقَبَّرَ سُرِّيَّهُمْ بِظُلُوفِ

تمت

بِإِيمَانِهِمْ وَأَنْتَ اللَّهُمَّ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
الْحَمْدُ حَذْرًا لِيَدِي وَرَوْضَةً شَرِيفَةً
أَنْوَاعِ عِبَادَاتِي أَيْدِي سَيِّمًا أَنْتَ أَوْلَانِي
وَبِرُكْنِ قَتْنَةٍ حَدِيثِ شَرِيفَةٍ وَأَرْزَاقِ
أَرْوَاقِ مَسْجِدِي مَسْجِدِي أَنْتَ قَرِيبٌ رَكْعَتِي
تَمَازِقِي أَنْتَ عَدَابَتِي آمِينَ أَوْلِيَّتِي
عَتِقْتَنِي مِنْهُ يَا رَبُّنَا وَمُنَا فَوْقَ أَوْلِيَّتِي
بِرَحْمَتِكَ يَا رَبُّنَا وَبِرَحْمَتِكَ يَا رَبُّنَا
فِي لَوْحِ مَنْزِلَتِكَ سُبْحَانَكَ وَأَنْتَ مَنْقَلِي
بِرَحْمَتِكَ يَا رَبُّنَا وَأَنْتَ أَوْلَانِي بِرُكْنِ

60

كُتِبَ أَوْرِدَ سَلَامٌ وَبِرَّةٌ السَّلَامُ عَلَيْكَ
ذَاقُوا مَوْمِينَ وَثَانِ الشَّاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَا
حَقُونَ اللَّهُ غَيْرَ لَاهِلِ البَيْعِ العَرَقِ
اللَّهُ غَيْرَ لَنَا وَكُلِّ جَمْعِينَ رِيهَ وَأَنَّهُ
مَشَهُرًا وَأُولَانِ قَبْرَكَ رِيَارَتِ أَيْدِهِ وَ
سَلَامًا أَحَدَهُ وَأَلَهُ سَلَامٌ وَبِرَّةٌ وَدُعَا أَيْدِهِ
مَسْتَعِيدَ قُبَايَةِ وَارَهُ أَنَّهُ غَارَ قَبْلَهُ حَدِيثِ
شَرِيفَةً كُلِّكُمْ أَنَّهُ أَيْ رَكَعَتْ نَمَازِ
قَبْلَهُ نَهَ رِي عَمْرٍ تَوَابِي يَارِ يَلُوقُ جَانِ مَدِينَةٍ

منوره

61
مَنُورَهُ دَنَ كَيْمَتِكَ مَرَاةً رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضَرَ تَلِيهِ
وَأَنَّ أَيُّوكُمْ وَعَمْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا
حَضَرَ تَلِيهِ أَسْلُوبُ سَابِقِ أَوْرِدِ
سَلَامًا نَصْرَةً بُوَيْلَهُ رِيهَ يَارَ سُولِ
أَنَّهُ تَسْتَأْذِنُ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ تَعَالَى أَنْ لَا
يَقْطَعَ أَثَارَ نَامِزِ رِيَارَتِكَ وَحَرَمِيكَ
وَأَنْ يُعَدَّ نَالِي أَوْطَانِ سَائِلِيهِمْ وَأَنْ
تَبَارَكَ لَكَ إِنَّمَا وَهَبَ لَنَا مِنْ أَوْلَادِهِ

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ بَعْدَهُ وَقَدْ كَرِهَتْ
وَكَلَسَتْهُ رَوْضَةٌ مُسَلَّمَةٌ لَهُ أَيُّهَا
كَمَنْ تَمَّازَ بِفَيْلِهِ وَاللَّهُ ذُو النُّجُومِ
سَلَامَتْ وَمَا لِي لَيْسَ بِشَيْءٍ وَكَوَزَ
نَدْنُ يَرْبِي لِي فَطَنَةً يَا شَاقِمًا عَسَى
أَيْدِيهِ عِلْمٌ قَبُولُهُ وَقَدْ رُبِّي
مِقْدَارِي لَمَّا مَنَّهُ مَنُورٌ أَمَلِنَهُ
صَدَقَتْ أَيْدِيهِ رَيْبُهُ كُلُّ كَلْدَةٍ بِجَهْدِهِ

وَحَوْلَ مِنَ النِّعَمِ وَبِرُزْقِنَا الشُّكْرَ عَلَيَّ
ذَلِكَ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ هَذَا الزَّعْمَ مِنْ
زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَائِلًا
تَوْفِيقِي قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنَّا نَشْهَدُ فِي حَقِّكَ
مَا شَهِدَ بِهِ فِي حَيَاتِي أَنَّ لَكَ الْإِلَهَ الْأَلَّاهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ طَرَفَ الْعِبَادَةِ
وَرَسُولَهُ رِبَّنَاتِنَا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَفِي الْأَخِرَةِ حَسَنَةً وَقَبْلَ عَذَابِ النَّارِ
سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَمَّا يُصِفُونَ

فَاخْلُ أَوْلِيَّهَ وَقَتِّ كَرَاهَتِ دَكْلَسَه
 مَسْجِدَ وَأَرْوَبِ اِبْرِي رَكْعَتِ نَمَازِ قَلَه
 اَنْذَنَ اَوْيَنَهْ ذَاخِلِ اَوْلَهْ تَوْبَا يَغِيَا
 لِرَبِّي اَوْيَا لَا يَغَا دُرْ عَلَيْنَا حُوْبَا يَدِهْ
 اَوْيَنَهْ كِرْدَكْدَهْ دَخِي اِبْرِي رَكْعَتِ نَمَازِ
 قَبْلَهْ وَهَر نَمَازِ دَهْ كَنْدُووِيَهْ حَجَّ وَرِيَا
 رَدَتْ مُبِيَسَّرَا اَوْلَاوُ عِيْجُونِ شُكْرَا يَدِهْ
 وَحَالِخِي اَحْسِينِ حَالَهْ تَبْدِيْلَهْ سَوِيْلِيَهْ
 كِرْ اَمَازَاتِ قَبُوْلَهْ تَدُوْدِ يَشْكُرْ بُوْرِنْدَانِ
 زِيَادَه

زِيَادَه سَبِيْنِ مُرَاوَا يَدِنِ اِخْوَانِ مَطْوَعَاتِ لَاتَدِنِ
 طَلَبِ اَيْلِيَهْ اَللّهُمَّ حَقْلِ خَالِنَا اِلَى
 اَحْسِينِ اَمْحَالِ وَاَلْحَمْدُ لِيَدِي عَا اَلْاَوْيَامِ
 وَعَلَى رَسُوْلِيْهِ اَفْصَلِ السَّلَامِ وَاَلِيْهِ
 وَصَحْبِهِ الْبُرُوْقِ الْكِرَامِ وَلا حَوْلَ وَلا
 قُوَّةَ اِلَّا بِاللّهِ ذِي اَلْجَمَالِ وَلا اِلْحَامِ

